SUBOTIČKA DANICA

KALENDAR

1987

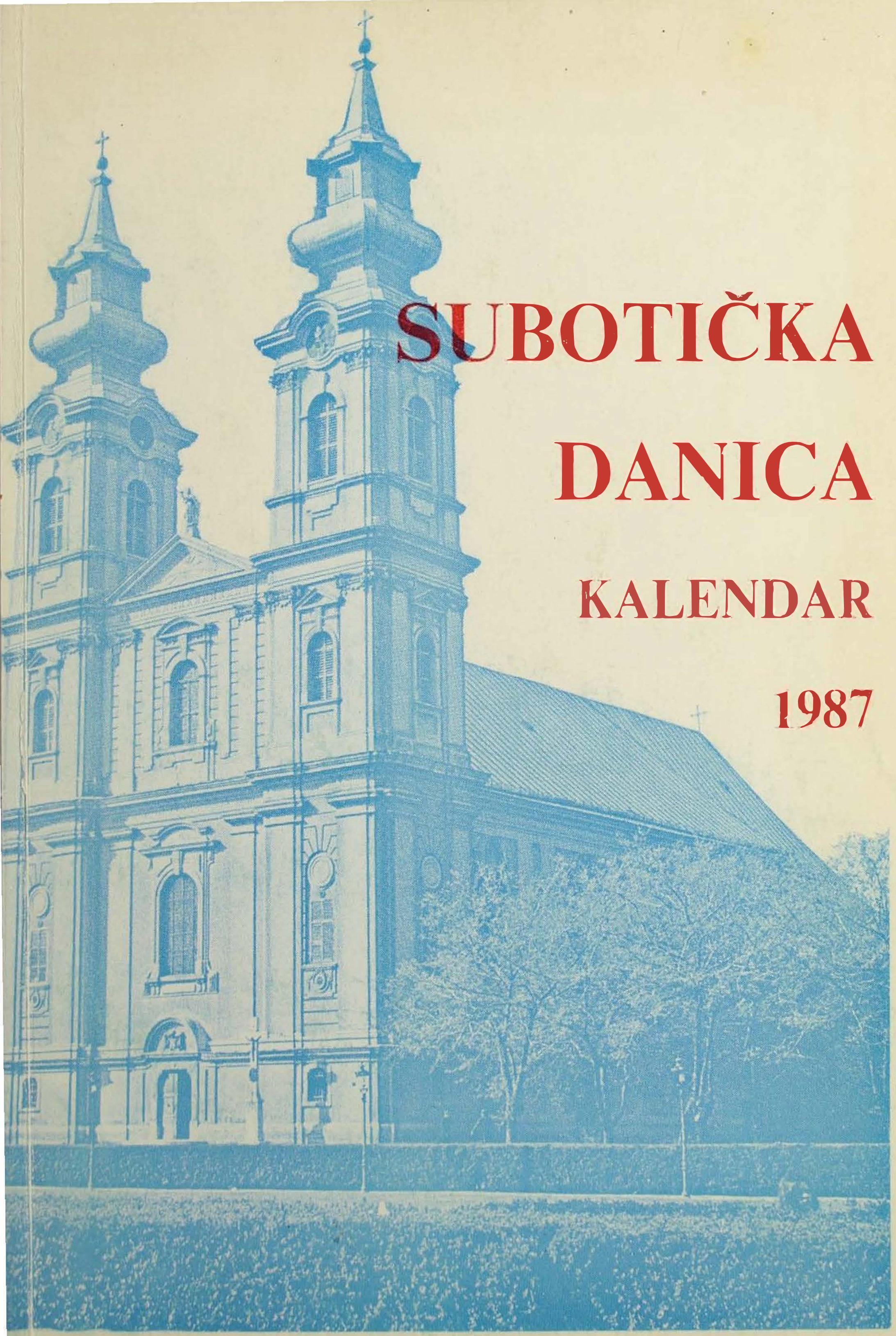

SUBOTIČKA

DANICA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ"
Br.: 26/87. 2P
SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ"

kalendar

za 1987. god.

zkvh.org.rs

KOLO IGRA ...

Kolo igra, tamburica svira,
Pisma ječi, ne da noćci mira;
Svud se čuje, svud se šorom znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade;
Veseli se – svaki mu se divi:
Nek se znade da Bunjevac živi!

Nije majka rodila sinaka,
Ko što j' sinak divnih Bunjevaka;
Nit će majka roditi junaka,
Ko Bunjevca, taka veseljaka;
Kolo vodi – svaki mu se divi: –
Nek se znade da Bunjevac živi!

Ni divojke ne biše u nane,
Ko što j' ćerka bunjevačke grane;
Svilu nosi, a zlatom se krasi,
Crne oči, crne su joj vlasi;
Kolo igra – svaki joj se divi: –
Nek se znade da Bunjevac živi!

Ori pismo, tambur tamburice,
Nek se čuju daleko ti žice;
Nek se gori a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade;
"Prelo" kupi: nek se svaki divi,
Nek se znade da Bunjevac živi!

Nikola Kujundžić

Napomena:

Ova preljska pjesma prvi put je pjevana na prvom Velikom prelu koje je priredila Pučka kasina u Subotici, 2. veljače 1879. godine.

zkvh.org.rs

SUBOTIČKA DANICA, kalendar za 1987. godinu

Godište LXVI

Uredio
Uredničkl odbor

Objavljuje
Župni ured sv. Terezije Avilske
24000 SUBOTICA, Harambašićeva 7

Glavni urednik
Stjepan Beretić
24000 Subotica, Harambašićeva 7

Odgovorni urednik
Lazar Ivan Krmpotić
21400 BAČKA PALANKA, Trg bratstva jedinstva 28

Tekstove složio na kompozeru - Andrija Anišić

Umnoženo u Centru za umnožavanje "GLOBUS"
/vlasnik - Blaško Gabrić/
24000 SUBOTICA, Ivana Milutinovića 118

1986. godine

DIDOVI NAM IZ DALEKA ...

Didovi nam iz daleka,
Ondud gdi je Buna - reka;
Pleme nam je starodavno,
Kako davno tako slavno.
Davor oj Bunjevče !

Od Turka su podnosili,
Al' se nisu podložili;
Ponela ji srića vamo,
Kao što se svi uzdamo:
Davor oj Bunjevče !

Sloboda jih dočekala,
Svakom svašta rado dala.
I pustara a i sela,
Do Budima gore bela:
Davor oj Bunjevče !

Svoj andžar su odklonili,
Kad se Turci poklonili,
Željni biše odpočitka
Nek zahrđe sablja britka:
Davor oj Bunjevče !

To polahko, po tenane,
Odpočeše nove dane;
Novi dani lipi bili
Te se svakom omilili:
Davor oj Bunjevče !

Te polahko, po tenane,
Provodiše nove dane,
Nit patio, nit radio
Da se nije veselio:
Davor oj Bunjevče !

Veselje je obće blago,
A prelo je svakom drago,
Kako tvojim didovima,
Tako tvojim sinovima:
Davor oj Bunjevče !

Na noge haj: poigrajte,
Na noge haj: popivajte,
Jedno drugom ruku dajte,
Nikome se ne podajte:
Davor oj Bunjevče !

Napomena:

Ova preljska pjesma pjevana je na Velikom prelu koje je priredila Pučka kasina u Subotici, 2. veljače 1891. godine.

zkvh.org.rs

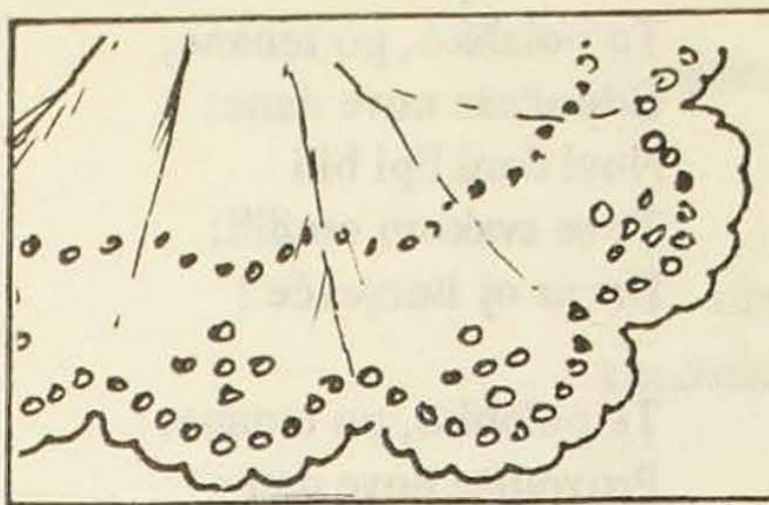

SIJEČANJ
januar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR		GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
Č 1 **NOVA GODINA. Marija Bogorodica**		Č 1 NOVA GODINA, OBREZANJE
P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski		P 2 Silvestar papa
S 3 Genoveva, Anastazija Srijemska, Cvijeta		S 3 Malahija prorok
N 4 2. PO BOŽIĆU. Dafroza, Borislava		N 4 NEDJ. PRIJE BOGOJ. Gl. 8
P 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko		P 5 Teotempto, Teona
U 6 **BOGOJAVLJENJE. (TRI KRALJA).** Gašpar	◑	U 6 BOGOJAVLJENJE
S 7 Rajmund, Rajko, Zoran		S 7 Ivan Krstitelj
Č 8 Severin, Teofil		Č 8 Georgije, Emilijan, Dominika
P 9 Julijan, Miodrag, Živko		P 9 Polieukto mučenik
S 10 Agaton, Dobroslav, Dobriša		S 10 Dometijan, Markijan
N 11 KRŠTENJE ISUSOVO. Honorat, Higin, Neven		N 11 NEDJ. PO BOGOJAV. Gl. 1
P 12 Ernest, Tatjana, Živana		P 12 Tatijana
U 13 Hilarije, Veronika, Radovan		U 13 Emil, Stratonik
S 14 Feliks, Srećko		S 14 Sinajski mučenici
Č 15 Pavao pustinjak, Mavro	○	Č 15 Pavao, Ivan
P 16 Marcel, Oton, Mislav		P 16 Verige sv. Petra
S 17 Antun opat, Lavoslav, Vojmil		S 17 Antun pustinjak
N 18 2. KROZ GODINU. Priska, Liberata, Premila		N 18 NEDJ. 30. PO DUH. Gl. 2
P 19 Mario, Kanut, Ljiljana		P 19 Makarije
U 20 Fabijan i Sebastijan		U 20 Eutimije
S 21 Agneza, Janja, Neža		S 21 Maksim, Neofit
Č 22 Vinko, Anastazije, Irena	◐	Č 22 Timotej, Anastazije
P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko		P 23 Kliment
S 24 Franjo Saleški, Bogoslav		S 24 Ksenija
N 25 3. KROZ GODINU. Obraćenje sv. Pavla		N 25 NEDJ. 31. PO DUH. Gl. 3
P 26 Timotej i Tit, Bogoljub		P 26 Ksenofont, Arkadije
U 27 Anđela Merici, Živko, Pribislav		U 27 Ivan Zlatousti
S 28 Toma Akvinski, Tomislav		S 28 Jefrem Sirski
Č 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav	●	Č 29 Prijenos moći sv. Ignacija
P 30 Martina, Gordana, Darinka		P 30 **TRI SVETITELJA**
S 31 Ivan Bosko, Saturnin		S 31 Kir i Ivan

SUNCE U SIJEČNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
4.	7 h 37 m	16 h 25 m
11.	7 h 36 m	16 h 32 m
18	7 h 33 m	16 h 41 m
25.	7 h 27 m	16 h 51 m

MJESEČEVE MIJENE U SIJEČNJU

◑	Prva četvrt	6. u 23 h 35 m
○	Uštap (pun)	15. u 03 h 31 m
◐	Posljednja četvrt	22. u 23 h 46 m
●	Mladak	29. u 14 h 45 m

Sv. Benedikt rođen je u Nursiji. Bio je opat, osnivač benediktinaca i redovništva na Zapadu. Kasnije su se benediktinci razvili u više ogranaka koji za pravilo života uzimaju njegovo Pravilo. Najprije se nastanio u Subiacu, a zatim u Monte Cassinu. Ta opatija postala je najvažnijom za cijeli Red. On i njegovi redovnici imali su vrlo velik utjecaj na Crkvu i život kršćanskoga Zapada. Papa Pavao VI. proglasio ga je zaštitnikom Europe. Blagdan 11. VII.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

6 (24. 12) Badnjak
7 (25. 12) Božić
8 (26. 12) Sabor Presv. Bogodorice
9 (27. 12) Stjepan prvomučenik
14 (1. 1) Nova godina
19 (6. 1) Bogojavljenje

zkvh.org.rs

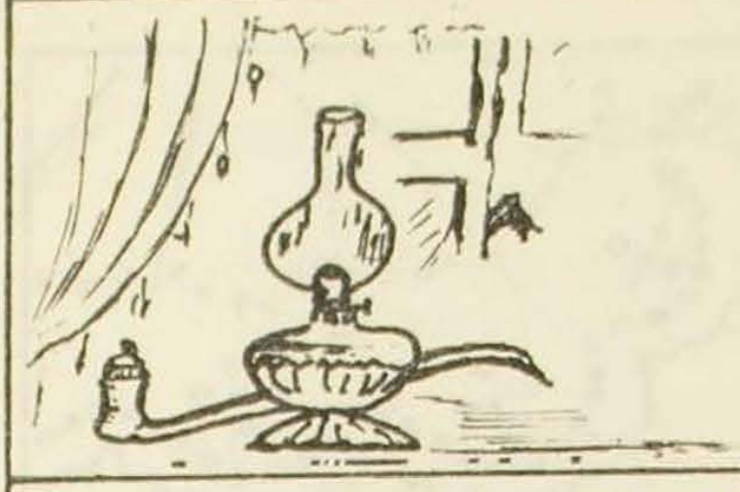

VELJAČA

februar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
N 1 4. K. G. Brigita, Miroslav	N 1 ZAHEJEVA N. 32. PO DUH. GI. 4
P 2 Svijećnica, Marijan, Svjetlana	P 2 SRETENJE GOSPODINOVO
U 3 Blaž, Tripun, Vlaho, Dubravko, Oskar	U 3 Šimun i Ana
S 4 Andrija Korsini, Veronika, Hrabren	S 4 Izidor
Č 5 Agata, Dobrila, Silvan, Goran	Č 5 Agata
P 6 Pavao Miki i drugovi, Doroteja, Dorica	P 6 Vukol
S 7 Rikard, Držislav	S 7 Partenije, Luka
N 8 5. K. G. Jeronim E., Jerko, Mladen	N 8 NEDJ. MITARJA I FAR. GI. 5
P 9 Apolonija, Sunčana, Borislava	P 9 Nikifor
U 10 Skolastika, Hijacint, Vilim	U 10 Haralampije
S 11 Gospa Lurdska, Mirjana	S 11 Lurdska Gospa, Vlasije
Č 12 Eulalija, Damjan, Zvonimir	Č 12 Meletije
P 13 Katarina Ricci, Božidarka	P 13 Martinijan
S 14 Valentin, Zdravko	S 14 Ćiril, slavenski apostol
N 15 6. KROZ G. Agapa, Georgija, Vitomir	N 15 NEDJ. RASIPNOG SINA. GI. 6
P 16 Julijana, Onezim, Miljenko	P 16 Pamfilije
U 17 7 utemeljitelja Reda slugu BDM, Darko	U 17 Teodor Tiron
S 18 Bernardica, Simeon, Gizela	S 18 Lav papa
Č 19 Konrad, Ratko, Blagoje	Č 19 Arhipa
P 20 Eleuterije, Leon, Lav, Lea	P 20 Lav Katanski, biskup
S 21 Petar Damiani, Eleonora	S 21 Zadušna subota
N 22 7. K. G. Katedra sv. Petra, Tvrtko	N 22 MESOPUSNA NEDJELJA. GI. 7
P 23 Polikarp, Grozdan	P 23 Polikarpo
U 24 Montan, Goran, Modest	U 24 Ivan Krstitelj
S 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje	S 25 Tarasije
Č 26 Aleksandar, Sandra, Branimir	Č 26 Porfirije
P 27 Gabrijel od Žalosne Gospe, Tugomil	P 27 Prokopije
S 28 Roman, Teofil, Bogoljub	S 28 Siropusna subota

SUNCE U VELJAČI

Dan	Izlazi	Zalazi
1.	7 h 19 m	17 h 01 m
8.	7 h 10 m	17 h 11 m
15.	7 h 00 m	17 h 22 m
22.	6 h 48 m	17 h 32 m

MJESEČEVE MIJENE U VELJAČI

☽	Prva četvrt	5. u 17 h 22 m
○	Uštap (pun)	13. u 21 h 59 m
☾	Posljednja četvrt	21. u 09 h 57 m
●	Mladak	28. u 01 h 52 m

Sv. Elizabeta, rođakinja Blažene Djevice Marije, majka Ivana Krstitelja i žena Zaharijina. O njoj nam govori sv. Luka u svom Evanđelju. Već u poodmakloj dobi rodila je Isusova preteču Ivana.

Sv. Elizabeta Ugarska (1207—1231), kći hrvatsko-ugarskog kralja Andrije II. Nakon muževe smrti, tübinškog vojvode Ludovika, osnovala je bolnicu i vrlo siromašno živjela. Zaštitnica je siromaha i udovica. Bila je franjevačka trećoredica. Blagdan 17. XI.

Sv. Elizabeta Portugalska (1270—1336), aragonska princeza, udata za portugalskog kralja Dionizija. Franjevačka trećoredica. Blagdan 4. VII.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

12 (30. 1) Tri Svetitelja
15 (2. 2) Sretenje Gospodinovo

zkvh.org.rs

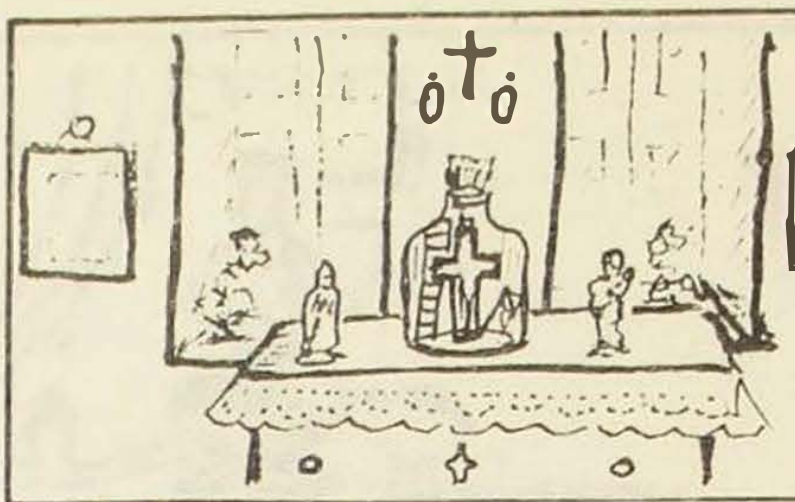

OŽUJAK
mart

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
N 1 8. KROZ GOD. Albin, Hadrijan, Zoran, Jadranka	N 1 SIROPUSNA NEDJ. Gl. 8
P 2 Lucije, Iskra, Čedo	P 2 Početak Velikog posta
U 3 Kunigunda, Marin, Kamilo	U 3 Eutropije
S 4 Pepelnica (post). Kazimir, Eugen, Natko	S 4 Gerasim
Č 5 Euzebije, Teofil, Vedran	Č 5 Konon mučenik
P 6 Marcijan, Viktor, Zvjezdana	P 6 Amorijski mučenici
S 7 Perpetua i Felicita ◑	S 7 Teodorova subota
N 8 1. KORIZMENA. Ivan od Boga, Ivša, Boško	N 8 1. NEDJELJA POSTA. Gl. 1
P 9 Franciska Rimska, Franjka	P 9 40 sebastijskih mučenika
U 10 Emil, Makarije, Krunoslav	U 10 Kodrat, Ciprijan
S 11 Eutimije, Kandid, Firmin, Tvrtko (Kvatre)	S 11 Sofronije
Č 12 Teofan, Bernard, Budislav	Č 12 Grgur papa, Teofan
P 13 Rozalija, Modesta, Ratka (Kvatre)	P 13 Nikifor
S 14 Matilda, Miljana, Borislava (Kvatre)	S 14 Zadušna subota
N 15 2. KORIZMENA. Longin, Veljko ○	N 15 2. NEDJ. POSTA. Gl. 2
P 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje	P 16 Savin
U 17 Patrik, Domagoj, Hrvatin	U 17 Aleksije
S 18 Ćiril Jeruzalemski. Cvjeta:	S 18 Ćiril Jeruzalemski
Č 19 JOSIP, zaručnik BDM, Joško, Josipa, Ziata	Č 19 Hrisanto i Darija muč.
P 20 Niceta, Dionizije, Vladislav	P 20 Monasi sv. Save
S 21 Serapion, Vesna	S 21 Zadušna subota
N 22 3. KORIZMENA. Oktavijan, Jaroslav, Lea, Orlan ◐	N 22 KRESTOPOKLONA NEDJ. Gl. 3
P 23 Turibije, Oton, Pelagija, Dražen	P 23 Nikon
U 24 Latin, Simon, Javorka	U 24 Zaharija, Artemon
S 25 Blagovijest. Maja, Marij-	S 25 BLAGOVIJEST
Č 26 Montan i Maksima, Emanu-	Č 26 Gabrijel
P 27 Lidija, Rupert, Lada	P 27 Matrona
S 28 Priska, Sonja, Nada, Polion	S 28 Zadušna subota
N 29 4. KORIZMENA. Jona, Bertold, Eustazije ●	N 29 4. NEDJ. POSTA. Gl. 4
P 30 Kvirin, Viktor, Vlatko	P 30 Ivan Ljestvičnik
U 31 Benjamin, Amos, Ljubo	U 31 Ipatije

SUNCE U OŽUJKU

Dan	Izlazi	Zalazi
1.	6 h 36 m	17 h 42 m
8.	6 h 24 m	17 h 52 m
15.	6 h 10 m	18 h 01 m
22.	6 h 57 m	19 h 10 m
29.	6 h 44 m	19 h 20 m

MJESEČEVE MIJENE U OŽUJKU

◑	Prva četvrt	7. u 12 h 59 m
○	Uštap (pun)	15. u 14 h 14 m
◐	Posljednja četvrt	22. u 17 h 23 m
●	Mladak	29. u 14 h 46 m

Sv. Leon, papa i crkveni naučitelj. Rodom je iz Etrurije. Papom postaje 444. Istaknuo se u borbama za pravovjerje i obranu Rima od barbara. Osobito je važan njegov rad na pastoralnom području. Zbog velikog značaja, kako za crkvenu tako i za svjetovnu povijest, nazvan je Velikim. Odgovara mu narodno ime Lav. Blagdan 10. XI.

BILJEŠKE:

zkvh.org.rs

TRAVANJ
april

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 1 Hugo, Teodora, Božica	S 1 Marija Egipatska
Č 2 Franjo Paulski, Dragoljub	Č 2 Tito čudotvorac
P 3 Rikard, Cvijeta, Radojko	P 3 Nikita
S 4 Izidor, Žiga, Strahimir	S 4 Akatistova subota
N 5 5. KORIZMENA. Vinko Ferrerski, Berislav	N 5 5. NEDJ. POSTA. Gl. 5
P 6 Vilim, Celzo, Rajko	P 6 Metodije, slavenski učitelj
U 7 Ivan de la Salle, Herman	U 7 Georgije, biskup
S 8 Dionizije, Alemka	S 8 Irodion
Č 9 Marija Kleofina, Demetrije	Č 9 Eupsihije mučenik
P 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica	P 10 Terencije
S 11 Stanislav, Radmila	S 11 Lazarova subota
N 12 CVJETNICA. Julije, Zenon, Viktor, Davorka	N 12 CVJETNA NEDJELJA
P 13 Martin papa, Ida	P 13 Veliki ponedjeljak
U 14 Tiberije, Valerijan i Maksim, Dunja	U 14 Veliki utorak
S 15 Anastazija, Stošija, Bosiljka	S 15 Velika srijeda
Č 16 Veliki četvrtak. Josip Benedikt Labre	Č 16 Veliki četvrtak
P 17 Veliki petak (post). Rudolf, Robert	P 17 VELIKI PETAK
S 18 Velika subota. Eleuterije, Apolonije	S 18 Velika subota
N 19 USKRS (VAŽAM). Konrad, Ema, Rastislav	N 19 USKRS (PASHA)
P 20 Uskrsni ponedjeljak. Marcijan, Bogoljub	P 20 USKRS
U 21 Anzelmo, Fortunat, Goran	U 21 USKRS
S 22 Soter i Kajo, Teodor	S 22 Svijetla srijeda
Č 23 Juraj, Đuro, Đurđica	Č 23 Svijetli četvrtak
P 24 Fidelis, Vjeran	P 24 Svijetli petak
S 25 Marko evanđelist, Marole	S 25 Svijetla subota
N 26 2. USKRSNA (BIJELA). Kleto, Marcelin	N 26 TOMINA NEDJELJA
P 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadranin	P 27 Simeon mučenik
U 28 Petar Chanel, Euzebije i Polion	U 28 Jason, Sosipater
S 29 Katarina Sijenska	S 29 Kizićki mučenici
Č 30 Pio V, Josip Kotolengo	Č 30 Jakov apostol

SUNCE U TRAVNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
5.	6 h 29 m	19 h 29 m
12.	6 h 17 m	19 h 38 m
19.	6 h 04 m	19 h 48 m
26.	5 h 52 m	19 h 56 m

MJESEČEVE MIJENE U TRAVNJU

☽	Prva četvrt	6. u 09 h 49 m
○	Uštap (pun)	14. u 04 h 32 m
☾	Posljednja četvrt	21. u 00 h 16 m
●	Mladak	28. u 03 h 35 m

Sv. Marta (aramejski „marta“ znači gospodarica) bila je iz Betanije. Sestra Marije i Lazara, kojega je Isus uskrisio. Često se navodi kao primjer aktivnog života u oprečnosti s kontemplativnim. Blagdan 29. VII.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

30 (12. 4) Cvjetna nedjelja

zkvh.org.rs

SVIBANJ
maj

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
P 1 Josip radnik, Jeremija	P 1 Josip radnik, Jeremija
S 2 Atanazije, Eugen, Geno	S 2 Atanazije
N 3 3. USKRSNA. Filip i Jakov ap.	N 3 NEDJ. MIRONOSICA GI. 2
P 4 Florijan, Cvjetko, Iskra	P 4 Pelagija mučenica
U 5 Peregrin, Maksim, Anđelko	U 5 Irena mučenica
S 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko ◑	S 6 Job
Č 7 Dujam, Duje, Duško, Ivan, Petar	Č 7 Akakije
P 8 Marija Posrednica, Bratoljub	P 8 Ivan evanđelist
S 9 Pahomije, Herma, Mirna	S 9 Prijenos moći sv. Nikole
N 10 4. USKRSNA. Gospa Trsatska, Antonin, Job	N 10 NEDJ. O UZETOM. GI. 3
P 11 Mamerto, Franjo Hieronymo	P 11 Ćiril i Metodije
U 12 **LEOPOLD MANDIĆ**, Pankracije, Svevlad, Nerej	U 12 Epifanije, German
S 13 Servacije, Ema, Vjerko ○	S 13 Glikerija
Č 14 Matija apostol, Matko, Justa	Č 14 Izidor mučenik
P 15 Sofija, Sonja, Mudroslava	P 15 Pahomije Veliki
S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad	S 16 Teodor
N 17 5. USKRSNA. Paško, Bruno, Akvilin	N 17 NEDJ. O SAMARITANKI. GI. 4
P 18 Ivan I. papa, Venancije	P 18 Teodot
U 19 Celestin, Rajko, Ivan, Teofil	U 19 Patrikije
S 20 Bernardin Sijenski, Zvjezdan ◐	S 20 Talalej
Č 21 Andrija Bobola, Dubravka, Zdravko	Č 21 Konstantin i Jelena
P 22 Helena, Jagoda, Milan, Renata	P 22 Bazilisko
S 23 Deziderije, Željko	S 23 Mihajlo isp.
N 24 6. USKRSNA. Marija Pomocnica, Suzana	N 24 NEDJ. O SLIJEPOROĐ. GI. 5
P 25 Beda Časni, Grgur VII.	P 25 Moći sv. Ivana Krstitelja
U 26 Filip Neri, Zdenko	U 26 Karpo, mučenik
S 27 Augustin Canterburyjski, Vojtjeh ●	S 27 Terapont
Č 28 **SPASOVO (UZAŠAŠĆE)**. German, Vilim	Č 28 **UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO**
P 29 Maksim, Ervin, Večeslav	P 29 Teodosija djev.
S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko	S 30 Isakije
N 31 7. USKRSNA. Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir	N 31 NEDJ. I. NIK. SABORA. GI. 6

SUNCE U SVIBNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
3.	5 h 41 m	20 h 05 m
10.	5 h 31 m	20 h 15 m
17.	5 h 22 m	20 h 23 m
24.	5 h 16 m	20 h 30 m
31.	5 h 10 m	20 h 37 m

MJESEČEVE MIJENE U SVIBNJU

◑	Prva četvrt	6. u 04 h 27 m
○	Uštap (pun)	13. u 14 h 51 m
◐	Posljednja četvrt	20. u 06 h 03 m
●	Mladak	27. u 17 h 14 m

Sv. Cecilija, djevica i mučenica, potječe iz patricijske obitelji. Podnijela je mučeništvo, vjerojatno za pape Urbana I. (+222). Kardinal Sfondati otvorio je njezin grob 1599. i našao potpuno sačuvano njezino tijelo. Ime joj se spominje u Rimskom Kanonu. Zaštitnica je glazbe i glazbenika. Blagdan 22. XI. (Narodni oblici: Cila, Ciliká, Ceca itd.).

BILJEŠKE:

5

JULIJANSKI KALENDAR

4 (17. 4) Veliki petak
6 (19. 4) Uskrs (Pasha)
6 (23. 4) Juraj Velikomučenik

zkvh.org.rs

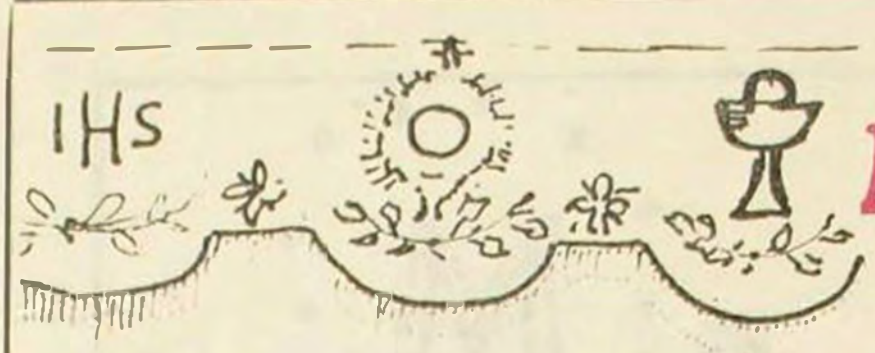

LIPANJ
juni

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
P 1 Justin, Juvencije, Mladen	P 1 Justin, muč.
U 2 Marcelin i Petar, Eugen, Geno	U 2 Nikifor
S 3 Karlo Lwanga i drugovi	S 3 Lukilijan
Č 4 Kvirin Sisački, Optat, Predrag	Č 4 Mitrofan
P 5 Bonifacije, Valerija, Darinka	P 5 Dorotej
S 6 Norbert, Neda	S 6 Zadušna subota
N 7 DUHOVI. Robert, Radoslav	N 7 DUHOVI
P 8 Marija Majka Crkve, Medard, Vilim, Žarko	P 8 PRESVETO TROJSTVO
U 9 Efrem, Ranko	U 9 Ćiril Aleksandrijski
S 10 Margareta, Greta, Biserka (Kvatre)	S 10 Timotej biskup
Č 11 Barnaba apostol, Borna, Fortunat	Č 11 Bartolomej i Barnaba
P 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko (Kvatre)	P 12 Onufrije
S 13 Antun Padovanski, Antonija, Tonka (Kvatre)	S 13 Akilina mučenica
N 14 PRESVETO TROJSTVO. Rufin, Elizej	N 14 NEDJELJA SVIH SVETIH
P 15 Vid, Modest i Kresencije	P 15 Amos pror., Jeronim
U 16 Franjo Regis, Gvido, Borko	U 16 Tihon
S 17 Adolf, Bratoljub, Laura	S 17 Manuil, Izmail
C 18 TIJELOVO. Marko i Marcelijan	Č 18 Leontije
P 19 Romuald, Rajka, Bogdan	P 19 Juda Tadej apostol
S 20 Silverije, Naum Ohridski	S 20 Metodije biskup
N 21 12. KROZ GODINU. Alojzije Gonzaga	N 21 TIJELOVO — BLAG. EUHARIST.
P 22 Paulin Nol., Ivan Fisher, Toma Morus	P 22 Euzebije
U 23 Sidonija, Sida, Zdenka, Josip Cafasso	U 23 Agripina
S 24 Rođenje Ivana Krstitelja, Krsto	S 24 ROĐENJE IVANA KRSTITELJA
Č 25 Vilim, Henrik, Adalbert	Č 25 Febronija, mučenica
P 26 **Srce Isusovo.** Ivan i Pavao, Zoran	P 26 David
S 27 **Srce Marijino.** Ćiril Aleksandrijski	S 27 Sampson
N 28 13. KROZ GODINU. Irenej, Mirko, Smiljan	N 28 NEDJ. 3. PO DUH. GL. 2
P 29 PETAR I PAVAO, Krešimir	P 29 PETAR I PAVAO
U 30 Rimski prvomučenici, Marcijal, Miljana	U 30 Sabor 12 apostola

SUNCE U LIPNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
7.	5 h 06 m	20 h 43 m
14.	5 h 04 m	20 h 48 m
21.	5 h 05 m	20 h 50 m
28.	5 h 07 m	20 h 51 m

MJESEČEVE MIJENE U LIPNJU

☽	Prva četvrt	4. u 20 h 54 m
○	Uštap (pun)	11. u 22 h 50 m
☾	Posljednja četvrt	18. u 13 h 03 m
●	Mladak	26. u 07 h 38 m

Sv. Alojzije, isusovački novak i student teologije. Porijeklom iz plemićke obitelji Gonzaga. Rođen u mjestu Castiglione kod Mantove. Provodio svet život pod duhovnim vodstvom sv. Roberta Bellarmina. Umro je dvoreći okužene. Zaštitnik je mladeži.
Blagdan 21. VI. Imendani: Alojzije, Lojzek, Slavko, Vjekoslav itd.

BILJEŠKE

JULIJANSKI KALENDAR

15 (28. 8) Uznešće
25 (7. 8) Duhovi
26 (8. 8) Presv. Trojstvo

zkvh.org.rs

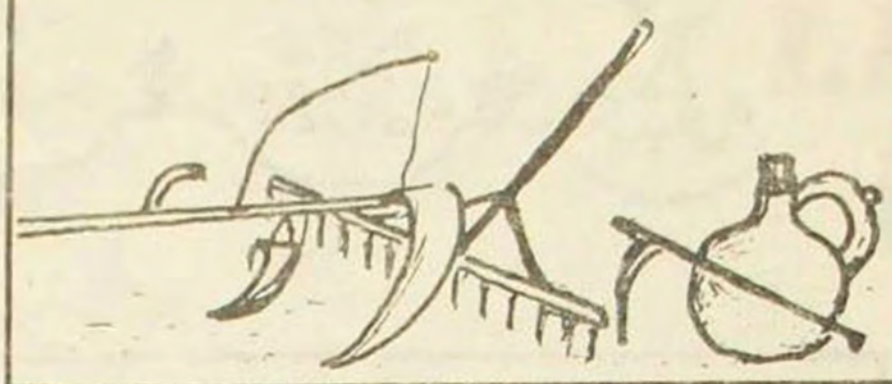

SRPANJ
juli

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 1 Aron, Teobald, Šimun, Predrag	S 1 Kuzma i Damjan
Č 2 Oton, Martinijan, Ostoja, Višnja	Č 2 Rize Presvete Bogorodice
P 3 Toma apostol	P 3 Jakinto mučenik
S 4 Elizabeta Portugalska, Elza, Jelica	S 4 Andrija Kretski
N 5 14. KROZ GODINU. Ćiril i Metod	**N 5 NEDJ. 4. PO DUH. Gl. 3**
P 6 Marija Goretti, Bogomila	P 6 Sisoje Veliki
U 7 Klaudije, Villbald, Vilko, Goran	U 7 Toma, Akakije
S 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen	S 8 Prokopije
Č 9 Leticija, Nikola Pik. i drugovi	Č 9 Pankracije
P 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka	P 10 Antonije Pečerski
S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslava	S 11 Eufimija
N 12 15. KROZ GOD. Mobor, Ivan Gualberti, Mislav	**N 12 NEDJ. 5. PO DUH. Gl. 4**
P 13 Henrik, Hinko, Vladimir	P 13 Sabor Gabrijela Arhandela
U 14 Kamilo de Lellis, Miroslav	U 14 Akila
S 15 Bonaventura, Dobriša	S 15 Vladimir
Č 16 Gospa Karmelska, Karmela	Č 16 Antinogen, mučenik
P 17 Letancije, Branko, Dunja, Aleksij	P 17 Marina
S 18 Fridrik, Simfroza, Arnulf, Natko	S 18 Jakinto, Emilijan
N 19 16. KROZ GODINU. Makrina, Zora, Zlatka	**N 19 NEDJ. 6. PO DUH. Gl. 5**
P 20 Ilija prorok, Iljko	P 20 ILIJA PROROK
U 21 Lovro Brindiški, Danijel, Danica	U 21 Ezekijel
S 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka	S 22 Marija Magdalena
Č 23 Brigita, Apolinar	Č 23 Trofim, Teofil
P 24 Kristina, Mirjana	P 24 Boris, Krsnina mučenica
S 25 Jakov apostol, Kristofor, Krsto	S 25 Ana
N 26 17. KROZ GODINU. Joakim i Ana, roditelji BDM	**N 26 NEDJ. 7. PO DUH. Gl. 6**
P 27 Kliment Ohridski i drug., Natalija	P 27 Paraskeva
U 28 Nazarije i Celzo, Inocent, Nevinko	U 28 Prohor, Nikanor
S 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira	S 29 Kalinik
Č 30 Petar Krizolog	Č 30 Sila, Silvan i drugovi
P 31 Ignacije Lojola, Vatroslav	P 31 Eudokim

SUNCE U SRPNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
5.	5 h 11 m	20 h 49 m
12.	5 h 17 m	20 h 45 m
19.	5 h 23 m	20 h 40 m
26.	5 h 31 m	20 h 33 m

MJESEČEVE MIJENE U SRPNJU

☽	Prva četvrt	4. u 10 h 35 m
○	Uštap (pun)	11. u 05 h 34 m
☾	Posljednja četvrt	17. u 22 h 18 m
●	Mladak	25. u 22 h 38 m

Sv. Ingacije Loyola, porijeklom iz plemićke obitelji. Prije obraćenje bio je vitez lutalac, a potom veliki pokornik. S nekoliko drugova utemeljio Družbu Isusovu. U knjizi „Duhovne vježbe" opisao je svoje duhovno iskustvo. Blagdan 31. VII.

Sv. Ignacije, biskup u Antiohiji na početku II. st. Uhićen i mučen, bačen pred divlje zvijeri, za vrijeme cara Trajana 110. g. u Koloseju u Rimu. Značajne su njegove poslanice što ih je pisao crkvama u Malu Aziju prilikom putovanja u Rim. One su dragocjeno svjedočanstvo pastoralne duhovnosti. Imenu Ignacije odgovara naše narodno ime Vatroslav. Blagdan 17. X

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

7 (24. 6) Rođenje Ivana Krstitelja
12 (29. 6) Petar i Pavao

zkvh.org.rs

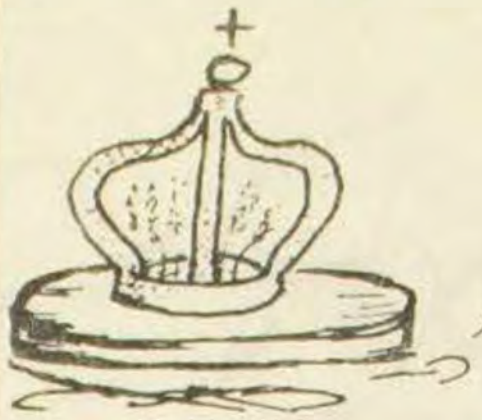

KOLOVOZ
august

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 1 Alfonz Liguori, Vjera, Nada	S 1 Makabejski mučenici
N 2 18. KROZ G. Gospa od Anđela, Euzebije V ☽	N 2 NEDJ. 8. PO DUH. GI. 7
P 3 **Augustin Kažotić,** Lidija	P 3 Izaakije, Dalmat, Faust
U 4 Ivan Vianney	U 4 Eudokija, mučenica
S 5 Gospa Snježna, **Nives,** Snježana	S 5 Eusignije, mučenik
Č 6 Preobraženje Gospodinovo. Predrag	Č 6 **PREOBRAŽENJE**
P 7 Siksto papa, Kajetan	P 7 Dometije
S 8 Dominik, Dinko, Nedjeljko, **Neda**	S 8 Emilijan
N 9 19. KROZ G. Roman, Firmin, Tvrtko ○	N 9 NEDJ. 9. PO DUH. GI. 8
P 10 Lovro đakon, Lovorko, Zvjezdana	P 10 Lavrentije, muč.
U 11 Klara, Jasna, Jasminka	U 11 Euplo
S 12 Anicet, Hilarije, Veseljka	S 12 Focije, Anicet
Č 13 Poncijan i Hipolit, Ivan Berchmans	Č 13 Maksim
P 14 Euzebije, Atanazija, Alfred	P 14 Mihej pror., Teodozije Pečerski
S 15 VELIKA GOSPA. Marija, Veljka	S 15 UZNESENJE BOGORODICE
N 16 20. KROZ G. Stjepan kralj, Rok ☾	N 16 NEDJ. 10. PO DUH. GI. 1
P 17 Hijacint, Liberat, Miron	P 17 Miron, mučenik
U 18 Jelena Križarica, Jelka, Agapit	U 18 Flor i Lavro, mučenici
S 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla	S 19 Andrija, mučenik
Č 20 Bernard, Samuel, Porfirije, Branko	Č 20 Samuel, prorok
P 21 Pio X, Hermogen	P 21 Tadej
S 22 BDM Kraljica. Vladislava, Krunojka	S 22 Agatonik
N 23 21. KROZ G. Ruža Limska, Filip Ben.	N 23 NEDJ. 11. PO DUH. GI. 2
P 24 Bartol apostol, Bariša ●	P 24 Eutihije, muč.
U 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasancijski	U 25 Bartolomej i Tito
S 26 Rufin, Zefirin, Jadranko	S 26 Hadrijan i Natalija, mučenici
Č 27 Monika, Honorat, Časlav	Č 27 Pimen
P 28 Augustin, Tin, Gustav	P 28 Augustin
S 29 Glavosijek Ivana Krstitelja	S 29 **GLAVOSIJEK IVANA KRST.**
N 30 22. KROZ G. Feliks i Adaukt	N 30 NEDJ. 12. PO DUH. GI. 3
P 31 Rajmund, Rajko, Optat, Željko	P 31 Pojas Bogorodice

SUNCE U KOLOVOZU

Dan	Izlazi	Zalazi
2.	5 h 39 m	20 h 25 m
9.	5 h 48 m	20 h 14 m
16.	5 h 56 m	20 h 04 m
23.	6 h 04 m	19 h 52 m
30.	6 h 13 m	19 h 39 m

MJESEČEVE MIJENE U KOLOVOZU

☽	Prva četvrt	2. u 21 h 25 m
○	Uštap (pun)	9. u 12 h 18 m
☾	Posljednja četvrt	16. u 10 h 26 m
●	Mlađak	24. u 14 h 00 m

Sv. Dominik rodio se u Caleruegi u Španjolskoj. Svećenik, osnivač Reda propovjednika koji se po njemu zove dominikanci. Osobito je širio pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji (krunica) i borio se protiv albigenskog krivovjerja. Važno je također njegovo djelovanje u južnoj Francuskoj. Njegovi redovnici isticali su se u znanosti (filozofiji i teologiji) i propovjedništvu. Odgovara mu naše ime Nedjeljko, Dinko, Domagoj. Blagdan 8. kolovoza.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

2 (20. 7) Ilija prorok
19 (6. 8) Preobraženje
28 (15. 8) Uznesenje Bogorodice

zkvh.org.rs

RUJAN
septembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
U 1 Egidije, Konstancije, Branimir, Branka	U 1 Početak crkvene godine
S 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka	S 2 Mamant, muč.
Č 3 Grgur Veliki, Grga, Gordana	Č 3 Pio X, Teoktist, Antim
P 4 Ruža Viterpska, Dunja, Ida, Marcel	P 4 Mojsije prorok
S 5 Lovro Justinijani, Borko	S 5 Zaharija
N 6 23. KROZ G. Zaharija, Boris, Davor	**N 6 NEDJ. 13. PO DUH. Gl. 4**
P 7 Marko Križevčanin, Blaženko	P 7 Sozont mučenik
U 8 **MALA GOSPA**, Maja	U 8 **ROĐENJE BOGORODICE**
S 9 Petar Klaver, Strahimir	S 9 Joakim i Ana
Č 10 Pulherija, Nikola Tolentinski	Č 10 Minodora
P 11 Proto i Hijacint, Cvjetko	P 11 Teodora Aleksandrijska
S 12 Ime Marijino, Marija, Dubravko	S 12 Autonom
N 13 24. KROZ G. Ivan Zlatousti, Zlatko	**N 13 NEDJ. 14. PO DUH. Gl. 5**
P 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav	P 14 **UZVIŠENJE SV. KRIŽA**
U 15 Gospa Žalosna, Dolores, Tugomila	U 15 Nikita
S 16 Kornelije i Ciprijan (Kvatre)	S 16 Eufemija
Č 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje	Č 17 Sofija, Vjera, Nada i Ljubav
P 18 Josip Kupertinski, Sonja (Kvatre)	P 18 Eumenije
S 19 Januarije, Suzana, Željko (Kvatre)	S 19 Trofim
N 20 25. KROZ G. Kandida, Svjetlana	**N 20 NEDJ. 15. PO DUH. Gl. 6**
P 21 Matej apostol i evanđelist, Matko, Matiša	P 21 Kodrat
U 22 Mauricije, Mavro, Toma Vilanovski	U 22 Foka, muč., Jona, prorok
S 23 Lino, Tekla, Konstancije	S 23 Ivan Krstitelj
Č 24 Gospa od Otkupljenja, Mercedes	Č 24 Tekla, mučenica
P 25 Aurelije, Zlata, Kleofa	P 25 Eufrosinija
S 26 Kuzma i Damjan, Damir	S 26 Ivan evanđelist
N 27 26. KROZ G. Vinko Paulski, Gaj, Berislav	**N 27 NEDJ. 16. PO DUH. Gl. 7**
P 28 Vjenceslav, Večeslav, Veco	P 28 Hariton
U 29 Mihael, Gabrijel i Rafael, Milan	U 29 Cirijak
S 30 Jeronim, Jerko	S 30 Grgur

SUNCE U RUJNU

Dan	Izlazi	Zalazi
6.	6 h 22 m	19 h 26 m
13.	6 h 31 m	19 h 13 m
20.	6 h 40 m	18 h 59 m
27	5 h 48 m	17 h 45 m

MJESEČEVE MIJENE U RUJNU

☽	Prva četvrt	1. u 05 h 49 m
○	Uštap (pun)	7. u 20 h 14 m
☾	Posljednja četvrt	15. u 01 h 45 m
●	Mladak	23. u 04 h 00 m
☽	Prva četvrt	30. u 12 h 40 m

Sv. Grgur Veliki, potječe iz patricijske obitelji. Unuk je pape Feliksa III. Prije nego što je postao papa bio je poznati prefekt grada Rima. Papom postaje 590. Reorganizirao je upravljanje u službama Svete Stolice. Veliki je obnovitelj liturgije i liturgijskog pjevanja, koje se po njemu zove gregorijanski koral. Crkveni pisac i veliki moralist. Blagdan 3. IX. (ranije: 12. III).

Grgur Nazijanski, carigradski patrijarh, naučitelj Crkve. Blagdan 2. I. (ranije: 9. V)

Grgur, biskup u Nisi (Mala Azija). Blagdan 9. V.

Grgur, biskup u Turu i povjesničar. Blagdan 17. XI.

Imendani: Grgo, Grga itd.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

11 (29. 8) Glavosijek Ivana Krstitelja
21 (8. 9) Rođenje Bogorodice
27 (14. 9) Uzvišenje sv. Križa

zkvh.org.rs

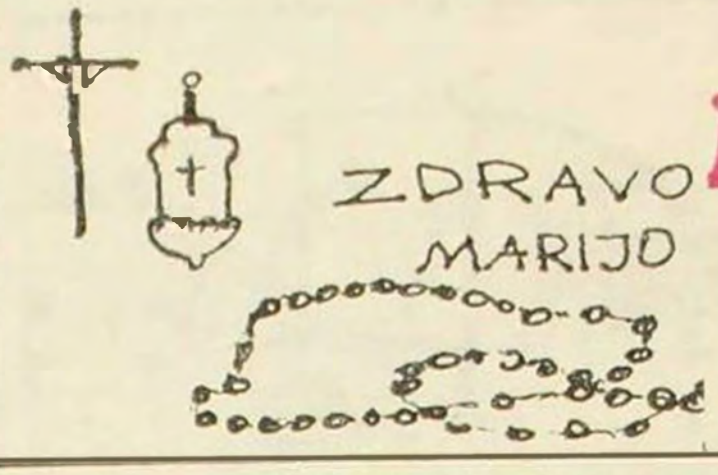

LISTOPAD
oktobar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
Č 1 Terezija od Djeteta Isusa	Č 1 Pokrov Bogorodice
P 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđela	P 2 Ciprijan i Justina, mučenici
S 3 Kandid Maksimilijan, Gerhard	S 3 Dionizije, Terezija od Dj. Isusa
N 4 27. KROZ G. Franjo Asiški	N 4 NEDJ. 17. PO DUH. Gl. 8
P 5 Flavijan, Placid, Miodrag	P 5 Haritina mučenica
U 6 Bruno, Fides, Verica	U 6 Toma apostol
S 7 BDM od Krunice (Ružarija), Krunčica, Ruža	S 7 Sergije i Vakho
Č 8 Benedikt, Pelagija, Šimun	Č 8 Pelagija
P 9 Dionizije i drugovi, Ivan Leonardi	P 9 Jakov Alfejev
S 10 Franjo Borgia, Danijel i drugovi, Dinko	S 10 Eulampije
N 11 28. KROZ G. Emilijan, Milan	N 11 NEDJ. 18. PO DUH. Gl. 1
P 12 Serafin, Maksimilijan	P 12 Prob, Andronik, Kuzma
U 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo	U 13 Karpo, Agatonik
S 14 Kalist papa, Divko, Krasna	S 14 Paraskeva
Č 15 Terezija Avilska	Č 15 Eutimije
P 16 Hedviga, Margareta Marija Alacoque	P 16 Longin
S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav	S 17 Osija prorok
N 18 29. KROZ G. Luka Evanđelist, Lukša	N 18 MISIJSKA NEDJELJA Gl. 2
P 19 Ivan Breb. i Izak Jogues, Pavao od Križa	P 19 Joel prorok
U 20 Vendelin, Irena, Miroslava	U 20 Artemije
S 21 Uršula, Zvjezdan	S 21 Ilarion
Č 22 Marija Saloma, Dražen	Č 22 Averkije
P 23 Ivan Kapistranski, Borislav	P 23 Jakov apostol
S 24 Antun M. Claret, Jaroslav	S 24 Areta
N 25 30. KROZ G. Krizant i Darija, Katarina Kotr.	N 25 KRIST KRALJ
P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko	P 26 **DIMITRIJE VELIKOMUČENIK**
U 27 Sabina, Kontrado, Dmitar, Zvonko	U 27 Nestor
S 28 Šimun i Juda Tadej, Siniša, Tadija	S 28 Terencije
Č 29 Narcis, Donat, Darko, Ida	Č 29 Anastazija mučenica
P 30 Marcel, Marojko	P 30 Zinovije i Zinovija, mučenici
S 31 Alfonz Rodriguez, Volfgang, Vuk, Vukmir	S 31 Stahij, Urban

SUNCE U LISTOPADU

Dan	Izlazi	Zalazi
4.	5 h 58 m	17 h 32 m
11.	6 h 07 m	17 h 18 m
18.	6 h 16 m	17 h 06 m
25.	6 h 26 m	16 h 54 m

MJESEČEVE MIJENE U LISTOPADU

○	Uštap (pun)	7. u 05 h 13 m
◐	Posljednja četvrt	14. u 19 h 06 m
●	Mladak	22. u 18 h 29 m
◑	Prva četvrt	29. u 18 h 11 m

Sv. Augustin rođen u Tagasti (Alžir). Sin sv. Monike. Najprije profesor retorike u Milanu, a zatim i u Rimu. Krstio ga je sv. Ambrozije u Milanu 387. Biskup u Hiponu kraj Kartage. Jedan je od četvorice velikih zapadnih naučitelja Crkve. Najplodniji starokršćanski pisac, filozof, teolog i učitelj govorništva. Imao je velik utjecaj na europsku i kršćansku misao. Udario je temelje redu augustinaca i kasnijem samostanskom životu.
Blagdan 28. VIII.

BILJEŠKE:

10

zkvh.org.rs

STUDENI
novembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
N 1 31. KROZ G. SVI SVETI. Svetislav, Sveto	N 1 NEDJ. 21. PO DUH. Gl. 4
P 2 **Dušni dan.** Dušica, Duško	P 2 Akindin i drugovi, mučenici
U 3 Martin Porres, Silvija	U 3 Akepsima
S 4 Karlo Boromejski, Dragutin	S 4 Joanikije, Nikanor
Č 5 Emerik, Mirko, Imbro, Zakarija	Č 5 Galaktion, Epistemija
P 6 Leonard, Sever, Vedran	P 6 Pavao biskup
S 7 Engelbert, Anđelko	S 7 Lazar čudotvorac
N 8 32. KROZ G. Gotfrid, Bogdan, Bogoljub	N 8 NEDJ. 22. PO DUH. Gl. 5
P 9 **Gracija Kotorski**, Milostislav	P 9 Onisifor, Porfirije
U 10 Leon Veliki, Lav, Lavoslav	U 10 Erasto, Rodion
S 11 Martin biskup, Davorin	S 11 Mina, Teodor Studita
Č 12 Jozafat, Emilijan, Milan	Č 12 Jozafat mučenik
P 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak	P 13 Ivan Zlatousti
S 14 **NIKOLA TAVELIĆ, Ivan Trogirski**	S 14 Filip
N 15 33. KROZ G. Albert Veliki, Leopold	N 15 NEDJ. 23. PO DUH. Gl. 6
P 16 Margareta, Gertruda	P 16 Matej ap. stol i evanđelist
U 17 Elizabeta Ugarska, Igor	U 17 Grgur čudotvorac
S 18 Posveta baz. sv. Petra i Pavla, Odon, Maksim	S 18 Platon, Roman
Č 19 Poncijan, Krispin	Č 19 Habdija prorok, Varlaam muč
P 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund	P 20 Proklo
S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja	S 21 **UVOD BOGORODICE U HRAM**
N 22 KRIST KRALJ. Cecilija, Cilika, Slavujka	N 22 NEDJ. 24. PO DUH. Gl. 7
P 23 Klement, Kolumban, Milivoj, Blagoje	P 23 Amfilohije
U 24 Krizogon, Krševan, Firmina	U 24 Katarina mučenica
S 25 Katarina Aleksandrijska, Kaja, Erazmo	S 25 Klement papa
Č 26 Konrad, Leonard, Dubravko, Radivoj	Č 26 Alipije
P 27 Maksim, Severin, Virgilije	P 27 Paladije
S 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav	S 28 Stjepan, Irinarh
N 29 1. DOŠAŠĆA. Saturnin, Svjetlana, Vlasta	N 29 NEDJ. 25. PO DUH. Gl. 8
P 30 Andrija apostol, Hrvoslav	P 30 Andrej apostol

SUNCE U STUDENOM

Dan	Izlazi	Zalazi
1.	6 h 36 m	16 h 43 m
8.	6 h 54 m	16 h 34 m
15.	6 h 56 m	16 h 26 m
22.	7 h 05 m	16 h 19 m
29.	7 h 14 m	16 h 14 m

MJESEČEVE MIJENE U STUDENOM

	Uštap (pun)	5. u 17 h 47 m
	Posljednja četvrt	13. u 15 h 39 m
	Mlađak	21. u 07 h 34 m
	Prva četvrt	28. u 01 h 38 m

Sv. Karlo Boromejski, biskup, doktor prava i državni tajnik. Sudjelovao na Tridentskom saboru i provodio njegove odredbe, osobito na pastoralnom području. Pomagao je pobožna društva i zalagao se za obnovu starih redova. Uzor je pastoralnih radnika. Blagdan 4. XI. Odgovara mu naše narodno ime Drago, Dragutin itd.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

8 (26. 10) Dimitrije Velikomučenik
21 (8. 11) Sabor sv. Mihajla Arhandela

zkvh.org.rs

PROSINAC
decembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 2 Bibijana, Živka, Blanka	S 2 Avakum, prorok
Č 3 Franjo Ksaverski	Č 3 Sofronije, prorok
P 4 Ivan Damaščanski, Barbara, Barica	P 4 Barbara, Ivan Damaščanski
S 5 Saba, Kristina, Dalmatin, Savka	S 5 Sava Posvećeni
N 6 2. DOŠAŠĆA, Nikola Biskup, Nikša, Vladimir	N 6 NEDJ. 26. PO DUH. Gl. 1
P 7 Ambrozije, Agaton, Dobroslav	P 7 Ambrozije
U 8 **BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM.** Ljiljana	U 8 BEZGR. ZAČEĆE BOGOR.
S 9 Valerija, Zdravka, Radmila (Kvatre)	S 9 Potapije
Č 10 Gospa Loretska, Miltijad, Julija	Č 10 Mina, Ermogen muč.
P 11 Damaz, Damir, Sabin (Kvatre)	P 11 Danijel Stilita
S 12 Ivana Franciska Chantal, Franjica (Kvatre)	S 12 Spiridion
N 13 3. DOŠAŠĆA, Lucija, Jasna, Svjetlana	N 13 NEDJ. PRAOTACA. Gl. 2
P 14 Ivan od Križa, Krševan, Špiro	P 14 Filimon i Kalinik, muč.
U 15 Irenej, Kristina, Darija	U 15 Eleuterije
S 16 Adela, Albina, Zorka	S 16 Agej, prorok
Č 17 Lazar, Olimpija, Florjan	Č 17 Danijel prorok, Ananija, Azarija
P 18 Gacijan, Bosiljko, Dražen	P 18 Sebastijan
S 19 Urban, Tea, Vladimir	S 19 Bonifacije
N 20 4. DOŠAŠĆA, Amon, Eugen i Makarije	N 20 NEDJ. SV. OTACA Gl. 3
P 21 Petar Kanizije, Snježan	P 21 Julijana, mučenica
U 22 Honorat, Časlav, Zenon	U 22 Anastazije, mučenik
S 23 Ivan Kentijski, Viktorija, Vika	S 23 Kretski mučenici
Č 24 **Badnjak.** Adam i Eva	Č 24 Badnjak, Eugenija
P 25 BOŽIĆ, Anastazija	P 25 BOŽIĆ, ROĐENJE HRISTOVO
S 26 STJEPAN, Krunoslav	S 26 **SABOR PRESV. BOGORODI.**
N 27 SVETA OBITELJ, Ivan ap. i ev., Janko	N 27 N. PO BOŽ. STJEP. PRVOMUČ
P 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka	P 28 Nikomedijski mučenici
U 29 Toma Becket, David, Davor	U 29 Betlehemska djeca
S 30 Sabin, Liberije, Trpimir	S 30 Anizija
Č 31 Silvestar papa, Silvije, Goran	Č 31 Melanija Rimljanka

SUNCE U PROSINCU

Dan	Izlazi	Zalazi
6.	7 h 22 m	16 h 12 m
13.	7 h 29 m	16 h 12 m
20.	7 h 33 m	16 h 13 m
27.	7 h 37 m	16 h 18 m

MJESEČEVE MIJENE U PROSINCU

○	Uštap (pun)	5. u 09 h 02 m
☾	Posljednja četvrt	13. u 12 h 42 m
●	Mladak	20. u 19 h 26 m
☽	Prva četvrt	27. u 11 h 02 m

Sv. Ambrozije bio je rimski upravitelj pokrajine Emilije i Ligurije sa sjedištem u današnjem Milanu. Tu je 373. aklamacijom izabran za biskupa. Bio je savjetnik careva Gracijana, Valentinijana II. i Teodozija. Jedan od četvorice velikih zapadnih crkvenih naučitelja. Krstio je sv. Augustina. Zaštitnik je pčelara. Blagdan 7. XII.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

4 (21. 11) Uvod Bogorodice u hram
19 (6. 12) Nikola Čudotvorac
22 (8. 12) Bezgrešno Začeće Bogorodice

zkvh.org.rs

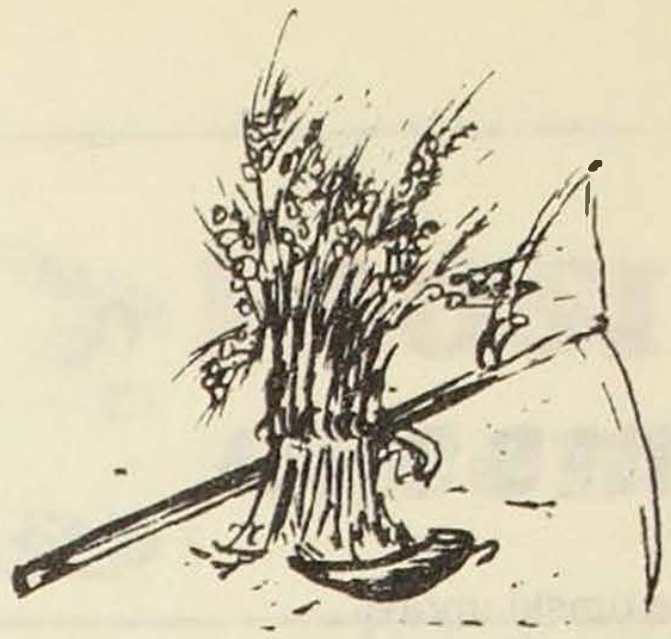

DRŽAVNI PRAZNICI U SFRJ

1 - 2. siječnja:	Nova godina - međunarodni dan mira
1 - 2. svibnja:	Međunarodni dan rada
4. srpnja:	Dan borca
7. srpnja:	Dan ustanka naroda i narodnosti Srbije
13. srpnja:	Dan ustanka naroda i narodnosti Crne Gore
22. srpnja:	Dan ustanka naroda i narodnosti Slovenije
27. srpnja:	Dan ustanka naroda i narodnosti Hrvatske i Bosne i Hercegovine
29 - 30. studenog:	Dan Republike

Sveti Otac Papa IVAN PAVAO II

zkvh.org.rs

Apostolski pronuncij u SFR Jugoslaviji
Msgr. Gabrijel Montalvo
Ima svoje sjedište u Beogradu, Sv. Save 24

BISKUPI U NAŠOJ DOMOVINI

Prvi biskup Crkve u Hrvata, predsjednik BK Jugoslavije
Predstavnik Katoličke Crkve u SFR Jugoslaviji
dr FRANJO kardinal KUHARIĆ

Zagrebačka crkvena pokrajina

dr FRANJO kard. KUHARIĆ,
metopolita sjeverne hrvatske crkvene pokrajine i
nadbiskup zagrebački
Msgr. ĆIRIL KOS,
biskup đakovački i srijemski
Msgr. SLAVOMIR MIKLOVŠ,
vladika križevački
dr JOAKIM SEGEDI
pomoćni vladika križevački
dr MIJO ŠKVORC
pomoćni biskup zagrebački
dr ĐURO KOKŠA
pomoćni biskup zagrebački

Splitska crkvena pokrajina

dr FRANE FRANIĆ
metopolita južno - hrvatske crkvene pokrajine i
nadbiskup splitski
Msgr. JOSIP ARNERIĆ
umirovljeni biskup šibenski
dr ANTUN TAMARUT
biskup šibenski
Msgr. CELESTIN BEZMALINOVIĆ
biskup hvarski
dr SEVERIN PERNEK,
biskup dubrovački
Msgr. IVO GUGIĆ
biskup kotorski

Sarajevska crkvena pokrajina

dr MARKO JOZINOVIĆ,
metropolita vrhbosanske crkvene pokrajine i
nadbiskup sarajevski
Msgr. ALFRED PICHLER
biskup banjalučki
Msgr. PAVAO ŽANIĆ,
biskup mostarski
dr JOAKIM HERBUT,
biskup skopsko - prizrenski
Msgr. NIKOLA PRELA,
pomoćni biskup skopsko - prizrenski
dr FRANJO KOMARICA
pomoćni biskup banjalučki

Riječka crkvena pokrajina

Msgr. JOSIP PAVLIŠIĆ,
metropolita riječke crkvene pokrajine i nadbiskup riječki
dr DRAGUTIN NEŽIĆ
umirovljeni biskup porečko - puljski
Msgr. ANTUN BOGETIĆ
biskup porečko - puljski

dr KARMELO ZAZINOVIĆ,
biskup krčki

Ljubljanska crkvena pokrajina

dr ALOJZ ŠUŠTAR,
metropolita ljubljanske crkvene pokrajine i
nadbiskup ljubljanski
dr JANEZ JENKO,
biskup koperski
dr FRANC KRAMBERGER,
biskup mariborski
dr STANISLAV LENIČ,
pomoćni biskup ljubljanski
dr JOŽEF SMEJ,
pomoćni biskup ljubljanski
dr JOŽEF KVAS
pomoćni biskup mariborski
Msgr. METOD PIRIH,
pomoćni biskup koperski

zkvh.org.rs

Msgr. PETAR PERKOLIĆ,
nadbiskup barski
Msgr. ALOJZ TURK
nadbiskup beogradski
Msgr. MARIO OBLAK,
nadbiskup zadarski
Msgr. MATIJA ZVEKANOVIĆ
biskup subotički
Msgr. TOMAS JUNG,
biskup, apostolski administrator Banata

subotički biskup msgr. Matija Zvekanovic

EVANĐELJE I KULTURA

21. Solunska su Braća bila baštinici ne samo vjere nego i drevne grčke uljudbe, koja se nastavljala u Bizantu. Osim toga zna se kako je ta baština važna za cjelokupnu evropsku kulturu i izravno ili neizravno za uljudbu svega svijeta. U evangelizacijskom djelu koje su poduzeli kao pioniri u krajevima, koje su nastavali slavenski narodi, nalazi se i primjer onoga što se danas zove "inkulturacija", tj. uklapanje evanđelja u domorodačku uljudbu, a tako i uklapanje Crkve u život te uljudbe.

Budući da su sveti Ćiril i Metod evanđelje uklapali u uljudbu naroda koje su evangelizurali, neobično su zaslužni za nastanak i razvoj te uljudbe ili, točnije, mnogih takvih uljudbi. Doista, sve uljudbe slavenskih naroda duguju svoj "početak" ili svoj razvoj djelima solunske Braće. Ta, izvorno su i oštroumno stvorili alfabet za slavenski jezik i time nešto najviše i najveće za uljudbu svih slavenskih naroda.

A prijevod bogoslužnih knjiga – djelo Ćirila i Metoda i njihovih učenika – povećao je snagu i kulturno dostojanstvo liturgijskoga staroslavenskog jezika, koji je kroz vjekove bio ne samo crkveni jezik nego i građanski i književni, čak i zajednički jezik obrazovanijih slojeva u većem dijelu slavenskoga svijeta, posebno među Slavenima istočnoga obreda. Upotrebljavao se i u krakovskoj crkvi Svetoga križa, gdje su obitavali slavenski benediktinci. Otatle su onda proizašle i prve tiskane bogoslužne knjige na tom jeziku. A sve do u naše dane taj se jezik upotrebljava u bizantskom bogoslužju istočnih slavenskih katoličkih i pravoslavnih Crkava carigradskoga obreda u istočnoj i jugoistočnoj Evropi te u nekim narodima zapadne Evrope, a isto se tako njime služe i u katoličkom rimskom obredu u Hrvatskoj.

22. U povijesnom razvoju Slavena istočnoga obreda taj je jezik imao sličnu ulogu kao latinski na Zapadu. Osim toga zadržao se i duže – djelomično sve do 19. stoljeća – i mnogo izravnije utjecao na oblikovanje književnih jezika zbog uske srodnosti s njima.

Zbog tih zasluga za uljudbu svih slavenskih naroda i nacija, evanđeosko djelo svetoga Ćirila i Metoda na neki način ostaje trajno u povijesti i životu tih naroda i nacija.

ZNAČENJE I ZRAČENJE KRŠĆANSKOGA TISUĆLJEĆA U SLAVENSKOM SVIJETU

23. Apostolsko - misionarska djelatnost svetog Ćirila i Metoda, koja pada u drugu polovicu 9. stoljeća, može se smatrati prvim učinkovitim evangeliziranjem Slavena.

zkvh.org.rs

U različitoj je mjeri zahvatilo pojedine zemlje, ali se glavnim dijelom usredotočilo na područja ondašnje države Velike Moravske. Obuhvaćala je ponajprije pokrajine metropolije kojoj je kao pastir na čelu bio Metod, tj Moravsku, Slovačku i Panoniju, dakle dio današnje Madarske. U širem su se krugu utjecaja te iste apostolske djelatnosti, što su je razvili osobito misionari koje je odgojio Metod, našle i druge skupine zapadnih Slavena, osobito Česi. Povijesno prvi češki knez Premislović, Bozyvoj (Borivoj), kršten je vjerojatno po slavenskom obredu. Kasnije se taj utjecaj proširio na plemena Lužičkih Srba i na područja južne Poljske. Ipak kad je (negdje oko 905 - 906) pala Velika Moravska, taj je obred zamijenjen latinskim i Češka je crkveno pripojena jurisdikciji regensburškog biskupa i salcburške metropolije. Ali je spomena vrijedno i ovo: sredinom 10. stoljeća, u vrijeme svetoga Vjenceslava, posve su pomiješani elementi obaju obreda te postoji kao neki suživot jednoga i drugoga jezika koji se upotrebljavaju u bogoslužju – slavenskoga i latinskoga. Uostalom, kristijanizacija naroda nije bila moguća bez uporabe materinskoga jezika. I samo se tako mogao razviti kršćanski rječnik u Češkoj, a iz njega onda kasnije izjezgriti i učvrstiti crkveni rječnik u Poljskoj. Vijest o vislanskom knezu u Metodijevu životu najstariji je povijesni podatak o jednom od poljskih plemena. Nema dovoljno podataka koji bi omogućili zaključiti da je u poljskim zemljama postojalo crkveno ustrojstvo slavenskoga obreda.

24. Krštenje Poljske 966. u osobi njezina prvoga povijesnoga vladara, Mieszka, koji se oženio češkom kneginjom Dubravkom, djelo je poglavito češke Crkve. Tim je putem kršćansko ime iz Rima došlo u Poljsku, u latinskom obliku. Bilo kako bilo, prvine kršćanstva u Poljskoj povezane su na neki način s djelom Braće koja su došla iz dalekoga Soluna.

Medu Slavenima Balkanskoga poluotoka revnost je svete Braće donijela još vidljivije plodove. U Hrvatskoj je njihovim apostolatom učvršćeno kršćanstvo, već prije ondje ukorijenjeno.

U Bugarskoj je poslanje Ćirila i Metoda čudesno potvrdilo i procvalo je osobito djelom njihovih učenika protjeranih s onoga prvotnoga polja rada. Jer ondje su djelom svetoga Klementa Ohridskog nastala djelatna središta monaškog života i jedinstveno se razvio ćirilički alfabet. Odande je kršćanstvo prešlo u druge krajeve. Preko obližnje Rumunjske doprlo je do Kijevske Rusije, a iz Moskve se proširilo na Istok. Za nekoliko će se godina, točno 1988. , slaviti tisućljeće od krštenja kijevskoga kneza svetog Vladimira Velikog.

25. S pravom je, dakle, obitelj slavenskih naroda svetog Ćirila i Metoda priznala ne samo ocima svoga kršćanstva nego i uljudbe. U mnogim od već spomenutih pokrajina većina se slavenskih naroda, premda su već prije u njih bili drugi misionari, još u 9. stoljeću držala poganskih običaja i vjerovanja. Samo je na područjima, koja su obradili ili za sjetvu pripravili ovi naši sveci, kršćanstvo u narednom stoljeću snažno i zauvijek ušlo u slavensku povijest.

Njihovo je djelo prvorazredan doprinos za stvaranje zajedničkih korijena u Evropi, korijena koji su po svojoj čvrstoći i životnosti jedno od najpouzdanijih upo-

rista koje ne može zaobići nijedan ozbiljan pokušaj ponovnoga i suvremenog uspostavljanja jedinstva svega kontinenta.

Nakon 11 stoljeća kršćanstva medu Slavenima jasno uočavamo da baština solunske Braće jest i ostaje medu njima dublja i jača od bilo kakve podjele. Jer obje kršćanske predaje – istočna, koja proizlazi iz Carigrada, i zapadna, koja proistječe iz Rima – nastale su u istom krilu Crkve makar su išle putovima različitih uljudba i različitih pristupa istim problemima. Ali ta različitost, ako se dobro shvati njezin početak i dobro procijeni njezina vrijednost i značenje, ne može ne obogatiti evropsku uljudbu i religioznu predaju te u isto vrijeme postati temeljem njezine željene duhovne obnove.

ZAKLJUČAK

32. Budućnost! Koliko god se ljudskom oku činilo da je puna prijetnja i neizvjesnosti, s povjerenjem je, Oče nebeski, stavljamo u tvoje ruke zazivajući zagovor Majke tvoga Sina i Majke Crkve, a tako i tvojih apostola Petra i Pavla, svetoga Benedikta, Ćirila i Metoda, Augustina i Bonifacija te ostalih evangelizatora Evrope, koji su – snažni u vjeri, nadi i ljubavi – našim ocima navijestili spasenje i tvoj mir i koji su u naporima duhovne sjetve počeli graditi civilizaciju ljubavi i novi poredak, utemeljen na tvojemu svetom zakonu i oslonjen na tvoju milost, koja će na kraju vremena u nebeskom Jeruzalemu oživjeti sve i svakoga. Amen.

Na kraju Vam, predraga braćo i sestre, od srca podjeljujem apostolski blagoslov.

Dano u Rimu, kod Svetoga Petra, dne 2. lipnja, na svetkovinu Presvetoga Trojstva, godine 1985., sedme moga prvosvećeništva.

IVAN PAVAO II

(Napomena:

Odlomci iz enciklike pape Ivana Pavla II "SLAVENSKI APOSTOLI").

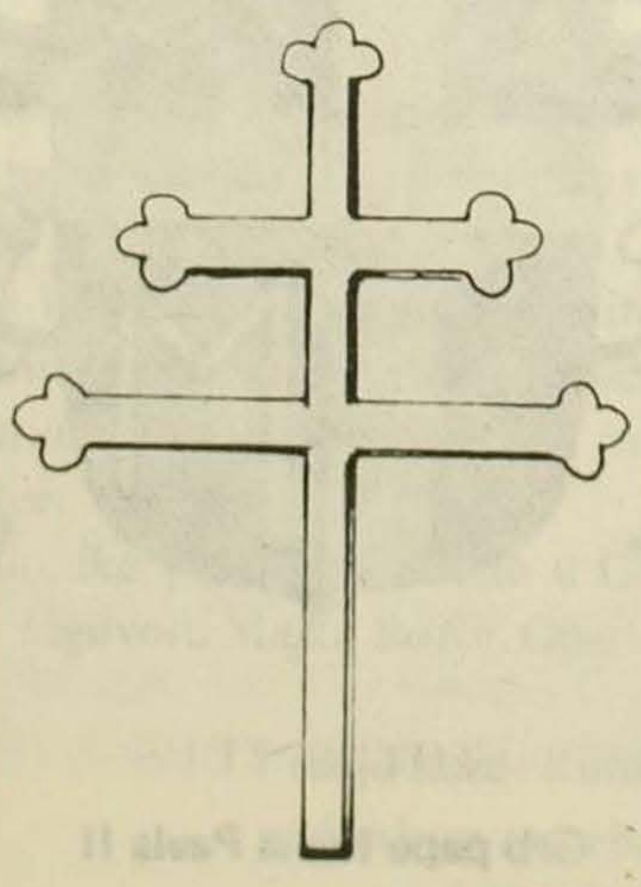

zkvh.org.rs

OBNOVLJENOG CRKVENOG ŽIVOTA
među vjernicima Hrvatima u Bačkoj

PORUKA PAPE IVANA PAVLA II. ZA NAŠ JUBILEJ

Kao dionike raznolikih, razboritih i hvalevrijednih poduhvata, kojima se spominje tristogodišnjica (300) preseljavanja hrvatskih vjernika u vaše krajeve, SVETI OTAC (VRHOVNI SVEĆENIK), kao da je osobno zajedno s vama prisutan, sve srdačno pozdravlja. I želio bi istovremeno zajedno s vama revno obnavljati uspomenu toga sretnoga događaja. A dok ujedno o svemu tomu s vama razmatra, sve vas potiče da nasljedujete preslavne primjere istih vaših predaka, i to: u čvrstoj vjeri i odlučnom vjerskom životu; u žarkoj pobožnosti prema otajstvu EUHARISTIJE i DJEVICE MARIJE, te postojanoj vjernosti PETROVOJ STOLICI.

A sve nas ovo vrlo potiče da radnosno podjelimo APOSTOLSKI BLAGOSLOV pojedincima i svima prisutnima zajedno sa tim ciljem da pomoću njega postignete sve potrebne milosti za ostvarenje toga cilja.

AUGUSTIN CARDINAL CASAROLI
DRŽAVNI TAJNIK

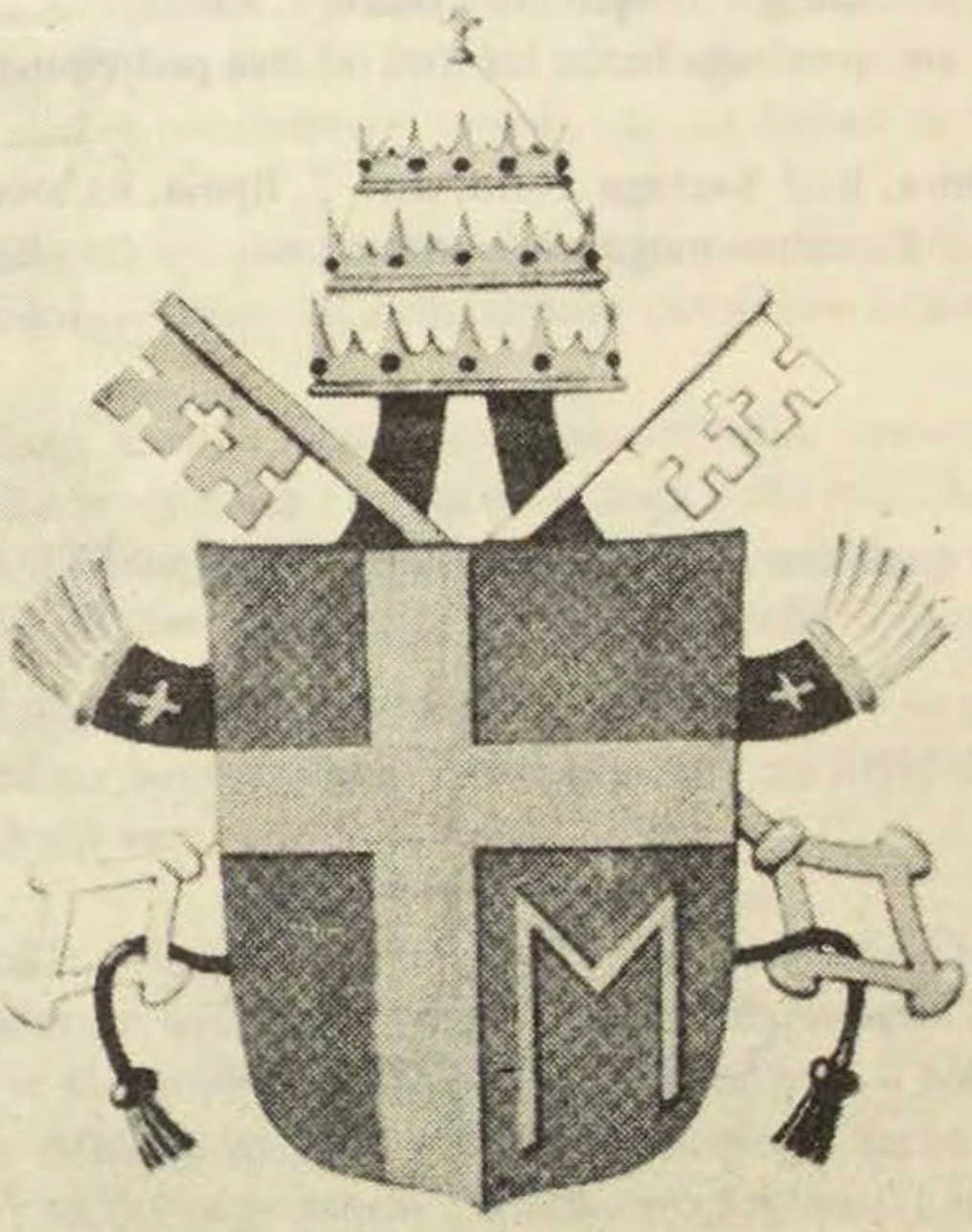

Grb pape Ivana Pavla II

Proslava 300. godišnjice

OBNOVLJENOG CRKVENOG ŽIVOTA

medu vjernicima Hrvatima u Bačkoj

PISMO ZAGREBAČKOG NADBISKUPA KARDINALA FRANJE KUHARIĆA

Na početku svoga pisma kardinal Franjo Kuharić kaže da zbog bolesti ne može prisustvovati velikom slavlju u Subotici, iako bi to veoma želio. – U nastavku svoga pisma kardinal kaže:

"300. obljetnica doseljenja Hrvata u Bačku svakako je važan jubilej. Hrvati su došli na bačke ravnice ne samo kao Hrvati nego i kao vjernici katolici, i tu su nastavili svoje crkveno zajedništvo i vjernički život.

Plodna je Bačka nakon oslobodenja od Turaka privukla i doseljenike drugih nacionalnosti i vjerskih uvjerenja. Stoga su svi kroz stoljeća bili pozvani živjeti načelo: Tude poštuj, a svojim se diči!

Kao što svaki čovjek tako i svaki narod u suživotu s drugim ljudima i narodima ima pravo čuvati svoj identitet, svoju kulturu, svoj jezik. Živeći to svoje neotudivo pravo, potvrduje samog sebe poštujući i druge s njihovim nacionalnim opredjeljenjima i kulturnim baštinama kao i vjerskim uvjerenjima.

Bački Hrvati, koje neki nazivaju Bunjevci i Šokci, potvrdili su kroz 300 godina u mozaiku Bačke svoju miroljubivost ali i svoju vjernost onim vrijednostima koje su ponijeli sa sobom u teškim vremenima iz starog prebivališta naše lijepe domovine. U tom duhu sigurno će proslaviti i oboljetnicu svoga doseljenja u Bačku, ispovijedajući svoju vjeru i moleći Nebeskog Oca svih ljudi da ih čuva, sačuva i blagoslovi i u budućim vremenima.

Ako osobe i obitelji žive uistinu kršćanskim životom, onda i narodi imaju svoju trajnost i budućnost, jer se život gradi na istini i ljubavi prema Bogu i ljudima.

Obitelji, blagoslovljene životom, koje se raduju djeci i koje zajedno mole, jamstvo su života u svakom narodu. Poštenje u svim odnosima, dobrota prema svakome i pravednost u svim pravima i dužnostima jamstvo su mira, sloge i međusobnog poštovanja.

S tim mislima i poticajima srdačno čestitam jubilej Vama, prečasni Oče Biskupe, Vašim svećenicima, redovnicima i redovnicama, te svim vjernicima Vaše biskupije, a posebno Hrvatima koji se sjećaju svojih pradjedova, prije 300 godina doseljenih na te bačke ravnice.

Vas i sve sudionike prosalve srdačno u Gospodinu pozdravljam, želeći obilje Božjeg blagoslova po zagovoru Majke Božje, Gospe Radosne.

Franjo kard. Kuharić
nadbiskup zagrebački
predsjednik BKJ

zkvh.org.rs

MOLITVA NA ČAST SV. ĆIRILA I METODA

Sveti Ćirile i Metode! Vas slavenska mati rodila, pa ste se zato spremno odazvali pozivu slavenskoga kralja Rastislava, moravskog vladara, da njegov puk od zla izbavite. Bog Vas je nadario duhom znanja i darom jezika, pa ste ne samo Sveto Pismo na slavenski jezik priveli, nego ste i za izgovor ovoga najprikladnija slova sastavili, i također i slavensku liturgiju na službu Božju zasnovali.

Vas je Bog izabrao za slavenske apostole, pa ste se svetim redom učvršćeni, na ovo najuzvišenije zvanje pripravljali. Vama je bila namijenjena radost, pronaći tilo sv. Klementa pape, i to iz Kerzona sa sobom u Rim ponijeti, kamo ste se jednom uputili, kao sv. Pavao u Jeruzalem - da Vaš nauk sa onim sv. Petra sravnite i svezu jedinstva Crkve Istočne sa Zapadnom učvrstite.

Blažena je majka, koja vas je na svit rodila, jer je u vama, Bogu na slavu, dva apostola prikazala, slična majci sv. Ivana i Jakova. Blažene su vaše evanđeoske stope, jer kamogod ste po Panoniji prolazili, tamo su nicale crkve katoličke, u kojima se Bog slavio i narodi po Isusu spasavali.

O, dragi sv. Ćirile i Metode, blaženi slavenski apostoli, koji ste Bogu Ocu ugodili, pod vašu moćnu zaštitu privodimo mladež našu, dicu našu, da se po milosti vašega apostolstva, potpuno nauče viri katoličkoj i u njoj tako učvrste, da je nikakova napast ne mogne uzdrmati, bila ona obećanjem, mamljenjem ili prijetnjom. Ponizno molimo, da se stavite pred lice milostivoga Boga, te gor ljivo zaprosite ujedinjenje svih slavenskih grana u jednoj te istoj Crkvi, kojoj je vidljiva glava sv. Petar u svojim naslidnicima rimskim papama i da se ovako kršćansko učenje u njima što više razgrana i svetost života što bolje učvrsti.

Tvoja je volja bila, a naša radost, Tebe, o Isuse, u slavenskom jeziku hvaliti. Pred Tebe, o milosrdni Spasitelju, skrušenim srcem stupamo, moleći Te da se po svom velikom milosrđu smiluješ narodima slavenskim i iz njihove sredine ukloniš razdor, iz svakog pak njihova uda, obitelji i plemena iskoreniš svako krivovirje, kako se ne bi pomutila očinjska radost Boga Oca, nego neka Njegovo svevideće oko radosno i veselo počiva nad svim Slavenima, sabranima u krilu svete Majke Crkve (rimokatoličke), jednim Duhom nadahnuti, pivamo slavu imena Isusova, te istim sredstvima tražimo kraljevstvo nebesko, po Bogu Ocu od početka nam pripravljeno, u ime Isusa i Duha Svetoga, na vike vikova. Amen!

(Sastavio biskup Ivan Antunović i objavio u molitveniku: "Čovik s Bogom u svojih molba i prošnja", izdanom u Kaloči 1884. godine, tiskom Franje Holmeyera, stranice 557 i 558. – Lazar Ivan Krmpotić je pripremio ovu molitvu za ekumensku službu Riječi u čast sv. Ćirilu i Metodu, 6. travnja 1986. godine, a u povodu završne svečanosti 1100. obljetnice smrti sv. Metoda, u subotičkoj katedrali – bazilici!)

JUBILARNA GODINA SVETOGA METODA

Još daleke 1981. godine, svega mjesec dana nakon što je sv. Otac Ivan Pavao II (31. prosinca 1980) svojim apostolskim pismom: "Izvrsnici kreposti", proglasio sv. Braću zaštitnicima Evrope zajedno sa sv. Benediktom, svećenstvo Bačkog dekanata je na svom prvom mjesečnom susretu reagiralo na ovaj Papin dekret i uputilo dopis Biskupskom ordinarijatu u Subotici.

U tom se dopisu moli subotičkog biskupa da se zauzme kod Biskupske konferencije Jugoslavije da se ovaj događaj na nacionalnom nivou, a možda i na evropskom obilježi ovdje u našim prostorima u Srijemskoj Mitrovici ili Baču.

U istom dopisu se daje i skica te proslave, koja bi imala ovaj raspored: - znanstveni skup o baštini sv. Braće među Hrvatima i ostalim slavenskim narodima, omladinski skup, koji bi mladim naraštajima u prikladnoj formi prenio baštinu sv. Ćirila i Metoda i završna pučka svečanost u kojoj bi bila zastupljena staroslavenska liturgija istočnog i zapadnog obreda, kako bi se istakla sva zamašitost djela sv. Braće. Na završnoj svečanosti planiran je i ekumenski susret svih pravoslavnih i evangeličkih baštinika sv. Ćirila i Metoda. Međutim, ovaj plan je radi opravdanih razloga morao sačekati jubilej tisuću i sto godina smrti sv. Metoda (1985).

JUBILARNE SVEČANOSTI U BAČKOJ

Već i prije nego što se pri Vijeću za ekumenizam Biskupske konferencije Jugoslavije oformio Odbor za proslavu 1100. obljetnice smrti sv. Metoda na nacionalnom nivou, u koji je ušao i bački dekan Lazar Ivan Krmpotić, svećenstvo bačkog dekanata preuzelo je na sebe inicijativu da na dekanatskom i biskupijskom nivou obilježi ovu obljetnicu u smislu prijedloga koje je ponudilo Oridnarijatu u Subotici i BKJ.

Da bi mogli odgovoriti ovom zadatku kao zajednica, dekanatsko svećenstvo je gotovo cijelu pastoralnu godinu 1984/85. na svojim mjesečnim duhovnim obnovama meditiralo i studiralo život, djelo i baštinu sv. Braće.

Kao konkretni plodovi tih duhovnih obnova su redoviti pastoralni susreti sa ministrantima, čitačima, članovima pastoralnih vijeća i pjevačima. To su već peti zimski pastoralni susreti župskih aktivista, no te godine su bili posvećeni upoznavanju životnog djela sv. Braće i produbljivanju njihove bogate baštine, primjenjujući ih na naše konkretne prilike.

Posebno je bilo isticana vrijednost čitanja sv. Pisma i dobre katoličke literature, poznavanje i proučavanje vlastite kulturne baštine, koju poput sv. Braće trebamo prihvatiti i obogatiti življenjem Evanđelja u svakidašnjem životu. Također je pjevači-

zkvh.org.rs

ma bila prezentirana liturgijska baština sv. Ćirila i Metoda u liturgiji rimskoj (rimokatoličkoj), nažalost u našim krajevima veoma malo poznatoj, iako je naš skladatelj Albe Vidaković (1914 - 1964) skladao i staroslavenske Mise. Ta se baština zajedno sa pismom koje sastaviše sv. Braća, glagoljicom, sačuvala u Hrvatskom Primorju, Krbavi, Lici, Istri, na otocima Kvarnerskog arhipelaga, pa i niže smjerom prema Zadru i Splitu. To je s. Mirjam Pandžić veoma znalački izvela i uz pomoć nekih članova subotičkog katedralnog zbora "Albe Vidakovića" veoma lijepo predstavila pjevačima bačkog dekanata. O tome je izvjestilo i "Bačko klasje" br 31 / 1985. na str. 5.

ĆIRILOMETODSKI SUSRET MLADIH

2. svibnja 1985. godine u drevnom Baču dogodio se veoma lijepi susret mladih cijele Subotičke biskupije. Tristopet mladića i djevojaka provelo je jedan cijeli dan slušajući, razmišljajući i produbljujući ćirilometodsku baštinu. Evo kako mladi izvještači sa ovoga slavlja pišu u "Bačkom klasju": "U deset sati započeo je službeni dio programa. Nakon pozdrava domaćina - organizatora ovog susreta, svaka grupa mladih predstavila je svoju župsku zajednicu iz koje su došli i svoj rad u ovoj godini sv. Metoda, u godini mladih, godini glazbe i godini duhovnih zvanja u Subotičkoj biskupiji. Nakon predstavljanja svake grupe, riječ je dobio dr Andrija Šuljak, profesor na Bogoslovskoj školi u Đakovu. On je održao predavanje na temu: ĆIRILOMETODSKA BAŠTINA U IZGRADNJI CRKVENOSTI.

U uvodu predavanja, predavač je izložio biografske podatke sv. Braće. U centralnom dijelu predavanja bilo je riječi i o radu i djelovanju Ćirila i Metoda među Slavenima.

Nakon predavanja i kratkog odmora, mladi su se razdijelili u šest grupa, gdje su obradivali teme koje su proizašle iz samog referata. Teme po grupama bile su ove:

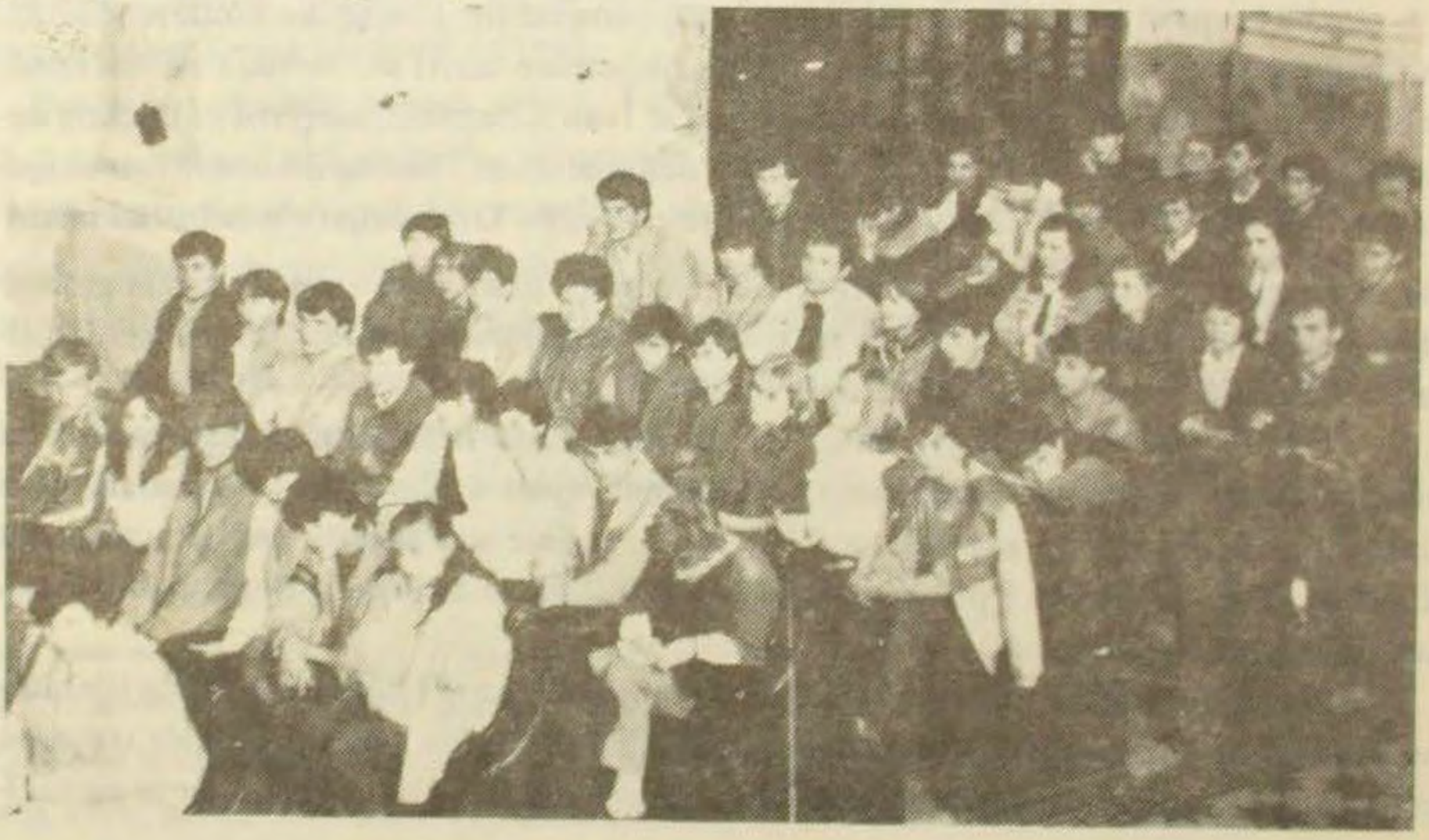

Susret mladih u Baču

1. Crkva i kultura; 2. Biblija u izgradnji crkvenosti; 3. Mostovi jedinstva; 4. Odnos prema hijerarhiji; 5. Inkulturacija; 6. Akcija i kontemplacija". (Bačko klasje, br. 32/85, str. 13).

Poslije izvještaja o radu u grupama, održano je pokorničko bogoslužje, koje je predvodio Andrija Kopilović, župnik subotičkog predgrada Aleksandrova, a poslije toga je slijedilo euharistijsko slavlje koje je predvodio bački dekan Lazar Ivan Krmpotić, koji je u svojoj homiliji potakao mlade da budu ponosni na veliku ćirilometodsku baštinu, da čuvaju, živeći po njoj u svojoj svakidašnjici, osobito da čuvaju svoj vjernički i kršćanski identitet i da u tom duhu grade mostove jedinstva sa svim ljudima dobre volje, te da budu svjesni kako se bez duhovnih zvanja ta velika baština ne može ni sačuvati, ni prenijeti budućim naraštajima.

JUBILARNI SUSRETI KLERA SUBOTIČKE BISKUPIJE

3. svibnja 1985. godine u prostorijama župnog stana pražupe sv. Pavla apostola, skupila se dobra polovica svećenika naše biskupije na duhovnu obnovu, kojom se željelo obilježiti 1100. obljetnicu smrti sv. Metoda.

Dva stručna predavanja o ćirilometodskoj baštini u našim prostorima i njezinoj suvremenoj poruci govorio je dr Antun Benvin, profesor na Visokoj teološkoj školi u Rijeci i tajnik Odbora za proslavu Metodove godine.

Poslije stručnih i znalačkih izlaganja slijedila je živa rasprava o otvorenim i nerazjašnjenim dijelovima baštine sv. Braće.

Vrhunac toga slavlja bila je koncelebrirana Misa na staroslavenskom jeziku, koju je predvodio biskup subotički Matija Zvekanović, a sudjelovali su svi sudionici te duhovne obnove. Homiliju je nadahnuto održao prof. dr Antun Benvin, a subotički katedralni zbor "Albe Vidaković" otpjevao je treću staroslavensku Misu Albe Vidakovića. Bila je to vrlo vjerojatno prva Misa na rimskom obredu u staroslavenskoj riječi od Metodovih vremena. (usp. "Bačko klasje", br. 32/85., str. 8)

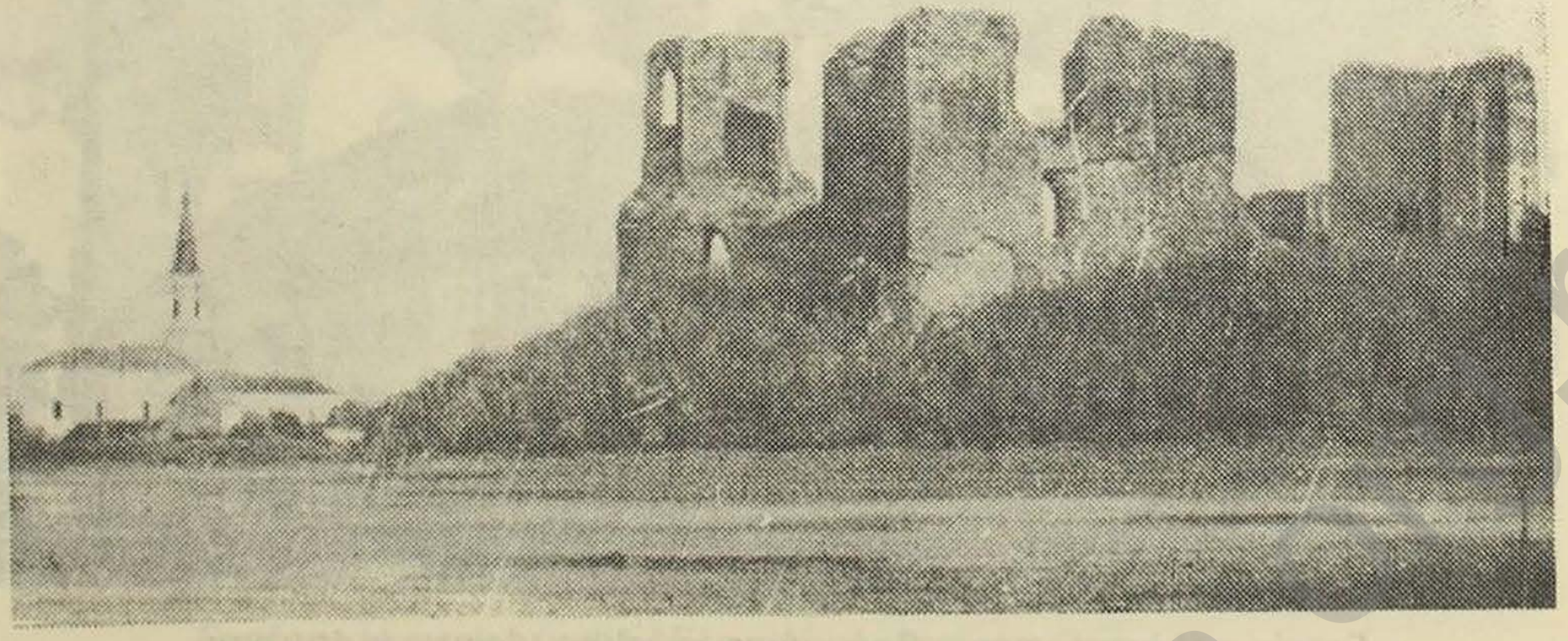

U doba djelovanja sv. Braće Bač je bio važno crkveno središte

zkvm.rs

Desetak dana kasnije, nadahnut ovim jubilejom, sastao se još jedan skup svećenika naše biskupije, pretežno oni koji govore madžarskim maternjim jezikom, u Totovom Selu na duhovnu obnovu, gdje je na temelju referata Laszla Huzsvara, novosadskog župnika i urednika časopisa "Hitélet", razmatran utjecaj sv. Braće na predstjepansku evangelizaciju Madžara.

U poslijednje vrijeme sve je više literature koja obraduje taj period kristijanizacije madžarskog življa. Poslije predavanja i rasprave, sudionici skupa su presli preko Tise u Banatsko Arandelovo, gdje su razgledali ruševine stare benediktinske opatije, a u seoskoj crkvi otpjevali su svečanu večernju u čast sv. Braće.

ZAVRŠNE SVEČANOSTI U BAČKOJ

14. rujna 1985. godine u župnoj crkvi sv. Pavla apostola u Baču svečanom arhijerejskom liturgijom sv. Ivana Zlatoustog, započele su završne svećanosti Metodova jubileja u Bačkoj. Svečanu službu Božju po istočnom obredu u staroslavenskoj riječi odslužio je biskup svih grkokatolika u našoj zemlji, vladika križevački Mons. Slavomir Miklovš, uz asistenciju svoga grkokatoličkoga i našeg rimokatoličkog klera.

Na početku je sve prisutne sa vladikom na čelu pozdravio domaćin slavlja bački dekan Lazar Ivan Krmpotić. Homiliju je održao Roman Miz, grkokatolički župnik iz Novog Sada, o baštini sv. Braće koja se sačuvala na cijelom Istoku, t. j. služba Božja se obavlja u staroslavenskoj riječi. Pod liturgijom je pjevao muški zbor iz Ruskog Krstura i Titovog Vrbasa pod ravnanjem Vladimira Timka, župnika vrbaškoga. Pod ovom liturgijom sudjelovao je veoma lijepi broj rimokatolika iz Bača i okolnih sela i velika većina je pristupila sv. Pričesti, a kao znak najdubljeg zajedništva pod li-

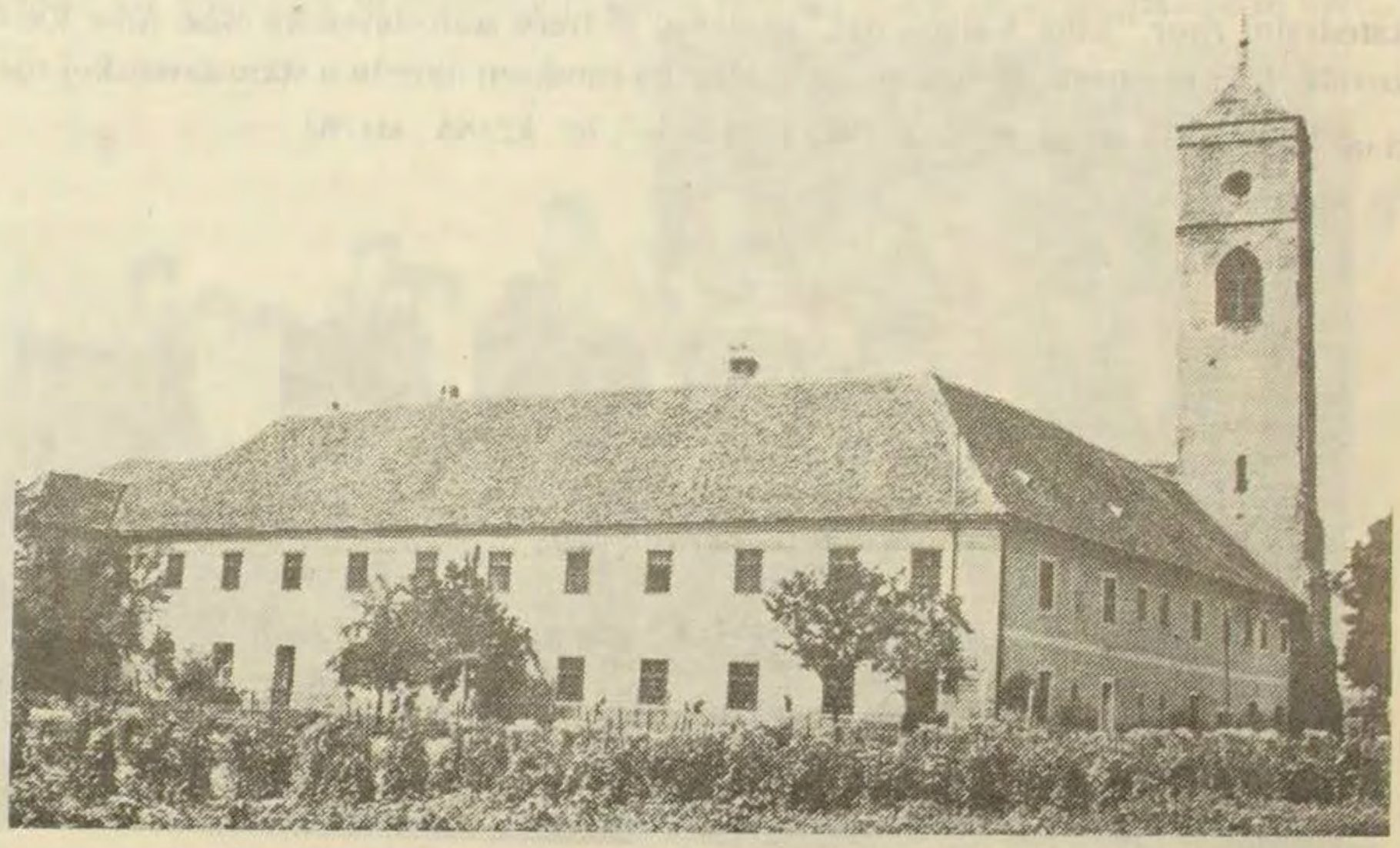

Franjevački samostan u Baču imao je veliku ulogu u kulturnom i duhovnom životu Šokaca

turgijom je recitirano vjerovanje na hrvatskom jeziku, a na liturgiji 15. rujna 1985. g. predstavnik grkokatoličke Crkve Mihajlo Makaj molio je pod rimokatoličkom Misom vjerovanje staroslavenski da na taj način izrazimo svoje puno zajedništvo u vjeri i različitost u obredu.

15. rujna 1985. godine u jutarnje sate održana je svečana Misa na madžarskom jeziku, koju je odslužio Mons. Tamas Jung, biskup i apostolski upravitelj Banatske apostolske administrature i pod Misom održao je homiliju o sv. Braći.

Zatim je slijedila svečana biskupska Misa na slovačkom jeziku, koju je služio biskup subotički Mons. Matija Zvekanović, a homiliju je održao dekan bački Lazar Ivan Krmpotić na slovačkom jeziku.

Svečanu koncelebriranu Misu, kojom je završeno slavlje Subotičke biskupije u čast sv. Braći, predvodio je biskup đakovački i srijemski Mons. Ćiril Kos, kao pravni nasljednik sv. Metoda na sirmijskoj stolici "Svetog Andronika". Koncelebrirali su biskupi Jung i Zvekanović, a grkokatoličkog biskupa je zastupao kanonik i župnik iz Ruskog Krstura Mihajlo Makaj. Uz domaći kler u koncelebraciji su sudjelovali svećenici Đakovačke biskupije Vinko Beraković, župnik iz Lovasa, Zlatko Rajčevac, župnik iz Sotina i Srećko Majić, svećenik Mostarske biskupije i župnik iz Studenaca.

Na početku slavlja mladi su pozdravili prisutne biskupe osobito biskupa Kosa, kao Metodova nasljednika, prigodnim recitalom koji je za tu zgodu napisao Zlatko Rajčevac, župnik iz Sotina, a izvela ih je skupina mladih pod vodstvom Stjepana Bošnjaka, župnika plavanskog. Krasnu homiliju o živoj ćirilometodskoj baštini među Hrvatima izgovorio je biskup Kos. Pod Misom je pjevao subotički katedralni zbor "Albe Vidaković" i to treću "Staroslavensku Misu" pokojnog Albe Vidakovića. Ovomsvečanom Misom završene su proslave tisućustote obljetnice smrti sv. Metoda.

Svečana koncelebrirana Misa u župnoj crkvi u Baču

zkvh.org.rs

Gotovo svaka naša biskupija i nadbiskupija na svoj način je obilježila ovaj veliki jubilej smrti sv. Metoda. Tim crkvenim slavljima moramo pribrojiti i ona crkveno-kulturna obilježavanja kakvo je bilo ono u Vrbniku i Baški na otoku Krku, gdje su ustanove za kulturu zajedno sa Crkvom organizirali ova slavlja, do onih na čisto znanstvenom nivou, kako je to učinio Staroslavenski zavod "Svetozar Ritig" iz Zagreba u zajednici sa Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti iz Zagreba.

No, svakako vrhunac domovinskog slavlja bile su svečanosti u Đakovu 4. i 5. srpnja 1985. godine.

Program tih dana je bio vrlo obilan. Održan je jednodnevni znanstveni skup o baštini sv. Braće medu Hrvatima i Slovacima (a bili su pozvani da sudjeluju na simpoziju i Srbi i Makedonci).

Simpozij je bio na zavidnoj znanstvenoj visini, a sudjelovali su poznavaoci ove baštine, bilo iz redova klera sa naših fakulteta i visokih bogoslovskih škola, kao i predstavnici visokih znanstvenih ustanova, koje studiraju ovu materiju, u prvom redu Staroslavenski institut "Svetozar Ritig" iz Zagreba, te Filozofski fakultet u Zagrebu i druge ustanove. Simpozij je održan u prostranoj dvorani svećeničkog doma u Đakovu, a sudionika je bilo do tri stotine.

Istovremeno dok su ljudi znanosti iznosili svoje dragocjene i nove podatke o baštini sv. Braće, biskupi cijele naše zemlje, u prisustvu cijele Evrope, t. j. predstavnika pojedinih narodnih Crkava iz cijele Evrope, sabrani u svečanoj vijećnici Visoke bogoslovske škole u Đakovu, doniješe odluku da se kult učenika sv. Braće, svetog Klementa, Nauma, Gorazda, Angelara i Sabe proširi na cijelu Crkvu u ovoj zemlji, a sv.

Ohrid je bio središte rada učenika sv. Brace.
Manastir sv. Nauma u Ohridu

Oca su zamolili da kult učenika sv. Braće proširi na univerzalnu Crkvu. Tom povijesnom i ekumenskom činu prisustvovali su predstavnici Makedonske Pravoslavne Crkve i Svjetskog vijeća Crkava iz Ženeve.

Učenike sv. Braće štuju gotovo sve Pravoslavne Crkve, a osobito Makedonska i Bugarska, jer su na tom teritoriju većinom i djelovali.

Na sam liturgijski blagdan sv. Ćirila i Metoda, 5. srpnja, u đakovačkoj katedrali bilo je završno svečano bogoslužje koje je predvodio osobni izaslanik sv. Oca Ivana Pavla II, njegov držani tajnik kardinal Agostino Casaroli i održao homiliju na hrvatskom jeziku.

Na slavlju su sudjelovali uz našega kardinala Franju Kuharića, kardinali Basil Hume iz Westminstera, Jozef Glemp iz Warsawe, Jean J. Lustiger iz Pariza i Salvatore Papalardo iz Palerma i prvi opat benediktinskoga reda iz Rima Victor Dammertz, te svi hrvatski i slovenski biskupi i oko petsto svećenika, te lijepo mnoštvo vjernika.

U tom mnoštvu vjernika bilo je oko pet - šeststotina iz Bačke i to iz Subotice i okoline te iz Bačkog dekanata. Na slavlju su prisustvovali predstavnici Srpske, Makedonske, Bugarske i Grčke Pravoslavne Crkve, te predstavnici Svjetskog saveza Crkava iz Ženeve.

ĆIRILOMETODSKA SLAVLJA PO EVROPI I U RIMU

Još od ranog proljeća 1985. godine počele su proslave ovog jubileja različitim znanstvenim skupovima i svečanim bogoslužjima širom Evrope, počev tamo od Londona, Pariza, gdje je posebno bio zapažen naš glagoljski evandelistar u svijetu poznat pod imenom remski, na kojem su francuski kraljevi polagali zakletvu vjernosti, pa sve do proslava u Velhradu u Čehoslovačkoj.

Ova slavlja predvodio je papin izaslanik kardinal Agostino Casaroli, vatikanski državni tajnik, u koncelebraciji sa praškim kardinalom Tomašekom i biskupima i upraviteljima biskupa Crkve u Češkoj i Slovačkoj. Ovo će slavlje ući u povijest Katoličke Crkve u toj zemlji, jer se ono pretvorilo u pravi plebiscit katoličkog puka u njegovoj vjernosti Katoličkoj Crkvi i sv. Ocu.

Bio je to najveći poslijeratni vjernički skup u Čehoslovačkoj. Računa se da je bilo između 250.000 - 300.000 vjernika bez gotovo ikakve organizacije. Do posljednjeg trena se nije znalo za dolazak Papina izaslanika.

Na tom skupu vjernici su dali oduška i javno ispovjedili vjeru i svoju pripadnost Crkvi i sv. Ocu i biskupima koji su vjerni Rimu, jer vlasti stalno žele stvoriti neku vrst tzv. "narodne Crkve", koja ne bi bila ovisna o Rimu. Zato je mnoštvo klicalo pred Papinim izaslanikom: "Hoćemo svetog Oca!", "Hoćemo slobodu Crkve!", "Hoćemo da se ukine ograničenje broja svećeničkih kandidata!", "Hoćemo obnovu redovničkog života!" Papin legat i njegova malobrojna pratnja bili su zadivljeni tim izrazima vjerničke odanosti i solidarnosti, što je kasnije i sam kardinal Casaroli izrazio u svom zahvalnom pismu kardinalu Františeku Tomaseku, češkom primasu i praškom nadbiskupu.

zkvh.org.rs

O ćirilometodskim proslavama u Rimu opširno smo pisali u "Bačkom klasju", br. 34/1985. na str. 6. Ovdje samo napominjemo da su našu Bačku Crkvu na proslavi u Rimu predstavljali uz Ordinarija petorica svećenika, nekoliko časnih sestara i jedan autobus vjernika.

POVIJESNI EKUMENSKI SUSRET U SUBOTICI

Još jedan događaj u vezi proslave 1100. obljetnice smrti sv. Metoda zaslužuje da bude spomenut u ovom pregledu ćirilometodskih proslava. Bio je to "Događaj za sjećanje..." - pisali smo i o njemu opširno u "Bačkom klasju" br. 36/1986., str. 6 - 7. Bio je to "povijesni ekumenski susret u subotičkoj katedrali" 6. travnja 1986. godine, na koji su se okupile četiri crkvene zajednice, baštinice ćirilometodskog naslijeđa. Bila je to ekumenska služba riječi u kojoj je svaka crkvena zajednica dala svoj udio u produbljivanju ćirilometodske baštine i u posvješćivanju njezine važnosti i aktualnosti za naše vrijeme.

O ovom povijesnom događaju opširno je pisao katolički vjerski tisak, tako da ga ovdje nećemo ponovo opisivati.

Odjek ovog slavlja bio je izvanredno pozitivan u svim zajednicama koje su sudjelovale na ovim slavljima i jednodušan je zaključak da sa ovim ekumenskim susretima valja proslijediti, jer ćemo tako biti pravi baštinici velikog djela svete solunske Braće Ćirila i Metoda.

L I K

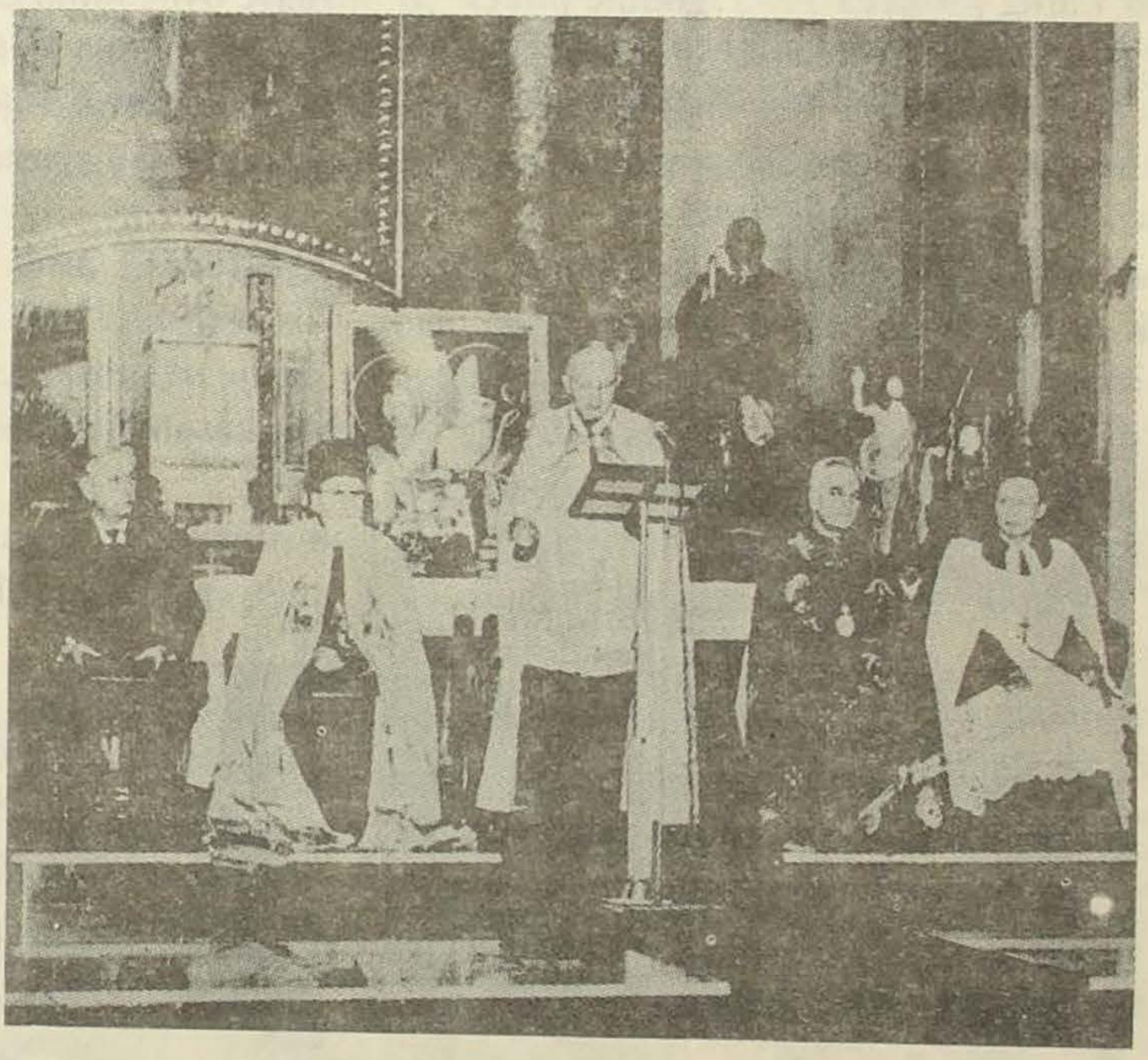

Biskup Imre Hodossy, episkop Nikanor Iličić, biskup Matija Zvekanović, križevački vladika Slavomir Miklovš, biskup Andrej Beredi u subotičkoj katedrali za vrijeme ekumenskog susreta, 6. IV. 1986. godine.

SV. ĆIRIL I METOD, MISIONARI JEDNE KRISTOVE CRKVE

Uvod

Djelo Svete Braće Ćirila i Metoda možemo usporediti s onim apostola naroda Pavla, koji je kršćanstvo izveo iz anonimnosti palestinskog prostora dovevši ga na veliku svjetsku povijesnu pozornicu. Sveta Braća su ostvarila sličan pothvat kada su začuđujućom odvažnošću, praćeni gotovo nepremostivim zapekama na svjetsku crkvenu pozornicu doveli nove slavenske narode hrabro zastupajući uvjerenje da čovjek tek onda postaje pravim čovjekom kada s Bogom počinje razgovarati na svojem jeziku.

Njihovim djelovanjem dobila je dotadašnja vjerska, kulturna i politička osovina Rim – Carigrad novu dijagonalu – slavensku, koja će u daljnjem tijeku povijesti bitno utjecati ne samo na religioznu i crkvenu, već i političku sliku Evrope. Evropa bez Svete Braće ne bi uopće bila Evropa, a Crkva bi bez njih i njihovog ekumenskog pothvata bila osiromašena za jednu veliku ekumensku nadu. Tako je Evropa u svojoj zemljovidnoj cjelini plod dvojake kršćanske predaje: jedne, koja je potekla iz Rima, od stolice Petrovih nasljednika i koja je utjelovljena u duhu sv. Benedikta i druge, koja je preko Solunske Braće primila duh stare grčke uljudbe, carigradske Crkve i istočne predaje. Pape prošlog, a posebice ovog stoljeća znali su upravo karizmatičkim darom pročitati te znakove otkrivši svijetu da zajedničko duhovno, vjersko i kulturno blago Evrope potječe iz dva žarišta: iz Rima i Carigrada i da se zaslugama Svete Braće ono i danas razlijeva po svem svijetu.

Dio te velike vjerovjesničke drame odvijao se upravo na ovom području i u ovim našim prostorima, koji se danas nalaze na razmeđi vjera, kultura i naroda. Katolički Hrvati smiju se ponositi činjenicom da je novoustrojeno slavensko pismo - glagoljica, jedino u njih izdržalo veliki povijesni raspon od dalekog IX. stoljeća do naših dana. Zbog jedino sačuvane izvorne ćirilometodske i staroslavenske - glagoljske baštine smatrana je Crkva kod Hrvata mostom koji povezuje, zbližava i vodi k jedinstvu Kristove Crkve. Smještena na krajnjem rubu zapadnog katoličanstva i istočnog pravoslavlja, na području na kojem je islam najdublje prodro na evropsko tlo, katolici Hrvati će najviše osjetiti kako je teško, odgovorno a katkada i nezahvalno, biti zbliživateljem naroda i graditeljem vjerskih mostova.

ZNAČENJE DJELA SVETE BRAĆE

Veliki uspjeh rada Svete Braće među Slavenima sastoji se u tome, što su odvažno uveli "barbarski slavenski jezik" u liturgiju. Razumljivim propovijedanjem Evanđelja i razumljivom bogoslužnom molitvom brzo su stekli naklonost naroda i vladara. U svojem misionarskom radu nisu nastupali kao kolonizatori, kao ispružena

zkvh.org.rs

ruka vladara, već kao prijatelji i blagovjesnici Kristove riječi. Njihova metoda rada sastojala se u prevođenju Svetog pisma s grčkog na narodni jezik. Uveli su slavensko bogoslužje i to kako po obredu grčkog Bizanta, tako i po zakonu rimskog dvora. Učenike su učili jutarnjoj i večernjoj mllitvi, povečerju i časoslovu, te posebice "tajnoj službi Božjoj" – Euharistiji. Svojim misionarskim radom dali su Slavenima temelje za njihov daljnji kulturni i religiozni razvoj: grčko - rimsku kulturu koja je postala temeljem svih evropskim narodima.

Njihova se veličina sastoji u tom što, poštujući slobodu i pravo slavenskih naroda na vlastiti razvoj, kao metodu evangelizacije nisu uzeli niti grecizaciju, niti romanizaciju, niti germanizaciju, već - slavenizaciju.

Veliko područje njihovog djelovanja i djelovanja njihovih mnogobrojnih učenika prostiralo se od Rastislavove Velike Moravske i Koceljeve Panonije, preko Branimirove Hrvatske i Mutimirove Raške do Borisove Bugarske i daleke Kijevske Rusije.

Zbog svega toga s pravom ih je papa Ivan Pavao II. koncem Benediktove godine proglasio (1980) uz sv. Benedikta suzaštitnicima Evrope. Tim je činom rimski biskup priznao da se stara Evropa sastoji od dviju kršćanskih tradicija: zapadne ili rimske i istočne ili bizantske. Odluka koja je dalekosežna i ekumenski bremenita.

Misionarsku zrelost Svete Braće pokazuju i pripreme koje su predhodile njihovom putu u Moravsku. Iskusni poslanici Bizanta u Mezopotamiji i kod Hazara uvidjeli su da za svoju novu misiju moraju uvesti i nove metode. Bilo bi posve promašeno doći među narod koji je već primio kršćanstvo sa Zapada na latinskom jeziku i rimskom obredu i ponuditi im grčki jezik i bizantsku liturgiju. Trebalo je stvoriti nešto posve novo i za tadašnje prilike nepojmljivo: dotadašnji "barbarski" jezik Slavena uzdići na dostojanstvo liturgijskog i književnog jezika. Jezik evanđeoskog navještaja trebao je postati narodu razumljiv. Da bi se to postiglo, bilo je potrebno imati i vlastito pismo. Tako je nastala glagoljica, pismo koje je u kasnijim vremenima kod Slavena bizantskog obreda bilo zamjenjeno ćirilicom, a na zapadu latinicom.

Jedino su Hrvati u Istri, Hrvatskom Primorju, Lici i Dalmaciji zadržali glagoljicu kao službeno liturgijsko, a ponegdje i civilno pismo sve do našeg vremena. Svakako da je uvođenje slavenskog bogoslužja najveći pothvat Svete Braće. Upravo zbog toga oni će se morati opravdavati u Rimu. Napadali su ih "trojezičnici", pistalice teorije da su samo latinski, gčki i hebrejski "Bogu ugodni jezici".

Uvođenje slavenskog jezika u bizantski i rimski obred značilo je veliku smionost koju nisu odobravali niti Bizant, a niti Rim. Ipak, svojom upornošću postigli su pobjedu. Dozvolu za slavensko bogoslužje po bizantskom obredu dobili su u Carigradu, a za službu Božju po "Zakonu Rimskog dvora" izvojevali su u samom Rimu.

Time je bila prevladana teorija bogoslužnog trojezičja prema kojoj se liturgija mogla služiti samo na jezicima natpisa na Kristovu križu. Staroslavenski jezik bio je tako uzdignut na čast bogoslužnog jezika, i to u vrijeme kada su književni jezici novih naroda Evrope (s iznimkom irskog) bili još u povojima. Tako su Sveta Braća postali preteče II. Vatikanskog sabora, koji je konačno dao zeleno svjetlo za uvođenje narodnih jezika u suvremenu liturgiju.

Sv. Ćiril i Metod (sliku naslikao Jan Matejko, 1838 - 1893.)

Zahvaljujući Svetoj Braći slavenski jezik je ušao u krug "velikih jezika" kršćanske liturgije u jednom takvom obliku, da učenjaci i danas smatraju njihov prijevod Svetog pisma najsavršenijim slavenskim prijevodom kako u jezičnom, tako i u teološkom smislu. Zanimljivo je spomenuti da prvo slovo novog pisma - glagoljice "a + = az' ima znak križa. Križ dakle stoji na početku slavenske kulture. Nije potrebno biti na ovom mjestu pretjerano ponosan, ali koji narod, osim naših slavenskih naroda, ima na samom početku svoje kulture znak križa?!

Iako je raspad djela sv. Metoda u Moravskoj značio pravu katastrofu, ipak je ono nastavilo i dalje živjeti dokazujući ponovno da Bog može pisati ravno na krivim crtama. Kao što smo već prije spomenuli, dio učenika Svete Braće raspršio se diljem Evrope. Koncem X. stoljeća, kada se krstio ruski veliki knez Vladimir, bile su staroslavenske knjige donesene iz Ohrida u njegovu prijestolnicu Kijev, a današnji ruski književni jezik, smatraju učenjaci, zapravo rusificirani staroslavenski. Glagoljica, koja se kao živo pismo sačuvala u Hrvatskoj kroz gotovo cijelo tisućljeće i hrvatska recenzija staroslavenskog jezika u bogoslužju, djelovala je na širenje slavenskog bogo-

zkvh.org.rs

služja prema sjeveru u Češku. Tako je u XIV. stoljeću rimsko - njemački car Karlo IV koji je bio i kralj češki, pozvao hrvatske monahe glagoljaše iz primorskih otoka u Prag i tamo osnovao slavenski samostan "Emaus", koji je imao češke učenike i koji je uveo glagoljicu u hrvatsku redakciju crkvenoslavenskog jezika u Češku. Neki smatraju da je češki reformator Jan Hus početkom XV. stoljeća upravo u glagoljici (načelo jedno slovo, jedan glas) imao uzor za svoju češku abecedu iz koje je kasnije Ljudevit Gaj, vođa i utemeljitelj hrvatskog narodnog preporoda, početkom 19. stoljeća preuzeo dijakritičke znakove za hrvatsku latinicu.

Iz češkog "Emausa" glagoljica se proširila i u Poljsku.

ĆIRILOMETODSKA BAŠTINA U HRVATSKOJ

Glagoljaštvo je tipična pojava hrvatske kulture, fenomen koji se kao ćirilometodska baština održao jedino u Hrvata. Glagoljaš je službenik Crkve koji "glagolja", t. j. koji na području latinske obredne prakse vrši bogoslužje glagoljski ili hrvatskom redakcijom staroga crkvenoslavenskog jezika. U svom začetku novoustrojeno slavenski pismo - glagoljica, trebalo je slavenskim narodima, koji su već dobrim dijelom bili pokršteni, priopćiti evanđelje na njihovom jeziku. Hrvati, koji su već dva stoljeća prije misionarskog pothvata Svete Braće bili najvećim dijelom pokršteni, očito da su već prije Ćirila i Metoda imali svoje pismo, iako ne u onom opseku u kojem su ga preuzeli od djelvoanja Svete Braće. Prvi jasni dokazi o postojanju prilično raširene slavenske liturgije na području dalmatinske Hrvatske koja je u ono doba, uz dio bizantskog dijela Dalmacije, obuhvaćala velik dio Hrvatske države, sežu u doba kralja Tomislava, o čemu svjedoči prvi splitski sabor 925. godine koji je zabranio, bez izričite dozvole rimskog prvosvećenika, upotrebu slavenskog jezika u bogoslužju. Iz tog vremena poslanica pape Ivana X. (914 - 928) splitskom nadbiskupu Ivanu potvrđuje liturgijsku praksu vezanu uz Metodovo ime, kao i istovremeno pismo kralju Tomislavu i humskom knezu Mihajlu.

Unatoč tim upozorenjima, prijetnjama i zabranama upotreba staroslavenskog jezika, pored latinskog, ostala je preko 130 godina ista, o čemu svjedoči još jedan splitski sabor održan za pape Aleksandra II. (1061 - 1073).

Iako je latinska hijerarhija nastojala da se slavensko svećenstvo, t. j. glagoljaši polatine, ipak se ono probijalo vjekovima sve do XX. stoljeća, sačuvavši u svojoj baštini doslovce one iste prijevode, koje je druga grana ćirilometodske baštine, raširena u istočnom slavenskom prostoru, sačuvala u svom ćirilskom izrazu.

Tako Bašćanska ploča, najstariji hrvatski glagoljski spomenik iz XI. stojeća upotrebljava glagoljsko pismo i književni jezik ćirilometodski što su ga upotrebljavali glagoljski spomenici koji u X. i XI. stoljeću nastaju u Makedoniji oko Ohridskog jezera. Sve to dokazuje da je hrvatsko glagoljaštvo odvojak zajedničke staroslavenske matice koja je za života Metoda, ili naposredno nakon njegove smrti, prešla u hrvatske strane uz Jadran.

Zlatni vijek glagoljske crkvene knjige na hrvatskom tlu nastao je u XIII. stoljeću. Uzroke tomu valja tražiti u činjenici što se promijenio opći stav prema glagoljici. Nakon XI. stoljeća ne čuju se više tako glasni zahtjevi za ukidanjem glagoljskog bogoslužja.

Na IV. Lateranskom saboru (1215) za vrijeme pape Inocenta III. bilo je zaključeno da je u zapadnoj Crkvi dopuštena raznolikost liturgijskog jezika i obreda, a samo tridesetak godina kasnije senjski biskup Filip (1248) dobiva od pape Inocenta III. odobrenje da "u slavenskoj zemlji (Hrvatskoj) bogoslužje vrši u posebnom pismu, za koje klerici te zemlje tvrde da potječe od blaženog Jeronima". Četiri godine kasnije sličnu je dozvolu dobio i omišaljski samostan benediktinaca - glagoljaša. Ova papinska pisma potvrđuju običajno pravo nekih hrvatskih kraljeva (senjska biskupija, otok Krk) da u liturgiji "po obredu rimske Crkve" upotrebljavaju bogoslužni jezik, što inače nigdje na svijetu, unutar katoličke Crkve nije bio slučaj. Osim toga na hrvatskom tlu nastala je još jedna zanimljivost. Jedan izrazito latinaški red, kakav je bio benediktinski, preuzeo je u nekim svojim opatijama glagoljicu i glagoljsku službu Božju o čemu svjedoči već spomenuta Bašćanska ploča i prijevod Benediktova "Pravila" (Regula monasteriorum) za benediktinsku opatiju u Tkonu na otoku Pašmanu u XIV. stoljeću, vjerojatno iz predložaka koji se u XII. st. ili čak u XI. stoljeće, na starohrvatski jezik pisan glagoljicom.

Tako tu susrećemo jedinstven slučaj u evropskom kršćanstvu, jer su ovi glagoljski spomenici nastali stapanjem sve trojice evropskih zaštitnika: Benedikta i njegove regule sa slovima i jezičnim ustrojem Svete Braće.

Prema tomu, odluka pape Ivana Pavla II. da 1980. godine Benediktu pridruži Cirila i Metoda kao evropske suzaštitnike i nije tako iznenađujuća.

Osim benediktinaca u Hrvatskoj su bili glagoljaški raspoloženi i neki samostani pavlina, a do naših dana toj će glagoljaškoj predaji ostati vjerni i njome se ponositi redovnici trećeg reda sv. Franje (franjevci trećoreci, zvani u spisima "fratres illyrici" ili fratri glagoljaši), dok će ostale grane franjevaca (konventualci, opservanti i kapucini) ostati latinaši.

Najrevniji njegovatelji glagoljske baštine bili su obični svećenici u narodu (plovani, župnici, popovi sa svojim žaknima /pripravnicima/) udruženi u mjesne kaptole. Njima valja zahvaliti što starohrvatska riječ u čitavom nizu hrvatskih biskupija od Dalmacije do Istre i Slovenije, Like i Krbave do Pokuplja, Pounja i Bosne nije zamrla od X. st. do naših dana. Uz ovu liturgijsku upotrebu hrvatski jezik pisan glagoljicom živio je i u narodu, ali ne u onom opsegu kako je ćirilica bila u upotrebi među istočnim pravoslavnim Slavenima.

Kod Hrvata je latinski jezik kao službeno raširen bio najveći konkurent glagoljici. Pa ipak glagoljica se njegovala na dvorima nekih hrvatskih knezova (Frankopani) a posebice u župskim kancelarijama, o čemu svjedoče opsežne zbirke srednjovjekovnih isprava pisanih živim narodnim govorom s kojima jedva da se može pohvaliti ikoji drugi slavenski narod.

Spomenimo ovdje velik broj glagoljskih liturgijskih spomenika : misala, brevijara sve do "Misala po zakonu rimskog dvora" otisnutok 22. II. 1483. god., prve hrvatske i južnoslavenske tiskane knjige. Iako se do danas nije uspjelo posve sigurno utvrditi gdje je tiskana ta naša prva inkunabula, ipak sve upućuje na to da je objavljena u

zkvin.org.rs

Kosinju, na području žive glagoljaške tradicije u senjsko - modruškoj biskupiji. Već 1491. godine izlazi i prvotisak glagoljskog brevijara, a 1494. god. počinje svojim radom i prva, sigurno posvjedočena, tiskara u Hrvatskoj u Senju.

Ova autohtona hrvatska tiskarska glagoljska djelatnost prekinuta je prodorom Turaka u Hrvatsku. Nakon krbavskog poraza 1493. godine, jedno od najplodnijih glagoljaških krajeva - Krbava - izložena je turskim haranjima, a Hrvatska je svedena na "reliquiae reliquiarum olim incliti regni", na ostatke ostataka. Na zapadnoj strani Hrvatske, u evropskom katolicizmu došlo je nekako u isto vrijeme do vjerske krize koja je kulminirala Lutherovim protestantizmom.

Katolička Crkva organzirala je na Tridentinskom saboru (1545 - 1563) svoju obnovu, a jedna od posljedica te obnove je i osnivanje Kongregacije za širenje vjere (Congregatio de propaganda fide 1622) koja će početkom XVII. stoljeća pokrenuti tiskaru za izdavanje raznojezičnih obrednih knjiga ("Typographia polyglotta"). Tako je u razdoblju od 1628. do 1791. u Rimu izdano dvadesetak crkvenoslavenskih knjiga glagoljicom (misali, brevijari). Domaći popovi glagoljaši nisu tim izdanjima bili zadovoljni jer su njihovi priređivači odstupili od hrvatske, a priklonili se ruskoj verziji ćirilometodskog jezika.

Rimska je kurija očekivala da će se time više približiti pravoslavnim Slavenima, posebice Rusima, ali se to nije dogodilo. Glagoljica je sve više uzmicala pred latinicom, a između dva rata (1927.) u Rimu je bio tiskan Rimski misal, doduše starocrkvenoslavenskim jezikom, ali latinskim slovima. Svećenici su sve teže mogli čitati glagoljicu, te se stoga pribjeglo kompormisu: žrtvovalo se pismo, a zadržao jezik.

Drugi Vatikanski sabor (1961 - 1965,) zajamčio je svakom narodu da u bogoslužju upotrebljava svoj jezik. Time je Crkva usvojila načelo koje su 1100 godina ranije odvažno zastupali Sveta Braća.

Potrebno je još nešto reći i o ekumenskoj dimenziji ćirilometodske ideje koja je prošlog stoljeća oživjela u ovim našim slavenskim prostorima, a koja živi još i danas.

U XIX. stoljeću Slaveni su postali sve više svjesniji sebe i svog teškog političkog kulturnog i nacionalnog položaja kako u Habsburškoj Monarhiji, tako i u odnosima prema prošlosti, gdje su otkrili apostole svoje kršćanske vjere i učitelje svoje kulture, Svetu Braću Ćirila i Metoda. Ideja o zajedničkoj ćirilometodskoj baštini došla je iz Češke, Moravske i Slovačke u Hrvatsku i Slavoniju, a glavni protagonist hrvatske ćirilometodske - glagoljske baštine postao je đakovački biskup Josip Juraj Storssmayer sa svojim kulturnim krugom.

Tako je 1863. god. bila organizirana tisućgodišnjica dolaska Svete Braće među Slavene, a 1869. god. svečano proslavljen jubilej smrti sv. Ćirila. Posebno je svečano bio proslavljen blagdan Svete Braće 1881. god. kada su ga zajedno sa Slavenima slavili svi katolički narodi, a papa Lav XIII. je godinu dana ranije objavio svoju encikliku "Grande munus".

Tom zgodom je u Rim krenulo sveslavensko hodočašće. Isto je tako velikim svečanostima bila proslavljena tisućita obljetnica smrti sv. Metoda (1885).

Sam Strossmayer je sav svoj život posvetio radu na jedinstvu Crkvi. U njegovom rječniku "jedinstvo" ima specifično značenje, a označuje jedinstvo Katoličke Crkve i slavenskih pravoslavnih Crkava. On je ideju sveslavenskog jedinstva isprepleo

s jedinstvom Crkve. Vjerovao je u posebno poslanje slavenskih naroda u spasavanju kršćanske vjere i kulture u Evropi, koja je zbog svog liberalizma i revolucionarno - prevratičnih ideja i zbog svojih neprijateljskih stavova prema Crkvi postala grobar kršćanstva. Tako ugroženu Evropu moraju spasiti Slaveni, ali tek kad se oslobode tudinskog jarma i kada se medusobno povežu i nadu sjedinjeni u jednoj Kristovoj Crkvi s Petrovim nasljednikom na čelu. A taj se program, smatrao je Strossmayer, može ostvariti samo na temeljima ćirilo - metodske baštine.

Sigurno je da ova i ovakva zamisao djeluje pomalo unionistički, ali ne smijemo zaboraviti da je Storssmayer sliku jedne Crkve gledao naglašeno pluralistički u kojoj će svaki narod zadržati i njegovati svoje vlastitosti: jezik, kulturu, tradiciju. Jednostavno ostati svoj i biti Crkva. U ostvarenju ovog jedinstva Storossmayer je smatrao da hrvatski narod ima posebno poslanje, jer je jedini sačuvao izvornu ćirilometodsku staroslavensku - glagoljsku baštinu, a u isto vrijeme ostao vjeran Katoličkoj Crkvi, te zbog toga može i mora biti most koji će povezivati slavenske narode i voditi ih k jedinstvu.

Prema Strossmayeru i nekim njegovim suradnicima, okupljenima oko ekumenske revije "Balkan" (1896 - 1902) između Katoličke Crkve i pravoslavlja nema dogmatskih razlika, već samo liturgijskih. Dijele nas jezik, tradicija, disciplina. Zbog toga jedinstvo bi valjalo graditi na slobodi liturgijskog jezika, na pluralizmu tradicija i crkvene discipline.

Vrijeme je ipak pokazalo da je pitanje jedinstva daleko šire i teže no što je Strossmayer mislio i vjerovao, ali nikada nije prestao pozivati sve slavenske narode da slijede primjer svojih apostola, Svete Braće, i da budu most koji su oni prije tisuću godina podigli, a koji je spajao dva svijeta, zapadni i istočni, te da i oni sada izvrše svoju ulogu u sjedinjenju Crkava.

Unatoč oduševljenju mnogih Crkava, ćirilometodska misao naišla je ubrzo na otpor kako s pravoslavne strane koja je u njoj gledala namjeru "polatinjenja" i "unijaćenja", tako i s katoličke, koja je smatrala da se tom idejom pravoslavnima previše popušta.

U ovom našem stoljeću ipak se ćirilometodska ideja sve više produbljava putem dubljih teoloških i povijesnih proučavanja prevladavši postupno tradicionalnu unionističku zamisao crkvenog jedinstva. Počelo se uviđati da je pitanje crkvenog raskola teološki daleko zamršenije nego li se ranije pomišljalo i da je Crkva dublje otajstvo nego li je njezin pravno - juridički oblik.

Na Drugom vatikanskom saboru Crkva je pošla na novi ekumenski put, koji nas potiče da u tom svjetlu preispitamo ekumensko značenje Svete Braće. Proučavanja dokazuju da je njihovo teološko poimanje čovjeka, naroda i Crkve kao zajednice široke raznolikosti u jedinstvu, koje priznaje drugima pravo drukčijeg načina postojanja, istodobno i univerzalno kršćansko, bilo ispravno da je i danas ekumenski relevantno.

zkvh.org.rs

Završetak

Nakon stoljeća mukotrpnog, mučeničkog i priznavalačkog života Kristove Crkve na panonskim prostorima, nakon što su te naselili slavenski narodi, Crkva se nasla pred odgovornim i dalekosežnim zadatkom da ove nove narode privuče k sebi. I dok je nova svjetska velesila – Sacrum imperium Francorum – širila kršćanstvo šireći i svoju političku vlast, bilo je potrebno da se pojavi jedan posve novi i izvorni način evangelizacije. Providnost je htjela da je upravo svjetovna vlast slavenska i bizantska, iz vlastitih pobuda pružila priliku za jednu takvu akciju Svetoj Braći Ćirilu i Metodu.

Unatoč vrlo zamršenim političkim i vjerskim prilikama onoga vremena i prijetećih sukoba u grčkom i rimskom kršćanskom svijetu, oni su nadvisili sve ljudske strasti i donijeli Evanđelje novim slavenskim narodima ne želeći ih podjarmiti, već obogatiti i utvrditi u slobodi. Tako je njihovo djelo proširilo i upotpunilo kršćansku Evropu od Atlantika do Urala u jedinstvu vjere i hijerarhijskog zajedništva unatoč bogatstvu opravdanih razlika. Zato su Sveta Braća postala velikim znakom za Crkvu Kristovu svih vremena.

U svojoj enciklici "Slavorum apostoli" (2. VII. 1985.) papa Ivan Pavao II. nakon što je istakao zasluge Svete Braće u suvremenom načinu katehiziranja i evangelizaciji bez kolonizacije, ističe njihov doprinos oblikovanju "zajedničkih kršćanskih korjena Evrope" i naglašava da Sveta Braća jesu primicatelji i zaštitnici ekumenskog napora sestrinskih Crkava Istoka i Zapada u njihovom dijaloškom i molitvenom traženju vidljiva jedinstva u savršenom zajedništvu", jer "jedinstvo nije apsorbiranje niti slijevanje" nego "susret u istini i ljubavi". To je doista jedini put svladavanja suvremenog razdora i sukoba kako u Evropi tako i u svijetu, jer biti kršćanin u naše vrijeme znači biti graditelj zajedništva u Crkvi i u svijetu. Sveta Braća su to najdjelotvornije pokazala.

Juraj Kolarić

(Odlomci iz veće studije)

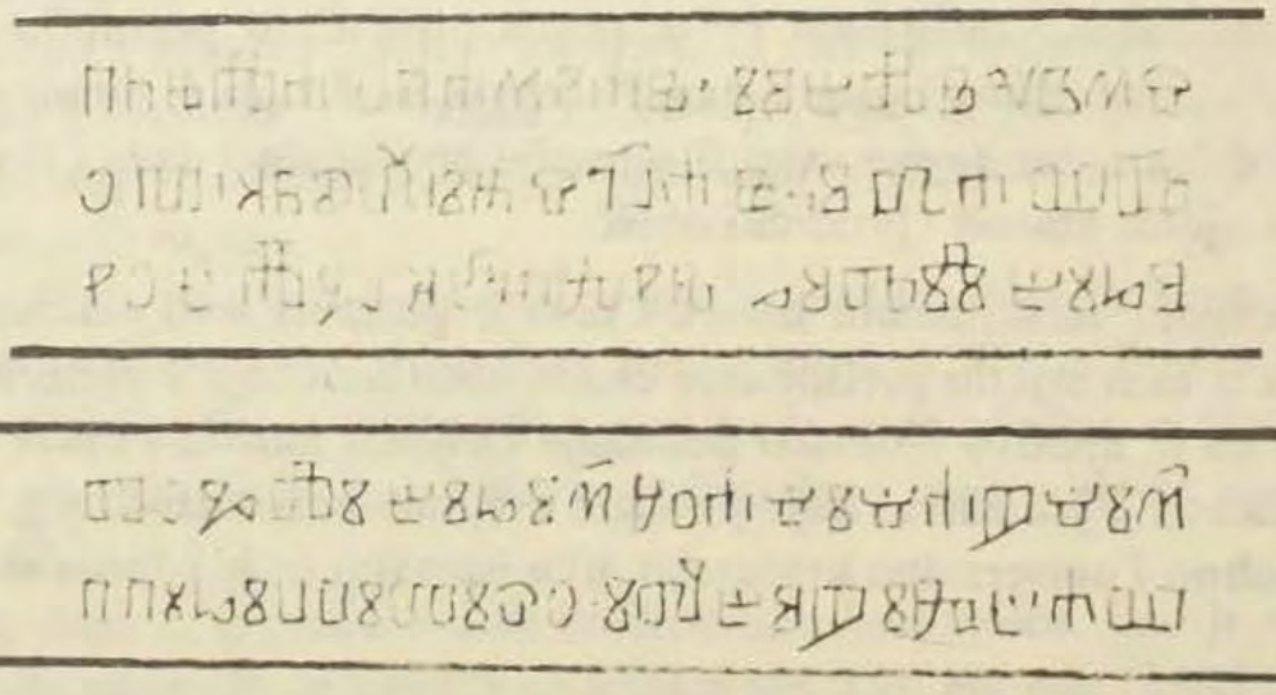

Iz hrvatskog glagoljskog misala (1483. god.)

ĆIRILOMETODSKA BAŠTINA

Preuzvišeni biskupi, poštovana gospodo, braćo sveštenici,
draga braćo i sestre u Hristu!

Svoj nagovor bih počeo jednim prisećanjem. Ne iz davne prošlosti, već iz sasvim nam bliske, tek nedavno minule godine 1985. – jubilarne ćirilo - metodske. Jedno svoje predavanje, održano početkom devetog meseca pred skupom svih evangeličkih sveštenika iz SFRJ počeo sam pitanjem: "Zašto toliko pažnje posvećujemo slavenskim apostolima Ćirilu i Metodu u godini kada se navršilo 11 vekova od smrti Metodove"?

Odgovor na ovo pitanje, a taj bismo i sada hteli istaći, da glavni razlog što se i mi evangelici živo interesiramo za delo slavenskih apostola, što se i mi vraćamo čak na početke širenja hrišćanstva među našim slavenskim precima je sama bit, srž delovanja Ćirila i Metoda, a ova je opet duboko evanđeoska i veoma realistična. Najveću pažnju bih upravo posvetio ovome bitnome elementu ćirilometodske baštine koji ostavlja u dubokoj senci sve ostale aspekte iz kojih se u različitim sredinama i u različito vreme posmatra delovanje svete Braće. Ovde spada i savremeni pristup raznih znanstvenika. Ovi, zavisno od oblasti, koju istražuju, ističu vrednost i zasluge Ćirila i Metoda, kao filologa, prosvetitelja, osnivača slavenske pismenosti, pravnika itd. Sve su ovo oblasti delovanja solunske braće, ali u svakom slučaju sve je to služilo jednome cilju – čim efikasnijem naveštanju evanđelja slavenskom narodu.

Stoga smatramo, da je u svakom slučaju najispravnije posmatrati celokupno delovanje Ćirila i Metoda – slavenske učitelje, apostole i prosvetitelje, upravo kao pozitivne ličnosti, Božjom milošću obdarene, koje se sasvim uklapaju u poimanje fiksirano reformatroskim pogledima – da Evanđelje, ili reč Božja uopšte, mora biti za čoveka glavna norma i pravilo vere i života. Tako solunska brća sasvim izvrsno se uklapaju u jedan niz ličnosti, počev od apostola pa preko crkvenog oca Augustina, kroz njih, te predreformatora tipa Jana Husa, dolazeći do kulminacije u ličnosti dr Martina Luthera. Počev njime broj svedoka evanđelja Isusa Hrista raste, širi se sve do današnjih dana.

To je osnovna, prema našem poimanju najtrajnija poruka ćirilometodske baštine. Ne smemo izgubiti iz vida i ostale, veoma značajne vrednosti iz delokruga solunske braće. Jer sve zajedno čine veoma bogat, plodonosan početak izlaska slavenskih naroda na scenu kulturne istorije evropskih naroda.

Danas nije vreme romantičnih poema, kojima bismo veličali svoju nekadašnju narodnu veličinu, opevali nekadašnju slavu. Današnje vreme je vreme egzaktnih nauka, koje podvrgavaju strogoj kritici svaku iole sumnjičavu činjenicu. I upravo iz ovog aspekta promatrano delo Ćirila i Metoda navodi nas na zaključak da njihova veličina počiva na činjenici beskompromisnog uzdignuća Svetog Pisma, Biblije na

zkvh.org.rs

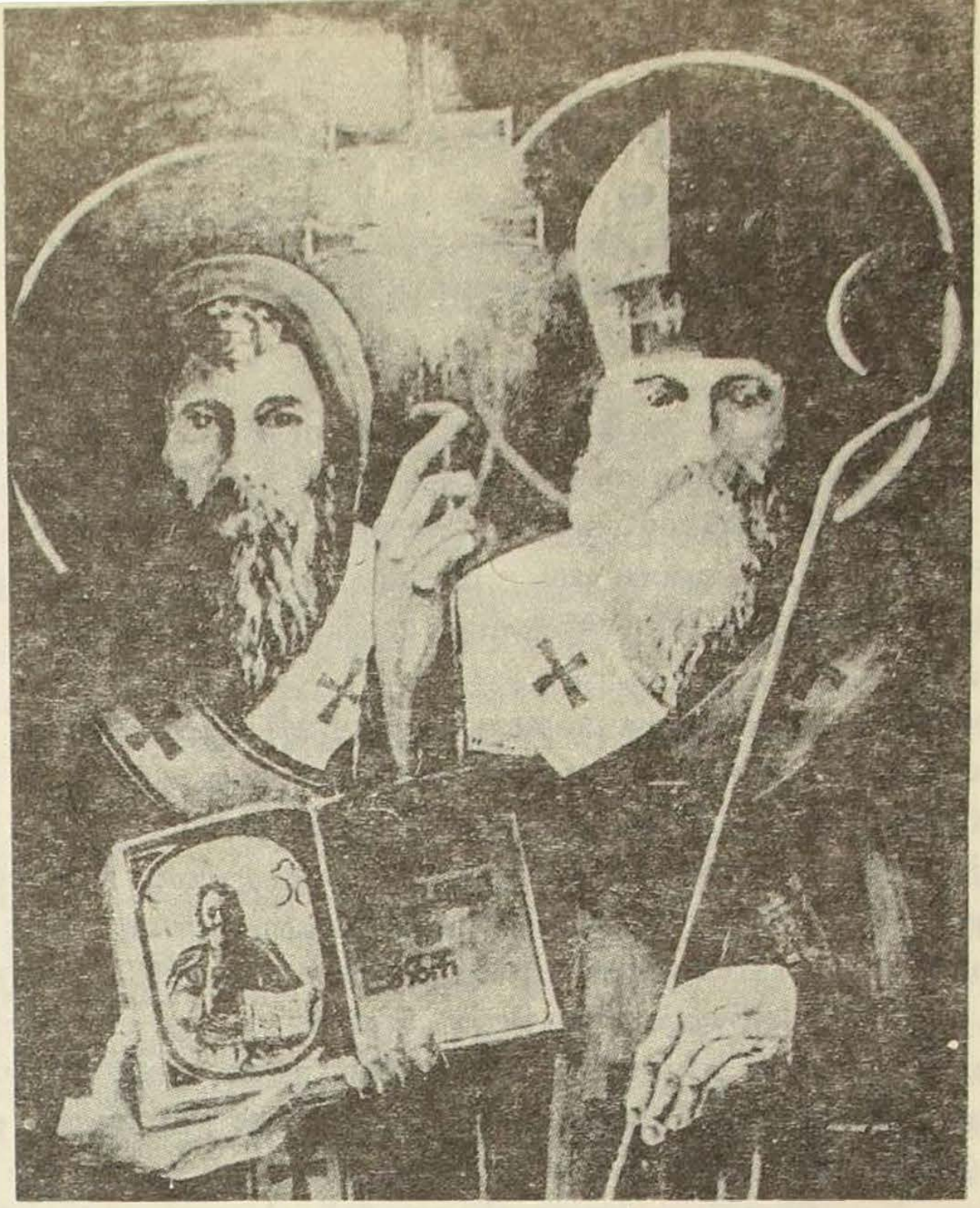

Sv. Ćiril i Metod (sliku naslikao Stanislav Zubović, Odžaci)

najviši mogući stepen. Učinili su to više od pola milenijuma prije Luthera. Možda ne na tako kompleksan način, ali isto tako bez moguće alternative; što je nama evangelicima - luteranima posebno drago. To je za nas i još jedan razlog više, da se vraćamo čak na početke naše duhovne kulture, da crpimo iz delovanja Ćirila i Metoda pouke, koje nam mogu biti veoma korisne i u današnje vreme i u današnjim crkvenim i opštim prilikama.

==========

Delovanjem Ćirila i Metoda počinje jedno novo poglavlje u istoriji slavenskih naroda. Njihov rad je značio ogroman korak napred, ustvari uvođenjem pisma savladana je granica što deli varvarski od civiliziranog naroda. Pismenost, koju su počeli širiti kroz organizovanje crkvenog život je dalekosežan kulturno - istorijski preokret, kojim se opet velika familija slavenskih naroda uvrstila u sam vrh evropske civilizacije.

Celokupni život Slavena krajem 9. veka nalazio se na određenoj visini, stekli su se povoljni uslovi da se i crkveni život organizuje na jedan potrebama odgovarajući način. Ćiril i Metod su svojim delovanjem upravo doprineli da se i posle 11 ve-

svaki narod mogao slušati evandelje na svom maternjem jeziku. Divimo se toj njihovoj smelosti, da su ceo svoj život žrtvovali braneći svoje principe, postavili se protiv bilo kakvih pritisaka u širenju vere, kao i da su nastojali crkvu odvojiti od svetovne vladavine i političke zavisnosti.

Baština delovanja Ćirila i Metoda ima upravo najveću težinu i vrednost u tome da u svojoj biti, osnovi sadrži cilj da se Božje evandelje naveštava narodu, da mu bude razumljivo i blisko, da narod može po njemu živeti. Naša crkva je uvek znala ceniti ljude, koji su se oslanjali na Božju reč. Evangelička crkva je zapravo i ponikla iz borbe i stremljenja za čisto učenje sadržano u svetome Pismu. Stoga nam je delo Ćirilia i Metoda blisko, živo i aktuelno.

Počeo sam jednim pitanjem, a završio bih takođe jednim otvorenim pitanjem: Zašto je prošlogodišnjim jubilarnim proslavama nedostajao izrazitiji ekumenski sadržaj? Da li bi naš današnji susret to trebao u nekoj meri nadoknaditi ili značiti korak dalje u pronalaženju pravog puta ka našem zbližavanju?

Andrej Petkovsky,
pastor Slovačke evangeličke Crkve

(Napomena:
Andrej Petkovsky je održao ovaj nagovor na Ekumenskom susretu u subotičkoj katedrali - bazilici, 6. travnja 1986. god.)

Krstionica hrv. kneza Višeslava (crtež)

zkvh.org.rs

GRGUR NINSKI

Ja
rab Božji – Grgur
biskup u kraljevskom Ninu
slavu Tvoju glagolju
i Tebe molju
u hramu hrvatskog Nina:
Štiti nam'riči naše
od nasrta Latina ...

Jer
olovni oblaci olujni,
tmasti i tmurni,
i valovi burni valjaju se
povrh mora Jadranskoga
sa Zapada latinskoga ...

I kao da duh zao
paklom munja nebo para,
grmljavinom groma
gromko progovara:

"Nosim poruku iz Rima
krštenima – poganima,
Hrvatima:
Samo jezik latinski
Boga hvali istinski!"

A nebom Hrvata galeba jata
krikom kruže
i svojim Ti glasom služe.
Iz visina
oštar im odjekuje krik
i zvuči ko riči
Evanđelja tvoga:

"... i s v a k i će jezik
hvaliti Boga ...!"

– – –

Hvala ti, Grgure, biskupe,
oče,
branioče naše riči.
Tebi se divi – Tobom se diči
i pisme ti piva
posli deset stotina
daleki potomak hrabrih Hrvata,
doseljenih iz domaka
mora Jadranskoga,
naseljenih
na dnu nestaloga
mora Panonskoga!

(1974)

Ivan Prćić –
Tavankut

S O M B O R

TRIDESETA OBLJETNICA SMRTI SLUGE BOŽJEGA OCA GERARDA TOME STANTIĆA KARMELIĆANINA

U ovoj 1986. godini, kada naša domaća Crkva u Bačkoj slavi 300. obljetnicu dolaska većeg dijela Hrvata Bunjevaca i Šokaca u Bačku, a s tim i obnovljenu svoju crkvenost, te kada domovinska Crkva slavi 800. obljetnicu Krbavske biskupije i desetu obljetnicu Solinskih slavlja "13 stoljeća kršćanstva u Hrvata", hrvatski Karmel u Somboru dostojno je obilježio uspomenu 30. obljetnice smrti sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića, karmelićanina.

Sluga Božji otac Gerard Toma Stantić, roden je na Đurđinu, 15. rujna 1876. od oca Josipa Stantića i majke Đule r. Jagić. Osnovnu školu je pohađao u rodnom Đurđinu, gimnaziju u Subotici i Kaloči. Primljen je u Karmelski red ondašnje madžarske semiprovincije. Novicijat je završio u Grazu (Austrija), teologiju u Győru, gdje je i primio sveti red svećeništva 29. lipnja 1902. Kada je godine 1904. bio osnovan novi karmelski samostan u Somboru, poglavari ga šalju u Sombor na službu vjernicima Hrvatima, Madžarima i Nijemcima, jer je govorio sve te jezike.

Kroz pune 52 godine svoga duhovnoga rada, sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić bio je duša svih vjernika bez razlike na naciju i jezik, pa čak i veliki ekumenista, jer se rado družio sa pravoslavnima i protestantima, kao i sa Židovima. Cijelog svoga života bio je bolestan. Trpio je od asme, upale pluća i upale moždane opne. Uvijek bolestan, ali uvijek na nogama, u pastoralu ispovijedanja, propovijedanja i u posjeti po gradu i okolnim salašima.

Brat Pavao Horvat, karmelićanin, koji je vršio službu samostanskog bolničara zapisao nam je zadnje trenutke svetoga života sluge Božjega o. Gerarda: "Ujutro 24. lipnja 1956. godine došao sam u njegovu sobu i vidio sam da mu se bliži kraj života. O. Gerard je molio da ga postavim iz kreveta na fotelju koja se nalazila u bolesničkoj sobi. Stavio sam ga na fotelju, a njemu je bivalo sve gore. Kleknuo sam pred njega a on je pao na moja prsa i jedno je vrijeme tako ležao. Polagano sam ga stavio na naslonjač od fotelje i otišao zvonom pozvati o. Priora i subraću. Odmah je stigao o. Fridrich Gillich, prior i subraća koja su počela moliti molitve umirućih. Zajednica je molila, a ja sam klečao pred njim i držao ga. Za vrijeme molitve o. Gerard je sve laganije disao, tako da se još samo u kutu usana vidjelo da diše i tako je prestalo kucati njegovo srce. Lijepa smrt, divna smrt pravednika. Vjerujem da se na njemu obistinila narodna uzrečica: "Kakav život, takva smrti". Bog mu je nagrada u čega čvrsto vjerujem. Sve što je činio, činio je iz ljubavi prema Bogu".

Ovo svjedočanstvo brata Pavla povežimo sa izvještajem što ga je o. Benjamin Balaž zapisao u samostanskom Nekrologiju o ocu Gerardu. U Nekrologiju piše slijedeće: "Do kraja svoga života o. Gerard je rigorozno čuvao ne samo upravu samostana,

zkvh.org.rs

Sahrana o. Gerarda Tome Stantića u Somboru 1956. god.

nego samostansko opsluživanje i pastoralnu skrb u ispovijedanju naroda nedjeljom i blagdanima od ujutro do podne neprekidno, posjetom blesnika, gorljivim propovijedanjem, promicanjem štovanja "Malog Praškog Isusa", slaveći svakog 25. dana u mjesecu svečanu misu i propovijed o Isusu.

Svoje brojne teške bolesti podnosio je s maksimalnom strpljivošću, ostajući uvijek čvrst u opsluživanju redovničkih pravila, pastoralnom radu i neprekidnom mrtvenju. Uživao je glas svetosti kako kod naroda, tako i kod klera. I mi njegova subraća divili smo se njegovoj duhovnosti, vjernom opsluživanju redovničkih pravila, te maksimalnom strpljivošću u njegovim bolima koje je svaki dan podnosio. Sav je bio predan u volju Božju poput Krista na križu, po primjeru sv. Majke Terezije i sv. Ivana od Križa. Ovaj redovnik i svećenik nije bio neki osobiti učenjak, niti veliki govornik, nije izdavao velike knjige, ali je bio svet čovjek. Došli su mu na sprovod mnogi ljudi ne na silu već spontano, da vide i počaste čovjeka od Boga izabranog i od Boga ljubljenog. Mnogi se utječu u molitvama njemu pred Isusom Kristom čiji je sluga o. Gerard bio cijeloga svoga života".

Sprovod mu je bio veličanstven. Mnogi svećenici su šaputali međusobno videći silan svijet: "Niti biskup nije imao toliki sprovod kao o. Gerard". U Nekrologiju samostana piše da je na sprovodu bilo oko tri tisuće duša iz pobožnosti, i oko šest tisuća iz radosnalosti, pravoslavaca i protestanata. Sprovod je vodio naš sadašnji biskup Msgr. Matija Zvekanović, onda pomoćni biskup. Uz njega je bio novosadski opat Švraka i preko 50 svećenika i redovnika. Djeca su bacala cvijeće i ljiljane kada se stavljalo tijelo u samostansku grobnicu

Mala hrvatska provincija karmelićana dostojno je obilježila tridesetu obljetnicu smrti sluge Božjega oca Gerarda. Dne 23. lipnja poslije podne u 17, 30 sati, u crkvi karmelićana u Somboru priređena je meditativna večer na madžarskom jeziku. Mladić

i djevojka čitali su odabrane tekstove što ih je napisao sluga Božji, a sve je bilo popraćeno glazbom i pjesmom uz orgulje, što je izveo katedralni zbor "Sv. Terezije" iz Subotice pod ravnanjem vlč. Josipa Mioč. Zatim je vlč. Imre Ehmann održao predavanje o ocu Gerardu.

Isto veče u 18, 30 sati bila je svečana koncelebracija na madžarskom jeziku koju je predvodio subotički biskup Msgr. Matija Zvekanović sa madžarskim svećenicima. U misi je sudjelovao provincijal karmelićana o. Jakov Mamić i vicepostulator o. Ante Stantić. Na misi je bilo preko 400 duša.

Na blagdan sv. Ivana Krstitelja, kada je i smrtni dan o. Gerarda, 24. lipnja, popodne u 17, 30 sati priređena je meditativna večer na hrvatskom jeziku. Mladić u bunjevačkoj narodnoj nošnji čitao je odabrane tekstove Oca Gerarda. Sve je bilo popraćeno glazbom na orguljama, flautom i violinom, te pjesmom u izvođenju katedralnog zbora "Albe Vidaković" iz Subotice, pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Zatim je o. Ante Stantić, vicepostulator o. Gerarda održao predavanje o o. Gerardu. U 18, 30 sati bila je svečana koncelebracija na hrvatskom jeziku koju je predvodio subotički biskup Msgr. Matija Zvekanović, sa provincijalom karmelićana o. Jakovom Mamićem i vicepostulatorom o. Antom Stantićem, te hrvatskim svećenicima. Na prikazanje bunjevački nana i baćo iz Subotice prinijeli su na oltar dva kruha, vino i voće. Bili su odjeveni u narodnu nošnju. Jedna djevojka prinijela je buket cvijeća. Na Misi je bilo prisutno oko 400 duša.

Za obadvije mise, na mažarskom i hrvatskom jeziku, došli su hodočasnici iz Subotice, Đurđina, Tavankuta, Moravice, Sonte, Bačkog Monoštora, Bačkog Brega, Bača i okolice. Atmosfera je bila tiha, sabrana i sve je odisalo ozbiljnošću i velikom radošću što imamo našeg sina kandidata za oltar u ovoj godini kada slavimo 300. obljetnicu naše crkvene obnove u Bačkoj.

Sahrana o. Gerarda Tome Stantića u Somboru 1956. god.

zkvin.hr

Svojim pastoralnim i duhovnim radom o. Gerard nije želio samo poučiti svoj narod u vjeri. On je još više nastojao svim žarom duha i sposobnosti uvoditi vjernike u dublji duhovni život s Bogom, kroz sakramentalni život, očuvati svoj narod od moralnih zala koja rastaču život čovjeka i obitelji. Stoga su njegove propovijedi katehetske naravi. Trsio se poučavati vjernike kako će živjeti od vjerskih istina. Nastojao je oko euharistijskog života vjernike upućivati na dublji duhovni život. Dok smo zahvalni Bogu što imamo oca Gerarda za kandidata na oltar i što je on propovijedanjem i duhovnim vodstvom doprinio duhovnom dobru našega naroda, prihvatimo svu aktualnost njegova duhovnoga rada i promićimo njegovo štovanje u Bačkoj. Danas kada se duhovnost okreće prema iskustvu, nastojanje o. Gerarda da uvede vjernike u iskustvo zajedništva s Bogom, s Presvetim Trojstvom, putokaz je za utemeljenje iskustva na istinama vjere. Iskustvo Boga mora biti temeljeno na istinama vjere, u teologiji. To vrijedi osobito danas kada se šire pokreti duhovnosti i iskustva Boga koja su više temeljena na osjećajnosti, a manje na teologiji i tako su u opasnosti zastranjenja.

Molimo Boga da čudesnim zahvatima proslavi svoga slugu oca Gerarda. Utječimo se ocu Gerardu u svim svojim duhovnim i tjelesnim potrebama. Budimo uporni i ustrajni u molitvi. Moramo zazivati oca Gerarda molitvom i poklicima da nas zagovara pred Bogom i moli s nama.

Ako dobijemo koju milost ili kakav čudesan zahvat u svojim molitvama i prošnjama, kakvo ozdravljenje, prijavimo sve to svome župniku i skupa s njim prijavimo to i u Vicepostulaturu o. Gerarda: 41000 ZAGREB, Česmičkoga 1, ili u samostan karmelićana, 25000 SOMBOR, Park heroja 3.

O. Mato Miloš, karmelićanin

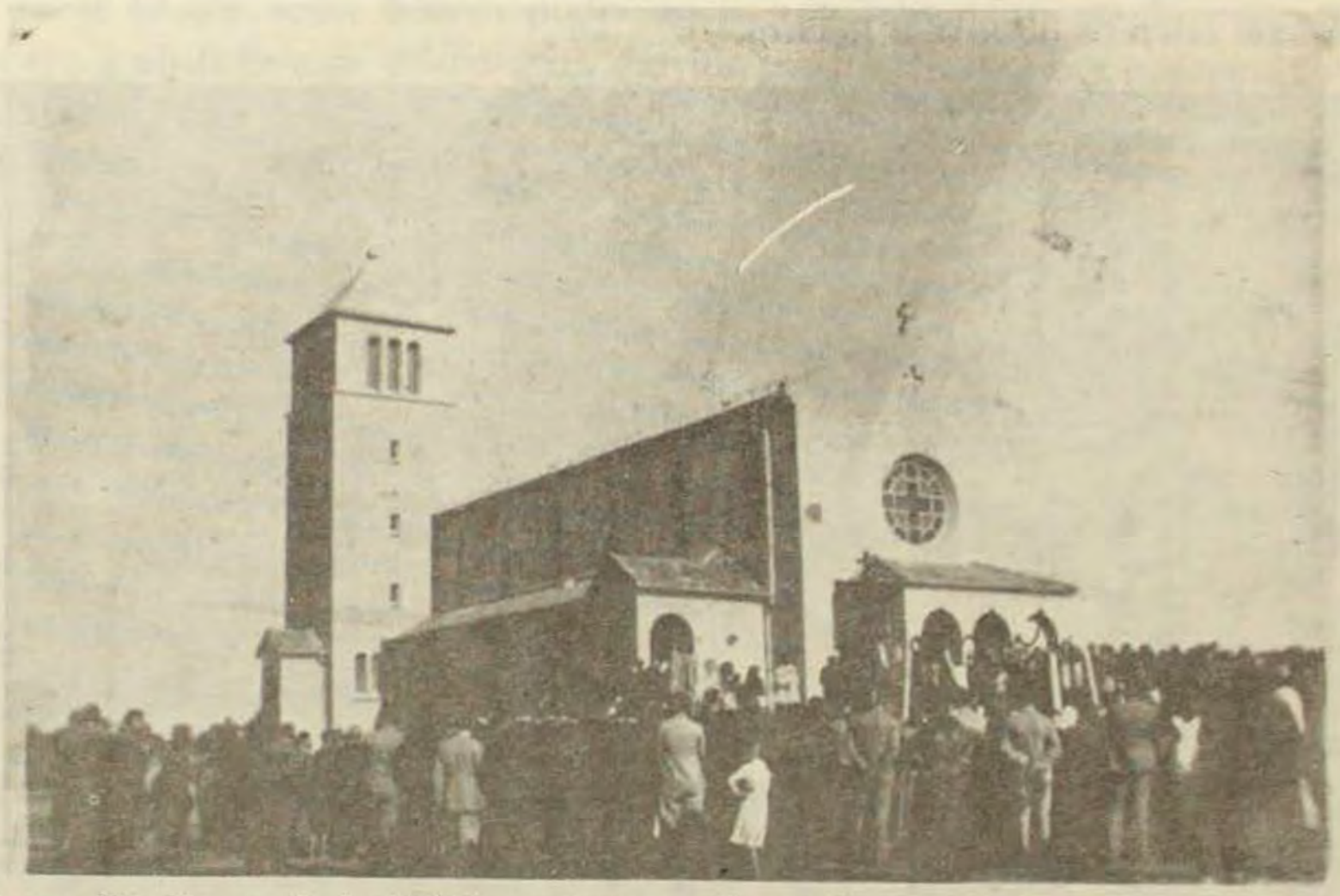

Crkva u Đurđinu gdje je 1986. god. postavljena slika o. Gerarda Tome Stantića

POKRETANJE POSTUPKA ZA BEATIFIKACIJU O. GERARDA STANTIĆA

Dana 18. rujna 1985. godine, osme godine prvosvećeništva Ivana Pavla II. pod predsjedanjem subotičkog biskupa msgr. Matiše Zvekanovića i svih članova Postupka za kauzu proglašenja blaženim i svetim Sluge Božjega O. GERARDA TOME STANTIĆA, svćenika karmelićanskog reda, održana je prva sjednica spomenutoga postupka u prostorijama doma biskupije.

Tako je postupak započet i nastavlja se prema odredbama Apostolskoga pisma pape Ivana Pavla II.: "DIVINUS PERFECTIONIS MAGISTER".

Da biste bili upoznati sa samom procedurom oko pokretanja postupka, donosimo ovdje molbu Provincijala hrvatskih Karmelićana, kojom moli subotičkog biskupa na čijem je području umro sluga Božji, da podrži ovaj postupak.

PROVINCIJALAT HRV. KARMELIĆANA

Br. 42/985. Zagreb, dne 3. travnja 1985.

Preuzvišeni Gospodine,

nakon što je naš Provincijalat poduzeo neophodne korake pri vrhovnoj upravi Reda u Rimu kako bi uzeo u ozbiljno razmatranje mogućnost pokretanja postupka za proglašenje blaženim oca GRGE (GERARDA) STANTIĆ, redovnika našega Reda te dobiv pozitivan odgovor od iste Uprave: Prot. N. 68/85 DF, od 19. veljače 1985. godine upućen Generalnom postulatoru reda ocu Simeonu od Sv. obitelji, ovaj Vas Provincijalat usrdno moli da blagonaklono prihvatite i podržite naša nastojanja oko beatifikacije ugodnika Božjega oca Grge (Gerarda) Stantića.

Ovaj Provincijalat jamči da se radi o čovjeku koji je svojim uzornim životom uvelike doprinio da još ljepše bude lice majke Crkve. Svojim uzornim redovničkim i svećeničkim životom bio je znak dubinskog bogatstva Crkve i silne Kristove djelotvornosti u njoj po sakramentima. Molitva i vedra pokora bile su mu hrana kojom je ishranjivao život Duha Božjega u sebi i u braći vjernicima.

Preuzvišeni Gospodine, nadamo se da će naša domovinska Crkva biti osobito radosna što je u svom krilu imala takvog sina te ga u ovim vremenima može ponuditi kao zov Crkvi u hodu prema Svemogućem Bogu.

Dok Vam srdačno zahvaljujemo, svesrdno se preporučamo u Vaše molitve.

Odani Vam u Gospodinu Isusu
Fr. Jakov Mamić, OCD. Prov. v. r.

zkvh.org.rs

PORTRET SLUGE BOZJEGA O GERARDA TOME STANTIĆA U CRKVI U ĐURĐINU

U nedjelju, 13. srpnja 1986 god pod sv. Misom u 10 sati svečano je u predvorje durdinske crkve sv. Josipa Radnika, postavljen portret sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića.

Ovu sliku (portret) izradio je akademski slikar Stanislav Zubović iz Odžaka, a bačkopalanački župnik i dekan bački Lazar Ivan Krmpotić darovao ga je durđinskoj crkvi On je ujedno i predvodio svečanu sv. Misu, a s njim su koncelebrirali domaći župnik Marijan Đukić i o. Ante Stantić, karmelićanin, vicepostulator za proglašene blaženim i svetim o. Gerarda Tome Stantića.

Na početku sv. Mise Lazar I. Krmpotić pozdravio je prisutne vjernike, koji su se za ovu zgodu okupili u vrlo lijepom broju, i potakao ih na molitvu kako bi sluga Božji o. Gerard što prije bio proglašen blaženim i svetim. On je tom zgodom rekao, parafrazirajući riječi proroka Miheja: " A ti, Betleheme, zemljo Judina! Nipošto nisi najmanji medu kneževstvima Judinim, jer iz tebe će izaći vladalac koji će pasti narod moj – Izraela!" (Mih 5, 1), da ni Đurđin nije najmanji među selima i gradovima gdje žive vjernici Hrvati, jer iz njega je izišao o. Gerard Tomo Stantić, koji je "pasao" svoj narod preko pedeset godina u Somboru. Tim što je u Đurđinu rođen o. Gerard koji je prvi Hrvat - Bunjevac, prvi sin široke bačke ravnice, koji je postao kandidat za proglašenje blaženim i svetim, samim tim Đurđin se svrstao u red naših gradova kao što su Šibenik, Herceg Novi, Križevci, Kotor, Zagreb, Banja Luku u kojima su ponikli naši sveci i blaženici i kandidati oltara... Zato Đurđin može biti doista počašćen što je iz njega "izišao" sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić.

Slika sluge Božjega o. Gerarda Stantića, koja je postavljena u predvorje durdinske crkve , nije postavljena tamo na štovanje, nego samo želi biti poticaj svim župljanima da se što žarče i što više mole Gospodinu kako bismo njegova slugu o. Gerarda uzmogli što prije častiti na oltarima svete Crkve. Ona također želi potaknuti vjernike da se u svim svojim potrebama utječu o. Gerardu za zagovor, kako bi ga Bog svojim čudesima proslavio na zemlji.

Pod sv. Misom, tom zgodom, održao je vrlo lijepu homiliju o. Ante Stantić, karmelićanin, koju objavljujemo u cijelosti.

SLIKA O. GERARDA TOME STANTIĆA U CRKVI U ĐURĐINU

SVOJ MEĐU SVOJIMA

U povodu tridesete obljetnice smrti Sluge Božjega Gerarda Tome Stantića, koju smo proslavili u Somboru 24. lipnja 1986. godine, a u sretnoj okolnosti tristote obljetnice dolaska naših djedova u ove krajeve, postavljamo portret ovoga Sluge Božjega u ovoj crkvi na Đurđinu.

Čini mi se da je taj gest postavljanja njegova portreta u ovoj crkvi vrlo znakovit sticajem spomenutih okolnosti: Sluga Božji Gerard Tomo Stantić je prvi bunjevac čiji je postupak za proglašenje blaženim i svetim pokrenut od crkvene vlasti. On je svojim svećeničkim radom i redovničkim svjedočenjem utkao svoj život u povijest ovoga naroda, a rođen je ovdje na Đurđinu. Salaš njegovih roditelja, koji je do nedavna postojao, srušen je. Mali Tomica, kako su ga u obitelji zvali, pohađao je školu ovdje na Đurđinu, u onoj školi koja se zvala Kopilova.

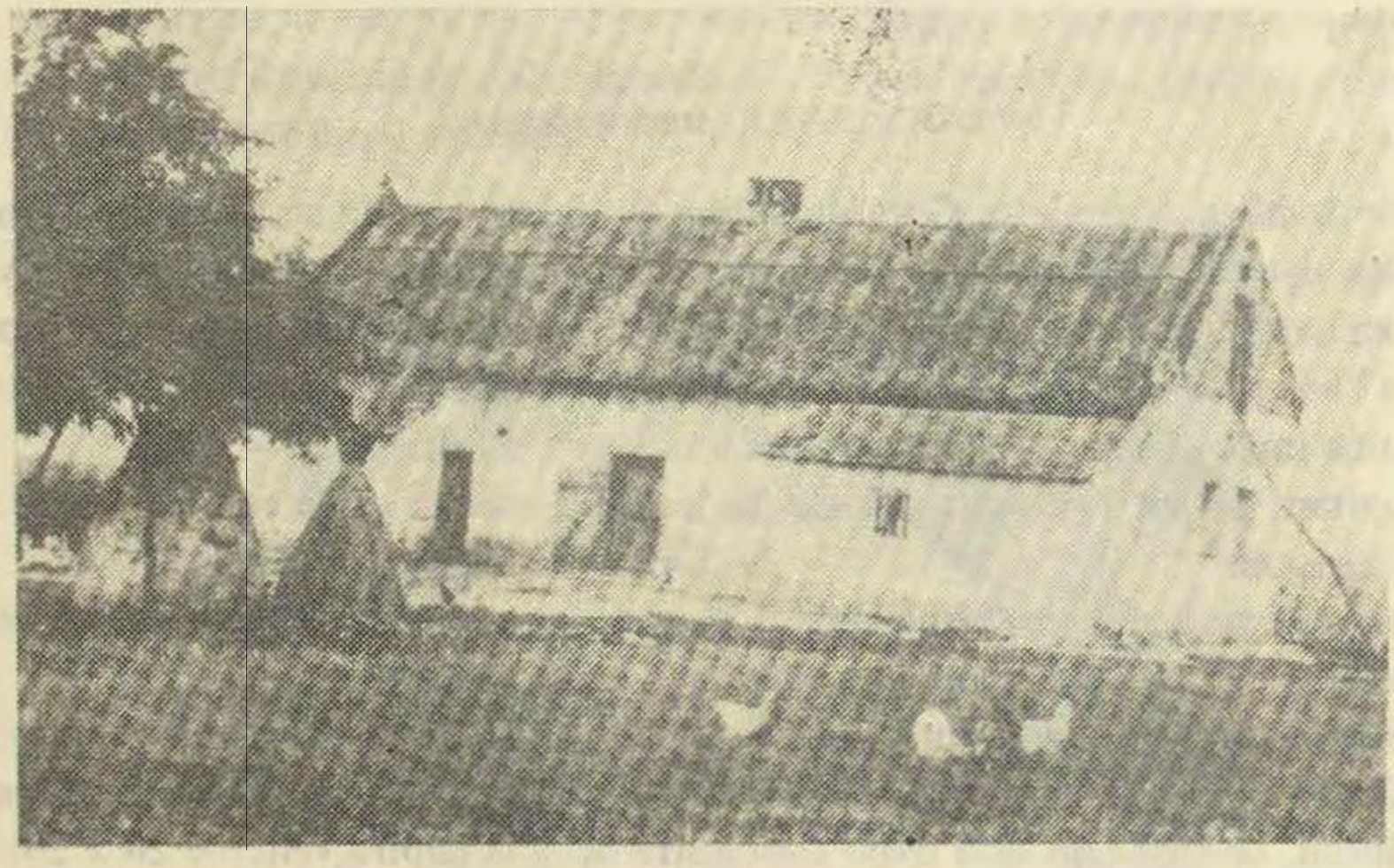

Salaš na Đurđinu kod Subotice, gdje je rođen Tomo Stantić

Poslije osnovne škole on je pošao najprije u Suboticu u gimnaziju, da bi kasnije pošao u Kaloču, Graz, Győr. Poslije svršenih studija i poslije zaređenja za svećenika vraća se među svoje 1904. godine, u Sombor, vraća se svome narodu i kao svećenik djeluje među svojima pedeset dvije godine, sve do svoje smrti, koja ga je zadesila 24 . lipnja 1956. godine u Somboru. Pripadao je redu karmelićana.

zkvh.org.rs

Tomo Stantić kao srednjoškolac

Tko iz bliza poznaje o. Gerarda Tomu Stantića, zna da se Sluga Božji rado sjećao svoga djetinjstva, koje je proveo ovdje na đurđinskim salašima. Znao je više puta pričati svojoj subraći u Somboru o raznim događajima svoga djetinjstva, osobito iz doba kada je kao mali salašarski đaćić pohađao školu u Đurđinu, u kojoj je među kolegama imao Marijana Jaramazova, Nacu Stantića i druge.

Zapitan, uvijek bi odgovorio da ga je "bunjevačka nana rodila", da je sin "bunjevačke nane".

Ostao je vjeran svojoj bunjevačkoj ikavici, koju je naučio na koljenima majke u obiteljskoj kući.

Mnogobrojne njegove propovijedi i mnogobrojni zapisi napisani su bunjevačkom ikavicom; a narodu je govorio ikavicom. Njegove propovijedi i zapisi, napisani često brzinom, obuhvaćaju oko dvije tisuće stranica, na papiru veličine 28 x 20. Te stranice, osim što govore o njegovoj nacionalnoj pripadnosti, također su svjedočanstvo o jeziku kojim su govorili Bunjevci u drugoj polovici 19. stoljeća i u prvoj polovici 20. stoljeća. Na žalost, taj jezik propada, a ponekad se i sami sinovi Bunjevaca stide tim jezikom govoriti, mada je taj jezik svjedok i dio njihova identiteta.

Kada se poslije svojih teoloških studija vratio u Sombor, a bilo je to 1904. godine, a imao je tada 28 godina, naš Sluga Božji osjeća da ga Bog šalje svome narodu: da ima biti svoj među svojima.

Taj osjećaj poslanja svome narodu on ocituje u svojoj nastupnoj propovijedi u Somboru 21. kolovoza 1904. godine. U toj propovijedi, koja je napisana u cjelosti i lijepim rukopisom, stoji: "Mili Bog je mene nedostojnoga za vašega vodu stavio". On je tada bio jedini koji je u karmelskoj zajednici u Somboru b[illegible] bunjevačke i hrvatske narodnosti. Osjetio je zato da ga Providnost šalje svome narodu.

Dok ovako izjavljuje svoju svijest poslanja sovme narodu, on ovako zacrtava program svoga rada i govori u istoj propovijedi: "Nemam druge slasti i radosti, nego da primjerom i riječima oganj Božje ljubavi i u vašem srcu rasplamsavam, da takovom ljubavlju raspaljeni, moje riječi razumijete, to osjećate što ja osjećam".

U svom poslanju i u svom programu, koji je čisto vjerskog obilježja, on se želi dati nesebično, zato izjavljuje u istoj propovijedi: "Po milosti Božjoj, mogu reći da mi ništa ne treba od toga što svijet jako želi: sjajno ime i bogatstvo meni ne treba, nego mi treba vaša duša. Za spas vaših duša sam pripravan svaku tugu i nevolju podnijeti. Zato vam ne mogu ljepše ime dati, nego mile duše".

Bojim se umanjiti neposrednost ovih riječi, njihovu afektivnu nježnost i duhovnu nesebičnost O. Gerarda Tome, ali smatram da je potrebno istaći kako je o. Gerard Tomo mislio da će najviše pridonijeti dobru svoga naroda ako ostane na čisto religioznom polju. Bio je svjestan da ako iz toga polje iziđe, može ugroziti svaki svoj rad u svom narodu. Primjerice: mogao je lako biti premješten na drugo mjesto, daleko od svog naroda. Želi nesebično raditi za duhovno dobro svoga naroda, znajući da mu, ako se ograniči na vjersko polje rada, nitko ne može prigovoriti.

Smatram, iz onoga što mi je poznato, da je u tome pokazao upravo svetačku razboritost, koja mu je dala slobudu da se bori za vjerski prostor svoga naroda, kada je taj prostor bio u ugrožen.

o. Tomo Gerard Stantić u svojim starijim godinama

zkvh.org.rs

U svojoj nastupnoj propovijedi on je rekao da je "za spas duša, tj. duša svoga naroda, pripravan svaku tugu i nevolju podnijeti".

"Tuge i nevolje" u tom radu nije mu manjkalo kako svjedoče neki njegovi autografski zapisi.

Smatram, kada se sve to u tančine razmotri, morat će se, uz razboritost, koju sam spomenuo, dodati i isticati da je u svemu tome pokazao junačku krepost pravednosti i ljubavi! Baš takav njegov postupak istaći će njegov svetački lik!

U odnosu na narodnosti zastupao je načelo, koje je više puta riječima i djelima ponavljao: "Svaki nacionalizam je dvostruki grijeh: protiv pravednosti i protiv ljubavi".

Tim se načelom dosljedno ravnao također u odnosu na druge narodnosti. Uvijek je djelovao iz svoje vjerničke savjesti pa zato krivo su činili oni i krivo čine oni koji žele dati nekim njegovim gestama političko značenje.

Oslanjajući se na dokumente o ovim njegovim stavovima, morat će se zaključiti da su baš ti njegovi stavovi vrlo aktuelna poruka svećenicima i vjernicma, posebno onima koji žive i djeluju pod ovim podnebljem, gdje živi više narodnosti.

Kako je svojim ispravnim stavovima stekao u svakoj sredini povjerenje, bilo mu je moguće razvijati zadivljujuću aktivnost, posebno u svom narodu, u narodu u kojem je nikao i kojem je pripadao, kojem je govorio njegovom lijepom ikavicom.

Uz neumorno ispovijedanje i pohađanje bolesnika pripala mu je dužnost redovitog propovijedanja u karmelskoj somborskoj crkvi, za Bunjevce i Šokce!

Posebno se ističu njegove korizmene propovijedi na koje je okupio masu koja je dupkom ispunjavala prostranu karmelsku crkvu.

Od 1905. pa sve do 1937. on redovito propovijeda u Korizmi, osim par godina poslije prvog svjetskog rata, kada mu je došao u pomoć još jedan karmelićanin Somborac, o. Ambrozije Bašić, koji je nažalost, brzo umro.

Svom propovijedanju, posebno korizmenom, on je dao katehetski oblik. To je posebno bilo pogođeno i korisno, jer naše pučanstvo, posebno ono salašarsko, imalo je manjkavu vjersku naobrazbu. Preporučuje vjernicima dublji sakramentalni život posebno sv. ispovijedi i sv. pričesti. Da bi taj sakramentalni život bio što dublji, preporučuje razgovor i savjetovanje sa svećenikom; neku vrstu duhovnog vodstva.

Da bi u svemu tomu pomogao svome narodu, sastavio je molitvenik "Radost duše" koji je imao dva izdanja, a htio je da vjernici nađu upute i molitve za svoj duhovni život.

Po svome dolasku u Sombor, karmelićani su utemeljili i Svjetovni karmelski red, koji se tada zvao Treći red. O. Gerard Tomo Stantić nastoji kroz Treći karmelski red pružiti pomoć svojim sunarodnjacima za dublji kršćanski život. Sastavlja zato za tu grupu vjernika 1913. godine mali priručnik na bunjevačkoj ikavici da bi hrvatski članovi Trećega reda imali upute na svom jeziku.

Ovom kratkom i sažetom izlaganju o Slugi Božjem Gerardu Tomi Stantiću dao sam naslov: "Svoj među svojima". Mislim da ovo moje izlaganje, mada sažeto, potvrduje da je o. Gerard Tomo Stantić to stvarno i bio. On se nije lupao u prsa i govorio ono ili ovo da bi se dokazivao tko je i što je. Jasno je imalo biti svakome tko je i što je kad je rekao: "da je sin bunjevačke nane". Uvijek je narodu govorio njegovim jezikom. Tko je i što je, pokazivao je djelima.

Kao redovnik dao je svjedočanstvo svojim životom o vječnim i neprolaznim dobrima; a kao svećenik je neumorno radio za svoj narod, za njegov kršćanski život. Djelovao je kao autentičan apostol u svome narodu. Mogu dodati da je radio i djelovao za duhovno uzdizanje svoga naroda kao rijetko tko. Djelovao je zauzeto i svetački. Dostojan je da ga se sjetimo i u ovoj tirstotoj obljetnici našega dolaska u ove krajeve, jer je i on utkao svoj život u život našega naroda u tim stoljećima i doprinosio je njegovom duhovnom dobru kroz pedeset dvije godine.

Početak postupka za njegovo proglašenje blaženim i svetim trebamo shvatiti kao "znak vremena", koji nam želi reći da ovaj čovjek još nije izvršio svoju misiju, nego da Bog po njemu želi i dalje djelovati u narodu za njegovu duhovno uzdizanje. To je tim više znakovito, jer je on, kako rekoh, prvi od svoga roda čiji je postupak za proglašenje blaženim i svetim službeno pokrenut.

Kad je počeo svoje svećeničko poslanje, rekao je da ga je "mili Bog postavio za duhovnog vođu" svome narodu.

Neka njegov portret, koji je danas postavljen u predvorju ove župne crkve, podsjeća sve, koji ovu crkvu pohađaju, da je on i dalje voljan biti "duhovnim vođom", svoga naroda svojim primjerom i svojim učenjem, svojim zagovorom u godinama koje dolaze.

Da on to stvarno postane, ovisi i o nama. Ono što ovisi o nama, to je naša molitva puna vjere kojom molimo Gospodina da o. Gerarda Tomu Stantića proslavi čašću oltara; da po njegovu zagovoru učini znakove, čudesne znakove, koji će pomoći Crkvi u prosudbi njegove dostojnosti da bude čašćen na našim oltarima.

Dok vas srdačno pozdravljam, također kao sin ovih ravnica, zahvaljujem vlč. gospodinu župniku Marijanu Đukuću što mi je dozvolio govoriti. Zahvaljujem i darovatelju portreta Sluge Božjega, vlč. Lazaru I. Krmpotuću.

Portret će biti postavljen u predvorju ove crkve. On će vas podsjećati i nekako će se uprisutniti u vašem životu. Ovaj plemenit čovjek je volio svoj narod i za taj narod je radio i spreman je još za taj narod raditi. On će vas poticati da ostanete vjerni vjeri svojih djedova.

o. Ante Stantić, karmelićanin
vicepostulator

(O. Ante Stantić, karmelićanin, održao je ovu propovijed prilikom postavljanja slike sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića u crkvi u Đurđinu).

zkvh.org.rs

ZA BOŽIĆNIM PJESNIKOM
(+ Aleksi Kokiću)

Kad večer badnja spusti se rana,
Toplo će Tvoji salaši sjati.
Na Tebe draga mislit će nana,
Suzna se oka Tebe sjećati.

Al' Tebe nema da svetu radost,
Što si je pjevo, srcem očutiš.
Rano je Tvoja usahla mladost.
Riječ Ti zamrla. U grobu šutiš ...

Božić će duša proćutit mnoga
Čitajuć Tvoje pjesmice mile.
A Ti ćeš Božić slavit uz Boga,
Uz kog Ti misli i želje bile.

Dugo će Tvoja pjesma, riječ nijema,
Mirom i srećom duše opajat.
Al' Tebe više med nama nema ...
Tko će nas novom pjesmom osvajat?

Aleksa dragi! U ovoj noći,
kad duše gore, dok tijelo zebe,
Ja vidim Tvoje sanjarske oči.
Čitajuć pjesme, sjećam se Tebe.

O daj bar trenutak Tvojega duha
U moju dušu noćas da kane.
Pa dok je život tek proza suha,
Pjesme nek mi zasladuju dane.

U pjesmi da mi duša uživa.
Pjesme da budu duše mi riječi
I da bol, što se u srcu skriva
Duh mi jača, oplemeni, liječi.

Da budem pjesnik tihog veselja
Patničkih duša i ljudskih boli.
To mi je srca najvruća želja.
To od Božića za me izmoli.

Rim, 6. XII. 1940.

Đuka Marić

"LJUBITI ZNAČI ISTO ŠTO I TRPJETI"

s. Leopoldina Čović

Ove se godine napunja 60 godina od smrti s. Leopoldine Mare Čović, sestre milosrdnice sv. Vinka Paulskog. Ta mlada redovnica sa svega 25 godina života, živjela je kreposnim i duboko religioznim životom, tako da je već od mnogih, koji su je dobro poznavali, za života bila smatrana Božjom ugodnicom.

Glas o njezinom kreposnom životu raznio se po cijeloj Crkvi u našem narodu. Ugledni isusovački duhovni vođa i pisac o. Milan Pavelić, pisao je u Glasniku Srca Isusova 1938. godine cijelu seriju članaka o s. Leopoldini, a sav taj materijal objavljen je u knjižici: "Sestra Leopoldina Čović" (Zagreb 1941.)

S. Leopoldinu se smatralo kao ozbiljnog kandidata za oltar, dapače počeli su se skupljati njezini spisi, te izjave osoba koje su je dobro poznavale. Zatim je uslijedio rat i sva ta djelatnost bila je obustavljena, a poslije rata kao da je sve njezino svjedočenje zastro mrak zaborava.

Jedino uporni njezini štovatelji obilazili su njezin grobni humak, kitili ga cvijećem i palili svijeće, te molili njezin zagovor, čekajući da njezina redovnička zajenica ili rodna biskupija nešto poduzmu. Bilo je i pismenih pokušaja, ali sve je ostalo bez uspjeha.

Nadamo se da će ova obljetnica njezine smrti, oživiti svijest o veličini ove redovnice i o njezinoj misiji u Crkvi u našem narodu. Tome bi trebale poslužiti dvije umjetnički izrađene slike akademskog slikara Stanka Zubovića iz Odžaka. Jedna slika je poklonjena njezinoj rodnoj župi Isusova Uskrsnuća u Subotici, a druga samostanu sestara milosrdnica u Beogradu. A i ovi reci imaju istu svrhu.

OBITELJ I DJETINJSTVO

Sestra Leopoldina, krsnim imenom Marija Čović, ugledala je svijet u slobodnoj kraljevskoj varoši, u našoj "biloj Subotici", u praskozorje dvadesetog stoljeća, 18. svibnja 1901. godine u obitelji Ivana Čovića i Janje, rođene Stipić, kao šesto, od njihovih šesnaestoro djece, od kojih je ostalo u životu i stasalo do mladenačke dobi samo šestoro.

Otac je bio gradski uručitelj, majka kućanica, a imali su i nešto zemlje, što je otac u slobodnom vremenu obrađivao.

O njezinu djetinjstvu o. Milan Pavelić piše ovako: "Rado uči moliti i moli se s drugima, laća se hitro svakoga posla, koji drugi vrše, poslušna je, veselo se smješi, ali vrlo malo govori i dugo se i duboko zamišlja". (Nav. dj. str. 8).

zkvh.org.rs

Kada je došla k dobi razuma, daju je roditelji u pučku školu kod školskih sestara Naše Gospe, kod kojih će završiti i građansku i trgovačku školu, što je za ono vrijeme bio ne baš česti slučaj, osobito kad je riječ o ženskoj djeci. Međutim, Marija iskorištava svoje slobodno vrijeme da pomogne i majci u kući, ili ocu na polju. Spominju se i neki detalji: jednoga dana, kada je otac popravljao daščice (šindru) na krovu, pa je sišao da se odmori, mala Marija se popela na krov da skine što više daščica i tako pomogne ocu. Ili druga zgoda, o kojoj je pričao njezin otac Ivan. Pomagala je ocu kod sjetve. Idući za paračom koja je zagrtala posijano sjeme, ona je molila da Bog blagoslovi njihov trud. Izmolila je tridesetri "Očenaša". Te godine urod je bio iznad svakog očekivanja, čak 25 metričkih centi na lancu žita.

Iz ovog razdoblja njezina života posebno ističemo njezin susret sa Isusom u presvetoj Euharistiji. Bilo je to 23. travnja 1911. godine i od tada Marija nije propustila ni jedan dan bez sv. Pričesti, osim ako su je u tome spriječili kakvi neodgodivi poslovi ili još češće bolest.

Ona sama piše u svom životopisu: "Svojim prvim pohodom stavio je Isus neodoljivu čežnju za Njim i za lijepim nebom". (Nav. dj. str. 14).

Njezine školske drugarice svjedoče da je za Mariju tabernakul postao magnet i nije mogla proći pokraj crkve, a da ne svrati na poklon Isusu – Euharistiji. Veoma rano, u prvom razredu građanske škole, već se učlanila u Marijinu kongregaciju, a sa ponosom je isticala da je rođena u subotu, u mjesecu svibnju i da ima ime Marija, zato Bogorodicu smatra svojom trostrukom majkom. I već u toj dobi upoznaje se sa karmelićankom Terezijom od Djeteta Isusa koja je također mlada umrla na glasu svetosti i bila je kanonizirana godinu dana prije Marijine smrti. Susret sa ovom mističarkom bio je presudan za njezin daljnji život i duhovni razvitak. "U toj maloj knjizi našla sam uzor svojoj duši". Sama priznaje da joj je Terezija od Djeteta Isusa najmilija od svih svetih, odmah poslije Isusa i njegove presvete Majke.

Svoje školovanje završila je 1919. godine maturom na hrvatskom jeziku, dok je cijeli tok školovanja tekao na madžarskom jeziku.

OSJEĆA BOŽJI POZIV U REDOVNIŠTVO

Još kao dijete, prvi puta osjeća jasan Božji poziv na redovnički život prigodom odlaska u samostan sestara Naše Gospe, kod rođene sestre Marcele (s. Efreme). Već tada izjavljuje da je živo "željela poći s njom". No, Gospodin ima druge planove s njom. Ratne su to godine, Marija se lijepo uklopila u karitativne akcije koje su vodile sestre, pa je mnogo plela za vojnike: kape, rukavice i ostalo potrebno. Išla je u šumu kupiti ljekovite trave za čaj ranjenicima. Sa sestrama Naše Gospe išla je puno puta služiti ranjenike i uređivati im rublje.

Ali, Božji glas u njezinoj duši biva sve glasniji i odlučniji. "Dugih osam godina slušala sam ovo milo šaputanje velikoga Boga ... i uza sve zapreke nisam mu se mogla opirati".

Pokušala je nakon završenog školovanja zakucati na vrata sestara Naše Gospe, ali radi slabašna zdravlja biva odbijena, tim više što je u međuvremenu umrla i njezina sestra Marcela - s. Efrema, u njihovoj zajednici.

Svoju muku je povjerila svom duhovnom vodi Blašku Rajiću, no i on ju je kao i ukućani odgovarao od te nakane radi slabog zdravlja, ali su morali položiti oružje pred silnom željom ove, ljubavlju Božjom, zapaljene duše.

Marija je otišla u pratnji Blaška Raijića u zagrebački samostan sestara milosrdnica. Nakon razgovora sa učiteljicom novakinja, a na preporuku njezina duhovnika "gospodica Mara" je primljena u zajednicu sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog u Zagrebu.

U SVOM "RAJU ZEMALJSKOM"

Tako u jesen 1919. godine (13. studenoga) na spomendan sv. Stanislava Kostke, ušla je u Zagrebu u kandidaturu sestara milosrdnica, koja je trajala šest mjeseci, a onda je ušla u novicijat.

Novicijat je za mnoge period velikih duhovnih napora da se u svemu prilagode izrazima volje Božje, koja se manifestira u vršenju Božjih zapovijedi, evandeoskih savjeta i osobito zapovijedi ljubavi, a sve to živjeti kroz konkretne redovničke propise svoje redovničke Družbe. Medutim, Marija je u samostan već ušla kao duhovno gotovo zrela osoba i ona kroz ovo vrijeme nema nikakvih ozbiljnijih kriza, dapače ona se upravo ovdje osjeća kao u "raju zemaljskom". Ona dapače, pomaže svojim susestrama iz novicijata i svojim primjerom, ali i živom riječju.

Mnoge se između njih sjećaju i konkretnih njezinih riječi i savjeta, koje su im veoma pomogle.

Posebno je nastojala produbiti svoj odnos s Bogom, kroz kontemplaciju, osobito pred velikom Tajnom Euharistije. Sate je provodila pred Svetohraništem, zapravo sve svoje slobodno vrijeme.

Posebno se spominju neke njezine akcije, da je kroz Advent sama pripremala "košuljicu malom Isusu", što je ponijela još od svoje bunjevačke nane, a ta se sastojala u tome da se konkretnim žrtvicama i odricanjima svojih slabosti, pripremamo za Božić i time krasimo Isusu košuljicu.

Tu je praksu preporučivala i svojim redovničkim susestrama.

Za Uzašašće je pak slala, po Isusu, poklone svecima obično u vidu buketa duhovnog cvijeća. Na očigled sviju rasla je novakinja Leopoldina u dobi, mudrosti i milosti.

Tako je došlo vrijeme da zajedno sa svojim družicama položi svoje prve redovničke zavjete u ruke svetačkog pomoćnog biskupa zagrebačkog dr Josipa Langa. Na dan svojih zavjeta ovako bilježi mlada sestra svoje misli i dojmove: "Zavjetovanje nije ništa drugo, nego javno priznanje onoga obećanja, koje sam na prvi glas Božji, riječima svoje nebeske Majke: 'Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi Tvojoj' dala dragom Bogu i tako mu darovala sebe zauvijek". (Nav. dj. 54)

KRATKI REDOVNIČKI ŽIVOT

Odmah poslije prvih zavjeta boravila je s. Leopoldina u "Vili Duh Sveti" u sestarskoj kući na obroncima Zagrebačke gore. Ovdje ima na brizi sestarski vinograd, ali za nju je to vrijeme, zapravo, vrijeme duhovnih vježbi, "gdje je Bog tiho govorio duši njezinoj".

zkvin.org.rs

Nakon izvjesnog vremena šalju je poglavari u sirotište u Klenovnik . No, ni tu ne ostaje dugo, jer je posluh vodi na novo polje rada. Poglavari,naime, žele da završi učiteljsku školu. Premda ima završenu srednju školu, mora polagati sve razlike, ali ona to čini sa velikom predanjem u volju Božju, iako joj to ne pada baš lako.

Cijeloga života bila je krhka zdravlja, medutim,jedne svibanjske subote (20. V. 1922. godine) izbacila je veliku količinu krvi i sama kasnije piše o tom dogadaju, da joj je duša plivala u sreći na pomisao da će poslije toga brzo stići u Božje naručje!

Medutim, Providnost joj je pripremila još četiri godine tihog trpljenja. Boravak u bolnici joj je bio veoma težak, ali i tu je bila anđeo tješitelj tolikim svojim supatnicima i tiha pomoćnica svojim susestrama, kojima je pomagala u svim poslovima z a koje je bila sposobna, osobito u administraciji.

U svojoj bolesti ona se priprema za vječne zavjete, koje je položila uoči Velike Gospe 1924. godine. Poslije svečanih zavjeta vraća se na svoju bolesničku postelju u Vinogradskoj bolnici i tu ostaje do 14. kolovoza 1925. godine. Zatim je otišla u kućnu bolnicu sestara milosrdnica i tu je ostala do svoje smrti. Trajnoj želji njezina srca za trpljenjem, po kojem bi se supriličila svom Božanskom Otkupitelju, bilo je u potpunosti udovoljeno. S. Leopoldina je danomice koračala prema vrhuncu svoje Kalvarije, o čemu svjedoče njezine izjave: "I ja moram umrijeti od ljubavi, ako i ne od ljubavi, a ono od želje da ljubim. Po mom mnijenju, ljubiti znači isto što i trpjeti..." (Nav. dj. str. 75).

U Korizmi 1926. godine piše: "Kada pomislim da mi je ovo zadnja korizma, onda me obuzme ona moja davna želja... da On može i u jednom času raniti moju dušu i dati joj osjetiti mnogo bola i gorčine. Ta me misao uvijek tješi".

Poslijednje duhovne vježbe obavlja bolesna u temperaturi od 39 stupnjeva. Sa punom sviješću prima sakramente umirućih. Kroz posljednjih 25 dana čini pokoru za svojih 25 godina života i za sve ono što je u njima propustila, a želja za nebom u njezinoj duši raste, osobito kada koja od njezinih susestara umre. Potajno se nada da će je njezina nebeska susestra i simpatija sv. Terezija od Djeteta Isusa, odnijeti za svoj nebeski rođendan 30. rujna. No, morala je sačekati još dvanaest dana. Pri punoj svijesti u velikim mukama, ali smirena i nasmiješena ostavila je ovaj svijet 11. listopada 1926. godine u 21, 15 sati.

Pokopana je veoma jednostavnim obredom na sestarskom groblju na zagrebačkom Mirogoju. A njezin grob od tada postade meta tolikih pobožnika, koji na njezinom grobu nalaze svoj duševni mir, u njezinu životu primjer i nadahnuće, a u zagovoru njezinu, pomoć u svojim duhovnim i materijalnim potrebama.

LEOPOLDININA PORUKA

Leopoldinin živi osjećaj Božje prisutnosti, koju osjeća kroz cijeli svoj život od najnježnije djetinje dobi pa sve do svoje smrti, jedna je od velikih poruka nama, ljudima ovog vremena, koji se osjećamo izgubljeni, prepušteni samima sebi i radi toga nesretnima.

Sav njezin život prožet je vedrinom i smiješkom, koji je proizlazio iz svijesti potpunog predanja Ocu nebeskom, kojega iz milja i iz ljubavi prema svom zemaljs-

kom ocu zove "nebeski Ranko". To pouzdanje u nebeskog Oca najdublji je izvor čovjekova mira i sreće. Ta misao bila je veoma draga i sv. Maloj Tereziji i temeljem njezina malog puta duhovnoga djetinjstva.

Leopoldinino razumijevanje tajne Križa, možda je još značajnija poruka nama suvremenim ljudima, koji nikako nećemo ili ne možemo shvatiti da je patnja ključ kojim se rješava svaki problem. Kako god je to tvrda poruka Evanđelja, ali to je istina života. Tko nije razumio tajnu trpljenja, taj nije razumio, niti će razumjeti tajnu života. Zato Leopoldina postaje živi izazov svima nama da se pred tajnom trpljenja i Križa zaustavimo, da je milošću, a to znači molitvom i otvorenošću duše, ali i svojim razumom nastojimo otkriti kao veliku Tajnu. Ta velika životna alkemija, koja obične i prozaične životne sitnice stvara i pretvara u dragocjeni materijal ljubavi, koja nas usrećuje i ovdje na zemlji, postaje uzrokom naše radosti kroz svu vječnost u nebesima. Bez ovog ključa ostat ćemo stajati bespomoćni pred vratima Života.

Za nas, njezine sunarodnjake, ova treća poruka je možda najsnažnija, a ta je da se i kćer bunjevačke grane može visoko popeti na putu svetosti. Povučeni od milosti, koja nam se daje, ali koju treba Leopoldininom dušom prihvatiti i surađivati s njom. Kad je mogla ona, zašto ne bih mogao i ja?

L I K

NAUČI ME LJUBAVI I MILOSRĐU

Kad u tjeskobi pružim ruke
i nijemim vapajem zazovem pomoć
zbog zalutalog brata, znanca,
kad ne budem sposobna da otvorena srca
primim bjednika, odrpanca -
tad napuni moje prazno srce,
Tvojom ljubavlju, što uvijek grije...
razumije i oprašta bezbroj puta.

Nauči me Tvom milosrđu,
ispuni saznanjem
da Ti je ono milije od žrtve.
Pomozi mi shvatiti
da sve moramo međusobno dijeliti -
radost, patnje borbe,
kako nitko ne bi bio ostavljen od drugih,
jer to je smisao življenja u svijetu.
Vrijeme mi brzo prolazi, izmiče,
ako nisam u ljubavi, nisam u svjetlu.

V I A

UZMI ME ZA RUKU

Gospodine, kad moji ideali
počinju nestajati u bespuću,
a meni se učini
da sam sama i prazna ...
Uzmi me za ruku!

Kada zvjezdano nebo
potamni -
i uzalud budem tražila Svjetlo
što se duboko skrilo.
Uzmi me za ruku!

Povedi me izgubljenu
stazama Tvog života,
pomozi mi da nađem
Tebe u sebi ...
i pođem Tvojim putem
do kraja ...

Slaba sam Gospodine ...
Uzmi me za ruku!

V I A

zkvh.org.rs

POMOZI MI, GOSPODINE

Pomozi mi, Gospodine, u času iskušenja,
da budem malen pred tobom i pred samim sobom,
da se slabost moja u snagu mijenja
i da ne zastanem pun sumnji pred grobom.

Pomozi mi da u svakom čovjeku vidim brata,
kojemu je potrebna ljubav u nevolji i padu.
Brzo sviće i brzo se večer hvata,
čiji je dom bez ključa ili zasuna u gradu?

Vrati me blagoslovljenom kruhu i stisku odane ruke,
i nek mi bude blizak šum vjetra i vode.
Tko ovamo dođe, odavde i ode,
slušamo često riječi preteške i zlokuge.

Sjeti me da si mi sve dao što imam u svome hodu
i da se ni vlas ne mijenja bez tvoga znanja.
Iz tvoje čaše sam pio spoznaje i vodu,
što nije imalo srce, o tom je moglo da sanja.

Pomozi mi, Gospodine, u času svjetla i tame
da se uvijek uzdam kao dijete u Te.
I kad prijete crne ruke, na me
položi svoju ruku i ravnaj moje pute.

28. 03. 1986.
Zagreb

Ante Jakšić

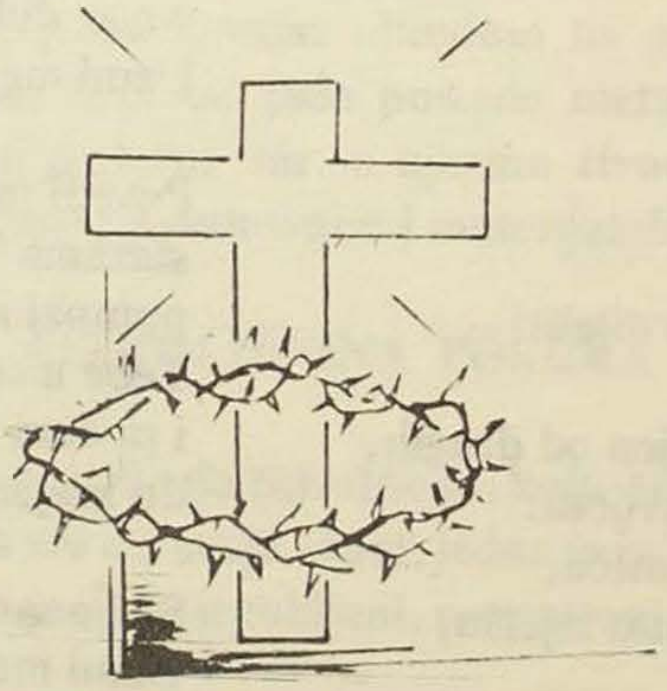

USKRSNA MISAO O LJUDSKOJ PATNJI

Ima li, možda, među čitateljima ovih redaka nekoga tko ne zna što je to križ, tko nema svoga vlastitog križa, tko nikada u životu nije bio ni bolestan, ni nemoćan, nikada nezadovoljan, zabrinut, žalostan, tjeskoban, potresen ili očajan, ukratko, tko ne zna što je to bol, patnja i smrt?

Ako bi se slučajno našao među nama netko kome su te pojave nepoznate, onda će tome ovaj kratki napis o kršćanskom rješavanju patnje malo ili ništa reći i možda bi bolje bilo kad bi ga dotični preskočio i počeo čitati neki drugi članak u ovoj "Danici".

Ali ne! Predlažem dotičnom da nastavi čitati ove retke, jer prije ili kasnije i on će se susresti s problemom boli i smrti, ni on neće proći kroz ovaj život, a da se patnje ne bi sručile na njega jednog nepoznatog dana.

Uostalom, teško je vjerovati da bi se takav čovjek našao među nama. Ta, može li biti čovjeka koji gledajući krvave sukobe među narodima, strahote terorističkog nasilja, grozote što ih stvaraju potresi, poplave, požari i ostale elementarne nepogode, a nadasve podmukle bolesti raka i infarkta, može li biti čovjeka, pitam, koji se pred tim jezovitim prizorima ne bi potresao do dna duše i sa čuđenjem zapitao: "Što se to s nama događa? Tko će nas izbaviti iz ovoga nesretnog svijeta?"

Ali, još više nego ove fizičke nedaće muči nas i tišti ona neprestana borba između dobra i zla u srcu svakoga čovjeka i u krilu čitavog čovječanstva. Koliko je naš duh zaprepašten i smeten pred današnjom poplavom nepravde i laži, pred tolikim izdajstvima prema bračnoj vjernosti i ljubavi, pred pobjedama što ih pokvarenost slavi nad dobrotom, pred osuđivanjem nevinih ljudi, a hvaljenjem zlih i pred zagonetnom šutnjom Istine i Pravde u opakom svijetu!

A svu svoju oštrinu dobiva ljudska patnja tek onda kad po nama samima počinje udarati čekić sudbine i razbijati u prah i pepeo naše planove, poslove i uspjehe, kad smo sami zasuti nepravdama i poniženjima, kad sami kušamo gorčinu nezahvalnosti, zavisti, osamljenosti, teške bolesti i neizbježne smrti.

++++++++++++++++++++++++

Eto, u tu najmračniju tajnu našega ljudskog života unosi svjetla Kristov životni put, napose njegova smrt i uskrsnuće. Krist se rodio, trpio i umro kao što se i mi rađamo, trpimo i umiremo, ali je treći dan uskrsno od mrtvih i tako postao začetnikom novog, od boli i smrti oslobođenog čovječanstva, odnosno "prvorođenac od mrtvih" (Kol I, 18), kako kaže sv. Pavao. Kristovo uskrsnuće je odonda jedino moguće rješenje ljudske patnje i smrti i ništa drugo: ni lijepe utješne riječi o budućem raju na zemlji, ni obećanja o revolucionarnom napretku medicinske znanosti koja će navodno pobijediti smrt. Sve je to dosada kapituliralo pred neumoljivom smrću, a kapitu-

zkvm.org.rs

hrat će i u buduće. Ljudi će jednako trpjeti i umirati u ultramodernim sanatorijama 21. i 25. stoljeća kao što su i do sada trpjeli i umirali, a to će i tada biti očajno gorka stvarnost kao što je i danas, usprkos savršenije medicinske tehnike kojom će se ublažavati bol i odgadati trenutak umiranja. Medicina, uostalom nije nikada ni išla za tim da potpuno svlada smrt, nego joj je cilj bio samo taj da otupi njezinu oštricu, da je učini podnosljivijom i ljudskijom. Tu bolnu zagonetku našega života može riješiti samo Onaj koji je bio mučen pod Poncijem Pilatom i treći dan uskrsnuo od mrtvih.

Najviše što se može očekivati od napretka medicine, jest stanovito produženje ljudskog života, možda do sto, možda do dvijesto ili čak do pesto godina, kako je htio Descartes, otac moderne filozofije. Ali budimo iskreni i priznajmo: Kome bi stalo do toga znatno produženog života? Zar ima smisla produživati u nedogled ovaj nevoljama ispunjeni život, ponavljati iste stvari još sto li dvijesto godina, samo na drugi način?! Iz toga vidimo da rješenje boli i smrti ne treba tražiti u produživanju ovoga života, nego u nekoj novoj kvaliteti čitavog ljudskog bića. A eto, upravo tu novu kvalitetu ljudskog bića - besmrtnu, bezbolnu i neraspadljivu - ostvario je Krist svojim uskrsnućem i postavio ga za model našega budućeg uskrsnuća.

Kad je američki astronaut Neil Armstrong 1969. godine kao p r v i čovjek nogom stupio na Mjesec, svakome je postalo jasno da odonda nema u načelu nikakve zapreke da s v i ljudi dodu na Mjesec. Samo je pitanje kada će taj pothvat biti tehnički ostvariv.

Isto tako: otkako je Isus Krist prije 1950 godina kao p r v i čovjek svladao smrt, mi kršćani s razlogom vjerujemo da je uskrsnuće s v i h mrtvih ljudi stvarna mogućnost koja će jednoga dana, po Božjoj svemogućnosti, postati puna zbiljnost.

Bit će to dan kad će, po riječima Svetog pisma, Bog "otrti svaku suzu" s naših očiju, kad "smrti više neće biti, neće biti više ni tuge, ni jauka, ni boli, jer stari svijet prode". (Otkr 21, 4).

Tomo Vereš
Z a g r e b

O, ISUSE, DAJ MI SNAGE!

O, Isuse, daj mi snage!
Uputi mi riječi blage
– u samoći;
i savjete daj mi, Kriste,
– da ustrajem u čistoći.
Utješne mi riječi kaži
– kad u očaj slaba padam,
i smirenost podaj meni
– kad ne mogu da se svladam.

O, Isuse daj mi snage,
i okrijepi dušu moju;
i snage mi podaj, Kriste,
da ispitam savjest svoju.
Ljubav svoju daj mi, Kriste,
da bih mogla ljubit druge,
i radosti daj mi Kriste,
da si mogu blažit tuge.

Dominika
7. 08. 1986.

DA NE BUDEMO SUHE KOSTI

Nema sumnje da je stanje nesnalaženja i poremećenosti zahvatilo obitelji s istim intenzitetom kao i sve druge oblike ljudskog življenja, a možemo reći i više. Znajući koja je uloga obitelji po naravnom zakonu, a još više u svjetlu Božje objave, obitelj je danas skoro neprepoznatljiva. Ako se govori o odumiranju obitelji i o njenoj suvišnosti, i pored toga što to nije nikad službeno prihvaćeno, to bi mogla biti prava karakteristika današnjih mnogih obitelji.

U povijesti je bilo veoma teških i kriznih situacija za obitelji. Pogotovo za kršćanske obitelji, o kakvoj obitelji i želimo ovdje govoriti.

Međutim, pored toga što ,muževi i žene pate, trpe, bore se, oni mole, poste, hodočaste, primaju euharistijskog Krista, naručuju sv. Mise za "kućni blagoslov", tj. za svoje žive članove obitelji, obavljaju devetnice, mole krunicu, čitaju kršćanski tisak, prate Krista na križnom putu, ... Teško ide, ali ide naprijed. Djeca rastu i polako olakšavaju roditeljima teret. Roditelji polako izgaraju kao svijeća i umiru slavno kao junaci svoje obitelji koju su s ljubavlju započeli. Nažalost, ratovi se pobrinu da ovakvih obitelji bude na pretek.

I u dva svjetska rata bilo je mnogo muževa, koji su morali ostaviti svoju brojnu obitelj na leda svojih vjernih žena, koje su sve izdržale polažući tako ispit vjernosti i ljubavi prema mužu što su obećale na vjenčanju. Možda nisu znale kako će to biti, ali su bile spremne na sve situacije i s Božjom pomoću i vlastitim nastojanjem izdržale su.

Pored svijesti velikih teškoća, to još nije ipak najgore. Najgore je kad obitelj izgubi tu nutarnju snagu povjerenja. (Kad se radi o povjerenju u čovjeka, onda je to povjerenje, a kad se radi o Bogu, onda je to vjera!).

To je isto kao i prekinuti pupčanu vezu djeteta s materom dok je u njezinoj utrobi. Najgore je kad obitelj ne vidi više svoj smisao i svoj cilj!

Dok ovaj članak pišem, osjećam se kao prorok kome je Gospodin naredio da propovijeda suhim kostima... Zato vjerujem da će čitatelj razumjeti neizmjernu potrebu molitve za obitelj i da će se priključiti akciji molitelja za obitelj.

Da li kršćanske obitelji vjeruju da je Bog začetnik obitelji? Tu počima sve. Vjerujemo li mi svi da je ženidba sveta ustanova (sveti Sakramenat isto tako svet kao krštenje, ili Euharistija...!).

Po tom Sakramentu su bračni drugovi suradnici Božji, na svom području, u stvaranju novog čovjeka , isto kao što je svećenik na oltaru suradnik Božji.

Roditelji su sustvoritelji ljudi u suradnji s Bogom

Prema tome i tjelesni odnos muža i žene, sa željom da prime novog čovjeka, je sveti čin i Bog je u njemu prisutan! Kolike uzvi-

zkvh.org.rs

šenosti poziva, ali i odgovornosti?! Ovako gledano i ljubav dobiva nove dimenzije. One Kristove dimenzije o kojima govori sv. Pavao u 1. Poslanici Korinćanima, poglavlje 13.: "Ljubav je velikodušna, dobrostiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se, nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo..." (usp. 13, 4). Ljubav je onda prava ako prihvaća žrtvu, odricanje, praštanje... Crkva zato vidi ideal ljubavi u Kristovoj žrtvi na križu, prema riječima sv. Pavla: "muževi ljubite svoje žene kao Krist Crkvu...".

Je li, dakle, čudo da je suprotno od ovog zlo, grijeh? Normalno, jer je sve suprotno od Božjeg gledanja na brak slabije, lošije i prema tome štetno bračnim drugovima i njihovoj djeci. Moramo znati da nema nekog neutralnog stanja: neću živjeti po Kristovoj preporuci (kršćanski brak), a neću niti nekršćanski tj. poganski! Nema neutralnog braka!

Brak, i to kršćanski, je za odraslog , ozbiljnog, odgojenog, zrelog čovjeka, bilo muškarca, bilo za ženu. Neodgojeni, neozbiljni ne mogu odgajati druge, niti učiti druge živjeti ...!!!

Ponovimo još jednom, da kršćanski brak nije "doći u crkvu na vjenčanje", ili "pristajem na crkveno vjenčanje", ili "slažem se s crkvenim vjenčanjem" i sl.

Jasno je onda da nije svejedno s kim ću stupiti u brak (ne mislimo nikog prezirati, nego tražimo osobu za ovakav brak). Ako ti želiš kršćanski brak, možeš li ga ostvariti s nekršćaninom? Teško! To će biti "crna točka" vašeg života, a brak inače iziskuje velike žrtve. Hoćeš li ih moći podnijeti?!

Još i ovo moramo reći – kršćanski je brak opredjeljenje za život! Mi ćemo život davati drugima u suradnji s Bogom. Mi ćemo život štititi, hraniti, odijevati, voditi..., a nikad ubijati.

Kako abortus, ili spirala, pilula ili koje drugo protuprirodno sredstvo može doći u ruke kršćanskim roditeljima?! Kršćani znaju za rađanje, a ne za ubijanje. Teži je grijeh kad majka ubije svoje začeto čedo pod srcem nego kad vojnik ubija ljude na vojnom polju.

Možda osjećamo da bi po ovakvim riječima i po ovakvom stavu svakog kršćanina mnoge "suhe kosti" naših obitelji oživjele! Dao Bog!

M I

NISAM DOŠAO NA SVIJET U MERMERNIH...

Nisam došao na svijet u mermernih dvori
Gdje je bogatstvo glasno po odaji zbori;
Već u mirnoj kući siromaštva bijede;
Gdje se crni kruh u nevolji jede;
Ali smo ga slađe, veselije jeli,
Nego bogataši onaj njihov bijeli.
Oranica bješe u nas vrlo malo;
R'jetko je kad na nas sunce sreće sjalo;
Ali drugom nismo zaviđali sreću,
Ni bogatstvo sjajno, ni budućnost veću.
Kućarica naša bila nam je mila,
Maja ju je naša rajem pretvorila.
Učila nas ljubit' Boga i sve ljude,
A poštenje da nam pravi ures bude.
Nismo ni mi postali visoka gospoda,
Al' pravi smo sinci hrvatskoga naroda,

Ako nas i bijeda kroz vas život prati,
Patiti i trpjet' učila nas je mati.
Slijedim u životu ovaj nauk sveti,
Iz njedara mojih nedam ga oteti.
Siromaštva dani ako su i teški,
Podnašam ih rado, hrabro i viteški.
I prezirem zlato, izdajništvo kleto
Rodoljublje milo je i sveto!
Tko se danas bori nevoljom i brigom
Obilježen nije izdajništva žigom.
Izdajica ima drugu slabost, manu,
Što ga na izdajstva vuče crnu stranu;
Značaj, narod, jezik, doma prava sveta,
Izdajici kletom nije, nije meta!

Miroljub

zkvh.org.rs

ČEŽNJA ZA RODNIM KRAJEM

Ponosim se i dičim se rado
Što me rodi nana bunjevačka.
Život me je u tuđ kraj doveo,
Al` u srcu živi rodna Bačka

Zavolila sam plavo more
I brodove što daleko polove,
Al` u srcu nosim svoju ravan:
Rodni kraj me uvik čežnjom zove.

Kad nad morem oblaci se dignu,
A laki vitar tira ih sve dalje,
S nadom da će mojim krajem proći,
Molbu nani iz daleka šaljem:

"Dones'te mi, moja mila nane,
Miris njiva, miris mladog žita,
Miris trave, pismu zrikavaca
I kap kiše usrid žarkog lita".

"Dones'te mi grudvu crne zemlje
S naših njiva, mekih, plodnih tako,
Kad je raspem ode po kamenu,
Srcu će mi odmah biti lako".

"Dones'te mi pismu rodnih zvona
Što ranvnicom glase mira nose.
Dones'te mi kutak plavog neba
I cvit jedan s kapljom biser rose".

"I recite salašima bilim,
Svakom klasu, svakoj polodnoj doli
Da ih dite ovih zlatnih polja
Iz daleka svita uvik virno voli"!

s. Blaženka Rudić

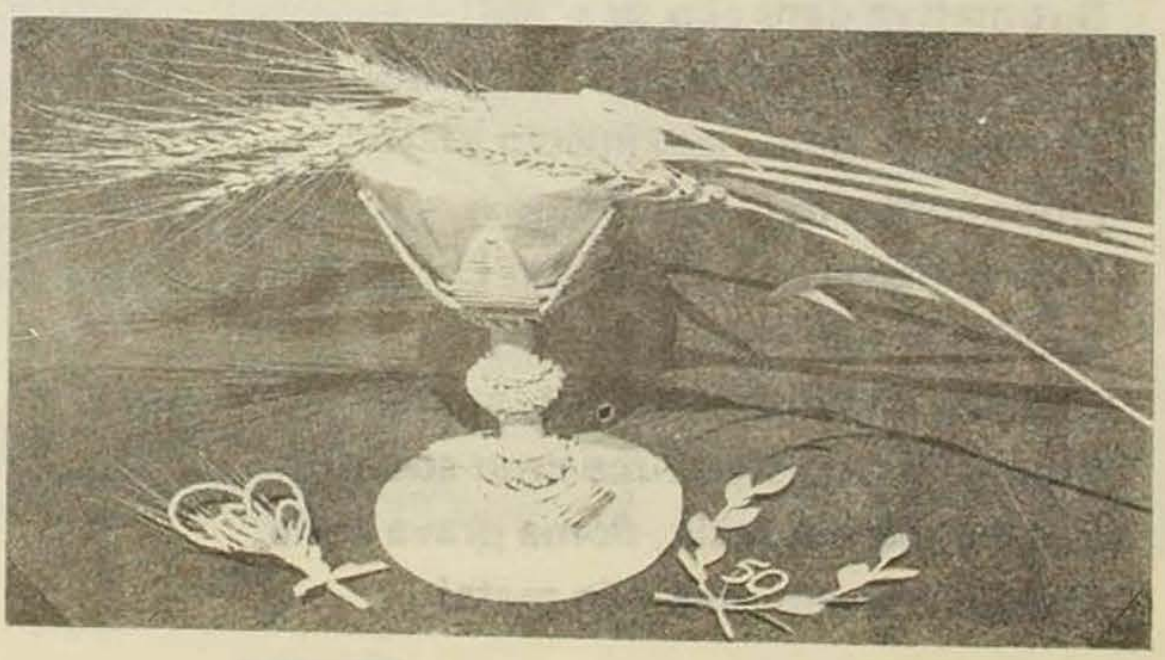

CRKVA ZA OBITELJ

Crkva vjeruje u svetost Božjeg plana, ali također vjeruje u nezaobilaznost tog plana. Kad se radi o tome da li ga prihvatiti ili ne, onda je prihvaćanje Božjeg plana uvijek pravo rješenje, a neprihvaćanje je uvijek promašaj. Ne mora to biti trenutno, nego često se radi o dugim stazama. Koliko je vitalnija strana ljudskog življenja u pitanju, toliko je to pravilo efikasnije.

Obitelj je najefikasniji oblik ljudskog života na zemlji, jer ona u sebi dodiruje vrhunske točke ljudskog nastanka, njegovog razvoja i njegovog osmišljenja. Kroz obitelj se rađamo, u njoj se odgajamo (ili ne odgajamo), obitelj osnivamo i kroz nju umiremo. Obitelj je Božja zamisao i zato je bitno značajna za život svakog pojedinca. Što ona daje, ili ne daje, nitko ne može adekvatno dati mjesto nje. Svi drugi nadograđuju na ono što je obitelj "udarila u temelje". Takav jedan suradnik obitelji, ponuđen s Božje strane, jeste Crkva.

Crkva je svjesna da je čovjek "slab" po svojoj naravi i zato ga vodi Isusu Kristu, od Boga danom Učitelju, koji nam je u svemu bio sličan "osim u grijehu". Tom Kristu vodi djecu i mlade da kroz kršćansku pouku već od mladosti počne proces "svlačenja starog čovjeka" i "oblačenja novog čovjeka" po Kristu dana ljudima. S polaskom u školu počima i kako djeca rastu, tako sve više raste i njihov napredak "u mudrosti" Božje istine. Zar je velika novost da mlade treba pripremati za dobre očeve i majke? Crkva im nudi posebne tečajeve za pripravu na brak koji se drže u svim našim većim centrima.

Međutim, Crkva sve više uvida kako i samim roditeljima treba pomoći. Mnogi se ne snalaze pod utjecajem modernog materijaliziranog vremena gdje je duhovno i materijalno pomiješano kao u jednoj vreći pa se teško snaći. Crkva osniva "Vijeća za obitelji" u svakoj biskupiji; otvaraju se tzv. obiteljske škole, savjetovališta, obiteljski vikendi, duhovne obnove za obitelji... Obitelj je ušla u veliku krizu svog identiteta. Mnogi ne znaju zašto postoje i koja im je uloga...?! Ne prepoznaju da su "jaslice", "domovi" i sl. samo posljedica njihova neadekvatna života. Njihove krize. Najedanput je obitelj pala u proturječje, tj. radi protiv same sebe. Mjesto da bude izvor života, postala je (nažalost u mnogim obiteljima) izvor smrti. Abortus! I sami roditelji se ne prepoznaju tko su i što su oni?! Jesu li oni samo "proizvođači" djece, dok čovjek ne bude uspio "proizvesti" čovjeka u epruveti ili su oni nešto više od epruvete?! Da li su djeca "nužno zlo" ili dar Božji?! Da li su djeca sredstvo ili cilj? Takvih pitanja bi bilo bez kraja. Crkva ih ne želi postavljati, nego rješavati.

Zašto Crkva ne dopušta abortus? Zato, jer je on zlo. I to višestruko zlo. To je ubojstvo nevinog djeteta i to od majke koja mu je "dala" život. Ujedno to škodi

zkvh.org.rs

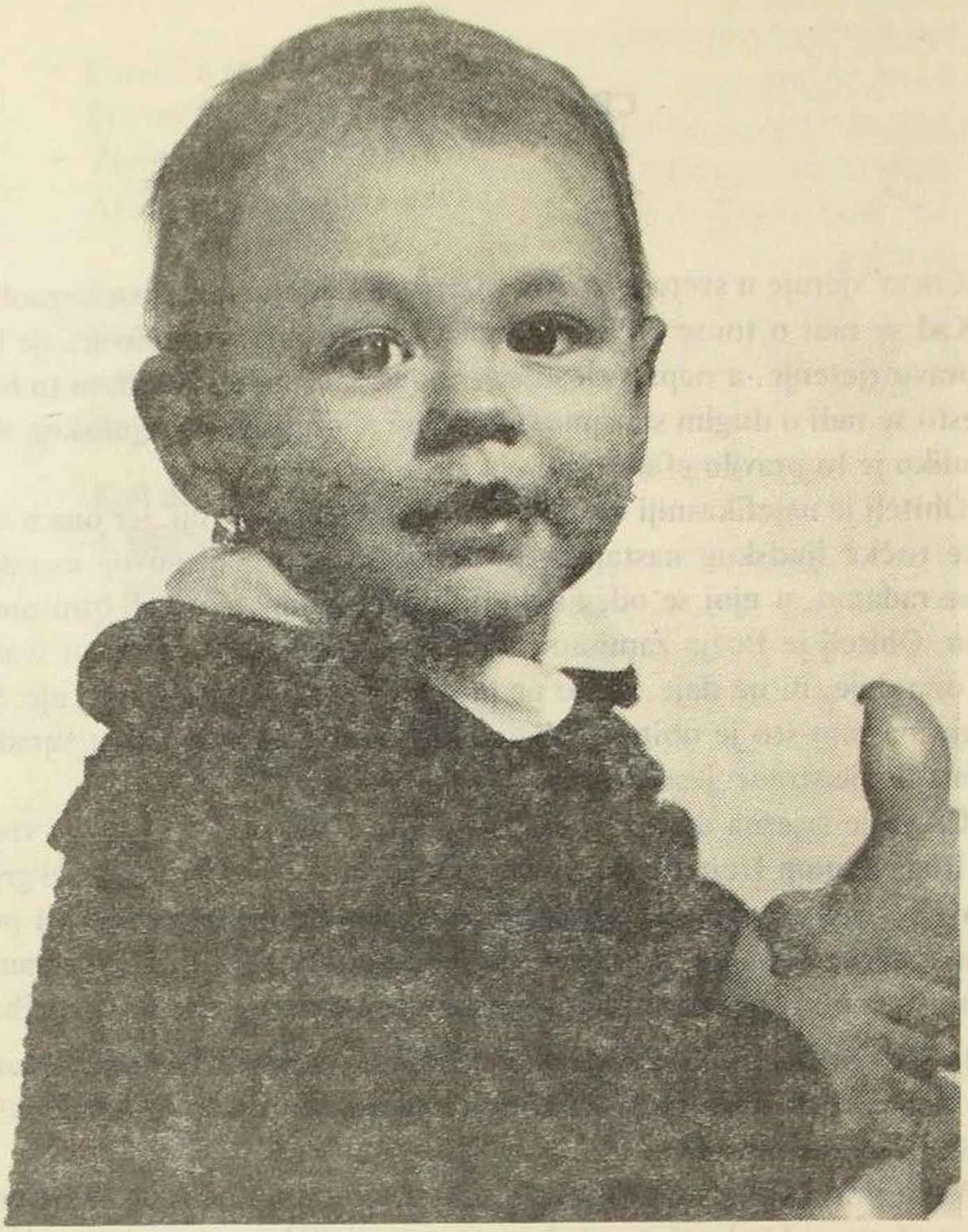

Djeca su sreća naše obitelji

zdravlju žene. Opet zlo. NE UBIJ! To ostavlja također i psihičke posljedice na duši onih koji ga vrše. To razara ljubav među bračnim drugovima. Unosi osjećaj nesigurnosti, jer niti muž i niti itko može biti siguran za život ako majka ubija svoje vlastito čedo.

Zato Crkva također podržava kršćanske liječnike u stavu da je "spirala" abortivno sredstvo i to odmah par dana nakon začeća. Opet zlo. K tome još i škodi zdravlju žene, što je opet zlo sa svim ostalim popratnim posljedicama.

Zato Crkva sa službenom medicinom osuđuje "pilulu" jer je zlo. Unosi hormonalni poremećaj kod žene i stvara "nered" koji će postepeno donijeti mnoge neželjene posljedice po zdravlje žene. Opet zlo!

Ali, zato Crkva podržava suvremena nastojanja medicine da pomogne bračnim parovima u rješenju tih velikih problema. Ali na pošten, pravedan i moralno dopustiv način. Bračni par Billings, liječinici iz Australije (koji su 1986. god. bili u Somboru, Subotici i Novom Sadu) cijeli život su potrošili da nađu način p r i r o d n o g rješenja tih problema. Ima rješenja za sve dobronamjerne brakove! Oni tvrde

da je tom tzv. Billingsovom metodom moguće svakoj ženi riješiti te velike poteškoće oko prihvaćanja djece. O tome postoji knjižica koja se može nabaviti u katoličkim župnim uredima ili u Zagrebu, u uredništvu "Glasa koncila" ili u Subotičkoj biskupiji, na Biskupskom ordinarijatu u Subotici.

Nije to sve! Obiteljima treba duhovna podrška. Treba moliti za obitelji. Treba moliti i u obitelji! To je stav Obiteljskgo vijeća za obitelji naše Subotičke biskupije. Zato se priprema jedan obiman priručnik za to, jer mnogi roditelji ne znaju ni sami moliti, a niti ne znaju gdje se može naći molitve. To će biti ostvareno samo ako ima interesa na terenu. Bilo bi nam drago ako se javite na adresu "Subotičke Danice" i dadete svoje prijedloge.

U svim crkvama se svake nedjelje prikazuje jedna sveta Misa za sve župljane. Jednom godišnjese služi sv. Misa za obitelji i mlade. U svakoj župi bi trebao postojati Obiteljski odjel. On bi trebao okupljati obitelji i raditi s njima na izgradnji obitelji i rješavanju obiteljske problematike.

Možda ste do sad sve čekali. Sad krenite u potražnju. Budite uporni u tome, jer već sam Isus kaže da trebamo kucati i tražiti pa će nam se otvoriti. Vjerujte, Bog se nije umorio! Ima još strpljenja početi ispočetka! Nemojmo zlorabiti njegovu Dobrotu.

Za početak je možda najvažnije da osjetimo da smo se razumjeli, da ono što želimo postići, nije nemoguće i da imamo jedni u druge povjerenja!

M I

BADNJE VEČE

Sumrak se spušta na grad i salaše
Na zemlju snižnu bilu,
Tajinstveno kao sina nika
Na svojem lakom krilu.

Šta li nam nosi taj sumrak tavni
Šta li nam nosi noć ?
Ta ove noći u dvanajst sati
Mali će Isus doć.

Rođendan njegov mi svi slavimo
U jednakom veselju,
Kićen bor, slamu i jaslice male
Sve u čast Spasitelju.

Pa kada noć tihana dođe
K crkvi svi hite
Na ponoćki veselo pisme ore
I slave malo dite.

Marija Vujković Lamić

zkvh.org.rs

ZA MATERICE

Materica svanu dan
Od nas jedva dočekan.
Skupilo se djece roj
Da zapjeva divan poj.
Živile nam Mamice,
Čestitamo Materice !

Došli smo vas slaviti,
Za sve vam zahvaliti,
Reći da vas volimo
I za vas se molimo.
Živile nam Mamice,
Čestitamo Materice !

Kad vam briga zadamo,
Oproštenje čekamo.
Smiješkom vi nas darujte
I s nama se radujte.
Živile nam Mamice,
Čestitamo Materice !

Uz mamu smo sretni mi,
To je sunce ljubavi,
Što sa srca topi led
I u duši stvara med.
Živile nam Mamice,
Čestitamo Materice !

Za sve hvala duboka:
I za suzu iz oka,
I za noći besane,
I za ruke mekane,
I za srca topli žar
Što nam je najljepši dar.
Živile nam Mamice,
Čestitamo Materice !

T. K.

1984.

TKO JE LAIK I KAKVA JE NJEGOVA ULOGA U CRKVI

(Tekst izlaganja pripremljenog
za skup članova župskih pasto-
ralnih vijeća iz tri subotička
dekanata, dne 9. ožujka 1986.)

Laik je svaki vjernik katolik, koji nije položio redovničke zavjete ili primio svećenički red.

Možda je zgodno imati na pameti da je svaka redovnica, redovnik, svećenik ili biskup prije redovničkih zavjeta ili svećeničkog ređenja bio laik i da ništa od onoga, što ga je činilo katoličkim laikom, nije izgubio, nego je samo prihvatio neke Božje darove, koje do tada nije imao.

Katoličkim laikom se postaje krštenjem ili možda je bolje reći, prihvaćanjem krštenja.

Osnovni smisao vjerničkog života je ostvarenje cilja zbog kojeg je Bog stvorio svakoga od nas. Bog nas je stvorio zato jer želi da bude još sretnih osoba. On želi da nama bude lijepo kroz cijelo naše postojanje; i tokom života na zemlji i nakon prestanka ovog života u vječnosti.

Jedini način da nam bude lijepo jest da Boga (koji je Ljubav) upoznamo, ljubimo i služimo vršeći njegovu volju.

Bog je postao čovjekom i osnovao je Katoličku Crkvu zato da nam pomogne da to što uspješnije ostvarujemo. Isus nam je pokazao jasan put, također i proglasom Nove Zapovijedi: "Dječice, ljubite se međusobno kako sam vas ja ljubio".

Ta zapovijed ljubavi proglašena na Posljednjoj večeri, može nam biti jasan putokaz kada razmišljamo o ulozi laika u Crkvi.

Ljubiti znači pružati ljudima ono što trebaju.

Katolički laik svoju ljubav prema Crkvi pokazuje pružanjem vjernicima i drugima ono što im treba, a to je najviše vjera, ufanje i ljubav.

Laički apostolat znači svako širenje vjere, ufanja i ljubavi.

Kako to činiti?

Da li to svatko može činiti ili samo neki pojednici?

Kako znati što činiti između raznih mogućnosti?

Što je kriterij uspješnosti apostolata?

Tko treba ocjenjivati vrijednost nečijeg apostolskog rada u Crkvi?

Tko je bolji apostol među nama?

Koje su zapreke laičkom apostolatu?

zkvh.org.rs

Kad se govori o laickom apostolatu, najviše se, a katkada i isključivo, misli samo na javne i organizirane oblike rada, koji su često po svojoj naravi mogući samo nekima.

Ja ću govoriti pretežno o onim oblicima apostolskog rada koji su dostupni većini vjernika, a neki i svima.

1. Apostolat molitvom

Svi mi znamo da nijedna molitva ne ostaje bez rezultata, medutim koliko se služimo tim oblikom djelovanja na ljude? Često čujemo da se kaže: "Nemam vremena za molitvu". Ja bih rekao da obično ja imam vremena za ono za što stvarno želim imati vremena. Drugo bih rekao, ima mnogo prilika u svakodnevnom životu svakoga od nas koje su pogodne za molitvu, a premalo su iskorištene. Ja se na pr. molim dok vozim auto, u autobusu, vlaku. Krunicu imam u džepu i kad se pruži i kratka prilika, nastojim bar započeti desetku. Netko kaže da je tokom vožnje i u sličnim situacijama dekoncentriran i ne može sabrano moliti. Tada je možda dobro umjesto krunice ili Očenaša moliti kratke molitvice: "Isuse, smiluj se!", "Majko Božja, pomozi nas", i sl. Moliti se za ljude koje sam danas susreo ili ću sresti, za članove obitelji, za sebe - da budem bolji, za uspjeh u poslu itd.

2. Apostolat lijepom rječju

Za takav način širenja ljubavi i nade imamo također mnogo prilike. Kad ljudima lijepo govorimo o njima i njihovim postupcima, mi im dajemo volju za život, nadu, samopouzdanje. Svi smo mi osjetljivi na pohvale i priznanja: kad se prisjetim koliko mene razveseli lijepa riječ, onda si mogu predočiti kakve posljedice ona prouzrokuje kod drugih. Netko kaže, lijepa riječ mora doći spontano, sama od sebe. Ja se slažem da je najljepše ako se pojavi spontano, međutim i namjerno rečena, ali iskreno i istinito rečena lijepa riječ postizava svoje uspjehe. Tu dakako posebnu pažnju treba posvetiti članovima svoje obitelji i kolegama u poslu. Ne zaboravimo da je i "Hvala" jedna lijepa riječ, koja mnogima znači puno.

3. Materijalno pomaganje Crkve i potrebnih

Osoba koja zarađuje 40. 000 dinara mjesečno, zarađuje otprilike 250. dinara na sat. Kada takva osoba Crkvi ili potrebnima dade 500 dinara, kao da je dala dva sata svog života, jer da zaradi tih 500 dinara trebala je u nepovrat uložiti dva sata svog života. To je dobro imati na pameti kad procjenjujemo vrijednost svog materijalnog doprinosa Crkvi ili nekome koga volimo. Dobro je imati na pameti da je i pomaganje najbliže rodbine apostolsko djelovanje. Važno je da nam je kod takvog pomaganja važna korist, radost, veselje osobe koju pomažemo. Neki znadu svaki mjesec poslati umjerenu svotu od 200 do 500 dinara na određenu crkvenu ustanovu. Na primjer za Bačko klasje, Biskupski karitas, Sjemenište, Glas koncila. Kad bi u ova

tri dekanata samo 200 osoba svaki mjesec slali izabranoj crkvenoj ustanovi svoju jednosatnu zaradu, materijalno stanje Crkve bi tu bilo znatno bolje. Nemojmo se stiditi slati manje svote. Jedan prijatelj iz USA mi je rekao da njihova organizacija koja prima godišnje na milijune dolara dobrovoljnih priloga, ima prosječnu vrijednost priloga 12 dolara, što je manje od satnice mnogih radnika.

U Crkvi se novac dobro upotrebljava.

Popravak crkvenih zgrada i križeva po župi je jedno područje rada gdje se često može mnogo učiniti uz skromna sredstva, ako ima ljubavi.

4. Odgoj vlastite djece za poštenje, dobrotu, marljivost, poštovanje i zrelu religioznost

I to je apostolat. Slanje vlastite djece na vjeronauk, razgovor o vjeri i ljubavi s djecom, odlazak na sv. Misu zajedno s djecom - sve je to apostolsko djelovanje dostupno svima koji su roditelji ili su im dostupni nećaci, unuci i druga djeca.

5. Širenje vjerske štampe i druge dobre knjige

Znam neke ljude, koji svaki mjesec odvoje određenu svotu novca, kupuju dobre vjerske publikacije, koje stvarno znadu biti jeftine, i poklanjaju znancima i prijateljima. To je također vrijedan apostolat dostupan mnogima. U svakoj našoj župi ima bar nekoliko ljudi koji bi sa zahvalnošću primili na poklon pretplatu na koji vjerski časopis, i koji bi ih stvarno i čitali. Iskorištavamo li takve mogućnosti?

6. Razgovor o vjeri

Netko znade reći: "Ja sam neškolovan, nisam ja za takve razgovore". Za uspješan razgovor o vjeri, po mom mišljenju, nije potrebno poznavati cijelu teologiju i "aratati mnogim argumentima. Često je dosta da mirno kažemo: "Ja znam da Bog postoji i da me voli i ništa dosad nisam našao što bi me uvjerilo u suprotno". Ili: "Za mene život bez Boga pravde i Boga ljubavi ne bi imao smisla". Na ovakav način mi svoju osobu i ugled, koji imamo, stavljamo iza naše riječi, ali također stavljamo sugovornika u situaciju da on dokazuje nepopularnu zamisao da život bez pravde i ljubavi ima smisla.

Naravno, dobro je bolje poznavati našu vjeru i ja znam više ljudi koji čitaju vjerske knjige ne bi li bili spremniji u razgovorima sa svojom djecom ili prijateljima i znancima.

7. Širenje vjere, ufanja i ljubavi bez spominjanja Boga.

Jednom sam se u vlaku upustio u dugu i po mom mišljenju dragocjenu raspravu i razgovor o ljubavi prema djeci i vjernosti među supruzima. Kad smo napustili vlak, prijatelj s kojim sam putovao, upitao me: "Kako to da im ništa nisi rekao o Bogu?". Ja ga pogledam pa kažem: "A o čemu smo cijelo vrijeme govorili? Cijelo vrijeme smo govorili o ljubavi, dobroti i poštenju, a mi znamo da je to Bog sam".

zkvm.org.rs

Vrlo često imamo priliku da u razgovorima s najrazličitijim ljudima zastupamo pravednost, poštenje, miroljubivost, opraštanje, darežljivost i slično bez direktnog spominjanja Boga. Iskrostimo takve prilike jer zastupajući navedene načine ponašanja medu nama, zastupamo i širimo Božju prisutnost u nama i medu nama.

8. Apostolat držanjem riječi

Među ljudima se primjeti osoba koja drži riječ. Držanje riječi je vrlina. Promisli što obećaš i učini što si obećao. Ako se pokaže da ne možeš izvršiti što si obećao, u drukčkjim okolnostima, javi to na vrijeme. Ja sam u jednom momentu primjetio da više stvari koje sam obećao ne izvršim zbog prezauzetosti. Veliki dio problema sam riješio time što sam smanjio broj obećanja.

9. Apostolat korektnim obavljanjem svog posla

Nama je strani pristup: "Nitko me ne može tako slabo platiti, kako ja mogu slabo raditi". Naš je pristup: "Obavezu koju sam preuzeo, ja ću je i izvršiti". Katolik misli na krajnje korisnike rezultata svog rada. Ako sam poljprivrednik, misliti i na one koji jedu hranu koju ja proizvodim, ako radim u tvornici ili kancelariji mislit ću na one koji će čitati ono što ja pišem ili se koristiti proizvodima i uslugama koje stvaram. Na taj način moj rad će biti smisleniji, kvalitetniji i više ću doživljavati njegov smisao.

10. Rad u župskim vijećima.

Ima kod nas boljih ljudi stanovita averzija prema sastancima. Znamo reći: "Dosta je sastančenja" i u vezi s crkvenim skupovima. Ja sam sebi našao slijedeći odgovor: "O meni ovisi da li ću ja sastančiti li ne. O meni ovisi da li ću dobro upotrebljavati vrijeme provedeno na sastanku župskog vijeća". Važno je da u radu župskih vijeća velika načela vjere i Crkve pretočimo u male konkretne i praktične zadatke.

a/ Katehetska grupa

Da li sva djeca katoličkih roditelja redovito idu na vjeronauk. Da li nekome treba prijevoz do vjeronauka. Da li manjka koje tehničko sredstvo za vjeronauk. U knjižici pape Ivana Pavala I. "Katehetika u mrvicama" imate vrlo dragocjene sugestije za rad na tom području.

b/ Liturgijska grupa

Da li svi, koji žele, dolaze na sv. Misu i sakramente. Da li dovodimo i dovozimo slabe, bolesne i slabo pokretne? Karitas – da li smo baš svakog potrebnog našli u našoj župi i bar nešto učinili - nabava obuće i odjeće, okrečili kuhinju, nabavili bar malo drva i sl.?

c/ Obiteljska sekcija

Da li vodimo brigu da su nam mladi poučeni o katoličkom moralu da se na vrijeme prijave i pripreme na vjenčanje. Da se živom riječju naglašuje pamet i mudrost vjernosti, brige, oprastanja. Da li se u krugu svoje obitelji i susjedstva otvoreno suprotstavljamo grijehu ubijanja nerođene djece, kontracepcije? Da li sam sam u tome potpuno poučen? Da li sam svjestan toga da je primanje još jednog djeteta u katoličkoj obitelji također apostolski čin?

11. Psovka

Je li u mojoj kući pristuna naljepnica "U ovoj kući se ne psuje"? Da li se u mojoj kući stvarno ne psuje i ne prostaci? Da li je u svakoj kući u našoj župi lijepo raspelo i bar jedna lijepa sveta slika dostojno uokvirena?

Više puta znamo čuti kako bi naša Crkva bila mnogo bolja kada bi imali više svećenika i drugih duhovnih zvanja. Ja bih rade rekao da bi naša Crkva mnogo bolje stajala da nas ima više koji smo svjesni svoje besmrtnosti. Čovjek koji si doziva u svijest da je svaki od nas ovdje prisutnih sa svojom sposobnošću da znam i mislim, da želim i odlučujem, da ljubim i mrzim, da budem sretan i nesretan - besmrtan, taj će i bez posebnih odluka biti sve bolje i bolji vjernik i apostol, a u vjerničkim i apostolskim obiteljima razvijaju se i brojna duhovna zvanja.

Kada ovako nabrojimo samo neke oblike apostolata, imamo odgovor na drugo pitanje. Uspješan apostolat je zaista dostupan svim vjernicima koji ozbiljno hoće.

Pred više godina dok smo se dizali od večere upita me kćerka od 11 godina: "Tata, kako ću ja znati da li me Bog zove da budem časna sestra"? Ja zastanem, jer sam se već bio naučio da djeci treba odmah odgovarati na takva pitanja i nađem odgovor i za nju i za sebe, pa evo ga sada iznosim i Vama. Ja joj odgovorim: "Bog nas zove na ono što je najbolje i što je moguće". Ako ti budeš vidijela da je najbolje da budeš časna sestra i da ti je to moguće, to je znak da Te Bog zove u redovnice". Do sada nisam našao bolju metodu u bilo kojoj životnoj situaciji da prepoznam Božju volju za mene.

Ako je tako, da li mi možemo znati tko od nas ovdje prisutnih najviše vrijedi i samim tim je najuspješniji apostol. Sjetimo se da je vrlo teško ako ne i nemoguće između dvoje dobrih ljudi prepoznati tko je bolji. Također se dobro prisjetiti da neke ljude vrlo duboke religioznosti i zrele ljubavi Bog zove na obični život. Okolina nije na Mariji, Josipu i Isusu prepoznala njihovu izvanrednu svetost i puninu darova Duha Svetoga.

Zato nije pobožno pretjerivanje kad nas Krist i Crkva zovu da se pretječemo postovanjem i da najveći (po vanjskim mjerilima) treba biti najmanji. Tako da niti sebe potcjenjujemo, niti se nad druge uzvisujemo.

Sjetimo se da je sv. Terezija od malog Isusa umrla u ranoj mladosti, proglašena zaštitnicom apostolatskog rada u misijama. Imala je mnogo ljubavi i mnogo je

zkvin.org.rs

vrijedila. Mene jako inspiriraju njene misli. Čitajte njezin dnevnik, ako hoćete biti uspješni apostoli. Ona pokazuje jedan put koji sigurno vodi do uspjeha, a može se provoditi svugdje.

Medutim, uza sve što sam rekao, mislim da je razborito imati na umu, da tko ima mnogo ljubavi, taj mnogo i radi, a Bog poštuje zakon rada i imamo Isusovu riječ da će se njegovi učenici prepoznati po plodovima. Razborito je dakle očekivati da će pravi apostolatski vidljivi rad, kroz odgovarajuće vrijeme donositi i vidljive rezultate.

– Sitnice.

U Crkvi nema sitnica. Ništa učinjeno iz ljubvi nije malo ili nevažno. Ako se sagnem da dignem ključ koji mi je ispao i pomislim "Ovo, Isuse, Tebi za ljubav", ja gradim Crkvu. I tu smo slični Bogu. Cigareta ponuđena od srca i sa smiješkom, više nas ugrije nego cijela šteka bačena na stol uz komentar: "Evo ti i nemoj me brzo opet tražiti".

– Uspjeh.

Uspjeh je uvijek djelomičan. Znamo čuti: "Ma ima li smisla toliko se mučiti, a tako se malo postigne?". Ja nisam za sve ili ništa, ja sam za sve ili za bar nešto. Ono što mi radimo je zaista daleko premalo prema onom što bi bilo potrebno učiniti, ali je fantastično više od ništa.

– Moguće zapreke.

"Ja bih radio, ali drugi su nepokretni". Nemojmo zaboraviti da je pojedinačan rad u Crkvi uvijek potreban, a katkada i jedini moguć i da nitko nikoga ne može u Crkvi zamijeniti. Ono što ja ne doprinesem Crkvi, nitko ne može doprinijeti umjesto mene. Znamo čuti: "Ne isplati se biti dobar. Ja sam tolikima pomogao, a kada je meni trebalo pomoći, nitko mi nije došao u pomoć". Činiti dobro ljudima uz očekivanje da će mi vratiti, liči mi na trgovca koji bi svoju robu iznio na ugao i pružao je ljudima govoreći: "Uzmite, ja vas volim, pa Vam poklanjam" i koji bi računao da će mu ljudi za uzvrat donositi novčanu protuvrijednost robe. Takav trgovac bi se brzo našao u velikom manjku. Naš način dobrote prema ljudima je takav da nas kod pomaganja ljudima vodi njihova potreba i želja da im bude bolje bez očekivanja ili traženja povrata. Međutim, što se događa? Takvom vrstom prijateljstva i dobrote ja ću možda među 50 ljudi, koje sam pomogao, steći nekoliko pravih prijatelja, koji će me zavoliti i pomagati, jer me vole, a ne zbog mojih usluga. I tih nekoliko prijatelja pružit će mi tokom vremena i više nego sam ja svima, kojima sam pomagao, pružio. Je li to i vaše iskustvo? – Jest.

Župnik me ne razumije i ne sluša razborite sugestije. Jesam li ja u Crkvi zbog župnika ili zbog Krista? I župnik treba moje oproštenje i strpljivost, a Crkvu gradim zbog sebe, svoje obitelji i svih koje volim. Nemojmo se dati obeshrabriti greškama koje vidimo ili mislimo da ih vidimo kod svećenika ili drugih. Mene Bog neće pitati na sudnjem danu: "Mario, što je radio taj i taj?" On će me pitati: "Mario, dao sam zdravlje, snagu, dao sam ti pamet, dao sam ti vrijeme; - kako si ih upotrijebio?"

E, pa ja želim i sebi i Vama, da što bolje upotrijebimo ostatak svoga života na zemlji i da zajedno uživamo kroz vječnost.

Mario Živković

Zagreb

DANI KRUHA I RIJEČI

PROSLAVA JUBILEJA 300. GODIŠNJICE

Dani proslave u Subotici od 11. do 17. kolovoza 1986. godine ostat će nam u sjećanju i blagoj uspomeni, jer smo ugodnim doživljajima bili obogaćeni i oduševljeni.

U te dane bio je čitav niz priredaba koje su bile bogate sadržajem i značenjem.

Proslavili smo veliki jubilej 300. obljetnice obnovljenog crkvenog života među vjernicima Hrvatima u Bačkoj poslije seobe više većih grupa Bunjevaca i Šokaca nakon oslobođenja tih krajeva od turske vlasti.

Seoba slavenskog življa u Bačku trajala je kroz dugi period zbog općih prilika u Bosni i Hercegovini.

Turskim osvajanjem pojedinih dijelova Bosne, koja je zauzeta od osvajača 1463. godine, mnoge grupe izbjeglica tražile su sklonište preko Dunava u Ugarskoj, u Bačkoj. Takvo stanje bilo je i u vrijeme turskih osvajanja u Hercegovini koja je sva zauzeta 1482. godine. I ovi ratni pohodi su pokrenuli nove grupe izbjeglica u zapadne krajeve u Dalmaciju i u sjeverne krajeve, u Bačku.

Zauzimanjem Beograda 1521. godine, Petrovaradina i Osijeka 1526. godine, Turci su spremali osvajanje Ugarske čiju vojsku su pobijedili u odlučujućoj bici u sjevernoj Baranji kod Mohača 1526. god. Poslije toga vojnog uspjeha nastavljeno je turško osvajanje i zauzet je velik dio središnje Ugarske i Budim 1541. godine, pa je osnovan prostran Budimski pašaluk koji je, pored drugih pokrajina, obuhvatao i Bačku. Turska uprava bila je duga, ali seobe su nastavljene i u tom periodu. Pojedine grupe Bunjevaca i Šokaca doselile su u Bačku, a dušobrižnici našeg puka u tim teškim i nesigurnim vremenima bili su franjevci iz Provincije Bosne Srebrene.

Poslije turskog poraza kod Beča 1683. godine oslobođena je Ugarska sa Budimom i Bačka (1686. god.). Za vrijeme toga velikoga turskoga rata, koji je trajao s prekidima veoma dugo, sve do mira u Karlovcima u Srijemu 1699. godine, došlo je do novih seoba u Bačku više grupa Šokaca iz Bosne i Bunjevaca iz Hercegovine i Dalmatinske Zagore. Smatra se da su najvažnije dvije seobe: 1686. god. pod vodstvom franjevaca, a 1687. god. vodili su ih kapetani Dujo Marković i Juraj Vidaković.

zkvh.org.rs

Tako, poslije oslobođenja Bačke i poslije doseljenja novih grupa Bunjevaca i Šokaca, dolazi među njima do obnove crkvenog i vjerskog života, koji nikada nije bio uništen, ali tada u novim prilikama dobio je nov zamah i snagu. U subotičkom franjevačkom samostanu 1. listopada 1687. godine počinju voditi prvu matičnu knjigu krštenih, koja je sačuvana, a imena i podatke je ubilježio fra Bariša Benjović. Tako je počeo novi, organizirani crkveni i vjerski život koji se više nije prekidao.

Prošlo je 300 godina i zato u danima proslave toga jubileja željeli smo malo stati da razmislimo o toj prošlosti u želji da upoznamo bogatstvo našeg narodnog duhovnog i kulturnog razvitka tokom proteklih vjekova. Željeli smo vidjeti uspjehe, ali uočiti i pogreške i propuste. Iz plodova bogate provijesti možemo crpsti snagu za svoj rad u sadašnjosti i budućnosti.

U svim priredbama proslave željelo se naglasiti kako je naš narod njegovao i čuvao svoje vrednote, poštujući vrijednosti svih naroda s kojima zajedno živi na bačkim prostorima tokom vjekova u miru i suradnji.

I Crkva se u proslavama jubileja na čas zaustavlja da se osvrne na prijeđeni put i da moli Božju pomoć za dalji rad u životu jednog naroda koji živi u zajedništvu s drugim narodima, povezan jednom vjerom i jednom crkvenom organizacijom.

Ova prosalva jubileja je snažan podsticaj za našu duhovnu obnovu. To je najvažnije, jer ako ne dođe do temeljne duhovne obnove, onda ova lijepa proslava neće postići svoj glavni cilj.

Programski okvir ove proslave jubileja 300. obljetnice pregledno je obrazložio predsjednik Organizacionog odbora mag. Lazar Ivan Krmpotić u svom govoru na otvaranju Znanstvenog skupa koji je organiziran u sjemeništu "Paulinum" u Subotici od 12. do 14. kolovoza 1986. godine.

Da svi upoznaju naše stavove i načela, objavljujemo taj govor u cijelosti.

3oo godina naše crkvenosti

Tristo godina u životu Crkve u jednom narodu nije mali period, a osobito kada se radi o malom narodu ili o ogranku jednog malog naroda. Proslavljamo, naime, tristotu obljetnicu naše organizirane crkvenosti, koja koincidira sa doseljenjem jedne veće grupe hrvatskih katoličkih vjernika iz tadanje porobljene Bosne, iz njezinih različitih dijelova; iz sjeveroistočne Bosne, iz okolice današnje Tuzle i još veća grupa iz zemlje Hercegove, koja je u ove krajeve došla preko Dalmatinske Zagore, Like, Krbave, Hrvatskog primorja i Slavonije. Ona grupa, koja je došla iz sjeverois-

točne Bosne od Gradovrha, nastanila se uz Dunav i puk tu skupinu bačkih Hrvata zove Šokcima. Dok se grupa, koja svoje korijenje vuče iz zemlje Hercegove, nastanila na sjeveru Bačke, oko četiri velika centra: Subotice, Sombora, Baje i Segedina. Ove nazvaše Bunjevcima. Obje te grane sastavni su dio hrvatskog narodnog bića. Iako o samim seobama imamo veoma malo podataka, što je za ondašnje prilike razumljivo, ipak imamo dovoljno podataka da to znanstveno obradimo. Neka bude spomenut samo jedan dokumenat - matica krštenih iz 1687. godine sa samim hrvatskim imenima i prezimenima.

Da li ova proslava ima samo komemorativni karakter, t. j. da se oduži toj dugoj povijesti, ili ima i kakovu suvremenu poruku našoj mjesnoj Crkvi, ili možda i širem krugu? Ova proslava ima svoje duboke crkvene (eklezijalne) razloge.

CRKVENI VID OVE PROSLAVE

Prema nauci II. Vatikanskog koncila i naučavanju pape Ivana Pavla II Crkva se utjelovljuje u pojedinim narodima, prihvaćajući njegov jezik, kulturu, pozitivne narodne običaje i ljudske vrline, nastojeći evangelizirati t. j. Evanđeljem oplemeniti i obogatiti sve ono što je u tom narodu pozitivno i vrijedno, kao što je i Krist Gospodin rodivši se u krugu židovske kulturne i duhovne baštine, prihvatio je, oplemenio je i na njoj izgradio svoju univerzalnu poruku. Polazeći od Pavlove slike o Crkvi, kao Otajstvenom Tijelu Kristovom, sada, nakon tolikih govora pojedinim narodima pape Ivana Pavla II, na njegovim apostolskim putovanjima, sve više i jasnije se vidi da svaka Crkva ukorijenjena u pojedinom narodu, unutar općeg zajedništva Katoličke Crkve, ima svoju posebnu ulogu i poslanje, baš kao što pojedini udovi u životu cijeloga tijela. Dok jedne Crkve, po posebnom Božjem promislu, traže uvijek nove puteve življenja Evanđelja i nove forme crkvenosti (na pr. Crkva među Francuzima) dotle druge gotovo neprimjetno, u tišini trpe, darujući to za opću Crkvu (Crkva među Slovacima).

U tom smislu Crkva u Bačkoj pozvana je dati svoje posebno iskustvo. U njezinom katoličkom zajedništvu živi više katoličkih naroda: Hrvati, Madžari, Slovaci, te manje skupine Nijemaca, Poljaka i Albanaca. Kao što se udovi u tijelu ne isključuju, nego nadopunjuju i usavršavaju, tako različite narodne skupine u zajedništvu jedne Crkve moraju se međusobno prihvaćati u svoj svojoj različitosti i kulturnoj potpunosti svakog pojedinoga naroda, kako bi jedinstvo ove Crkve bilo na principu presvetog Trojstva, t. j. da se u ljubavi poštuje identitet svake osobe, u ovom slučaju, svakog naroda. (Kako je to bilo jasno starim fratrima Bačkoga samostana! Kada su počeli doseljavati Slovaci u današnju Selenču, oni su prihvatili taj narod. No, budući da je među njima bilo i evangelika, a oni nisu imali svoga pastora, fratri su krstili i njihovu djecu, ali ih nisu katoličili, nego su u opasku kod svakoga djeteta stavljali da dotično dijete pripada katoličkoj ili luteranskoj crkvenoj zajednici. O tome još i danas svjedoče najstarije matice župe Selenča. Sjajan primjer vjerske snošljivosti i djelotvornog ekumenizma!).

Da bismo se mogli u potpunosti prihvaćati i uvažavati, moramo poznavati prošlost svakog pojedinog naroda, osobito onaj dio, koji je proveden ovdje na ovim prostorima. Zato su ovakvi jubileji prilika da se o toj prošlosti progovori i vrednuje

zkvm.org.rs

što je bilo pozitivno, kako bi se ono unaprijedilo, ali i da se upozna ono negativno kako bi se to izbjegavalo u sadašnjosti i budućnosti .Život ove katoličke zajednice ne može biti samo koegzistencija - zajedničko bivovanje, nego konvivencija zajedničko zivljenje, ali samo i isključivo na principu presv Trojstva, u punom zajedništvu ljubavi, koja raste iz istog zajedništva vjere i Crkve, iz istog Evandelja, istih Sakramenata i jedinstvene uprave, a i u punom poštivanju jezičnih, kulturnih i običajnih vlastitosti svakog pojedinog naroda.

Zato je ova proslava Bogom dani izazov našoj mjesnoj Crkvi da sagleda svu ljepotu svoga katoliciteta u punom poštivanju identiteta svakog pojedinog naroda u njoj .Ovo je novi koncilski korak ove naše mjesne Crkve da načela II. Vatikanskog koncila i na ovom planu nastoji provesti u život u konkretnoj stvarnosti jedne ovako etnički rijetko šarene biskupije. Ovim svojim iskustvom ona može "podvoriti" ne samo "svoj narod", nego i univerzalnu Crkvu, jer se katolicitet tako mora graditi i na širem planu svijeta, a posebno Evrope, koja se sve više ukazuje kao realna šansa jedinstva evropskih naroda, u punom poštovanju vlastitosti svakoga naroda, a osobito onih malih, čija se prava i glas u prošlosti baš nisu osobito poštivali. Možda je neskromno reći da bi ova Crkva svojim pozitivnim iskustvima mogla poslužiti Crkvu u ovoj zemlji, pa možda i šire.

EKUMENSKI ZADATAK OVE PROSLAVE

Iz ovakve ekleziološke vizije ekumenizam je jasna i nezaobilazna posljedica. I zato, ove proslave imaju svoj ekumenski vid i poslanje. Zato smo na ova slavlja pozvali predstavnike sestrinskih Crkava, koje s nama žive na ovim bačkim ravnicama. Ove su se Crkve 6. travnja ove godine, slaveći tisućustotu obljetnicu smrti sv. Metoda, odlučile za zajednički hod i suživot svečanom ekumenskom službom Riječi u subotičkoj katedrali - bazilici, a učinjeni su i neki drugi konkretni koraci s nekim od tih Crkava. Na pr. sa Slovačkom evangeličkom Crkvom smo izdali Ilustiranu Bibliju mladih na slovačkom jeziku koja je doživjela već nekoliko izdanja i imala veliki odjek i daleko izvan granica ove zemlje, a u planu su i neka druga izdanja i pothvati!

Vrijeme i prostor na kojem živimo, te zajedničke brige tjeraju nas da uočimo "znake vremena" o kojima je toliko govorio II. Vatikanski koncil. Ove proslave bit će prilika da u praksi pokažemo tu odluku o zajedničkom hodu, koji se ima odvijati u poštovanju identiteta svakog pojedinog naroda, njegove kulture, jezika i nadasve crkveno - organizacionog načina života. To je prvi preduvjet svakog poštenog ekumenskog dijaloga, koji se može odvijati tako da svaka zajednica slijedi svoj vlastiti način življenja Evanđelja, poštujući sve sugovornike i njihov način življenja Evanđelja, ali stalno tražeći ono što nam je zajedničko u sadržajima naše vjere i pripadnosti Isusu Kristu, a ostavljajući konkretne izražaje te vjernosti različitim načinima svojstvenim svakoj pojedinoj crkvenoj i narodnoj kulturnoj baštini. Dakle, tražeći zajedničko, poštujemo ono što je posebno u svakom narodu. Treba naučiti razlikovati bitno od prigodnoga. U potrazi za onim što nam je zajedničko, biti svjesni da se pri tom ne trebamo odreći ničega zdravoga, ljudskoga i kršćanskoga u svojoj kul-

turnoj baštini. A čini se da je baš to najozbiljnija zapreka našem ekumenskom dijalogu i hodu. Neka bude jasno rečeno da put jedinstva nije put odricanja sebe ni u čemu pozitivnom, nego da svaki sugovornik živeći svoj identitet, nastoji u različitostima oblika otkriti ono zajedničko što valja produbljivati, kako bismo mogli živjeti jedinstvo bitnoga u različitosti izražajnih oblika.

PROSLAVA – POZIV NA DIJALOG

II. Vatikanski koncil želio je da bi Crkva na svim nivoima uspostavila dijalog sa svim ljudima dobre volje, pa i s onima koji s nama ne dijele baštinu vjere. Područje kulturne i narodne baštine mogu postati prostori gdje se mogu susresti ljudi različitih uvjerenja u istoj želji da posluže - "podvore svoj narod" - svaki sa svoje točke gledišta i svojim načinom. Tako, eto, područje kulture može postati prostorom zdravog suvremenog susreta i dijaloga, o kojem je već u nekoliko svojih okružnica govorio nadbiskup Frane Franić iz Splita.

Zato ovakve manifestacije treba pozdraviti i podržavati, jer one mogu postati mjesto i prigoda dijaloga, kako onih unutar zajedništva same katoličke zajednice, tako i s vjerujućom braćom drugih kršćanskih zajednica s kojima dijelimo ovaj životni prostor, ali i s ljudima drugih uvjerenja, koji su dobre volje.

Lazar Ivan Krnpotić

(Uvodni govor za Znanstveni skup "Crkva dvori svoj narod" koji je održan u sjemeništu "Paulinum" u Subotici, 12 - 14. kolovoza 1986. godine).

PRIGODNA IZLOŽBA

u sjemeništu "Paulinum" u Subotici

Proslava jubileja 300. obljetnice bila je prilika da se prikaže barem dio naše baštine kulturnog i duhovnog stvaralaštva, a uz to da se prikaže i bogatstvo narodnih rukotvorina Hrvata u Bačkoj. Zato je u sjemeništu "Paulinum" priređena prigodna izložba, koja je imala tri dijela: izložba knjiga, izložba slika i etnografska izložba.

Izložba knjiga, zbog ograničenog prostora, nije mogla biti potpuna. Također najstarija djela na latinskom jeziku hrvatskih pisaca iz Podunavlja nisu bila izložena, jer ih nismo mogli nabaviti. Da fotokopiramo naslovne stranice nekih starih knjiga, koje nismo imali, pomogla nam je Gradska biblioteka u Subotici i zato joj izražavamo zahvalnost.

Od starijih naših pisaca na izložbi su bili zastupljeni Lovro Bračuljević, Mirko Pavić, Antun Josip Knezović, Grgur Peštalić, Stipan Lukić, Ivan Antunović, Mijo

zkvinfo.rs

Biskup M. Zvekanovic otvara izložbu

Vezene marame s rojtama na vrat

Gustav Matković. Bunjevka

Mandić, Boza Šarčević, Stipan Tumbas, Ivan Mihalović, Matija Kujundžić, Ante Evetović Miroljub.

Zatim su slijedili pisci između dva rata i poslije oslobođenja sve do suvremenih pisaca i pjesnika naših dana.

Posebno su bili izloženi pojedini primjerci starih novina, kalendara i časopisa.

Među knjigama izloženo je nekoliko primjeraka starih molitvenika Stipana Grgića ("Živa Ružica", 1858, 1866), Lajče Budanovića ("Slava Božja", 1908), Blaška Rajića ("Duhovna mana", 1908) i dr.

Izložba slika također nije mogla biti potpuna, jer je smještena u jednu prostoriju. Pored slika je izložena bronzana bista biskupa Lajče Budanovića koju je izradio naš poznati vajar Nesto Orčić u Zagrebu povodom 25. obljetnice biskupove smrti (1983. godine).

zkvh.org.rs

Najveća je bila etnografska izložba koja je bila smještena u dvije velike i dvije manje sobe. Ali ni to nije bilo dovoljno da izložba bude potpuna. Prikazani su primjerci bunjevačke i šokačke narodne nošnje i primjerci narodnih hrvatskih rukotvorina u Bačkoj kao što su vez i tkanje.

Bunjevačka i šokačka narodna nošnja prikazana je na desetak lutaka, a uz to su pojedini primjerci bili aranžirani na zidu. Od bunjevačkog veza treba istaći velike vezene marame na vrat, zlatom vezene svilene marame na glavu iz raznih perioda, zlatom vezene ženske košulje.

Posebno treba istaći bijelu šlingovanu bunjevačku nošnju, a to je šlingovana suknja, keceljac i mider. Bilo je izloženo nekoliko primjeraka s vrlo lijepim i bogatim šlingom.

Svoljom ljepotom se ističe ženska i muška šokačka nošnja, jer je ukrašena raznobojnim vezom i šarenim šljokicama.

Od bunjevačkog narodnog tkanja treba istaći peškire i pregače svih vrsta, zatim ponjavice i čaršapi raznih vrsta i boja. Osobito treba istaći ljepotu šokačkog tkanja kao što su šareni ćilimi i šareni peškiri koji se odlikuju skladom lijepih boja.

U velikoj sobi, gdje je inače smješten Dijecezanski muzej, postavljene su bunjevačke sobe. S lijeve sttrane je "čista" soba, a na desnoj strani su dijelovi "stajaće" sobe. U sredini su postavljeni razni predmeti iz stare bunjevačke "kujne" ("pod odžakom") staro posuđe za jelo i kuhanje.

Kad je posjetilac ušao u ovu prostoriju, osjetio je dah prošlosti i ljepotu narodnih rukotvorina s kojima je narod želio uljepšati svoje životno prebivalište.

Detalj sa izložbe ("baćo" u "stajaćoj sobi")

Detalj sa izložbe (bunjevački šling: suknja, keceljac i košulja)

U "čistoj" sobi kao "domaćica" bila je velika lutka, obučena u bilu šlingovanu narodnu bunjevačku nošnju.

U "stajaćoj" sobi "domaćin" bio je "baćo", obučen u radno odijelo, u crnom prusluku i u bijeloj košulji, s crnim šeširom na glavi.

U dvije prostorije postavljene su šokačke sobe, svečana i radna soba. Prikazano je bogatstvo šokačkih narodnih rukotvorina. Osim lutaka u šokačkoj narodnoj nošnji bilo je mnogo ćilima, ponjavica, šarenih peškira i drugih predmeta narodne radinosti. Može se vidjeti da su Šokci svoje narodne rukotvorine sačuvali sve do naših dana, ali osjeća se uzmicanje pred tehničkim i tvornićkim proizvodima

Osnovnu zamisao i raspored čitave izložbe dao je vlč. Andrija Kopilović, župnik subotičke župe Marije Majke Crkve. On je također izvršio i pstavku izložbe slika.

Najviše rada, vještine i truda zahtijevala je etnografska izložba bunjevačke i šokačke narodne nošnje i narodnih rukotvorina. Tu izložbu je postavila ekipa su-

zkvh.org.rs

radnika i pomagača: s. Ivana Cvijin, s. Eleonora Merković, vlč. Andrija Kopilović, vlč. Bela Stantić, vlč. Andrija Anišić, a od laika Ante Pokornik, Grgo Piuković, Jelisaveta Vukov, Terezija Jaramazović i drugi. Šokačke sobe i lutke sa šokačkom narodnom nošnjom uredili su o. Mato Miloš i grupa žena i djevojaka iz Sonte.

Ovaj veliki trud i rad nije bio uzaludan, jer posjetioci su bili oduševljeni i iznenadeni ljepotom naših narodnih rukotvorina na koje smo pomalo već zaboravili. Izlozba je bila bogata i lijepa, pa je teško reći kad je u Subotici bila njoj slična.

Za mlade je ova izložba novost s mnogo iznenađenja, a starije je podsjećala na prošlo vrijeme njihove mladosti.

Mnogi posjetioci su više puta posjetili izložbu i uvijek su našli nove ljepote i nove zanimljive pojedinosti. O velikom odjeku u javnosti svjedoči velik broj od nekoliko tisuća posjetilaca i knjiga dojmova na preko stotinu stranica, gdje su zapisana mnoga zapažanja.

Od mnogih navest ćemo nekoliko zapisa:

"Izložba je prekrasna i pokazuje bogatstvo našeg naroda. Šokice su lipe ko rascvatana bašća u proliće, a Bunjevke u bilom kao bile ruže s raširenim laticama na blagom vitru, drhtave i lepršave, a u plišu i svili ponsne i smirene. Narodno blago je neprocjenjivo i čuvajte ga. Hvala na trudu, nije bio uzaludan". (Ana P.)

"Samo jedna riječ – predivno! Sve se saji ljepotom i vjerom. Pa, neka i u buduće sjaje tom Božjoj ljepotom dragi Bunjevci i Šokci. Eto, to je moja želja i moj blagoslov". (o. Ante Gabrić, misionar u Bengaliji).

"Hvala vam što ste mladima omogućili da upoznaju svoje korijene i nauče ih cijeniti". (Gordana i Stipan).

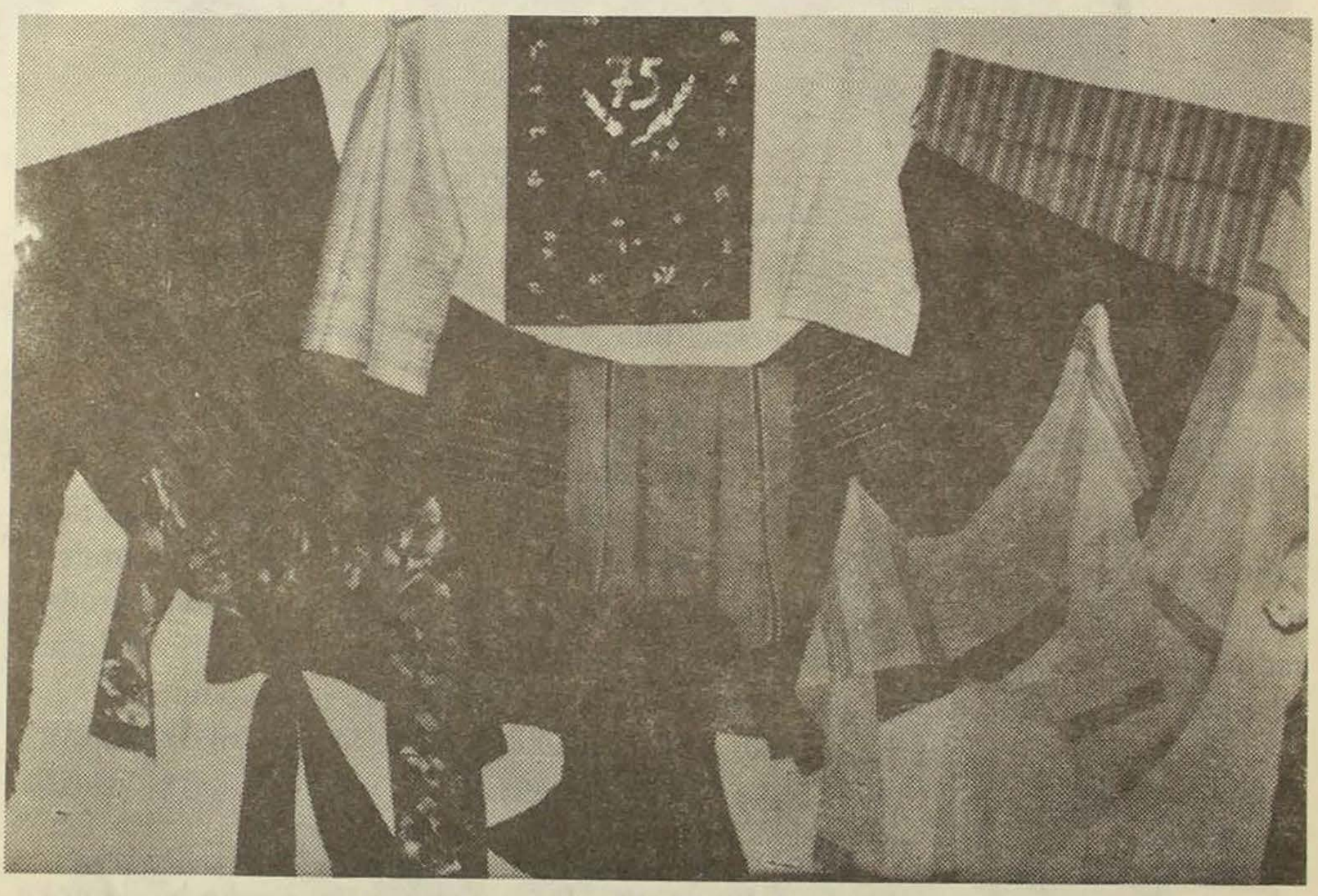

Detalj sa izložbe (bunjevačke pregače i peškiri)

"Izložba je bogata i vrlo lijepo izložena. Dok sam je razgledala, slušajući bunjevačke pjesme, divila sam se marnim rukama naših žena i djevojaka. Čestitam svima koji su se žrtvovali za ovo". (Marija M.)

"Ova izložba je divna. Dok smo živi, nećemo je zaboraviti. Šteta što ovo ne vidi čitav svijet". (Matilda C.)

"Nekada je toga bilo mnogo lipog i mi smo se ponosili time. Sada je tih običaja i nošnji sve manje, ali mi smo ipak još uvijek ponosni na to. Drago mi je što smo sve to mogli vidjeti na okupu i to je razveselilo mnoga srca, a pogotovo one koji su učestvovali u stvaranju tih dragocjenih rukotvorina". (Dominika K.)

"Nadam se da će i mnoge generacije poslije nas znati čuvati i njegovati simbole našeg lijepog podneblja". (Marko P.)

"Zahvaljujem Gospodu što je dozvolio i meni da vidim ovu lipotu i 300. obljetnicu dobrih i vridnih ljudi. Hvala salašima kojih još ima... Hvala svima što s nama dile ovu radost. Svi smo braća dobre volje zemlje ove". (Jakov K.)

"Lijepo je da se može uživati u prekrasnoj nošnji, običajima i kulturi naših dragih Bunjevaca i Šokaca. Hvala vam i želimo da se ponovo susretnemo". (Grupa posjetilaca iz Mostara)

"Hvala svim ljudima koji su svojim radom i trudom doprinijeli ostvarenju ovako lipė izložbe hrvatskog narodnog stvaralaštva u Bačkoj povodom 300. obljetnice dolaska nas Hrvata - Bunjevaca i Šokaca u ove krajeve na sjeveru lipe naše Domovine. Dao Bog da budemo dostojni dočekati i 350. obljetnicu našeg dolaska...". (Marjan B. K.)

"Ova izložba pokazuje veliku ljubav i požrtvovnost organizatora". (Veca M.)

Veliki poznavalac bunjevačke etnografije, Ante Pokornik, koji se rodio u Subotici 1910. godine, rekao je povodom ove izložbe:

"Tokom dugo vremena, kroz 300 godina od svoje seobe iz jugozapadne Bosne, iz zapadne Hercegovine, Dalmatinske Zagore i Like u Bačku bunjevački Hrvati su stvorili svoju narodnu umjetnost, pa su tako stvorili i svoju narodnu nošnju, koja je bila obogaćena narodnim rukotvorinama i ima elemenata narodne umjetnosti.

Bunjevačka narodna nošnja, osobito ženska, ima svoje oznake i može se lako razlikovati od ostalih narodnih nošnji u Bačkoj.

Kakva je bila bunjevačka narodna nošnja u ono staro vrime, mi ne znamo. Za ono, o čemu imamo sačuvane tragove, podatke i fotografije, možemo reći da potječe iz razdoblja od prije 100 do 120 godina i onda sve bliže do našeg vrimena.

U narodnoj nošnji triba razlikovati dvi vrste narodnih rukotvorina: 1. ono što je narod sam proizvodio i oblikovao, 2. ono što je narod kupovao kao gotov zanatlijski i tvornički proizvod i oblikovao po svojoj želji i ukusu.

U prvu grupu spadaju sva narodna tkanja i vezovi, a u drugu grupu spada materijal, koji su kupovali i šili pojedine dilove svoje narodne nošnje, kao što su svile, pliš i drugo

U narodna tkanja, koja je narod sam proizvodio, u prvom redu spada narodno laneno platno od čega se šila posteljina, ženska, muška i dičija odila u prirodnoj boji ili bojano prirodnom bojom.

zkvh.org.rs

Žene su znale ovo platno ukrasiti čončanjem i raspletom. Od tvroničkih niti tkale su fino, vrlo tanko platno i nazvale ga kratkim nazivom "tanko". To platno se upotrebljavalo za svečane košulje, za razne ukrasne predmete, za čaršape i dilove nošnje. To se moglo viditi na izložbi, gdje je izložena bila otunčica pokojne Justike Skenderović Lešine, koja je bila prva pridsidnica Katoličkog divojačkog društva u Subotici. Ta otunčica je sašivena od majkinog čaršapa sa kreveta, koji je star oko 130 godina. Otunčica je sašivena 1911. godine povodom prve Dužijance.

Domaće platno sa šupljikom moglo se viditi na ovoj izložbi na pregači reduše, koja je izložena kod predmeta stare kujne.

Druga tkanja su suknena od domaće vune, koju su žene prele i tkale. To su suknene ponjavice, pregače, ćilimi, razni pokrivači od prirodne vune u prirodnoj boji ili bojani domaćom prirodnom bojom.

Pregače su također tkale i od kupljenog tvornićkog prediva, a po nazivu prediva pregače su dobile ime; šotoške, maveske, od ispijana i druge. Od finoće izrade i upotrebe pregače su dobile i druge nazive, na pr. redušare i posvečarke.

Pregače redušare su nosile domaćice reduše u svom poslu u kući. Pregače posvečarke nosile su se u svečanim zgodama.

Pregače su se tkale na prutke, to jest na šire ili uže plaše raznih boja. Tkalje su pravile vrlo lipe šare na pregačama. To su zvale "dizanje na daski".

Sve vrste pregača mogle su se viditi na ovoj izložbi.

Tkalje su tkale ćilime za razne pokirvače na krevet i stol, a bili su vrlo lipi i zvali su se "velenac".

Ćilime za pokrivanje zemlje ili poda u sobi nisu tkali. Zato su tkali krpare.

Vrlo davno žene i divojke počele su ukrašavati platno raznim vrstama ručnog rada i veza. To su naši preci donijeli iz stare postojbine. Najvažniji ručni radovi su rasplet, priplet, probijanica, šupljik, izsecanica.

Platno su šili šupljački i krpljački. Šivenje šupljački je šivenje pored izvučene žice, t.j. niti. Šivenje krpljački je obično.

Bunjevački ručni rad je bio poznat na daleko po svitu i to su iskoristili stranci. U Subotici ga je koristio Montalion, koji je bio tkač damast platna, t. j. salvetskog platna.

Njegova žena je imala veliku radionicu veza. Ta radionica je bila nedaleko od franjevačke crvke. Tamo su radile većinom bunjevačke divojke i divojčice. Također su nosile rad kući "na sic", t. j. plaćene su po komadu.

Ovaj vez se radio po narudžbi privatnih lica u Subotici, a uz to, Montalion je taj vez i izvozio.

Kad je čuo da su mu vezilje većinom Bunjevke, on je vezu dao ime "dalmatinski vez" i pod tim imenom ga je izvozio u evropske zemlje i taj vez je postao vrlo poznat i došao je na veliki glas.

Pored Montaliona bilo je i drugih koji su koristili bunjevački vez.

Posebna vrsta bunjevačkog ručnog rada je šlingovanje, a spada medu prosicanje i isicanje, jer se platno prosicalo i isicalo, a zatim šlingovalo.

Bunjevci i Bunjevke po svojoj spoljašnosti odavali su nešto ponosito i ozbiljno a u svojoj nutrini su pitomi, čestiti, virni, iskreni, postojani i vrlo radini. Širokog su srca.

Širenjem evropske mode i pojavom lionskih svila, kumaše, pliša i marcelina Bunjevke su prihvatile te tvorničke proizvode i uzele su ih u sastav svoje svečane narodne nošnje.

Do naših dana sastavni dilovi bunjevačke nošnje su isti, samo je oblik prilagođen suvremenoj modi.

Gledajući unatrag, vidimo da se moda kod nas prilagodavala evropskoj modi i pojedini oblici narodne nošnje su se prominjivali otprilike svakih dvadeset godina.

Neki dilovi narodne nošnje nisu više u upotrebi i više se ne nose. To su jopka, ćurdija, reklija, otunka i otunčica. To su danas zaminili obični ženski kaputi evropskog kroja".

To su kratka objašnjenja g. Ante Pokornika uz ovu izložbu, a mogu pomoći za njeno bolje razumijevanje.

Lutka na izložbi u ženskoj sokačkoj narodnoj nošnji

zkvm.org.rs

Detalj sa izložbe: Šokačka "radna soba"

O šokačkom dijelu ove prigodne izložbe o. Mato Miloš, karmelićanin, kao kratko tumačenje, rekao je slijedeće:

Svaki narod ima svoju kulturu duhovno - intelektualnog stvaralaštva. U kulturu duha svakako spadaju narodni običaji i narodne rukotvorine. U jubilarnom slavlju 300. obljetnice dolaska većeg dijela Hrvata Bunjevaca i Šokaca u Bačku predstavljamo Vam bogatstvo narodnih rukotvorina Hrvata - Šokaca, koji nastavaju južni dio naše lipe i bogate Bačke – od Bačkog Brega, Bačkog Monoštora, Sonte, Bača do Plavne, Vajske i Bodana.

Hrvati - Šokci iz Sonte predstavljaju vam ovdje na ovom malom prostoru jedan dio od bogate kolekcije ručnoga rada, tkanja i šivenja, predenja i sukanja. Ovdje su vam dvije šokačke sobe.

Prva, tzv. "pridnja soba" koja je obično bila urešena bogatijim ćilimima i ponjavama i u kojoj su se čuvale narodne nošnje u škrinjama, za velike blagdane. U tu "prid-

nju" sobu rijetko se ulazilo - samo po potrebi i prigodom ugošćavanja najdražih gostiju. U toj "pridnjoj" sobi pročelje je bilo urešeno svetim prilikama koje su stojale između prozora. Obično sv. prilika u sredini bila je još urešena malim sv. priličicama i križem.

Izlažemo vam stare ćilime koji su stari priko 150 godina, a na kojima se nalaze izložene narodne nošnje koje su nosili momci i divojke, mame i dade, didovi i bake, te mala dica. Svaka od tih nošnja već prema uzrastu ima svoju ljepotu i bogatstvo ukrasa. Najljepša nošnja je ona što su je nosili momci i divojke... Što je bogatija nošnja to je značilo kakav je društveni i ekonomski status pojedine obitelji.

Predstavljamo vam šokačku krevet sa slamaricom, šarenim plahtama zvanim "bubica" s velikim jastucima i velikom dunjom koja stoji u obliku krova na kući. Sve je to prikriveno ponjavom sa čipkama i ćilimom starim preko 60 godina. Ispred kreve-

Lutka na izložbi u muškoj šokačkoj narodnoj nošnji

zkvm.org.rs

ta je klupa obavijena plavom bojom za sjedenje, zatim sanduk za narodne nošnje iz 1909. godine. Orman zvani "sifoner", te ogledalo ukrašeno bilim otarkom od prepredenog i tananog lana. Pogledajte kolijevku s malom narodnom nošnjom za dijete, kao i mamu i dadu s malenom kćerkicom.

Podovi šokačkih soba uvijek su bili zemljani, ali su u "pridnjoj" sobi uvijek bili prekriveni ćilimima ili krparama.

Druga soba zove se "radna soba" ili "stražnja soba" u kojoj se nalaze stariji ćilimi zvani "ponjavke". Tu su sv. prilike, križ i stari sat. U radnoj ili stražnjoj sobi obično se nalazio krevet zvani "prič" sa slamaricom, duguljastim jastukom, a sve je prekriveno bubicama i velikim vunenim prekrivačem, zvanim "guber".

Uz krevet je klupa za sjedenje plave boje. Kolijevka s ručkom za nošenje djeteta. Sanduk za robu. Tkalački stan uz kojega nerazdvojivo idu preslica, kolovat, preslica sa šiljastim vretenom, letka i vitlo iz godine 1845., te rašak na koji se namotavao predeni lan.

Na zidovima su razne pregače što su ih obično nosile stare bake i majke, šareni kožusi za zimu, ogledalci na kožušak i marame za ka`janje ili žaljenje.

Izmedu "pridnje" i "stražnje" sobe nalazila se kuhinja koja se sastojala od velikog ognjišta koji se nalazio u dnu kuhinje. U ognjištu je visio lanac i na njemu posuda za kuhanje i sadžak. Iznad ognjišta visila je viseća kuhinja od drva plave boje. Tu su se redali tanjiri, ćupice, vrčevi, te ostali predmeti za kuhanje. Ovdje vam pretstavljamo samo dio te kuhinje sa stupom za mak i orahe iz 1860. godine. Zatim žrvanj od kamena za mljevenje soli, također star preko 100 godina. Naćve za mjesiti kruh, krušne otarke i drvenu zdilu za umivanje s ručnikom i domaćim sapunom.

Sve smo ovo izložili da se vidi duhovno bogatstvo naših starih pradjedova. Oni su se hranili vjerom Crkve i iz te vjere crpili nadahnuće za stvaralački rad kojemu se mi divimo. Neka nas ova mala izložba potakne još više da cijenomo svoje starine, svoju vjeru i kulturu duha, jer se na prošlosti gradi zdrava i bogata duhovna budućnost.

Izložba je otvorena 11. kolovoza 1986. godine u 17 sati u sjemeništu "Paulinum" uz prisustvo brojnih gostiju iz Subotice, iz Bačke i cijele naše Domovine.

Svečanost otvaranja obavljena je u kapelici sjemeništa. Pokrovitelj proslave, subotički biskup Matija Zvekanović pozdravio je prisutne i zahvalio je svima priređivačima i orgnizatorima ove izložbe i cijele proslave. Na kraju je, pored ostalog, rekao: "Smatrali smo svojom dužnošću da se i u okviru Crkve sjetimo prošlih dana kad je prije tri stoljeća jamačno najbrojnija skupina Hrvata ih Bosne, Hercegovine iz dijelova Dalmacije i Like došla u ove krajeve... Da se ne zaboravi!"

Na svečanosti otvaranja izložbe izveden je kulturni program, a nastupili su mladi recitatori, koji su recitirali pjesme bunjevačkih i šokačkih pjesnika i pjesnikinja, a pjevao je katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Antun Kriletić Jordes, umjetnik iz Lumbardne na otoku Korčuli, zapisao je, pored ostalog, u knjigu dojmova i ovo:

"Ukazana nam je čast da pogledamo ovu izložbu na kojoj stječemo dojam da su Bunjevci i Šokci ponudili svoje srce na dalanu".

Zato je ova izložba nazvana "Srce na dlanu". Zbog toga smo ovoj izložbi prišli otvorenim srcem i ljubavlju, jer nam je ponudila ono što je najljepše, a to je srce naroda, koje je bogato plemenitošću.

Izložba je bila otvorena prije i poslije podne do 28. kolovoza, a onda je morala biti zatvorena zbog duhovnih vježbi svećenika i zbog početka školske godine u sjemeništu. Velika je šteta što je ova velika i lijepa izložba trajala tako kratko vrijeme, jer je teško predvidjeti kada će biti priređena ponovo slična priredba.

LITURGIJSKO OTVARANJE PROSLAVE

u katedrali – bazilici u Subotici
u ponedjeljak, 11. VIII 1986. u 19 sati

Na početku svečanosti biskup Matija Zvekanović pozdravio je okupljene vjernike, a zatim je pročitao poruku pape Ivana Pavla II. koju nam je uputio preko državnog tajnika. (Poruku objavljujemo na 38. str. ovog kalendara).

Ova svečanost je imala mnogo slikovitosti bogatih značenja.

Uz pjevanje zbora "Albe Vidaković" katedralni župnik Stjepan Beretić upalio je uskrsnu svijeću kao simbol neugašene vjere medu vjernicima Hrvatima u Bačkoj tokom svih proteklih stoljeća.

Čitava proslava ovog našeg velikog jubileja bila je pod okriljem Radosne Gospe, jer ona je bila naš pratilac u seobi prije tristo godina. Tada su Njezinu sliku franjevci prenijeli iz Bosne, iz samostana u Gradovrhu kod Tuzle u franjevački samostan u Baču, gdje se stalno čuva.

Zato je na ovoj svečanosti mladić u bunjevačkoj nošnji u pratnji dvije djevojke u šokačkoj narodnoj nošnji unio sliku Radosne Gospe Bačke u katedralu i postavio je na počasno mjesto pored olatra uz pjevanje pučke marijanske pjesme.

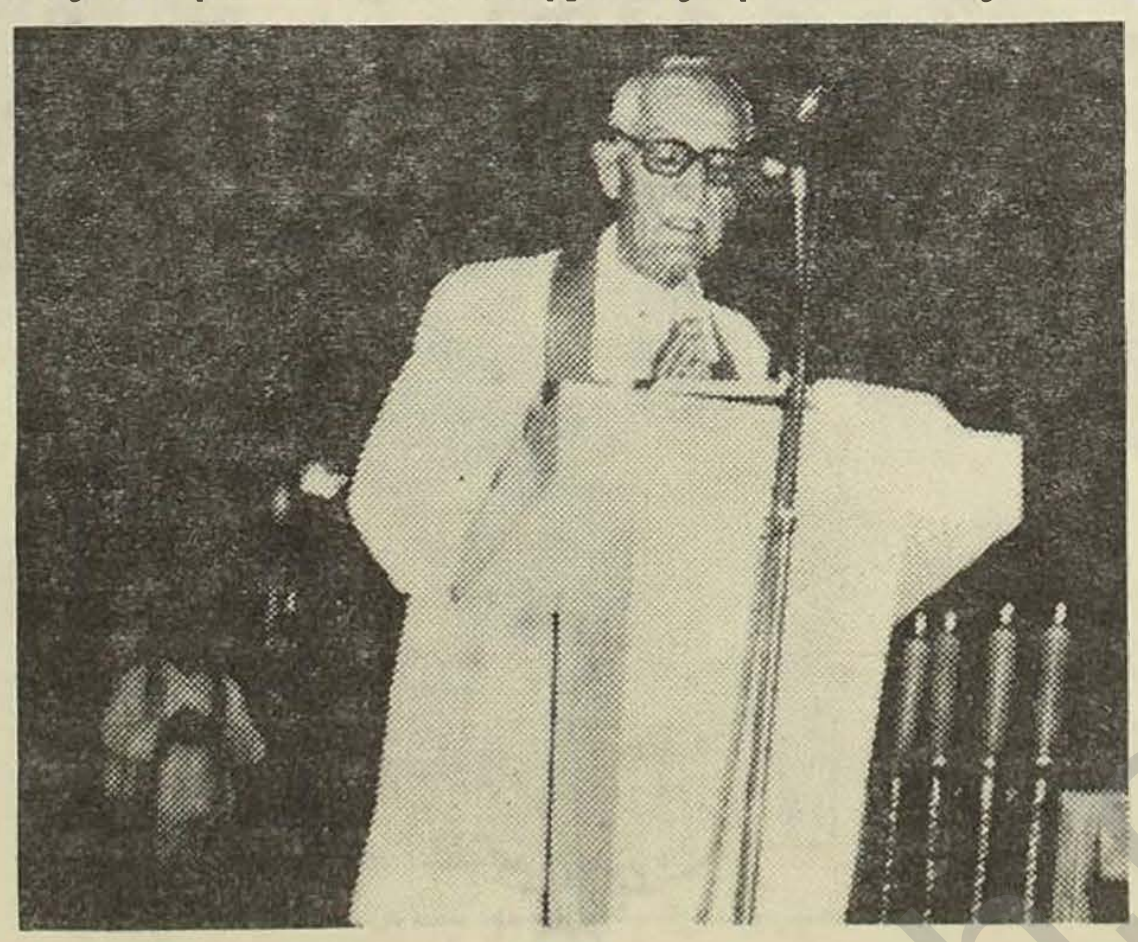

Misionar o. Ante Gabrić govori u katedrali

zkvh.org.rs

Tokom trinaest vjekova kršćanstva među hrvatskim narodom stalno je bila naglašena povezanost i vjernost Petrovim nasljednicima. Ta povezanost želila se istaći i u ovoj proslavi i zato je na ovom otvaranju svečano unešena papina slika i postavljena je pored druga dva simbola uz pjevanje zbora.

Da se naglasi neprekinuta naša povezanost sa starom Domovinom, na kraju ove svečanosti govorio je vlč. o. Ante Gabrić, naš misionar u Indiji, koji je roden u Hercegovini.

O. Ante govorio je o presudnoj ulozi vjere u životu svakog naroda, a to možemo lako uočiti i u povijesti našeg naroda. U današnje vrijeme moramo sve učiniti da u narodu ne zavlada smrt i izumiranje, nego kršćanski život u našim obiteljima.

Tako je, uz prisustvo lijepog broja vjernika, ovom slikovitom svečanošću otvorena proslava našeg jubileja 300. godišnjice.

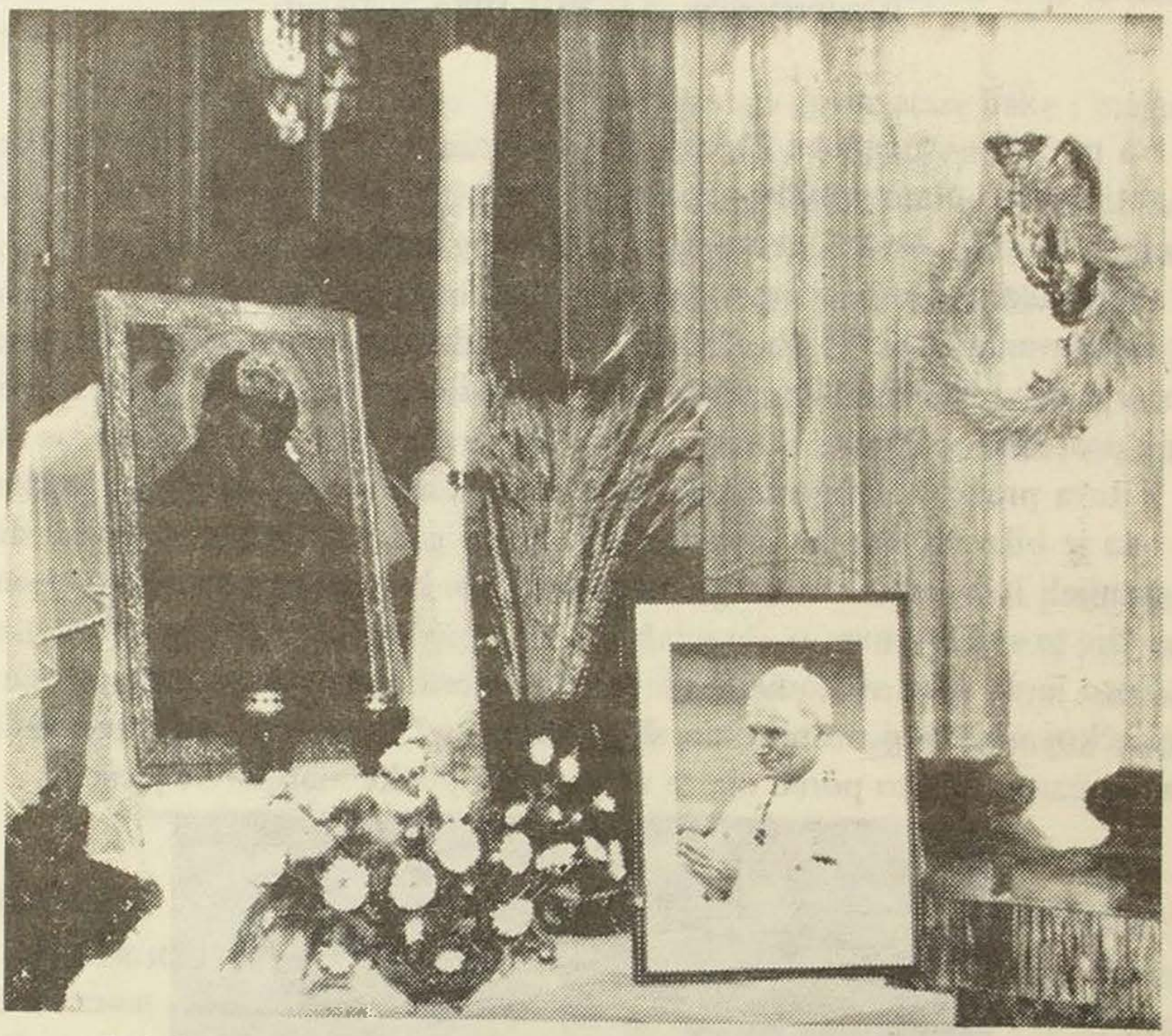

Tri simbola proslave: Radosna Gospa Bačka, Uskrsna svijeća
Slika pape Ivana Pavla II

ZNANSTVENI SKUP

"CRKVA DVORI SVOJ NAROD"

(Pajo Kujundzic)

u Subotici, 12 - 14. VIII 1986.
u sjemenistu "Paulinum" početak u 17. 30 sati

Proslava ovog Jubileja bila je prikladna prilika da se u više predavanja na znanstvenom skupu upoznamo s nekim dijelovima naše nacionalne i crkvne povijesti i da proučimo dio kulturne i duhovne baštine Hrvata u Bačkoj.

Na otvaranju znanstvenog skupa predsjednik Organizacionog odbora Lazar Ivan Krmpotić pročitao je predavanje "Tristo godina naše crkvenosti" koje zbog svoje programske sveobuhvatnosti objavljujemo u cijelosti u ovom kalendaru (96. str.).

Na znanstvenom skupu, u tri dana, obrađeno je tri grupe tema.

U prvoj grupi tema pod zajedničkim naslovom "Na raskršćima povijesti", dr Atanazije Matanić iz Rima, dr Andrija Nikić iz Mostara, dr Zvonimir Baotić iz Sarajeva u svojim predavanjima prikazali su političke i crkvene prilike u nekim našim krajevima, a posebno u Bosni i Hercegovini u 17. stoljeću. Dr Emanuel Hoško iz Zagreba, Stjepan Beretić iz Subotice prikazali su crkvene prilike u Bačkoj poslije oslobođenja od Turaka i osnivanje novih crkvenih župa.

U drugoj grupi prredavanja pod zajedničkim naslovom "Pisana riječ" bili su predavači: Andrija Anišić iz Subotice: "Izdavačko - publicistička djelatnost Crkve među Hrvatima u Bačkoj". Ivica Prćić iz Bačkog Monoštora: "Djelovanje biskupa Ivana Antunovića". Bogoslov Franjo Ivanković iz Subotice pročitao je predavanje dr

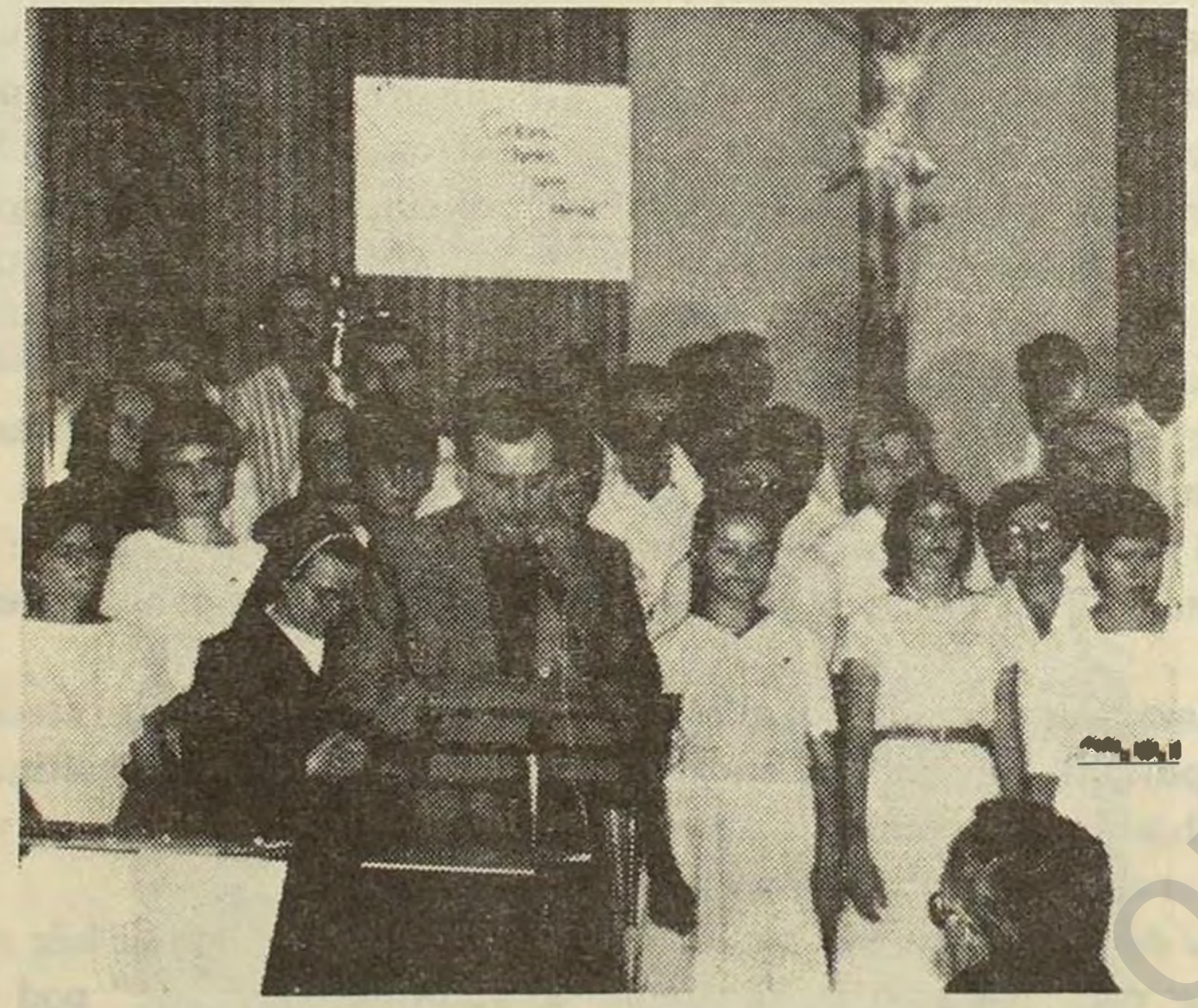

Lazar I. Krmpotic otvara znanstveni skup

zkvn.org.rs

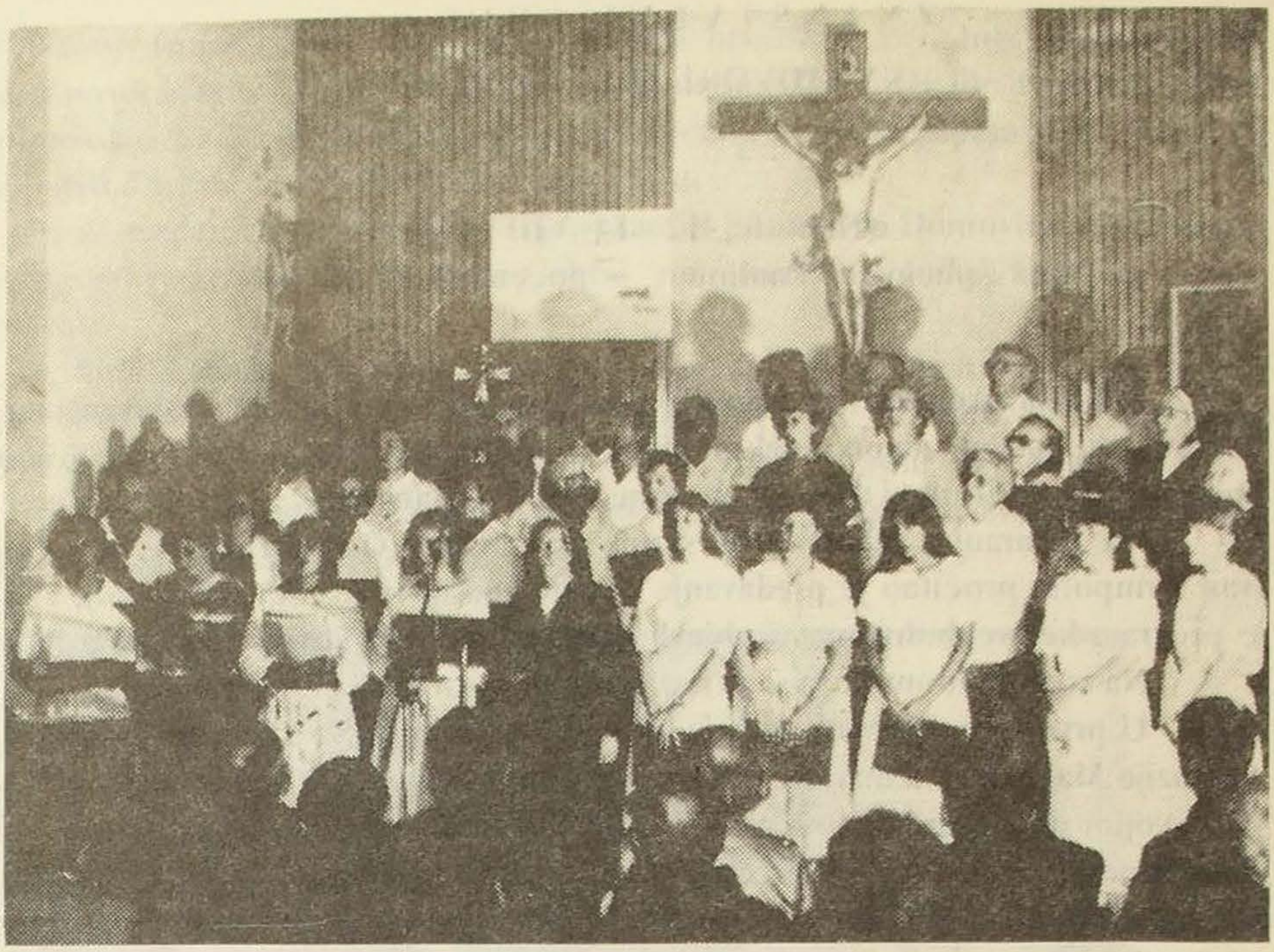

Katedralni zbor "Albe Vidaković" je nastupio
u glazbenim točkama

Ante Sekulića iz Zagreba: "O bunjevačko - šokačkoj književnosti do 1918. godine". Andrija Anišić iz Subotice pričitao je predavanje Mirka Belića iz Subotice: "Duhovna lirika u hrvatskoj književnosti u Bačkoj".

U trećoj grupi predavanja pod zajedničkim naslovom "Duhovna baština" bili su predavači: O. Mato Miloš iz Sombora: "Glavne oznake duhovnosti bunjevačko - šokačkih vjernika u Bačkoj". Marko Vukov iz Svetozara Miletića: "Psihološki profil vjernika Bunjevaca salašara u Bačkoj". Marijan Steiner D. I. iz Zagreba: "Crkvena glazba Hrvata u Bačkoj". Andrija Kopilović iz Subotice: "Likovna umjetnost među Bunjevcima - Hrvatima u Bačkoj". Antun Gabrić iz Tavankuta: "Bunjevački narodni običaji, povezani s najvećim crkvenim blagdanima".

Zbog ograničenog vremena izostalo je predavanje mg Lazara Ivana Krmpotića: "Socijalno - karitativna djelatnost Crkve među Hrvatima u Bačkoj".

13. i 14. VIII 1986. u 10 sati prije podne u sjemeništu "Paulinum" održavan je Okrugli stol, gdje je bio razgovor o održanim predavanjima, pa su dopunjene pojedine teme.

Predavači su uspješno obradili svoje teme i slušatelji su mogli steći nova znanja iz naše povijesti i djelomično upoznati našu duhovnu i kulturnu baštinu i djelovanje pojedinih kulturnih radnika. Ovaj znanstveni skup imao je znanstvenu vrijednost i slušatelji su sa zanimanjem pratili sva predavanja.

U sve dane znanstvenog skupa i između pojedinih predavanja bile su glazbene točke. Prvog dana nastupio je katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Drugog dana mladi tamburaši svirali su poznate bunjevačke pjes-

me. Također su izvođene glazbene točke na flauti i violini. Trećeg dana je pjevao katedralni zbor. Nastupile su duhovske "kraljice" i otpjevale su dvije prigodne kraljičke pjesme koje je spjevao Ivan Prćić, učitelj u mirovini u Tavankutu ("Trista lita", "Jubilarna 75. Dužijanca".

Treba posebno zahvaliti svim predavačima koji su uložili velik trud u želji da nam priopće što više novog znanja o našoj povijesti i kulturnoj baštini. Iskrenu pohvalu zaslužuju svi izvođači glazbenih točaka, jer su svojim nastupom doprinijeli svečanosti ove kulturne priredbe.

Dužijanca 1986. : Biskup M. Zvekanović blagosiva novo žito

zkvh.org.rs

75. GODIŠNJICA DUŽIJANCE
(1911 – 1986.)

D U Ž I J A N C A
u katedrali - bazilici u Subotici
15. VIII. 1986. u 10 sati

Proslava završetka žetve je stari narodni običaj pojedinih naroda koji se bave ratarstvom i razni su nazivi te svečanosti u člancima o tom narodnom običaju. Tako i bunjevački pisci nisu ujednačeni. Pajo Kujundžić taj narodni običaj zove "dožejanca" ("Bunjevačko – sokačka Danica ili subotički kalendar", 1884., str. 18.). Blaško Rajić ga naziva "dožeteonica" ("Danica, bunjevačko – sokački kalendar, 1920., str. 43) Ive Prčić ga naziva "dožejanca" ("Bunjevački narodni običaji", Subotica, 1937., str. 6.). Većina pisaca zovu ovaj narodni običaj "dužijanca" kako je u narodu najviše raširena, premda ima i drugih naziva, na pr. u okolici Sombora "dožionica" (Ante Sekulić: Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca, Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena, knjiga 50. – JAZU, Zagreb, 1986., str. 368.).

U krugu obitelji, zajedno sa žeteocima (s "risarima" i "risarušama") na pojedinim bunjevačkim salašima u Bačkoj proslavljen je završetak žetve – "dužijanca". Kad se približavao kraj žetve, risaruše su oplele vijenac od žitnog klasja. Poslije završetka žetve risari s kosom na ramenu, a risaruše s kukom u ruci kreću prema salašu, a žitni vijenac stave na šešir vodi risara ("bandašu").

Domaćin, domaćica i drugi ukućani dočekaju pred salašom risare i risaruše. Domaćica blagoslovljenom vodom škropi žitni vijenac, a domaćin sve nudi vinom uz nazdravljanje i razgovor o rezultatu žetve. Bandaš predaje žitni vijenac domaćinu i on ga objesi u ambetuš ili u sobu i čuva do sjetve. Zatim nastaje opće veselje koje se najviše izražavalo u međusobnom polijevanju risara i risaruša i drugih mladih ukućana.

Poslije toga je svečana užina ili večera, već prema tome kad je žetva završena.

Iz ove obiteljske žetvene svečanosti razvila se opća bunjevačka žetvena svečanost "Dužijanca" koja se priređuje u crkvi.

Ove godine je 75. obljetnica Dužijance. Prošlo je 75 godina kako je župnik Blaško Rajić u suradnji s Katoličkim divojačkim društvom, u subotičkoj crkvi sv. Roka priredio prvu Dužijancu, 6. kolovoza 1911. godine. Među djevojkama je Marija Prčić izabrana za bandašicu, a Ive Prčić za bandaša.

Tako je ovaj narodni običaj sa bunjevačkih salaša prešao u crkvu kao liturgijska svečanost da se izrazi zahvalnost za primljene darove i za obavljenu žetvu. To je vrlo lijep primjer kako je Crkva prihvaćala pojedine narodne običaje i dala im nova značenja.

Blaško Rajić je u "Našim novinama" (Subotica, 30. VII 1911., br. 31., str. 2) najavio proslavu zahvalne svečanosti Dužijance i pozvao je mladiće da sudjeluju kao konjanici koji će žitni vijenac dopratiti od njive do crkve.

U istim novinama (Subotica, 13. VIII 1911., br. 33., str. 2.) nalazimo opis te svečanosti, gdje, pored ostalog čitamo:

"Vijenac od žita dopratila je četa konjanika, sve samih neženja mladića koji su jašili na tananim vitkim bedevijama, na oholim đogatima i bijesnim ždralinima. Vijenac je u krilu donijela ljepota djevojka, a u njeni koli su se propinjala dva zmaja ognjena. Pred crkvom su vijenac dočekale djevojke u bijelom, njih do 80. Poslije svećenikova slova, unele su vijenac u crkvu, gdje je bio blagoslovljen i otpjevana je zahvalnica".

Sve do 1914. godine proslava Dužijance bila je u crkvi sv. Roka. Za vrijeme prvog svjetskog rata Dužijanca nije slavljena, a od 1919. godine slavi se u crkvi sv. Terezije, tj. u sadašnjoj katedrali - bazilici. Već niz godina Dužijanca se slavi na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza.

Za tu svečanost uvijek su mladići i djevojke pleli dugačke žitne vijence kojima je ukrašena crkva. Također su karuce za bandaša i bandašicu bile ukrašene žitnim vijencima. Posebno je bila pletena žitna kruna koju je nosila bandašica. Već ima više godina da izrađuju od slame i klasova razne simbole i slike. To su tokom proteklih godina radile umjetnice Krista Šokčić rođ. Vuković (Subotica); Đula Prćić (Tavankut); Kata Rogić, Manda i Marija Ivković Ivandekić, Matija Dulić (Đurđin); Ana, Teza i Đula Milodanović (Stari Žednik); Cilika Dulić i Đula Matković (Mala Bosna) i druge.

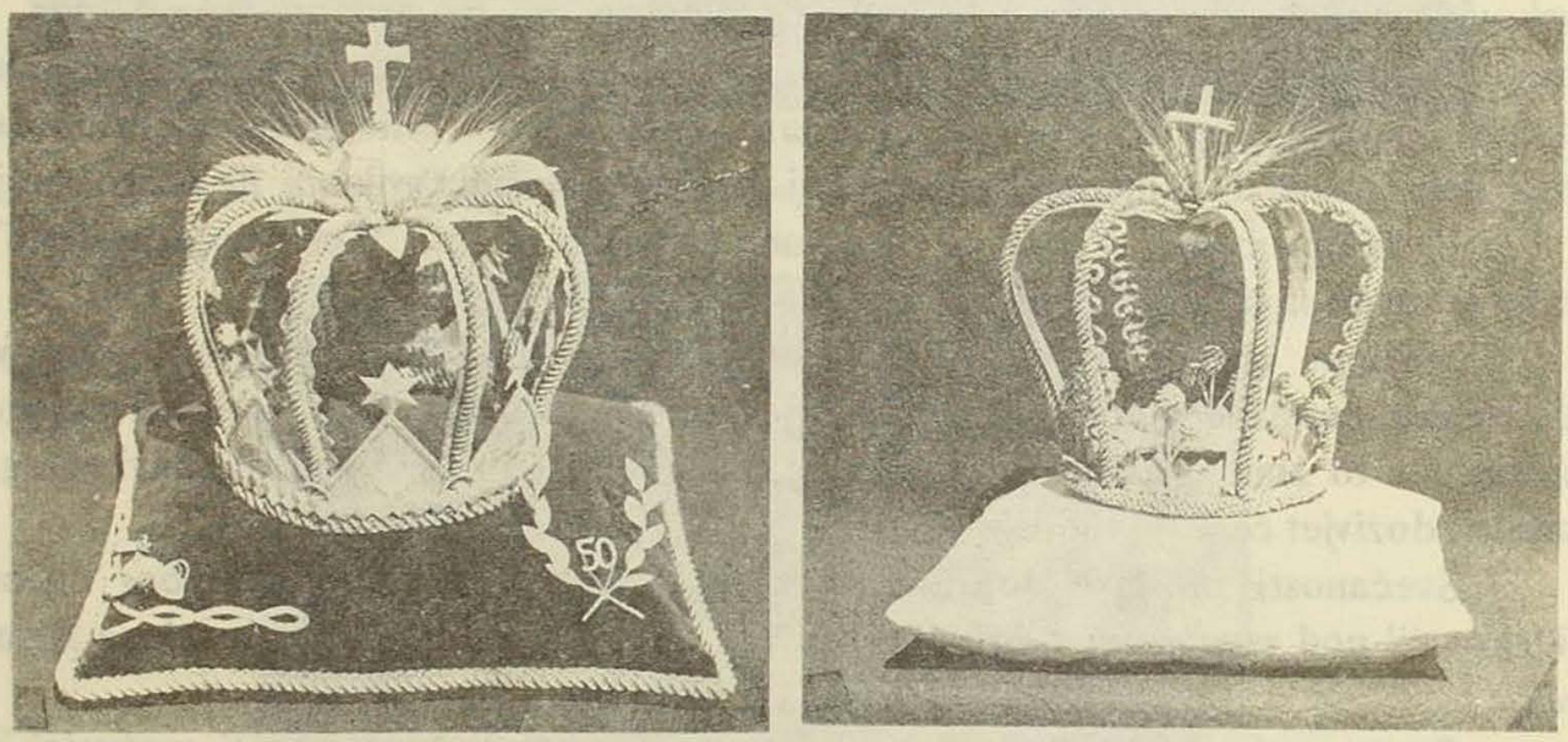

Krune od slame za Dužijancu

Ove godine, 15. kolovoza svečano je proslavljen jubilej Dužijance, njezina 75. godišnjica. Ljepoti svečanosti je doprinijela velika grupa, preko 150 mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji. Među njima su, pored katedralnog bandaša i bandašice iz onih crkava gdje je ranije proslavljena Dužijanca (Sombor, Đurđin, Mala Bosna, Stari Žednik).

U deset sati, uz pozdrav zvona, pred katedralu su stigli na svečano ukrašenim karucama bandaš Grgo Dulić i bandašica Jelica Piuković, sretni u svojoj mladenačkoj ljepoti i nježnosti. To su najljepši trenuci njihove mladosti. Donijeli su ovogodišnji simbol Dužijance, izrađen od slame (bandaš i bandašica nose žitnu krunu, a pred njima je znakovit broj 75 – rad Kate Rogić i Marije Ivković Ivandekić iz Đurđina).

Pred crkvom, uz grupu mladih u bunjevačkim narodnim nošnjama, dočekala su ih dva predstavnika Pastoralnog vijeća, a na ulazu u crkvu dočekao ih je župnik Stjepan Beretić i vlč. g. Blaško Dekanj s ministrantima.

zkvh.org.rs

Poslije prigodne pozdravne recitacije svi su u svečanoj procesiji ušli u crkvu, gdje je biskup Matija Zvekanović blagoslovio novo žito. Zatimje pročitana pjesma Kate Ivanković "Dužijanca" i počela je sv. Misa zahvalnica koju je prikazao biskup Matija Zvekanović uz asistenciju.

Biskup je u svojoj propovjedi govorio o Dužijanci kao blagdanu zahvalnosti kroz 75. godina.

Poslije sv. Mise bila je zahvalna procesija s Presvetim oko katedrale, koju je predvodio biskup M. Zvekanović. "Nebo" su nosili mladići u svečanom crnom odijelu s čizmama, kako su se nakada oblačili bunjevački momci u svečanim prilikama.

U procesiji su učestvovali katedralni bandaš i bandašica s bandašima i bandašicama iz okolnih naselja i Sombora, noseći svoje prikazne simbole ili slike od slame. S njima je bila velika grupa mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji. U procesiji je također sudjelovala grupa "kraljica" s krunama na glavi. Pjevanje "kraljica" je duhovski narodni običaj, ali zbog jubilarne Dužijance i one su se pridružile slavlju.

Grupa odraslih bila je obučena u radnu nošnju kao "risari i risaruše"

Ova procesija nije folklorna parada, nego pobožnost, ali narod je uvijek u ovakovim svečanim zgodama želio pokazati ljepotu svojih narodnih rukotvorina i nošnje. Tom ljepotom narod je želio proslaviti svečanost blagdana i izraziti svoju odanost Vječnoj Ljepoti. Te su se misli nama nametale dok smo gledali ljepotu mladosti naše mladeži u lijepoj bunjevačkoj narodnoj nošnji, svilenoj ili šlingovanoj.

Poslije procesije u crkvi je otpjevana zahvalna pjesma "Tebe Boga hvalimo" i tako je završena proslava jubilarne Dužijance.

Možemo reći da je proslavljena lijepo i dostojno, jer je u katedrali i oko nje bilo veliko mnoštvo vjernika, a osobito je svima bilo drago kad su vidjeli mnogo mladih, jer to znači da će proslava Dužijance živjeti i dalje u srcu i ljubavi našega naroda i doživjet će nove jubileje.

Svečanosti proslave doprinio je svojim pjevanjem katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić, a na orguljama je svirala Jelena Demšedi.

Svečanosti su prisustvovali svećenici iz subotičkih župa i gosti svećenici iz drugih mjesta, koji su sudjelovali na ostalim priredbama proslave jubileja 300. godišnjice.

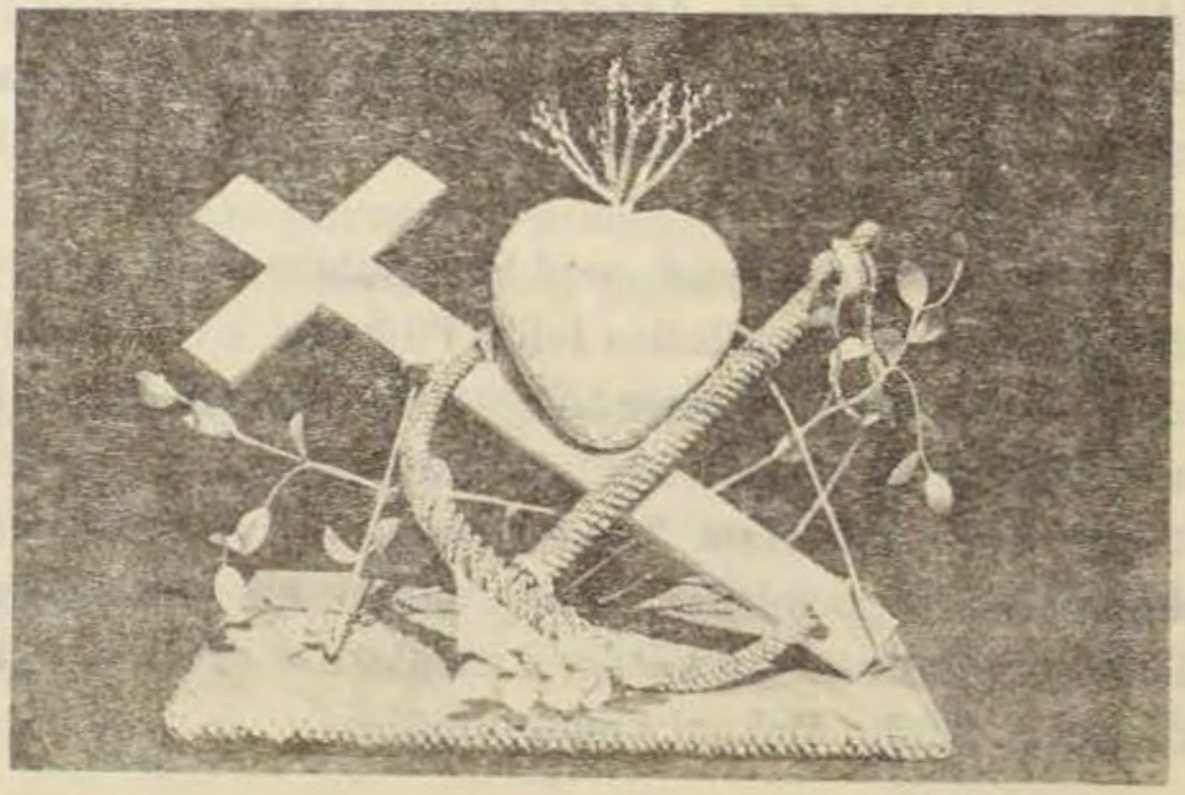

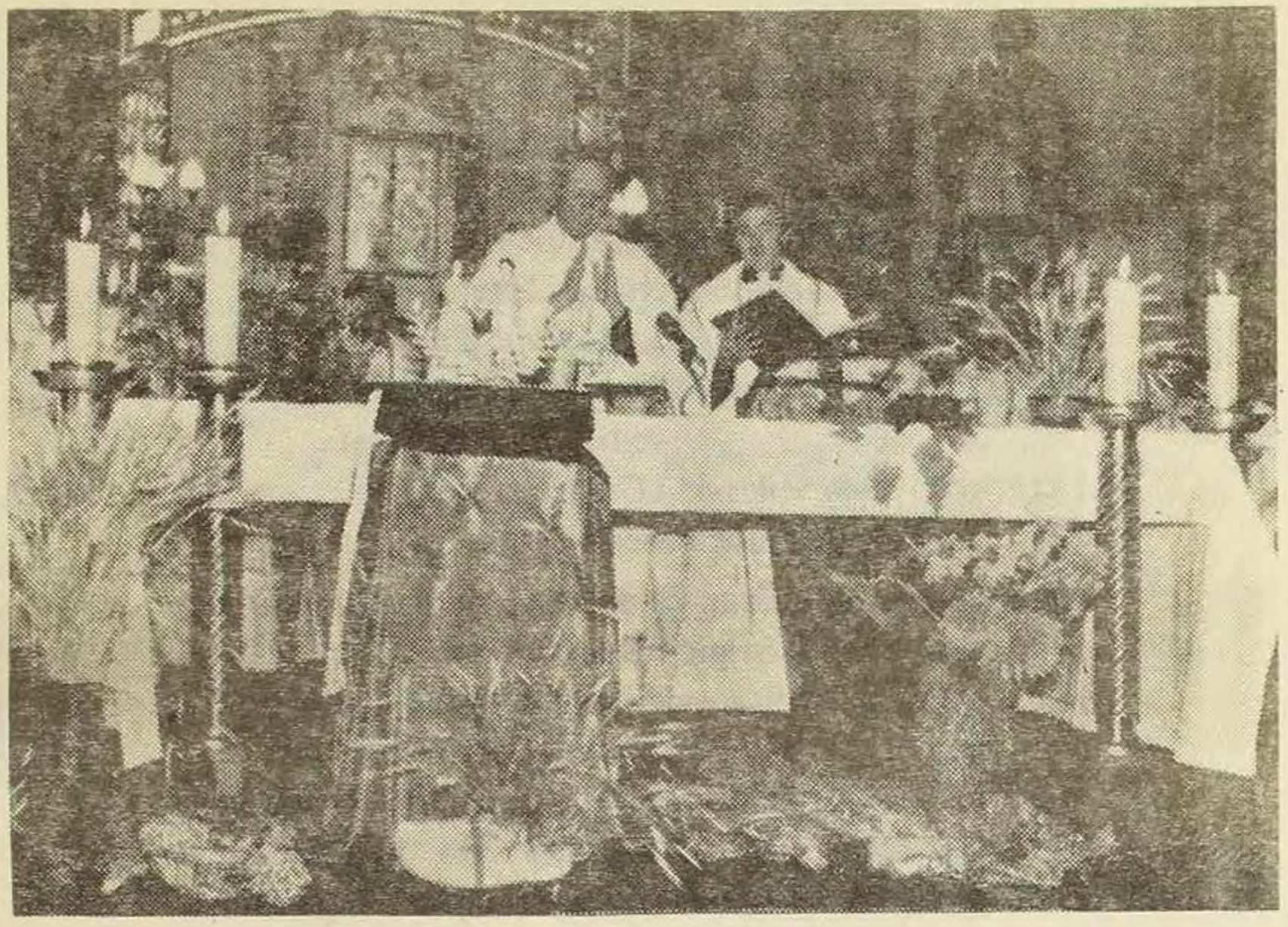

Dužijanca 1986.: Sv. Misa zahvalnica

Bandaš i bandašica s malim bandašom i bandašicom

zkvh.org.rs

POPIS BANDAŠA I BANDAŠICA TOKOM 75 GODINA DUŽIJANCE (1911 – 1986.)

1911. god. Ive Prćić i Marija Prćić
1912. god. Antun Skenderović i Maca Bajić
1913. god. Stipan Dulić i Roza Pejić Tukuljac
Od 1914. do 1918. god. Dužijanca nije održana radi 1. svjetskog rata.
1919. god. Pajo Miković i Giza Šarćević
1920. god. Stipe Dulić i Marija Dulić
1921. god. Aleksandar Vidaković i Marga Kopunović
1922. god. Marko Stipić i Đula Prćić
1923. god. Jakov Šarćević i Manda Jaramazović
1924. god. Geza Dulić i Kristina Jaramazović
1925. god. Andrija Miljački Matak i Klara Skenderović
1926. god. Mate Romić – Regić i Kata Miljački Matak
1927. god. Marko Budinčević i Gabrijela Skenderović
1928. god. Pere Matković i Giza Romić
1929. god. Lajčo Perćić i Jelena Buljovčić
1930. god. Franjo Ostrogonac i Rozika Pletikosić
1931. god. Pere Jaramazović i Giza Prćić
1932. god. Lacko Vojnić Hajduk i Elizabeta Poljaković
1933. god. Josip Kujundžić i Stana Mukić
1934. god. Mate Jaramazović i Etela Dulić
1935. god. Bolto Kopunović i Eta Matković
1936. god. Grgo Vukov i Elizabeta Đukić (Franjo Šarćević i Koca Skenderović)
1937. god. Ive Antunović i Tona Skenderović
1938. god. Ive Oračić i Krista Dulić
1939. god. Pajo Lipozenčić i Marga Dulić
1940. god. Vinko Vuković i Terezija Kuntić
Od 1941. –1945. god. : Djeca su vršila ulogu bandaša i bandašice
1946. god. Lazo Ivković Ivandekić i Roza Gabrić
1947. god. Grgo Skenderović i Anica Čović
Od 1948. – 1957. godine Djeca su vršila ulogu bandaša i bandašice
1958. god. Remija Matković i Terezija Vujković L.
1959. god. Ico Nimčević i Kata Temunović
1960. god. Lazo Kujundžić i Marga Skenderović
1961. god. Mate Dulić i Vita Skenderović
1962. god. Antun Skenderović i Jaga Kujundžić
1963. god. Ivica Stantić i Marta Pandžić

1964. god. Mate Tumbas i Marica Vukov
1965. god. Pajo Kopunović i Terezija Vojnić T.
1966. god. Grgo Piuković i Doca Kujundžić
1967. god. Marko Tonković i Ilka Budinčević
1968. god. Loko Kujundžić i Stana Stantić
1969. god. Blaško Matković i Mira Budinčević
1970. god. Pajo Prćić i Marica Pandžić
1971. god. Lazo Gabrić i Marica Gabrić
1972. god. Ivica Kopilović i Marija Milodanović
1973. god. Lojzija Kujundžić i Julijana Kujundžić
1974. god. Ante Skenderović i Ana Tonković
1975. god. Ive Vojnić T. i Marica Brajkov
1976. god. Tomislav Nimčević i Gabrijela Vukov
1977. god. Stipan Brajkov i Nada Tumbas
1978. god. Pere Kujundžić i Marica Gabrić
1979. god. Marko Gabrić i Marga Stantić
1980. god. Josip Kujundžić i Ruža Radnić
1981. god. Ivan Vujković L. i Marija Ostrogonac
1982. god. Stipan Vojnić P. i Marica Mlinko
1983. god. Josip Vojnić P. i Gordana Cvijanov
1984. god. Marinko Gabrić i Ivanka Stantić
1985. god. Ante Stipić i Marija Sudarević
1986. god. Grgo Dulić i Jelena Piuković

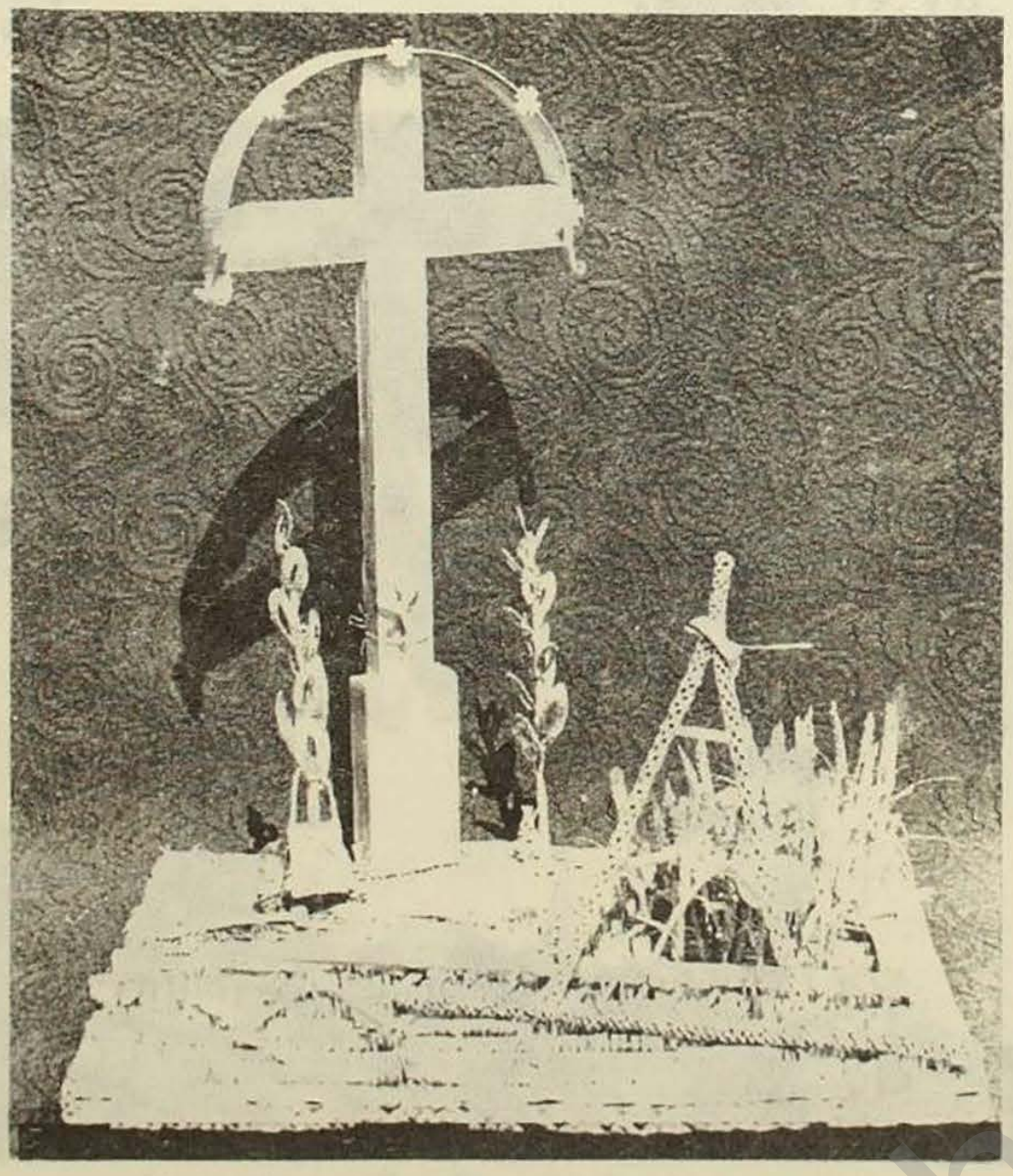

Simbol za Dužijancu, izrađen od slame

zkvh.org.rs

Grupa mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji u procesiji oko katedrale

TRISTA GODINA KASNIJE 1986.

Vila klikće
iz plamine:
gdi si, sine? ...

Sin nizine
zorom svice
s rosom srice.

Putnik dugin
torbu skine
da počine

Odmori se.
započinje.
nize biser

Podvikuje.
Kosu kuje.
odjekuje.

Njiva klikće.
zita bit će.
kruha svima.

Za 75. obljetnicu Dužijance u Subotici

Stipanac

JUBILARNA 75. DUŽIJANCA

Sedamdeset peta
Sedamdeset peta – Ljeljo!

Sad je godišnjica
Sad je godišnjica – Ljeljo!

Što se javno slavi
Što se javno slavi – Ljeljo!

Naša dužijanca
Naša dužijanca – Ljeljo!

Običaj nam sveti
Običaj nam sveti – Ljeljo!

Virnih Bunjevaca
Virnih Bunjevaca – Ljeljo!

Da se i u crkvi
Da se i u crkvi – Ljeljo!

Pri svetom oltaru
Pri svetom oltaru – Ljeljo!

Bogu hvala daje
Bogu hvala daje – Ljeljo!

Na njegovom daru
Na njegovom daru – Ljeljo!

Zrilom žitnom zrnu
Zrilom žitnom zrnu – Ljeljo!

Kruhu svagdanjemu
Kruhu svagdanjemu – Ljeljo!

Daj nam, dragi Bože,
Daj nam, dragi Bože, – Ljeljo!

Da Bunjevac može
Da Bunjevac može – Ljeljo!

U slobodi slavit
U slobodi slavit – Ljeljo!

I sto godišnjicu
I sto godišnjicu – Ljeljo!

Slavlja Dužijance
Slavlja Dužijance. – Ljeljo!

Tavankut, 19. VII. 1986.

Ivan Prćić

grupa "kraljica" s krunama

MEDITATIVNA VEČER

u katedrali - bazilici u Subotici
u subotu, 16. VIII. 1986. u 19 s.

Meditativna večer od 1980. godine održava se u subotičkoj katedrali - bazilici sv. Terezije u okviru priredbe "Dani kruha i riječi" povodom proslave Dužijance 15. kolovoza, a svake godine posvećena je drugoj temi. Ove godine ta priredba uklopljena je u okvir proslave jubileja 300. obljetnice.

Meditativna večer po svom načinu izražavanja pogodna je da se na slikovit način riječju i glazbom prikaže neka tema. Tako, ovom prilikom na slikovit način, rijecima, glazbom i živom slikom prikazana je seoba Bunjevaca i Šokaca u Bačku, njihova ljebav prema svojoj zemlji i postojanost u vjeri.

Na programu večeri bilo je izvodenje recitala koji je izrazio te misli, a mogli smo čuti poruke naših duhovnih voda kao što su biskup Ivan Antunović, biskup Lajčo Budanović, Blasko Rajić...

Na početku, djevojčice, obučene u bijelo, širokom plavom trakom na stepenicama i u svetištu oltara obilježile su rijeke Dunav i Tisu, pa su tako označile teritoriju Subotičke biskupije.

Recital je izvodila grupa mladih, a u prekidima, dok je katedralni zbor ili puk pjevao, pojedine grupe isle su da "zauzmu" mjesto svoga prebivalista. Iz Subotice bila je grupa u bunjevačkoj radnoj narodnoj nosnji i predstavljala je obitelj: otac, majka, sin i kćer. Poslije njih su došli dvoje mladih u bunjevačkoj svečanoj nosnji iz Sombora. U sokačkoj narodnoj nosnji došlo je po dvoje mladih iz Bačkog Brega, Bačkog Monostora i Sonte. Iz Bača su bili djecak i djevojcica u sokačkoj narodnoj nosnji. Grupa iz svakog mjesta isla je odvojeno u pratnji redovnika i svećenika, koji su ih vodili.

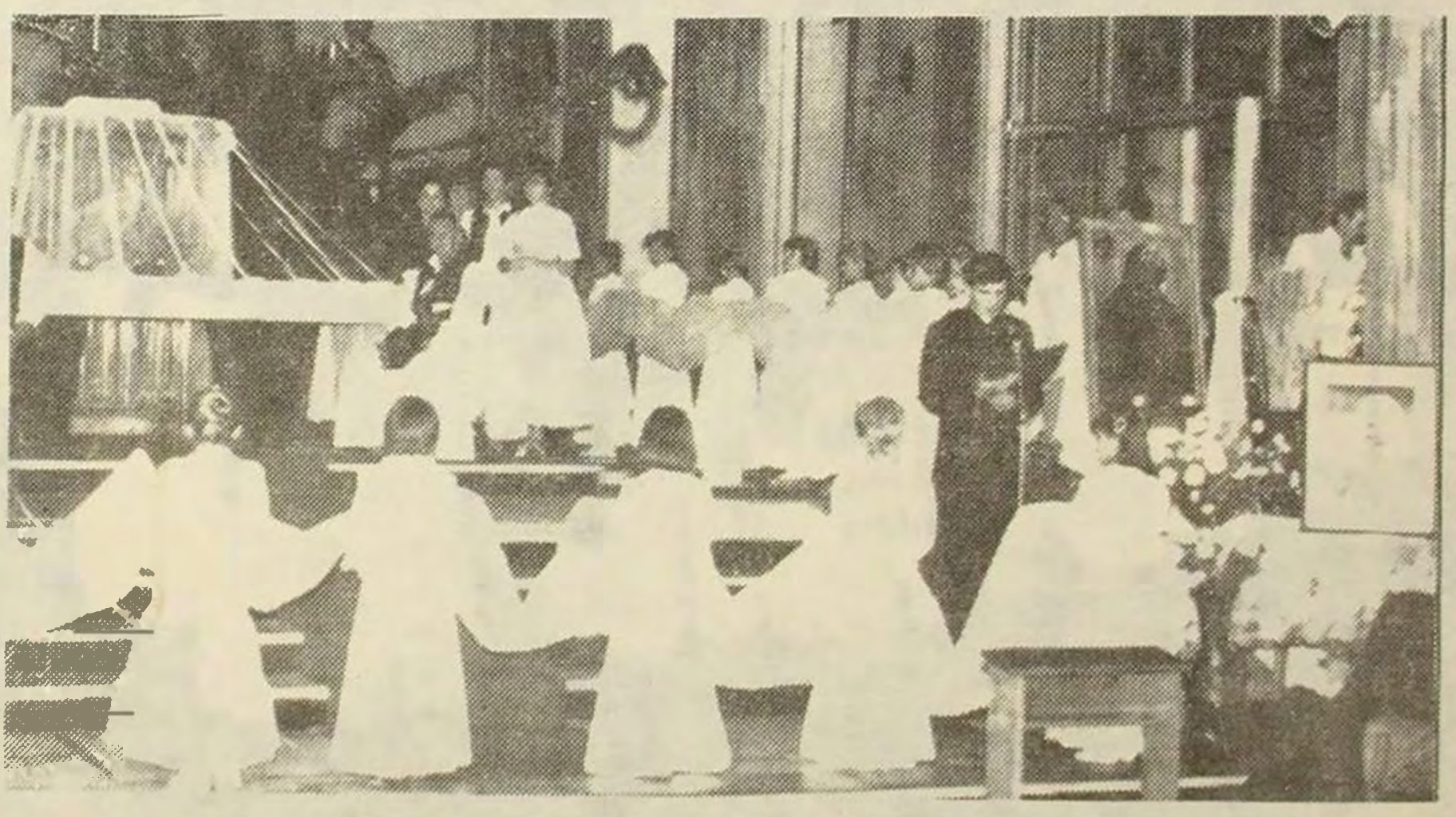

Djevojcice u bijelim plavom vrpcom su označile teritoriju Subotičke biskupije

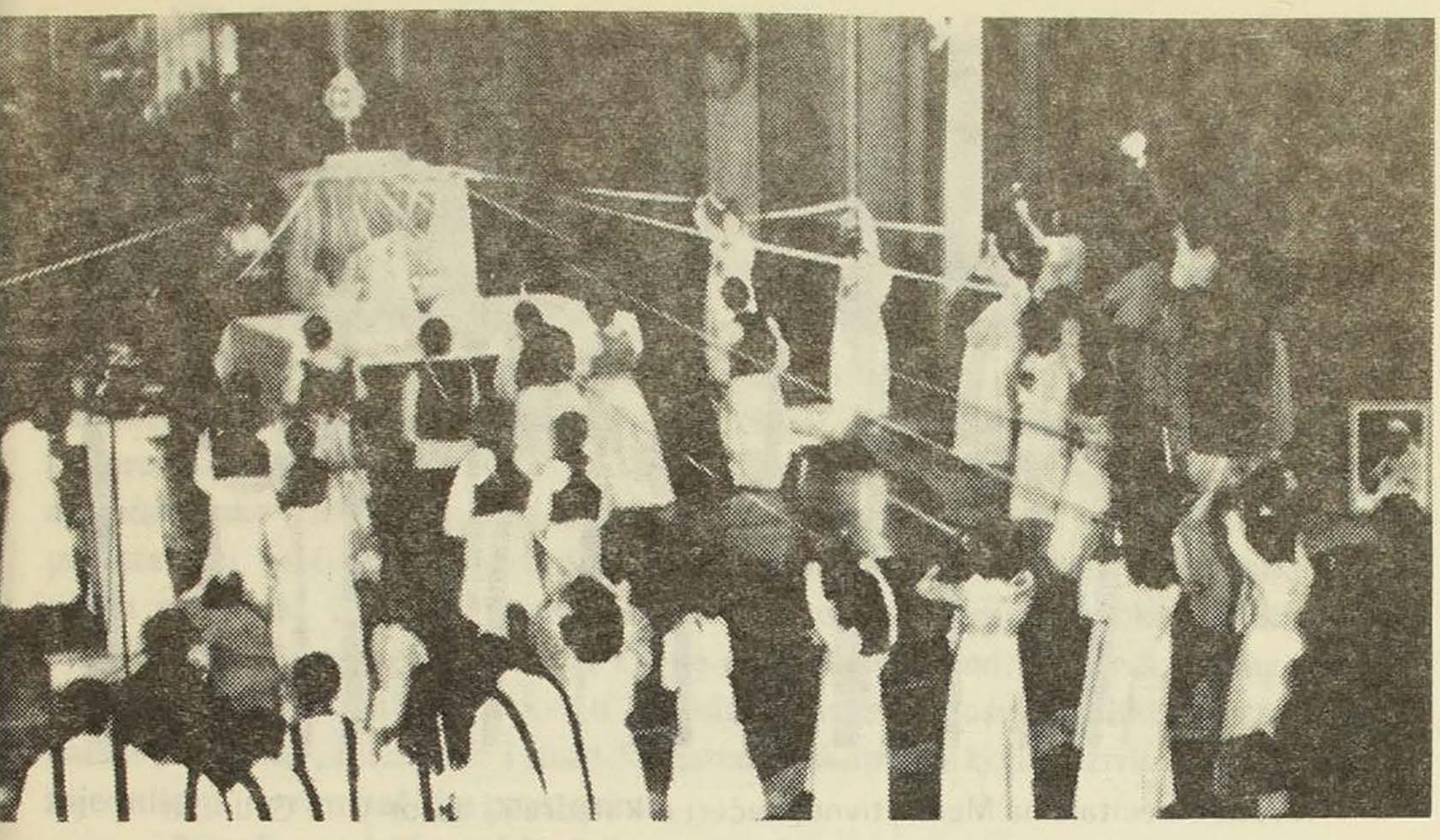

Završni prizor na meditativnoj večeri u katedrali

Zatim je na povišeni dio oltara franjevac iz Blagaja stavio Presveto da se slikovito prikaže prisutnost Božja u životu našeg naroda, a puk je pjevao pjesmu "Svet, svet...".

Poslije toga trinaest djevojčica u bijelom razvilo je trinaest bijelih svilenih traka iznad čitave "označene teritorije". Trake su bile od Presvetog preko pojedinih grupa i na taj način slikovito je prikazana milost i ljubav Božja prema svima u toku trinaest vjekova kršćanstva u hrvatskom narodu. Franjevac je blagoslovio Presvetim sve grupe i sve prisutne vjernike u katedrali. Kratkim klanjanjem i molitvom vjernika, koju su predvodili recitatori recitala, završena je ova znakovita i sadržajem bogata duhovna priredba. Dok su vjernici izlazili, pjevali su pjesme "Ne ostavi nas nigdar" i "Majko Božja Radosna" na poznatu bističku melodiju.

Pored lijepog broja vjernika, na ovoj priredbi bili su prisutni svećenici, nadbiskup Marko Jozinović, biskupi Ćiril Kos i Matija Zvekanović.

Osnovnu zamisao ove priredbe dao je vlč. Andrija Kopilović, župnik u Aleksandrovu u Subotici. Zajednički su napisali scenarij Vita Grunčić i Andrija Kopilović. Recital je napisala i s recitatorima uvježbala Vita Grunčić. Katehistice subotičkih gradskih župa pomogle su u sakupljanju djevojčica koje su bile obučene u bijelo. Uvježbala i vodila ih je s. Eleonora Merković.

Ova priredba ostavila je snažan dojam na sve prisutne svojim bogatim sadržajem i lijepom slikovitošću. Svim izvođačima i sudionicima treba dati veliku pohvalu

zkvh.org.rs

Izvođači recitala na Meditativnoj večeri u katedrali i autor Vita Grunčić

SVEČANA SV. MISA ZAHVALNICA
u dvorištu sjemeništa "Paulinum"
u nedjelju, 17. VIII 1986. god. u 10 sati

Ova svečana sv. Misa zahvalnica završna je svečanost našeg jubileja 300. godišnjice i zato je to bio vrhunac slavlja. Taj svečani skup bio je izraz zahvalnosti za sve primljene darove i milosti tokom vjekova, ali u isto vrijeme to je bio skup gdje je naglašena ideja ekumenizma na najljepši način. Zato će ova svečanost ostati zapisana u povijesti kao ekumenski sastanak katolika s predstavnicima drugih sestrinskih kršćanskih Crkava u Bačkoj.

Svečano euharistijsko slavlje počelo je slikovitim ulazom. U 10 sati, uz pozdrav zvona katedrale i uz pjesmu puka, krenula je procesija iz doma biskupije prema dvorištu sjemeništa "Paulinum", gdje je bio postavljen veliki podij za oltar.

U prvom dijelu procesije bila je velika grupa mladih u narodnim nošnjama. To je bila prava slika bačke šarolikosti naroda. Katedralni bandaš i bandašica nosili su sliku "Radosne Gospe Bačke" i stavili su je pred oltar. Pored mladih u bunjevačkoj i šokačkoj narodnoj nošnji bili su mladi gosti u madarskoj, slovačkoj i rusinskoj narodnoj nošnji. U procesiji su bile duhovske "kraljice", a prvi puta su bili i uskrsni "polivači". Također je bila grupa starijih koji su bili obučeni u radnu narodnu nošnju kao "risari" i "risarušе".

U drugom dijelu procesije, iza đakona koji je nosio svečano ukrašeno evanđelje, išlo je svećenstvo i biskupi zajedno s gostima, predstavnicima drugih sestrinskih Crkava u Bačkoj.

Prije početka sv. Mise ceremonijar slavlja vlč. Andrija Kopilović pozvao je bačkopalanačkog župnika i predsjednika Organizacionog odbora Lazara Ivana Krmpotića da predstavi goste.

Vlč. L. I. Krmpotić kao domaćin u ime mjesne Crkve koja govori hrvatskim jezikom i u ime Organizacionog odbora za proslavu predstavio je i pozdravio goste, a to su bili: nadbiskup i metropolita vrhbosanski dr Marko Jozinović; biskup mostarsko-trebinjski mons. Pavao Žanić; biskup đakovački i srijemski mons. Ćiril Kos; domaći subotički biskup i pokrovitelj proslave mons. Matija Zvekanović; protojerej mitrifor župnik grkokatoličke župe u Ruskom Krsturu mons. Mihael Makaj kao predstavnik bačkih grkokatolika; provincijal hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda o. Rajko Gelemanović; delegat provincijala franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Jozo Bošnjaković, gvardijan iz Tuzle; delagat provincijala hercegovačke franjevačke provincije dr Andrija Nikić iz Mostara; predstavnici karmelićanske, isusovačke i dominikanske redovničkes zajednice kao i predstavnice svih redovničkih obitelji; predstavnici kršćanskih sestrinskih Crkava: predstavnik Srpske Pravoslavne Crkve, paroh subotički Tomislav Veselinović kao zastupnik episkopa bačkoga Nikanora Ilčića; biskup slovačke Evangeličke Crvke u Jugoslaviji Andrej Beredi; biskup mađarske kršćanske Reformirane Crkve u Jugoslaviji Imre Hódossy. Zatim predstavnici mađarske, slovačke, njemačke i rusinske narodne skupine s kojima živimo u katoličkom zajedništvu u ovim bačkim prostorima.

Također su bili gosti iz dviju mostarskih župa i Blagaja, iz Širokog Brijega u Hercegovini i iz zagrebačkih župa Remete, Savski Gaj i Sv. Klara.

Na kraju su svima prisutnima upućene riječi pozdrava:

"Sve Vas najsrdačnije pozdravljam i pozivam da se uključite u ovo sveto zajedničko zahvaljivanje za dar tri stoljetne vjernosti Crkvi i Isusu Kristu, moleći da po ljubavi ta Isusova prisutnost poraste medu svima nama i da bude zalog ljepšega sutra za Crkvu i za sve nas koji u ovim prostorima živimo".

Zatim je pokrovitelj ove proslave, biskup M. Zvekanović pročitao Papinu poruku, upućenu ovom svečanom skupu preko državnog tajnika kardinala Casarolija. (Poruku objavljujemo na 38. str. ovog kalendra).

Svečano Euharistijsko slavlje 17. kolovoza 1986.

zkvm.org.rs

Pokrovitelj proslave biskup M. Zvekanović

Poslije toga je biskup Ćiril Kos pročitao pismo zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Franje Kuharića koji je bolešću bio spriječen da bude među nama. (Pismo objavljujemo na 39. str. ovog kalendara).

Zatim je prisutne pozdravio na mađarskom jeziku generalni vikar Subotičke biskupije i župnik u subotičkoj župi Isusa Radnika mons. József Rehak u ime vjernika katolika Mađara.

Pozdrave su prenijeli na svom maternjem jeziku i župnik u Selenči, Mihael Zolarek u ime katolika vjernika Slovaka; župnik u Odžacima, Jakov Pfeifer u ime vjernika katolika Nijemaca i župnik u Ruskom Krsturu, Mihael Makaj u ime vjernika grkokatolika.

U ime sestrinskih Crkava, t. j. u ime Srpske Pravoslavne Crkve, Slovačke Evankeličke Crkve i mađarske kršćanske Reformirane Crkve pozdrave na svom maternjem jeziku izrekli su njihovi predstavnici koje smo gore spomenuli.

Tako smo sjedinjeni u duhu ekumenizma mi vjernici Hrvati u Bačkoj sa svim vjernicima Subotičke biskupije i sa sestrinskim kršćanskih Crkvama.

Poslije tih pozdrava počela je svečana Euharistijska služba kojoj je predsjedao vrhbosanski nadbiskup dr Marko Jozinović, nadbiskup one metropolije i onih krajeva iz kojih su nekada naši preci došli u Bačku. U koncelebraciji su bili ostali prisutni biskupi i svećenici.

U molitvi je izražena zahvalnost i molba: "Bože, ovaj Ti narod, utjelovljen u Tvoju Crkvu, zahvaljuje za tristo godina Tvoje očinske skrbi, rasta u evanđeoskoj svijesti, milosti i crkvenosti. Kaje se za svoje slabosti i propuste i sve to stavlja u Tvoje milosrđe. Po zagovoru i uzoru presv. Bogorodice želi u budućnosti ostvariti Tvoje želje i planove. Zato mu potrebitu milost udijeli po Gospodinu našem Isusu Kristu koji s Tobom živi i kraljuje u sve vijeke vjekova. Amen".

Odlomak iz Evanđelja po Mateju ("Vi ste svjetlo svijeta i sol zemlje") otpjevao je gvardijan iz Tuzle, fra Jozo Bošnjaković po staroj bosanskoj melodiji, onako kako su nekada pjevali naši stari.

Propovijed, Božju riječ tumačio je mostarski biskup kao i na proslavi prije pedeset godina (1936. god.).

Biskup Pavao Žanić počeo je propovijed ovim riječima:

"Hvaljen Isus i Marija! Draga braćo i sestre! Pozdravlja Vas, čestita i govori biskup sa Bune, iz Mostara, odakle su vaši pradjedovi prije tristo godina otišli i došli ovdje kao i oni iz okolice Tuzle. Vi slavite spomen jednog velikog događaja.

Mi jedva danas možemo zamisliti šta je to značilo u ono doba napustiti svoje, pa torbu na rame i otići u nepoznato. Danas se seli avionima, brodovima, vlakovima i automobilima. Onda je bilo – torbu na rame pa idi, a glava je svaki čas mogla pasti. Iđi a ne znaš kamo ideš. To je tragičnost svih velikih bijegova i seoba. Ta tragičnost, barem u duhovnom smislu, i danas je prisutna. Kaže se i danas da ljudi najviše gube svoju vjeru i svoj identitet kad sele iz rodnoga kraja. Mi znamo kad Hrvat odseli u Ameriku, ili Australiju, ili bilo gdje, njegov unuk ne zna hrvatski govoriti i ne zna ko je i što je. Vaši pradjedovi otišli su i sačuvali do danas svoj identitet, i narodni i vjerski. Vi znate i danas odakle ste, što ste i što vjerujete, a to je velika stvar".

Poslije toga biskup je govorio o presudnoj važnosti vjere u životu pojedinaca i naroda.

Zatim je govorio o ulozi Crkve kao činiocu kulture našega naroda.

Na kraju je istakao dva najveća problema u suvremenom životu hrvatskoga naroda. To je pitanje djece u obiteljima i pitanje duhovnih zvanja, jer nema budućnosti, nema opstanka bez djece u obiteljima i bez duhovnih zvanja.

Nakon propovijedi, umjesto vjerovanja, nadbiskup M. Jozinović predvodio je obnovu krsnog saveza vjernika u znak obnovljene vjernosti. Poslije toga nadbiskup je

Sarajevski nadbiskup Msgr. Marko Jozinović

zkvh.org.rs

Mostarski biskup Msgr. Pavao Žanić

sve poškropio blagoslovljenom vodom koja je donesena s izvora u Gradvorhu i s izvora rijeke Bune.

Zas vo svečano euharistijsko slavlje sastavljena je posebna molitva vjernika koju su molili svećenik, redovnik, redovnica, otac, majka, momak, djevojka, dječak, djevojčica i član Pastoralnog vijeća.

Molitva vjernika završena je zazivom:

"Za naše pokojne, za one koji su u Crkvi obnovili svoj narod kao fra Andelko Šarčević, fra Mihajlo Radnić, fra Lovoro Bračuljević, fra Mirko Pavić, fra Stipan Vilov, fra Grgur Peštalić, biskup Ivan Antunović, Ambrozije Šarčević, Nikola, Ilija i Pajo Kujundžić, Ivan i Ante Miroljub Evetović, s. Leopoldina Čović, biskup Lajčo Budanović, Blaško Rajić, Ivan Kujundžić i sluga Božiji Gerard Tomo Stantić. Neka ih Gospodin uvede u puno zajedništvo sa sobom, a oni neka molitvama nastave iz neba dvoriti svoj narod i zauzimati se za nas kako bismo i mi mogli izvršiti svoje poslanje i stići u zajedništvo s njima i sa svima svetima u Kristu. Molimo Te!"

Onda je slijedio lijep i slikovit čin – prikazivanje darova. Grupa mladih u bunjevačkoj i šokačkoj narodnoj nošnji prinijeli su svoje prikazne darove, ali posebno treba istaći prikazne darove gostiju:

Starac iz Mostara (75. god.) prinio je svoj dar korpicu smokava i knjigu o fra Didaku. Djevojka iz Blagaja predala je umjetničku sliku Blagaja kao dar mostarskog biskupskog ordinarijata i hercegovačke franjevačke provincije. Gvardijan iz Tuzle, fra Jozo Bošnjaković donio je kamen s Gradovrha i vodu s izvora nedaleko od ruševina starog franjevačkog gradovrškog samostana. Mostarski župnik i generalni vikar don Luka Pavlović donio je kamen i vodu s izvora rijeke Bune. Djevojka sa Širokog Brijega darovala je knjigu o svom mjestu, grmofonsku ploču i kasetu mladih uz poseban pozdrav riječima: "Donosimo Vam dar iz naše i Vaše Hercegovine". Mladi Madari donijeli su grožde i cvijeće. Mladi Slovaci iz Selenče darovali su sliku na kojoj je prikazan

grb Bačke i tri mala grba (Subotica, Bač, Selenča) s natpisom "Slovaci katolici zahvaljuju za godine suživota sa Hrvatima u Bačkoj u duhu Evandelja". Momak i djevojka iz Novog Sada dali su vazu i cvijeće kao dar u ime mladih vjernika.

Poslije sv. Mise subotički biskup M. Zvekanović posvetio je vjernike i biskupiju Prečistom Srcu Marijinu, a zatim je otpjevana zahvalna pjesma "Tebe Boga hvalimo".

Na kraju svečanosti djevojka Gordana pročitala je prigodnu pjesmu koju je spjevala i poslala s. Marija od Presvetog Srca (Anka Petričević) pod naslovom "Pjesma zanosne hvale". (Pjesmu objavljujemo u ovom kalendaru poslije ovog prikaza).

Za vrijeme euharistijskog slavlja pjevao je katedralni zbor "Albe Vidaković" pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić. Pučko pjevanje vodio je o. Mato Miloš, karmelićanin.

Tako je završena sv. Misa zahvalnica kojom smo zahvalili za sve primljene darove i milosti tokom proteklih stoljeća s poniznom molitvom za blagoslovljene dane u našoj sadašnjosti i budućnosti.

Vjernici, zadovoljni i obogaćeni u duši, razilazili su se uz pjevanje pjesama "Do nebesa nek se ori" i "Hoćemo Boga".

Razmišljajući o ovom velikom slavlju, treba zahvaliti svima koji su svojim prisustvom doprinijeli ljepoti ove svečanosti.

U prvom redu zahvaljujemo svima koji su nam donijeli pozdrave iz stare postojbine. Želimo istaći zahvalnost dr Marku Jozinoviću, biskupu mons. Pavlu Žaniću, biskupu mons. Ćirilu Kosu, svim svećenicima i franjevcima i drugim redovnicima i re-

Mladi u šokačkoj narodnoj nošnji

zkvm.org.rs

dovnicama, te ostalim vjernicima koji su nam se kao gosti pridružili u ovoj velikoj zahvalnoj svečanosti.

Treba izraziti posebnu zahvalnost predstavnicima drugih naroda, s kojima vjekovima zajedno živimo, što su došli da izraze svoje povjerenje.

Zahvalnost dugujemo predstavnicima sestrinskih kršćanskih Crkava u Bačkoj, koji su svojim prisustvom pokazali dobru volju u duhu ekumenizma.

S iskrenom radošću i zahvalnošću obraćamo se mladima koji su u narodnim nošnjama svojom mladenačkom ljepotom i poletom bili najljepši ukras na proslavi našeg jubileja 300. godišnjice.

Najljepša hvala pokrovitelju proslave, biskupu M. Zvekanoviću i Organizacionom odboru koji su svojim slaganjem doprinijeli uspjehu proslave jubileja 300. godišnjice.

Također najljepša hvala svima koji su bilo materijalno (novcem ili u naravi), bilo duhovno (svojim molitvama i žrtvama) kao i svima onima koji su svojim konkretnim radom pomogli u organiziranju pojedinih priredbi u okviru ove proslave.

Sve fotografije sa proslave snimio je Branko Vaci.

Grupa u šokačkoj narodnoj nošnji

PJESMA ZANOSNE HVALE

(U povodu 300. obljetnice obnove crkvenog života vjernika Hrvata u Bačkoj)

Nek pjesma zanosne hvale prostorom odjekne ovim -
Na slavu Trojednog Boga, a smjernim naroda glasom.
Što radost svoju nam dade - životom obdari novim,
I zemlju dade nam ovu što zlatnim njiše se klasom.

Sred mnogih stradanja, muka vodila Ljubav nas blaga,
Ne dade da nam se naša djedovska ognjišta zgase,
Da se ne zastre domaja i pjesma utihne draga ...
Sad naše slobodno Neho zvijezde nam blistave krase.

Na ove dodosmo ravni, tlo čvrsto nadosmo ovo,
Ovdje nam zajeca duša i suza zali nam mede,
Sa svojim ovdje smo Bogom i Nebo motrimo novo,
I sjaj nam milosti Tvoje - spasenja obasja vjede.

+++++

Kad zulum tudinski - harač ostavi garišta pusta,
Ime nam htjede da zbriše, baštinu u prah da satre,
I kada domaju, rod nam obavi tama - noć gusta -
Besmrtnu iskru života uzalud htjede da satre.

U mrtve, rasute kosti Ti dahnu besrmtnim dahom:
Život se probudi opet - vatra na ognjištu gori,
I srce ljubavlju diše, životom Tvojim - ne strahom,
I biće osnaži naše ..., duh se sad snažnije bori.

+++++

Ljepota milosna Tvoja u duše trajno se sliva,
Ravnice mirišu naše i cvat se javlja za cvatom.
Domaja krasna je moja - odrazom Raja Tvog biva;
Raskošna zemlja je ova - Kraljica ovita zlatom.

Tko može ostavit Tvoje ravnice - salaše krasne,
Otajne zvukove Tvoje - u duši zvone sve jače ...?
O Zemljo, disajem Tvojim pjesme odjekuju glasne;
Nad Tvojom čistom ljepotom i srce često mi plače.

zkvh.org.rs

Nek Tvoja, Bože, dobrota nad ovim narodom bdije,
I Duh Tvoj besmrtni blagi nad svom nek zemljom sad diše,
A Tvoja vječna nek ljubav ko sunce duše nam grije:
Potomstvo bit će nam brojno ... Ko klasje zlatno se njiše!

Očuvaj baštinu našu i u njoj Vječnosti znamen ...
Pred Tvojom besmrtnom Snagom nek moć sad uzmakne kleta:
Neka se nikad ne ugasi vjere nam djedovske plamen ...
Jer ova zemlja mila ... nama je draga i sveta.

14. VIII. 1986.

S. Marija od Presv. Srca
(Anka Petričević)

MOLITVA ZA MATIJU

Molimo Te, Gospodine, za tvoga slugu Matiju,
koji je zemlju orao i žito sijao,
žito kosio, vršio i od dudova pekao rakiju,
babu grdio i kraj zemljane peći se grijao.

Tebe je molio da u pravo vrijeme pošalješ oblake,
da zaštitiš usjeve od mrazeva i leda,
po Tvojoj stazi je upravljao svoje korake,
s ljubavlju je pazio na košnice meda.

Za mržnju sa susjedima nikada nije znao,
vinovu lozu je obrezivao i mlado vino točio,
namjerniku je rado, što mu pripada davao,
na čelo je šešir nabijao kad se od kiše namočio.

Bio je blizak zemlji i s njom je vodio govor,
razumio je ptice i njihove znakove u letu.
Za trud svoj nije očekivao da mu glavu okiti lovor,
bio je jednostavan, običan putnik na svijetu.

Pomolimo se za pokoj njegove umrle duše
da i tamo sluša kako se zreli klasovi njišu,
da zaboravi na kišne večeri i neočekivane suše,
da stabla s plodovima nad njegovom glavom dišu.

Molimo Te, Gospodine, za Tvoga slugu Matiju,
koji je izuo opanke i prešao preko tvojih međa,
da ga Tvoja ljeta bolje nego ovdje griju
i da od mnogog tereta i briga odmori leđa.

Zagreb
27. 03. 1986.

Ante Jakšić

PRIGODNA KRALJIČKA PISMA

TRISTA LITA

1. Uži dio davne
   Uži dio davne – Ljeljo

2. Panonije ravne
   Panonije ravne – Ljeljo

3. Dunav – Tisa grle
   Dunav – Tisa grle – Ljeljo

4. Tamo od Budima
   Tamo od Budima – Ljeljo

5. Pa do Varadina
   Pa do Varadina – Ljeljo

6. Na toj ravni ima
   Na toj ravni ima – Ljeljo

7. Ljudskih naselbina
   Ljudskih naselbina – Ljeljo

8. Od davnih davnina
   Od davnih davnina – Ljeljo

9. Ljudi razna soja
   Ljudi razna soja – Ljeljo

10. Govora i lica
    Govora i lica – Ljeljo

11. Ko u šumi ptica
    Ko u šumi ptica – Ljeljo

12. Svudan Bunjevaca
    Svudan Bunjevaca – Ljeljo

13. Al najviše ima
    Al najviše ima – Ljeljo

14. Subotica bila
    Subotica bila – Ljeljo

15. Turskog zla ih krila
    Turskog zla ih krila – Ljeljo

16. Rit i zemunica
    Rit i zemunica – Ljeljo

17. A žitno im zrno
    A žitno im zrno – Ljeljo

18. Da bi imo kruva
    Da bi imo kruva – Ljeljo

19. Žitna jama čuva
    Žitna jama čuva

20. Turski zulum slomi
    Turski zulum slomi – Ljeljo

21. I naša vojnica
    I naša vojnica – Ljeljo

22. U sastavu vojske
    U sastavu vojske – Ljeljo

23. Eugena princa
    Eugena princa – Ljeljo

24. Tad od rike Bune
    Tad od rike Bune – Ljeljo

25. Sa zemlje Hercega
    Sa zemlje Hercega – Ljeljo

26. Nov roj Bunjevaca
    Nov roj Bunjevaca – Ljeljo

27. Vođen od otaca
    Vođen od otaca – Ljeljo

28. Ujka - franjevaca
    Ujka - franjevaca – Ljeljo

zkvh.org.rs

29 Krece put ravnice
Krece put ravnice — Ljeljo

30 Sve do Subotice
Sve do Subotice — Ljeljo

31. Baje - Segedina
Baje - Segedina — Ljeljo

32. Da popuni mista
Da popuni mista — Ljeljo

33. Gdi Bunjevca ima
Gdi Bunjevca ima — Ljeljo

34. Kada je to bilo
Kada je to bilo — Ljeljo

35. Ako te ko pita
Ako te ko pita — Ljeljo

36 Ti mu reci s mista
Ti mu reci s mista — Ljeljo

37. "To se, brate, zbilo
To se, brate, zbilo — Ljeljo

38. Prije lita trista
Prije lita trista" — Ljeljo

39. I neka ti oko
I neka ti oko — Ljeljo

40. Od radosti blista
Od radosti bilista! — Ljeljo

Ivan Prćić Tavankut, 8/9. VII 1986.

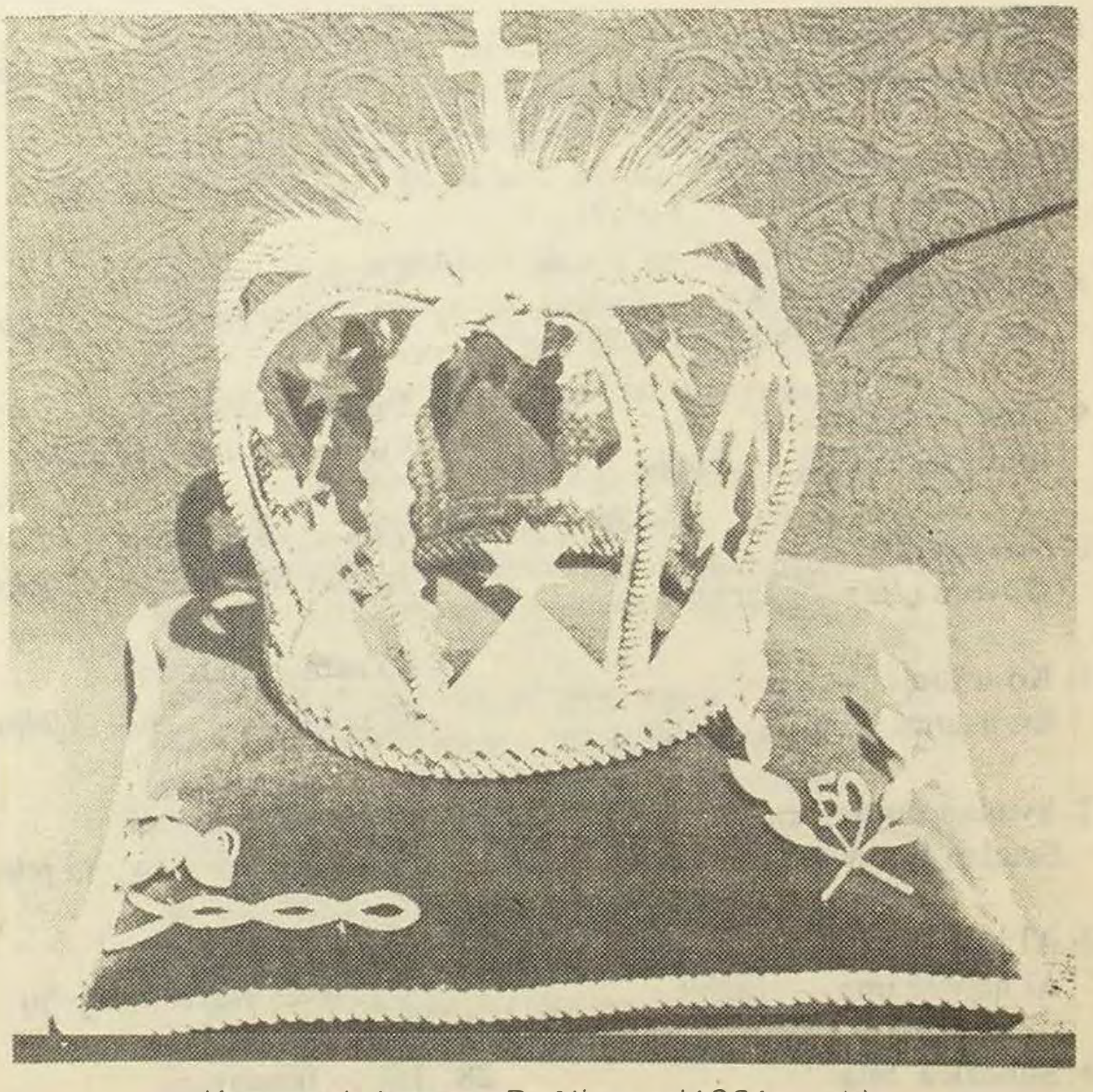

Kruna od slame za Dužijancu (1961. god.)

DANAS NAM JE, RODE!

Danas nam je, rode,
Danas nam je, rode – Ljeljo!

Lip dan osvanio,
Lip dan osvanio – Ljeljo!

I pun je veselja,
I pun je veselja – Ljeljo!

Srca razdragana,
Srca razdragana – Ljeljo!

Srca raspivana,
Srca raspivana – Ljeljo!

Tristo godinica,
Tristo godinica – Ljeljo!

Kako naši stari,
Kako naši stari – Ljeljo!

Naši pradidovi,
Naši pradidovi – Ljeljo!

U Bačku su stigli,
U Bačku stu stigli – Ljeljo!

Jedna slavna grana,
Jedna slavna grana – Ljeljo!

Naših Bunjevaca,
Naših Bunjevaca – Ljeljo!

Druga slavna grana,
Druga slavna grana – Ljeljo!

Dičnih nam Šokaca
Dičnih nam Šokaca – Ljeljo!

Težak put im bio,
Težak put im bio – Ljeljo!

U tu ravnu Bačku,
U tu ravnu Bačku – Ljeljo!

Zemlju nepoznatu,
Zemlju nepoznatu – Ljeljo!

Evo danas, rode,
Evo danas, rode – Ljeljo!

Sad se navršava,
Sad se navršava – Ljeljo!

Tristo godinica,
Tristo godinica – Ljeljo!

Od tih davnih dana,
Od tih davnih dana – Ljeljo!

Mi se sad sićamo,
Mi se sad sićamo – Ljeljo!

Slavnih tih junaka,
Slavnih tih junaka – Ljeljo!

I naših predaka,
I naših predaka – Ljeljo!

Amalija

Subotica
15. VIII 1986.

zkvh.org.rs

RADOSNOJ GOSPI

Pozdravljena budi, Radosna Gospo!
Oko Tvojega skupismo se lika.
Pozdravljena i blagoslovljena,
Ti si s nama, već puna tri vika.

Blagoslovljena briga Tvoja, Majko,
Što nad nama bdije već stoljećima.
Blagoslovljeno materinsko srce,
U njemu ljubavi za sve nas ima.

Blagoslovljene ruke naših majki,
Krunicu koje Ti nižu svako veče.
Rekla bih da narod koji Gospu štuje,
Da narod onaj propasti nikad neće.

A ipak, Majko, nismo daleko...
Svakim nas danom sve manje ima.
Kad dite, blagoslov Božji sveti,
U ovo vrime, sve se teže prima.

Oprosti nam naša, Radosna Gospo!
Možeš li s nama radosna biti?
Kad Sina Tvog i Tebe, majčice,
Znademo tako teško žalostiti.

Hoćemo sada, Radosna Gospo,
Da Ti zahvalimo u ime roda svog.
O, kad bi mogli bar malo zavridit,
Nebeska Majko, zagovora tvog.

Ostani s nama, Radosna Gospo!
I u budućnosti čuvaj nas i štiti.
Kad ne budemo vriđali Boga
I Ti ćeš, a i mi, radosni biti.

Kata Ivanković

Ova pjesma je recitirana
u subotičkoj katedrali 11. VIII. 1986.

ZAHVALA FRANJEVCIMA

Dragi oci, sinovi svetog Franje,
Doveli ste Bunjevce u puste ravnice,
Bižeći pred opakim Turcima,
Noseći prid sobom lik svete Divice.

Dilili ste s nama radost i tugu,
Već evo punih tristo godina,
Hrabrili nas da će muke proći,
Da je ovo samo suzna dolina.

Čuvali ste tri stotine lita,
Naše duše od nevolje klete,
Ostali smo virni Bogu svome
Uz vašu pomoć i molitve svete.

Zato Vam budi do neba hvala,
Sinovi Franjini, naši oci dragi,
Neka Vam na nebu stostruko plati,
Naš Isus Krist i pastir blagi.

Subotica, 4. X. 1986.

Đula Milodanović

(Ovu pjesmu pročitala je djevojka Gordana na proslavi 250. obljetnice posvete franjevačke crkve u Subotici (1736 – 1986).

NEKE SKICE IZ STAROG "KERA" U SUBOTICI

Obično se nelagodno osjećamo kad nam nešto nestaje. A kad nam nestaje nešto bez traga, onda se ta nelagodnost još više povećava. Ako smo pak u mogućnosti da neke tragove saznamo, pokušavamo ih barem donekle obnoviti, prikazati i ocrtati.

Sam naslov nas upućuje da ćemo krenuti na jedan prostor u naselje starog "Kera" da bismo uočili što je sve nestalo na tom prostoru, što se izmjenilo, a samo kratko navesti, što je na tom prostoru nastalo.

Govori se da pojedini gradovi imaju "svoju dušu". To su gradovi izgrađeni planski, kuće podjednake i stilovi usklađeni, ulice široke i popločene, na ulicama drvoredi sa određenim vrstama stabala i ukrasnog bilja. Takvi gradovi imaju parkove za rekreaciju, igrališta za djecu i dovoljno zelenih površina. Nadasve treba gradu čistog zraka za osvježenje tijela i duše.

U ravničarskom kraju, gdje je dovoljno ravnih površina, za razliku od planinskih koji u tom oskudjevaju, ne bi se smjelo previše graditi u visinu, nego planirati takvu izgradnju, koja će odgovarati profilu terena, na kojem se gradi.

Ima država koje ljubomorno čuvaju profile svojih starih gradova. Ne samo pojedine zgrade i kulturni spomenici, nego čitave ulice sa odredenim tipovima kuća, stavljene su pod zaštitu države. Stanovnici takovih gradova govore s ponosom da im grad ima "dušu".

Čemu ovo nabrajanje? S jednom svrhom da bi se barem donekle sačuvala uspomena na jezgro starog "Kera", koje je već sada opkoljeno visokim spratnicama na "Prozivki", naseljima iza Gradske bolnice, naseljem iza Kerskog groblja i naseljem kuća u nizu, koje se gradi s druge strane groblja.

Jezgro starog "Kera" mogli bismo ograničiti ovako: sa istočne strane Ulica Matije Gupca i Lovre Bračuljevića, sa zapadne Ulica Jaše Ignjatovića, sa sjevera Palmotićeva ulica, sa juga Izvorska - ispred bolnice.

Navest ćemo stara imena ulica koje su dobile nova imena.

Ulica Franje Sudarevića – Ul. Matije Gupca,
Beogradski put – Ul. Ivana Milutinovića,
Bunjevačka ulica – Ul. Ivana Antunovića,
Svijetla ul. – Ul. Jaše Ignjatovića,
Dulićeva ul. – Ul. Marka Oreškovića,
Ivanova ul. – Ul. Otona Župančića,
Jukićeva ul. – Ul. Sonje Marinković,
Hadnađeva ul. – Ul. Vladimira Gortana,
Zeleni sokak – Dositejeva ul.,

zkvh.org.rs

Matijevićeva ul. – Ul. 8. Marta,
Nikolićeva ul. – Ul. Nade Dimić,
Moskovska ul. – Ul. Dinka Šimunovića,
Rajićeva ul. – Ul. Blaška Rajića,
Crnogorska ul. – Ivangradska ul.,
Bakarska ul. – Ul. Dure Stantića,
Perčićeva ul. – Ustanička ul.,
Ciglarska ul. – Ul. Dragutina Domjanića.

Kako su se snabdjevali stanovnici?

Bilo je što većih, što manjih prodavnica, koje su držali privatnici. Najviše je bilo špecerajskih radnji, zatim pekara, mesarnica, a ugostiteljske radnje - "mijane" bile su u svakoj većoj ulici.

Poznate špecerajske radnje bile su: jedna uz Budžinu mijanu, jedna na uglu Rajićeve i Prešernove ulice, špecerajska radnja i slastičarnica na ugulu Sremske i Beogradskog puta, špecerajska židovska radnja zvana Šporelj, Končekov špeceraj na uglu Jadranske ul. i Beogradskog puta, špeceraj Đure Kurteša na uglu Vl. Gortana i ul. Iv.

Bunjevačke divojke u šlingovanoj narodnoj nošnji (snimljeno 1986.)

Antunovića, špeceraj Mate Vicai uz Bibićevu kuću, špeceraj Jose Bajića na uglu Skerlićeve i Rajićeve ulice, špeceraj Vece Bajića u Bunjevačkoj ulici, špeceraj Andrije Bajića u kući familije Tikvicki na uglu Hadnađeve ul. i Beogradskog puta.

Uz špecerajske radnje nalaze se PEKARE: Ljubina pekara u Nikolićevoj ulici, pekara Fidan uz Bužinu mijanu, pekara Joška i Mande preko do Hercegovačke ulice, pekara Save i Terezije u Viškoj ulici, Ljutina pekara u Bunjevačkoj ulici.

MESARNICE – su obično bile uz mijane. Jedna je bila uz Maslošovu mijanu; mesarnica Tome Buljovčića na uglu Beogradskog puta i ul. M. Oreškovića, mesarnica Paje Ćaće na uglu ul. Iv. Antunovića i ul. D. Šimunovića, zatim mesarnica "Cincar" Sudareva u kojoj se prodavalo samo ovčije meso, zatim Lučićeva mesarnica, također sa prodajom ovčijeg mesa.

Najbrojnije su bile MIJANE. Cvancikova mijana na uglu Bajnatske ul i Beogradskog puta. Vodio ju je bać Lozija Bukvin. Maslošova mijana u Hercegovačkoj ulici,

Šlingovana bunjevačka narodna nošnja

zkvh.org.rs

Mijana Katice Budžine u Opatijskoj ulici. Na uglu ul. 8. Marta i Beogradskog puta bila je mijana Lozana Andrašića. (Tu je bilo i sjedište Katoličkog Kruga: "Ker"). Mijana Tome Matkovića u Viškoj ulici; Buržina mijana na uglu Sremske i Beogradskog puta, vlasnik Stipa Bačlija; Darinkina mijana na uglu Ul. Sonje Marinković.

U Ul. Iv. Antunovića sa zapadne strane: Gašparova mijana koju je kasnije preuzela Seka Maca, bila je na uglu Jadranske i Iv. Antunovića; Šaferova mijana, na uglu Prešernove i Iv. Antunovića, vodio ju je bać Stipan šantav; mijana Bać Lajće Lamića na uglu Rajićeve i Iv. Antunovića; Matilkina mijana (danas gostiona "Marija"). Frašina mijana "Čico" na uglu D. Šimunovića i Iv. Antunovića, Budžina mijana na uglu Hadnadeve i Iv. Gundulića, vl. Jakob i Manda Prćić. "Sepasonjkina" mijana u ul. Iv. Antunovića nasuprot Cankareve ulice; Stantićeva mijana na uglu Marka Oreškovića i Iv. Antunovića.

U zoru Čiste srijede matori momci vukli bi panj od mijane do mijane i prisiljavali su divojke da ljube taj panj.

BERBERNICE su u privatnim rukama. Jedna je u Maslošovoj kući, Maćokova na Beogradskom putu; Ivana Vujevića na uglu Prešernove i Beogradskog puta; berbernica kraj Frašine mijane; Gabrićeva na uglu M. Oreškovića i Beogradskog puta.

KOVAČNICE. Langova kovačnica, najprije na uglu Ustaničke i Beogradskog puta, kasnije se preselila preko od Pilane; Nadova kovačnica u Hercegovačkoj ul.; Herceg Janoša na uglu Prešernove i Skerlićeve ul; Kečkemetijeva kovačnica na ul. Iv. Antunovića; kovačnica Vranje Beniš i snaš Roze na Frašinoj ćoši.

KREČARNICE. Postojala je krečarnica na Beogradskom putu, gdje je danas kuća br. 74. Zatim krečarnica u ul. Ivana Antunovića nasuprot Hadnadevoj ulici.

KOVČEŽARNICA. Budući da je groblje u Keru bilo u posjedu Crkve, pa da lakše dodu stranke do potrepština za sahranu, bila je jedna kovčežarnica uz kuću obitelji Bibić.

DVA MLINA su služila za preradu žitarica: veliki gradski mlin ispred bolnice i jedan manji - prvo Delmišov, a onda Rajčićev mlin na mjestu današnjeg "Vagara"

NESTALO NASELJE MATEJEVIĆ. Izmedu Bajnatske i Hercegovačke ulice postojalo je naselje Matejević. Navodno je tu bio izvor koji je natapao Mlaku, koja se prostirala iza njega. Prostor je služio djeci za igranje, dok na njemu nisu izgradene kuće. Eto, samo mu se ime sačuvalo.

Ovome treba dodati još važan datum u vezi groblja u "Keru". - Godine 1868. Ana Antunović, rodena Latinović, podigla je kapelu u čast sv. Ane sa nakanom da se na taj blagdan služi u kapeli sv. Misa.

Ovaj prikaz ni izdaleka nije obuhvatio sve izmjene i promjene u "Keru". On može biti mnogima i podsticaj da s ovim povežu mnoge lijepe uspomene na nekada miran i šaroliki način života, koji se odvijao na ovom području.

Subotica, 1986. dr Marin Šemudvarac

RODNOM GRADU

Ja volim svoj rodni grad
u kom mi poznat svako - star i mlad,
u kom poznajem uličicu svaku ...
Da, ja volim svoju rodnu Suboticu.

Kad jutrom sunce obasja
svih dimnjaka i tornjeva vrhunce
a ulicama nastane vreva i jurnjava,
i budi grad teških vozila tutnjava ...

Kako je ovo bio grad lip,
dok je bi mlad - ovaj stari svit.
Kad se u njemu čula radosna pisma,
dok nije zbog kola postala ulica tisna.

Al' ipak, ja rodni grad volim
i za sve gradane toplo molim,
jer ja volim svoju rodnu Suboticu.
volim sve njene kuće i svaku ulicu.

Jakov Kujundžić

VAROŠKI TORANJ

Zagledan u nebo
uspravno stoji.
Zvizdama prikosi
i sate broji.

Dok čeka jutro svanuća,
otkucava kao da sniva...

On to Bunjevce doziva.

Za njima plaču salaši
i naša plodna njiva.

Blaž Mabrković
Subotica

DANI UTJEHE

Nekad dodu tužni dani
puni jada, bola, sjete...
Ljudi tada nisu razdragani,
sve im je ravno zbog sudbe klete...

Tad mi suze same teku
i peku me rane srca moga
željno tražim utjehu neku,
a utjeha je samo BOG.

Blaž Mabrković
Subotica

zkvh.org.rs

ČEKAMO SUNCE SA NEBA

I sam sam propet
Razdijeljen u podnevlja neka
Zatočen brigom i smutnjom
Zdrobljen bez svanuća

Sve žive oči uprte u mene
Sve hladne zjene sućutne i nijeme
Sva lica mrtva bez gubica
Sve čeka ispred vrata sjete

I svi smo nedužni kao dijete
Nedužni kao dijete
Puni sujete
Čekamo sunce sa neba
7.12.1981.

Branko

O MARKOVU BLAGDANU

Bačka maslačka
zelena svila;
vitru nejačka
travnja, aprila.

U lipnju ista.
U srpnju takva.
Kolovoz blista
i brazda svaka.

Igra leptira
laganih krila,
a frula svira.

Od dola do dola
kloporaju kola.
I nema umora.

Marijan
19.V. 1986.

MOJE NADE

Odbolujem nade
kao breze mlade
poslije oluje.

Još gromove čujem
u oblaku bruje
iza zlatne munje.

Kovač nebom kuje.
Iskre k nama lete,
kao piruete.

Mi smo siluete.

Marijan

5.VIII.1985.

VRATIT ĆU SE U SJEMENISTE

Nedilja je. Podne. Iza velike sv. Mise svi se žure kući, samo čika Valko i gospodar kantor nešto vrlo povirljivo razgovaraju: "Jesi li čuo, Valko, današnju župnikovu pridiku i oglase iza nje?" "Jesam", odgovori Valko. "Pa što veliš na sve to? Znaš, za sve vrime dok je župnik govorio o svećeničkom pozivu i zamolio roditelje da prijave dicu, koja žele učiti za svećenike, ja sam stalno mislio na tvog Jozu. Dobar je đak, dobrog je vladanja, rado dvori, poslužuje kod oltara i svete Mise. šta misliš da li bi on htio učiti za svećenika?" "Ne znam" odgovori Valko, "ali bih vrlo volio kad bi on htio. No, o tom ćemo drugom zgodom razgovarat" i raziđoše se svaki svojoj kući.

Kad je Valko stigao kući, gdje su ga već vrlo čekali i žena i dica, jer se to još nikad nije dogodilo da su toliko morali čekati na njega. On ih sve pozdravio sa: Hvaljen Isus. Svu dicu je zagrlio, a Jozu, da niko nije ni primetio, poljubio u čelo, kaó da je već sada htio dati svoj pristanak da ga rado daje u službu oltara, da uči za svećenika.

Poslije ručka, misto da se odmaraju po običaju, Valko i Eva su razgovarali o svom Jozi i o svemu što je razgovarao sa gospodarom kantorom, kako bi vrlo volio da Joza uči za svećenika. Imaju tri sina, pa neka jedan uči za svećenika, a druga dvojica neka ostanu kod kuće: jedan neka bude zemljoradnik, a drugi neka izuči kakav zanat.

Joza je išao dalje u školu, bio je marljiv, svršio je šest razreda osnovne škole sa vrlodobrim uspihom, dobro se vladao i rado je ministrirao, služio kod oltara.

Jednoga dana kaže mu gospodin Župnik: "Jozo, ja sam s tobom vrlo zadovoljan i s učenjem i vladanjem, pobožan si kod oltara, ne bi li htio postati svećenik? Eto gospodin Nadbiskup zove dječake i mladiće, koji hoće biti svećenici, da se prijave kod mene, a ja ću onda već dalje stvar prosliditi".

Joza je samo pocrvenio u licu, jer se nije nadao takvom pitanju i reko je da će sve to kazati tati i mami i rastadoše se, poljubivši župnika u ruku.

Joza je došao kući još uvik malo crven u licu pa je to odmah palo u oči mami Evi i tati Valku, te ga zapitaju što se to s njim dogodilo? Joza u svojoj iskrenosti ispripovidi sve što ga je pitao gospodin Župnik. "A šta si ti na to odgovorio", pitaju ga tata i mama, sve drhćući čekajuć na Jozin odgovor? Joza pak, pomalo u nekom strahu kaže da je rekao gospodinu Župniku da će to njima, roditeljima sve kazati.

"A sad što misliš na sve to", reče tata Valko i nastavi: "Gledaj, sine, trojicu vas imam, a zemlje malo - deset jutara. Ako to podilim na tri dila, a tako bi tribalo i moralo biti, jer vas svu trojicu jednako volim, jedva će doteć svakom po nešto malo.

zkvh.org.rs

Ovako ti, Jozo, uči za svećenika. Marko neka izuči kakav zanat, a Ivan neka ostane zemljoradnik. Ali, ne samo to, biti svećenik to je najlipši i najsvetiji poziv. Bogu služiti na oltaru, blagoslov Božji diliti svojoj braći i sestrama, to je nešto najuzvišenije i to bi nas roditelje najviše veselilo, jer bi svoj porod od srca Bogu darovali i rod svoj Bogu približili. A onda i iz toga razloga što si, Jozo, slabunjav, krhke tjelesne snage. Nisi bolestan, ali za paora nisi, pa opredili se za nešto. Uči makar za igličara, ali ja ostajem pri svojem, da bi najbolje bilo da učiš za svećenika. Gospodin Bog te obdario dobrim znanjem, pamćenjem, dobro učiš, vrlodobar si đak, pa što ne bi te darove Božje Bogu zrtvovao postavši svećenik? Promisli, sine!"

Iza ovih riči, koje je čuo od oca i onog pitanja gospodina župnika, Joza je zaključio da i otac i g. župnik žele da on bude svećenik.

Razmišljao je o svemu tomu i sve mu se svidalo, samo kako će njih: mamu i tatu i braću ostaviti. Šapnuo je to tiho u uho mami. No, mama je nastali problem brzo rješila: "Ti nećeš zauvik nas ostaviti, ti ćeš i dalje bit naš, mi ćemo te i dalje voliti, ćesće pisati, od vrimena do vrimena posititi, nadam se da će te za Božić i Uskrs pustiti kući, pa ćemo se viditi".

Joza je pristao, učit će za svećenika. Valko je to javio g. župniku, a ovaj sjemeništu u Kaloči. Nadbiskup se radovao, što će jedan Šokac učiti za svećenika. Primljen je rado. Veseo župnik, radosni Valko i Eva, a i Joza je zadovoljan što će on ako Bog da, biti prvi svećenik iz svog roda.

Otac ga više nije vodio na njivu, jer je htio da se malo ojača za školu. Mama priko lita spremala po malo rublje i posteljinu, a otac Valko je pored svoga posla oko obrade vlastite zemlje, išao u kiriju da bi zaradio nešto novca, što će tribati Jozi za knjige i ostale sitne potrebštine, a i za pristojno odilo, da ne bude lošе obučen, nego ravan drugima.

Došao je dan 1. rujna, kad se tribalo javiti u sjemeništu, a rastati od svojih. Da rastanak bude što manje bolan, mama je za oproštaj, a i za put, ispekla s makom guzvaru, što je Joza vrlo volio, a tata je donio na vidilo dobro čuvanu i sačuvanu kobasicu.

Joza se radovao svemu tomu, a braći su zazubice rasle.

Valko je na kolima odnio Jozu u sjemenište, a mama i braća su kod kuće molila da sve dobro bude.

Pridao ga je prefektu, a ovaj mu je pokazao sobu za učenje, spavaonicu, blagovaonicu i pridružio ga grupi još od prilike stotinjak dječaka, koji su sa svih strana nadbiskupije došli sa istim ciljem da danas - sutra postanu svećenici.

Joza je poljubio tati ruku, a on njega zagrlio, poljubio u čelo, i "zbogom", "zbogom" - rastadoše se.

Prvi dan je bio još kako tako radostan, jer sve mu se svidalo, sve novo i lipo, čisto, uredno. Ali, drugi - treći dan počeše suze teći. Misli samo kući lete, na mamu, tatu i braću. Probudila se u njemu čežnja za kućom. Primjetio je to prefekt i dozvao ga k sebi, tišio ga, hrabrio ga, šaljući ga u društvo ostalih sjemeništaraca, ali sve je malo vridilo.

I kad je prefekt vidio posli dvi - tri nedilje da od svega neće biti ništa, spakovao je Jozu sa njegovim stvarima i baš se pružila prilika da je neko putovao u južnu

Bačku i s njim Jozu pošalje kući.

Dolazak Jozin kući bila je sramota za obitelj. No, Eva i Valko kao razboriti roditelji nisu pravili nikakve upadne stvari, nego mama i braća dalje su molili, a tata je Jozu uzeo u posao, jer svatko mora sebi zaraditi svagdanji kruh. Valko je radio s konjima, a Joza je radio po njivi. Sunce je septembarsko dobro grijalo, Joza se umorio pa je otišao pod kola u hladovinu. Primjetio je to tata Valko, pa ga ispod kola kandžijom otirao da radi. Joza je to ponovio još dva - tri puta istoga dana, a svaki put ga je otac kandžijom otirao na posao, jer samo ker može ići u haldovinu i čuvati kola, a ljudi moraju raditi da zarade potrebno za život.

Tako je Joza završio dan u plaču i sa suzama u očima stigao kući.

Mama ko mama, vidila je Jozu uplakana, zagrlila ga i zapitala ga je li umoran i zašto plače? Joza je priznao da ga je tata kandžijom otirao ispod kola. Mamine se suze pomišale s Jozinima i rekla mu je: "Drago moje dite, zašto nisi ostao u sjemeništu? Tamo bi ti bolje bilo. Uvik bi bio u lipom i čistom. Jedina bi ti dužnost bila učiti i moliti. Vrati se natrag u sjemenište."

Ovakav se dan ponovio još triput, a onda je Joza šapnuo mami na uho: "Vratit ću se u sjemenište".

Valko je s malo nepovirenja javio stvar g. župniku, a ovaj se vrlo razveselio, jer je znao da je tu bila po sridi samo čežnja za kućom, za svojima, a sad je Joza to pribrodio, pa je odmah napisao jedno lipo pismo Upravi sjemeništa da Jozu prime.

Valko je s pismom odveo Jozu u sjemenište. Prefekt se malo nasmišio, zagrlio Jozu i primio ga u sjemenište, dao mu istu spravaonicu, isti krevet i pridružio istim drugovima.

Za to vrime mama Eva kod kuće i braća stalno su molili iz dna duše da Joza ustraje i da se više ne vrati, znajući da bez Božje pomoći nema ništa.

Molitva je bila uslišana. Joza je godinu za godinom svršio osam razreda gimnazije, zatim bogosloviju i postao je svećenik. Bogu hvala!

Joza je pobijedio sve poteškoće i duševne i materijalne prirode, oduševio se duhovnim vrednotama i došao do cilja, postao je vrijedan svećenik svoje Nadbiskupije i tako ostavio primjer dječacima i mladićima i današnjeg vrimena da se otresu pritiranog uticaja društva oko sebe i da se otvore duhovnim vrednotama, koje su jedino trajne. Joza je obogatio svoj rod jednim plodnim duhovnim, najljepšim i najuzvišenijim zvanjem, a Crkvu jednim svećenikom.

Mjesna Crkva u našoj biskupiji oskudjeva u svećenicima te očekuje nova svećenička zvanja. Molimo Gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju!

———————— ——— ca

Napomena:

Ova pripovijetka opisuje doživljaj iz djetinjstva svećenika Joze Topalića, koji je rođen u Baču 1799. godine, a zaređen je u Kaloči 1826. godine. Umro je u Baćinu kod Kaloče. - Imena ostalih lica u pripovjeci su promijenjena.

— ca

zkvh.org.rs

SRPANJSKI LAMENT

Oj mladosti,
moja divna,
gdje si sada?
Jesi l' živa?

Ako jesi,
javi mi se
kao duga
iza kiše.

Ja ponekad
dječak bivam
kada opet
tiho snivam.

A u srcu
suzu skrivam
golubicu
ovih njiva.

3. VII 1978.

Ivan Gat

TI SI MENI, TAVANKUTE

Ti si meni, Tavankute,
dragulj koji noću sjaji.
Ti si meni, Tavankute,
srce što mi život daje.

Ti si meni, Tavankute,
narcis ili ljiljan bili.
Ti si meni, Tavankute,
štit koji me noću krili.

Ti si meni, Tavankute,
sunce što mi dušu grije.
Ti si meni, Tavankute,
misec što mi noću sije.

STARA "BAČKA"

Stara "Bačka"
uvrh Gata
draga baka
bunjevačka.

Širi ruke,
nema snage;
čeka mlade
praunuke.

Jablanovi
oboljeli
još voljeni,
davni snovi.

To su moji
mladi dani
ko đerdani
proćerdani.

Sada stari
navijači,
načićkani
mračni dani.

28. III 1979.

Ivan Gat

Ti si meni, Tavankute,
jakost što mi snagu daje.
Ti si meni, Tavankute,
slika koja vično traje.

Ti si meni, Tavankute,
moje selo tako drago.
Ti si meni, Tavankute,
moje sakriveno blago.

Marga Stipić

SVEKROVINE CIPELE

U to vrime obitelj bać Blaze Jaramaza bila je najbolje stojeća na citavom Durdinu. Velik salas na dolskoj gredi okruzen ledinom punom svakojakog josiga i priko 300 lanaca oraće zemlje. I pored ovakvog bogatstva, njegova ćeljad nije patila od bogzna kakve gospoštine. U salasu i u polju, radili su s risirima i nadničarima. Tu se nije pogadalo šta je čiji posao, nego su svi radili ono što je bilo na redu ili najpriće. Tako se trevilo da su i zenske radile oko josiga ili u polju.

A Stipićevi su na Klisi imali 400 lanaca. Za obradu tolike zemlje tribalo je svita i domaćeg i pogodenog. Kazu da su za radnike kuvali taranu u kotlu. Ako se ne bi pojila tog dana, podgrijavala bi se za sutra, pa kad malo zagori i uvati se za koto, svi su se otimali tko će grebati.

Jaramazovi su imali udavaču imenom Roza. Dobro izrasla i zdrava zenska, više je volila raditi u polju, nego švragati po kući, pa čim prikoraci kućni prag ostavljala bi papuće i obuvala opanke. Stoga nije čudo da su joj stopala dobro izrasla i raširila malo vise, nego što prilići za žensko ćeljade.

I Stipićevi su imali dva momka prispila za ženidbu. Kod Bunjevaca se zdravo pazilo tko će se s kim opreteljiti. Tako se zgodilo da jedan Stipić zaprosi Rozu, a drugi sin opet nade sebi snašu iz dobre kuće, al' cura bila malo slabačka i sitnih kostiju.

Stipićevi su imali kuću na Somborskom putu, tu izmedu Sarvaša i Čvarkove ćoše. U dogovoreni dan dodu obadve snaše svekrovi da se dogovore za svadbeno ruvo i obuću. Ova ih prvo odvede krojačici, pa onda šusteru da im uzme miru za nove cipele. Majstor prvo zamoli Rozu da bosom nogom stane na jedan bili papir, i on olovkom zaokruži stopalo, a onda još centimetrom izmiri gornji obujam stopala. Kad je pogledao u crtež i centimetar, šuster s čudenjem progovori:

"Al' vi imate niku mušku nogu!"

Roza bi većma volila da je čuśio, nego što joj to kazao. Postidila se i očutila. Suster uzme miru i jetrovi. Kako je bila manjeg rasta, imala je i manju nogu. Suster opet progovori: "No, vidite, to je ženska noga!"

Na kraju majstor uzme miru i za svekrovine cipele.

Otaleg se razidu svaka na svoju stranu.

Roza se osićala osramoćena i ponižena, što joj je rećeno da ima muśku nogu. Malo se u sebi borila, pa se odlućno vrati šusteru. Zapovidnički mu kaže:

"Sašijte i meni cipele iste ko i jetrovi".

On se ispočetka pravdao da to neće biti dobro, ali na kraju pristane s ričima:

"Dobro, ćero, samo ako štogod ne bude dobro, nemoj mene kriviti".

Bas kad su se snaše spremale na ispovid za vinčanje, šegrt donese tri para novih cipela. Svekrova gleda cipele pa se čudom čudi. Tu štogod nije u redu. Jetrova obula cipele ko od šale, a Roza u svoje ne može turiti ni prste, a kamoli čitavu nogu.

zkvh.org.rs

Sad svekrova ljutita postavi pitanje:

"Kako to da su Rozine cipele tako male, kad smo uzeli veliku miru isto ko i meni?"

Roza prizna:

"Ja sam kriva. Sramota mi bilo što imam mušku nogu, pa sam se vratila šusteru i naredila da i meni sašije male cipele, za pravu žensku nogu".

Šta sad? Triba ići u crkvu i na vinčanje, a snaša nema šta obuti!

Pošto su cipele svekrovine i Rozine barem otprilike bile jednake, svekrova pokloni svoje nove cipele snaji. Iako su je i ove cipele žuljile, u svatovima je još kojikako izdržala. Al' čim je ta hajka prošla, srdito je izula cipele i bacila ih u ćošu, pa obula papuče. Potajno je pripravila i svoje opanke i vrebala prvu zgodu da ih može obuti. Ta, šta će joj svekrovine cipele, kad se njezina noga najbolje osića u opanku!

Prohujale su godine.

Kad je Roza ostala udovica, priuda se za Grgu Kujundžića Ganinog i tako je postala maćva sada već pokojnom gospodinu Ivanu Kujundžiću, župniku sv. Roke u Subotici. Kako je ona vodila župnikovo domaćinstvo, a ja sam bio kerski kapelan, u večernjim zimskim satima često je pripovidala svoju zgodu o svekrovinim cipelama i slatko se smijala svojoj nevolji.

Antun Gabrić
Tavankut

OMLADINI

Stari vas salaš zove, dođite natrag,
zemlja tuguje, čeka, nema ko da je ore.
Vrati se 'ćeri i sine, salaš ti bio drag,
zove vas sunce, zovu vas zraci zore,
zove vas starog salaša prag.

Jorgovan stari kraj prozora zove:
- 'Di si, sele i brate i ptica čuje se glas,
mriši mala bašča, mriše ruže i zove,
salaš je stari željan života, željan je vas,
zovu vas brazde, zovu vas njive ove.

Čestite i snažne ruke odminiše baću i nanu,
šala se ponovo zbija, pisma se vesela ori,
oživio salaš je stari, ognjište ponovo gori,
salaš se raduje stari, spominje prošlost
ko bajku.

Volite ovu zemlju na ponos svome rodu,
volite salaš stari, čuvajte taj mali raj.
I vaši su se stari borili za slobodu,
volite vinograde, volite svaki gaj,
volite žitna polja, volite rodni kraj.

Matija Dulić

NAŠA NOŠNJA

Na curici suknja plava
i šarena kecelja
a u licu nasmijana
toliko je vesela.

Na glavu je svilu pravu
povezala s mrske tri,
na nožice nataknula
par papuća rozani'

Još da joj je na rameni'
teška rojtoš - marama
da pridnjaci lipom nošnjom
velegradskim damama!

Bunjevačka divojačka
narodna odila
još od vika širom svita
najlipša su bila!

SLIKA IZ SUTONA BUNJEVAČKE DIVOJAČKE NOŠNJE

TAVANKUT 1940. GODINE

SEFIRI

Vile su bile sve cure ove — najlipša izmed' njih kako se zove?

Kato, moje milo zlato — majka ju je zvala
Al' kad je Kata — ta vila bila
ponajlipša bila
smrt joj je nemila majku ugrabila
i tu vilu bilu — u crno zavila

Ivan Prčić
Tavankut

zkvh.org.rs

NEZASIT

Nisam jadan kad sam gladan
nit' bijedan kad sam žedan.

Lako naći sto ću jesti
a jos lakše sto ću piti

Komad kruha glad utaži
čaša vode žed ublaži
pa sam miran - sit!

Al' gledati mlada lica
djevojaka, djevojčica
biser - zube, usne rujne
kovrdžice kose plave
oko čela - vrata, glave
Te ljepote - nikad sit.

Ma okružen svime time
sred obilja svega toga
ostarit ću
umrijet ću
jadan - bijedan, gladan - žedan
n e z a s i t !

Kolo samih divojaka bez momaka, ratne 1943. godine,Tavankut
("Jedan - ko nijedan" veli poslovica)

NAŠA NOŠNJA

Na curici suknja plava
i šarena kecelja
a u licu nasmijana
toliko je vesela.

Na glavu je svilu pravu
povezala s mrske tri,
na nozice nataknula
par papuča rozani'

Još da joj je na ramenu'
teška rojtoš - marama
da pridnjaci lipom nošnjom
velegradskim damama!

Bunjevačka divojačka
narodna odila
još od vika širom svita
najlipša su bila!

SLIKA IZ SUTONA BUNJEVAČKE DIVOJAČKE NOŠNJE

TAVANKUT 1940. GODINE

SEFIRI

Vile su bile sve cure ove – najlipša izmed' njih kako se zove?

Kato, moje milo zlato – majka ju je zvala
Al' kad je Kata – ta vila bila
ponajlipša bila
smrt joj je nemila majku ugrabila
i tu vilu bilu u crno zavila

Ivan Prčić
Tavankut

zkvh.org.rs

N E Z A S I T

Nisam jadan kad sam gladan
nit' bijedan kad sam žedan.

Lako naći sto'cu jesti
a jos lakse sto'cu piti.

Komad kruha glad utazi
'casa vode žed ublazi
pa sam miran - sit'

Al' gledati mlada lica
djevojaka, djevojcica
biser - zube, usne rujne
kovrdzice kose plave
oko čela - vrata, glave
Te ljepote - nikad sit.

Ma okružen svime time
sred obilja svega toga
ostarit ću
umrijet ću
jadan - bijedan, gladan - žedan
n e z a s i t !

Kolo samih divojaka bez momaka, ratne 1943. godine,Tavankut
("Jedan - ko nijedan" veli poslovica)

JOSIP MILOŠ – rodio se u Sonti 28. siječnja 1933. godine od oca Antuna i majke Janje Šegrt. Osnovnu školu pohadao je u Sonti, nižu gimnaziju u Somboru, a više razrede gimnazije od 1948 - 1953. godine u interdijecezanskom sjemeništu na Šalati u Zagrebu. Studij teologije završava na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1961. godine. Sv. red dakonata primio je 18. III. 1960. u Zagrebu, po rukama kardinala Šepera. Za svećenika ga je zaredio biskup Matija Zvekanović u Sonti, 29. VI. 1960. godine. Nakon toga vraća se u Zagreb da dovrši svoje studije. Krajem 1960. postao je privremeni upravitelj župe u Tavankutu. 1961. imenovan je kapelanom u župi sv. Roka u Subotici i ujedno vikarom u Aleksandrovu. 1962. godine postao je privremeni upravitelj župe u Bačkoj Palanci. Tu ostaje do 1964. godine, kad ga biskup imenuje vikarom na Kelebiji i duhovnim pomoćnikom sv. Terezije u Subotici, a ujedno vrši i službu biskupskog ceremonijara u katedrali. Godine 1966. bio je kratko vrijeme privremeni upravitelj župe u Temerinu, a od 26. XI. 1966. pa do 1. X. 1969. godine upravitelj je župe u Šupljaku i Hajdukovu. Poslije toga prelazi za župnika u Vajsku i Bodane, gdje ostaje sve do 1983. godine. Nakon toga postavljen je za župnika na Kelebiji i ujedno vrši službu biskupijskog arhivara.

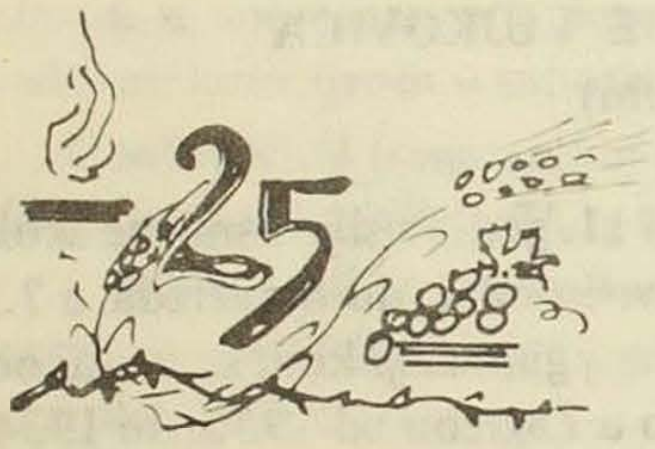

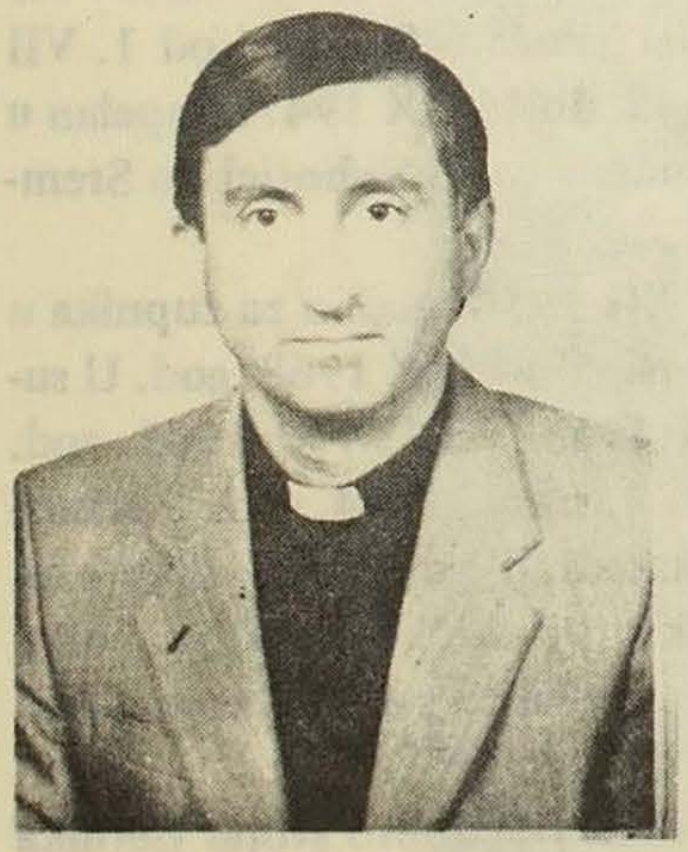

ANTUN MILOŠ – roden je 5. srpnja 1935. god. u Sonti, gdje je završio i osnovnu školu. Klasičnu vjersku gimnaziju završio je na Šalati u Zagrebu, a teološke nauke na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 29. VI. 1961. u Subotici. Svoju svećeničku službu tokom proteklih 25 godina vršio je kao kapelan u Novom Sadu, Subotici - Sv. Terezija, Adi, pa ponovo u Subotici kod sv. Terezije, zatim u Čantaviru. 1965. imenovan je upraviteljem župe u Crvenki i Sivcu, a od 1972. godine župnik je u Žedniku.

zkvh.org.rs

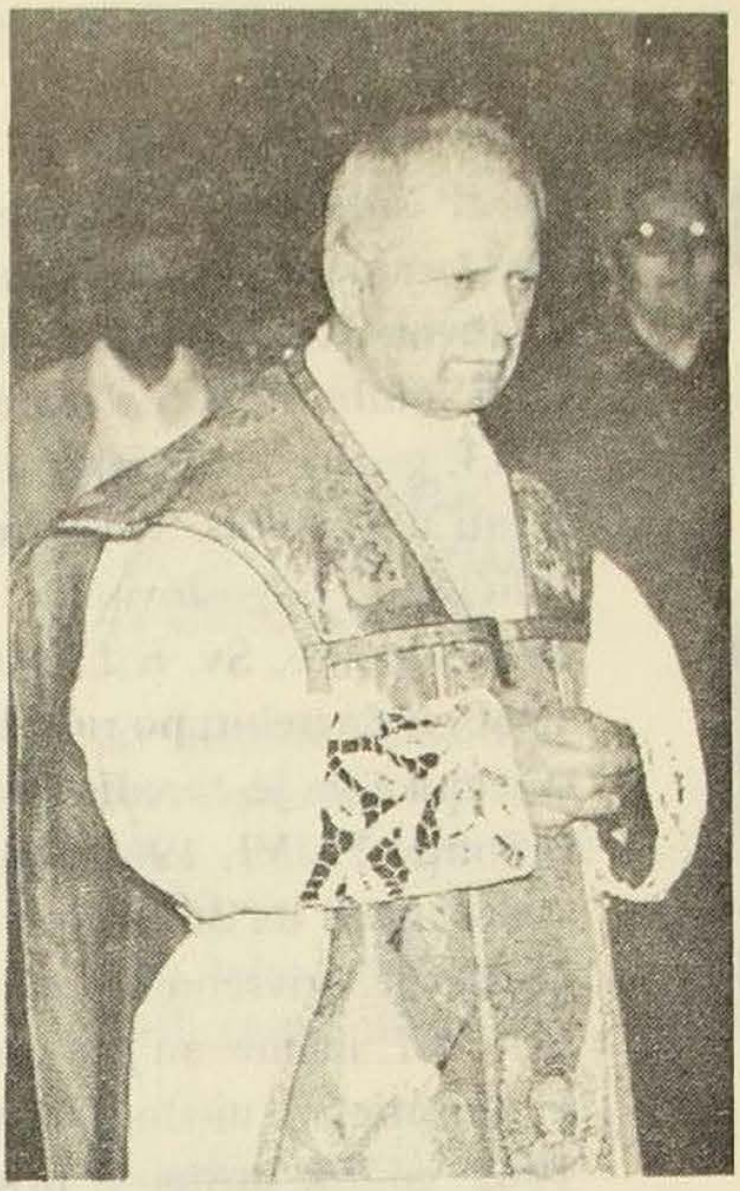

ZLATOMISNIČKI JUBILEJ MSGR. FRANJE VUJKOVIĆA
(50 godina u svećeničkoj službi)

Franjo Vujković rođen je u Subotici 20. lipnja 1911. god. Poslije osnovne škole pohađao je gimnaziju u svom rodnom gradu, gdje je završio od 1. do 6. razreda, a 7. i 8. razred završio je u Travniku, u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji koju su vodili oci isusovci. Maturirao je 1930. god. Bogosloviju je studirao u Zagrebu od 1930. do 1934. god. Za svećenika zaređen je po rukama biskupa Lajče Budanovića u Subotici, 1. srpnja 1934. godine. Kapelan je bio u Novom Sadu u crkvi Imena Marijina od 18. VII 1934. do 20. VII 1938. godine. Službu katehete u Subotici, u Građanskoj školi vršio je od 20. VII 1938. do 15. VII 1940. godine. Prefekt u "Paulinumu" bio je od 15. VII 1940. do 1. VII 1942. god. Vikar u vikariji Isusova Uskrsnuća u Subotici od 1. VII 1942. do 1. XII 1945. god. Biskupov tajnik od 1. XII 1945. do 11. IX 1947. Kapelan u Žedniku od 11. IX 1947. do 17. XII 1947. god. U zatočeništvu u Subotici i u Sremskoj Mitrovici od 17. XII 1947. do 10. I 1951. god.

Za upravitelja župe u Žedniku imenovan je 12. XII 1950. god. a za župnika u istoj župi imenovan je 10. II 1951. god. i tu je dužnost vršio do 15. X 1968. god. U subotičkoj katedrali sv. Terezije bio je župnik od 15. X 1968. do 1. VIII 1985. god.

Prečasni Franjo Vujković proslavio je zlatnu Misu 1. srpnja 1984. god. u prisustvu više svećenika prijatelja i suradnika u subotičkoj katedrali, gdje je bio lijep broj vjernika. Propovijed je imao vlč. Blaško Dekanj, župnik u subotičkoj crkvi sv. Jurja.

U mirovinu je otišao 1. kolovoza 1985. god. i od tada živi u svećeničkom domu "Josephinum" u Subotici.

Za požrtvovni rad u dugoj svećeničkoj službi za duhovno dobro svojih vjernika neka mu Gospodin udijeli zasluženu nagradu.

Al – Be

JUBILEJ O. RADOSLAVA KUJUNDŽIĆA

(75. godišnjica redovničkih zavjeta i 70. godišnjica misništva)

O. Radoslav Kujundžić rodio se 4. rujna 1893. god. na salašu, na Verušiću, nedaleko od Subotice.

U franjevački novicijat u Pečuhu u šao je 8. rujna 1910. god. Prve redovničke zavjete položio je 8. rujna 1911. god. kao član ugarske franjevačke provincije sv. Spasa. Studij teologije završio je u Gyöngyös-u. Svečane redovničke zavjete položio je 11. travnja 1915. god. a 6. lipnja 1916. god. nadbiskup Ljudevit Smercsányi zaredio ga je za svećenika.

Prvo službovanje bilo mu je u Mohaču, a zatim dvanaest godina plodnog rada u Subotici, od 1918. do 1930. godine, gdje je neko vrijeme bio poglavar samostana. U samostanu u Vukovaru bio je od 1930. do 1931. god. Od 1931. do 1942. bio je predstojnik franjevačkog samostana u Baču. U Vukovaru je ponovo od 1942. do 1945. god. Od 1945. do 1954. god. ponovo je u Subotici kao poglavar samostana. U Baču je u službi od 1954. do 1956. god.

U Cerniku kod N. Gradiške u Slavoniji boravio je godinu dana. Od 1957. do 1969. god. bio je poglavar samostana u Subotici. Od 1969. do 1975. obavljao je redovničke dužnosti u samostanu u Vukovaru. Poslije toga, od 1975. god. sve do danas živi i služi u redovničkom životu u subotičkom samostanu.

U subotičkoj franjevačkoj crkvi, 8. lipnja 1986. god. o. Radoslav proslavio je svoj veliki dvostruki jubilej: 75. godišnjicu redovničkih zavjeta i 70. godišnjicu misništva.

Svečanosti je prisustvovao provincijal o. Rajko Gelemanović i više gostiju franjevaca s velikim brojem vjernika. Propovijed je imao o. Efrem Kujundžić, daljnji rodak slavljenika.

Hvala o. Radoslavu za sve što je molitvom i redovničkim zalaganjem učinio svima kojima je služio dugi niz godina. Gospodin neka ga zaslužено nagradi.

Al – Be

o. Radoslav Kujundžić

zkvh.org.rs

ZLATOMISNIČKI JUBILEJ IVE TOPALIĆA

(50 godina u službi oltara)

Ivo Topalić roden je 25. sripnja 1913. god. u Baču. Poslije osnovne škole kao pitomac sjemeništa u svom rodnom mjestu polagao je gimnazijske razrede u Subotici. Tako je položio 1. do 5. razreda, a od 6. do 8. razreda gimnaziju je pohadao u Travniku kod o. isusovaca, gdje je maturirao 1931. god. Bogosloviju je studirao u Zagrebu od 1931. do 1936. god. Biskup Lajčo Budanović zaredrio ga je za svećenika 9. kolvoza 1936. god. Kapelan je bio u subotičkoj župi sv. Jurja od 20. VII 1936. god. do 11. II 1939. Na odgovornoj dužnosti duhovnika subotičke bolnice bio je od 11. II 1939. do 30. IV 1948. god. U isto vrijeme upravljao i vikarijom u Aleksandrovu u Subotici od 3. V 1946. do 30. IV 1948. god. Upravitelj župe u Vajskoj od 30. IV 1948. do 13. VII 1959. god. a u isto vrijeme bio je upravitelj župe u Bodanima od 30. IV 1948. do 10. VII 1948. god. Župnik u Baču bio je od 13. VII 1959. do 28. X 1977. god. Dekanom bačkog dekanata imenovan je 15. XI 1967. god., a pred umirovljenje imenovan je bačkim arhiprezbiterom. Ovaj naslov mu je ostao i nakon umirovljenja.

Kad je prešao u mirovinu, preselio se u svećenički dom "Josephinum" u Subotici. Za vrijeme svoje duge svećeničke službe najvećim dijelom bio je u dvojezičnim župama, a Bač je trojezična župa. Uvijek je nastojao da bude prema svima pravedan i da nikoga ne ošteti. U pastorizaciji je isticao katolički odnos medu vjernicima raznih nacionalnosti.

Svoju zlantu Misu proslavio je 10. kolovoza 1986. god. u župnoj crkvi u Baču uz prisustvo svećenika bačkog dekanata i gostiju zajedno s vjernicima. (O tom slavlju objavljen je prikaz u listu "Bačko klasje" br. 37 - 38., od 1. XI 1986., str. 33 - 34.).

Preč. Ivo Topalić suradnik je "Subotičke Danice". Za sve što je učinio za duhovno dobro svojih vjernika kroz 50 godina, neka mu Gospodin bude najveća nagrada.

Al – Be

Mons. Ivo Topalić

ZLATNA MISA DR MARINA ŠEMUDVARCA
(50 godina u službi Crkve)

Dr Marin Šemudvarac rodio se 14. siječnja 1913. godine u Baču. Poslije osnovne škole bio je pitomac u sjemeništu u svom rodnom mjestu, a u Subotici je položio gimnaziju od 1. do 5. razreda. Od 6. do 8. razereda pohađao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju koju su vodili o.isusovci u Travniku. Tamo je maturirao 1931. godine. Bogosloviju je studirao u Zagrebu (I, II i V tečaj) i u Đakovu (III i IV tečaj) u periodu od 1931. do 1936. godine. Za svećenika je zaređen od biskupa Lajče Budanovića u Subotici 29. lipnja 1936. godine. Kapelan je bio u subotičkoj katedrali sv. Terezije od 20. srpnja 1936. do 20. srpnja 1938. god. U međuvremenu bio je i kateheta u subotičkoj Muškoj gimnaziji od 20. VII 1937. do 20. VII 1938. Poslije toga s grupom mladih svećenika otišao je u Zagreb na studij na Filozofskom fakultetu. Studirao je biologiju i kemiju, pripremajući se za profesora na katoličkoj gimnaziji koju je biskup L. Budanović namjeravao otvoriti u sjemeništu "Paulinum" u Subotici. Zbog ratnih prilika do toga nije došlo i zato je profesor Marin Šemudvarac od 1941. do 23. VII 1962. god. predavao u gimnaziji u sjemeništu na Šalati u Zagrebu, a na Bogoslovnom fakultetu je stekao znanstveni stupanj doktorata.

Kad je biskup Matija Zvekanović osnovao novo sjemenište "Paulinum" 1962. god. u Subotici, dr Marin Šemudvarac bio je prvi direktor i profesor te nove gimnazije

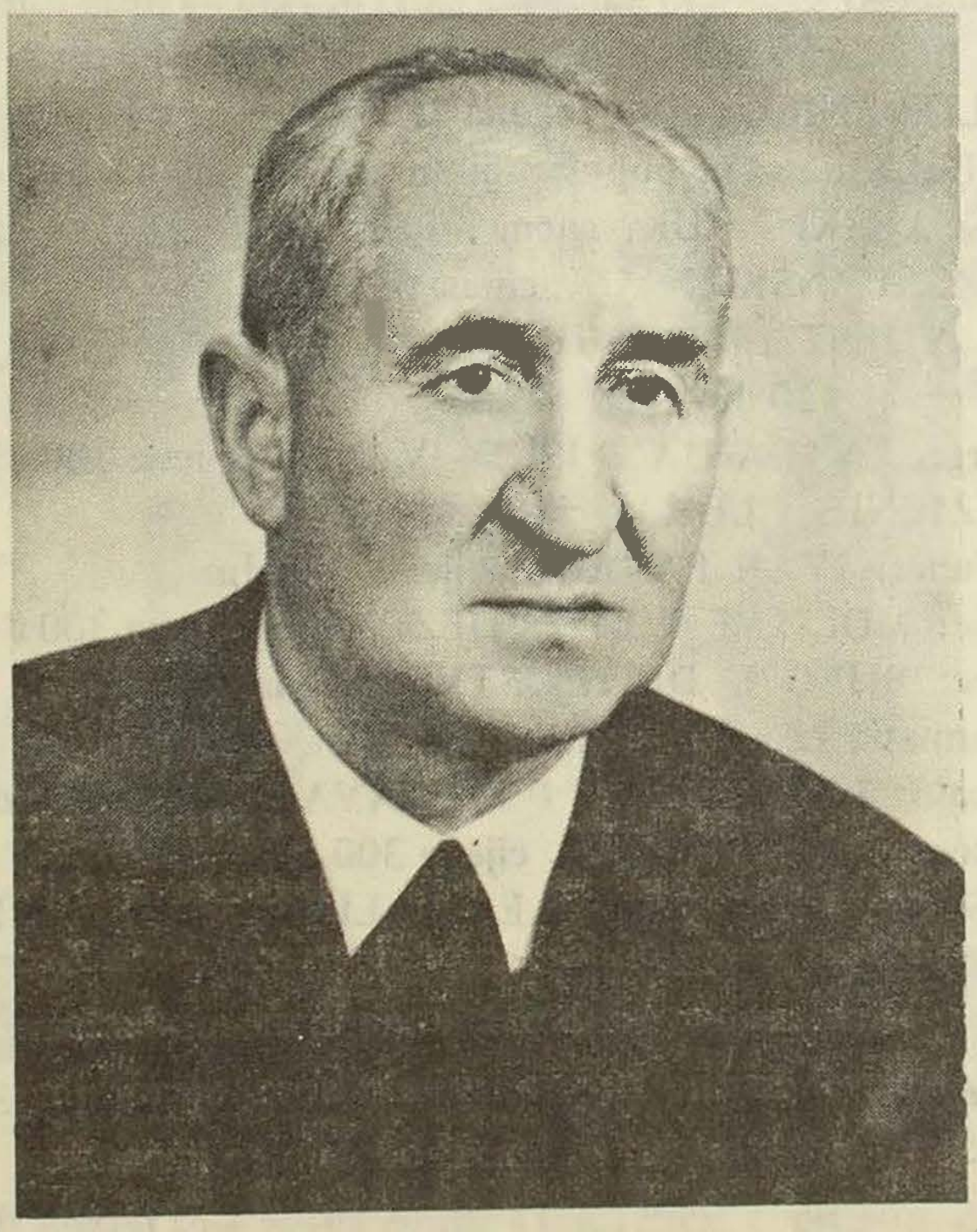

dr Marin Šemudvarac

zkvh.org.rs

u periodu od 23. VII 1962. do 1. listopada 1971. god. Tada je postao župnik subotičke župe sv. Roka, ali je i dalje predavao u gimnaziji u "Paulinumu" sve do 1976. god.

Meduvremeno je habilitirao za naslovnog docenta na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu na katedri za religijsku povijest. Četiri semestra je na tom fakultetu predavao kolegij "granična područja religije i prirodnih znanosti".

Sada predano vrši službu župnika subotičke župe sv. Roka, gdje je 5. srpnja 1986. god. proslavio svoju zlatnu Misu uz prisustvo biskupa M. Zvekanovića, više prijatelja svećenika i lijepog broja vjernika. (O tome je objavljen prikaz u listu "Bačko klasje" br. 37-38. od 1. XI. 1986., str. 34.). Dr Marin Šemudvarac suradnik je "Subotičke Danice".

Za sva dobra i korisna djela, koja je dr Marin Šemudvarac učinio kao profesor pedagog i župnik, neka mu Gospodin bude nagrada.

Al – Be

KNJIŽEVNI OGLAS

P R E P O R U Č U J E M O

IZDANJA HKD SV. ĆIRILA I METODA – DRUŠTVA SV. JERONIMA

1. DANICA, hrvatski katolički kalendar za 1987, cijena 800 din.
2. MARULIĆ, hrvatska književna revija, pojedini broj 350 din.
3. MALI MOLITVENIK za djecu, cijena 250 din.
4. KRUH NEBESKI, naš najpopularniji molitvenik, cijena 500 din.
5. MALI KRŠĆANSKI NAUK, cijena 400 din.
6. SREDNJI KRŠĆANSKI NAUK, cijena 500 din.
7. RADOSNA VIJEST, cijena 550 din.
8. ŽENIDBA, cijena 120 din.
9. Radovan Grgec: NADANJA I IŠČEKIVANJA, cijena 300 din.
10. ŠEST BOŽIĆNIH GLUMA, cijena 300 din.
11. Georges Huber: IVAN PAVAO I, cijena 300 din.
12. Ante Jakšić: MOLITVE POD ZVIJEZDAMA, cijena 300 din.
13. Petar Grgec: BIJEG U DJETINJSTVO, cijena 300 din.
14. August Đarmati: IZNAD OMEĐENIH KRUGOVA, cijena 300 din.
15. Janko Bubalo: IZMEĐU SNA I ZASTAVA, cijena 300 din.
16. Jean Guitton: KATOLICIZAM, cijena 300 din.
17. Bonnet - Grgec – Vereš: NEOKLERIKALIZAM I PUČKI KATOLICIZAM, cijena 300 din.;
18. Ferdinand Klostermann: TEZE O LAICIMA, cijena 300 din.
19. Stjepan Džalto: GLADNE I NEMIRNE GODINE, cijena 300 din.
20. Ivo Sokač: TEBE SRCE IŠĆE, cijena 500 din.

Narudžbe prima izdavač: HKD sv. Ćirila i Metoda, 41000 ZAGREB,
Trg kralja Tomislava 21, telefon: /041/ 440 - 697

MLADI I NADA

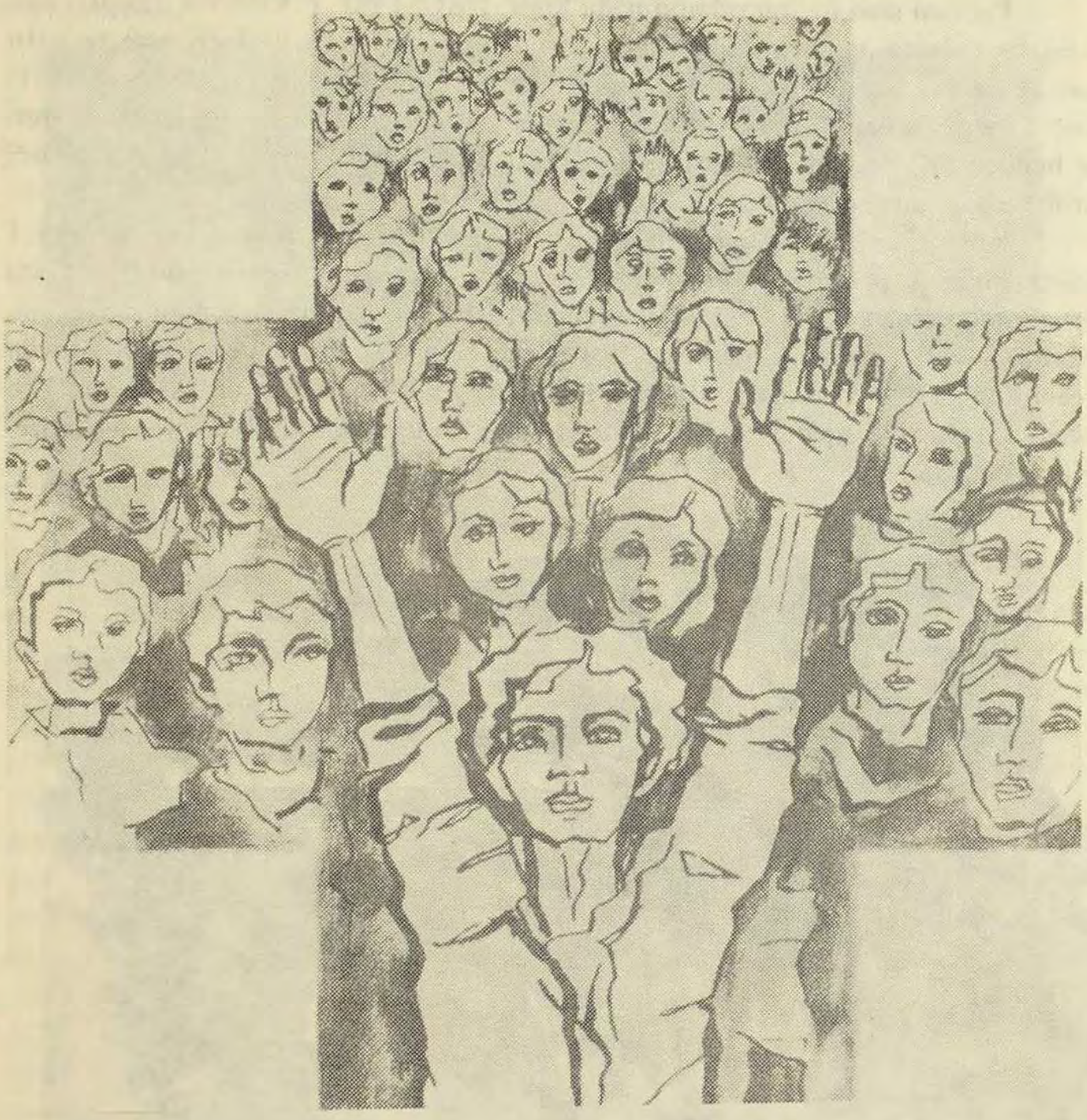

PRILOG MLADIH

Prilog mladih uredili su Andrija Anišić i Ivica Prćić s grupom mladih vjernika.

zkvh.org.rs

Graditi "novu zemlju" znači izgradivati civilizaciju ljubavi tamo gdje jesmo, tamo gdje živimo i radimo. Svi ljudi, a osobito mladi, čeznu za društvom u kojem će biti više pravde, više mira, više ljubavi, više radosti... Svi ljudi očekuju bolje sutra. To bolje sutra ne ostvaruje se skrštenih ruku, nego djelima. O svima nama ovisi kako će izgledati društvo sutrašnjice.

Pozvani smo da opravdamo nadu koju DRUŠTVO I CRKVA imaju u nas. Sami to nećemo moći postići nikada. No, imamo prijetelja koji će nam reći što nam je činiti i koji će nas poučiti kako treba živjeti. Taj prijatelj je ISUS KRIST. Krist i njegov program života, koji se sav svodi na zapovijed ljubavi - garancija je sretne budućnosti. Budemo li slijedili njega, budemo li živjeli onako kako nas on uči, civilizacija ljubavi neće biti samo iluzija.

Krist je trs, a mi moramo biti loze koje će crpsti svoj životni sok iz Njega. I doista, budemo li se molili, budemo li išli na sv. Misu redovito, budemo li se često ispovijedali, a još češće pričešćivali, budemo li živjeli u ljubavi sa svakim čovjekom, jednom rječju: budemo li ljubili Boga svim srcem, a svakog brata čovjeka Kristovim srcem, donijet ćemo mnogo roda Crkvi i društvu u kojem živimo, jer Isus reče: "Tko ostaje u meni i ja u njemu taj donosi mnogo roda", i upozorava: "Bez mene ne možete učiniti ništa"!

A. A.

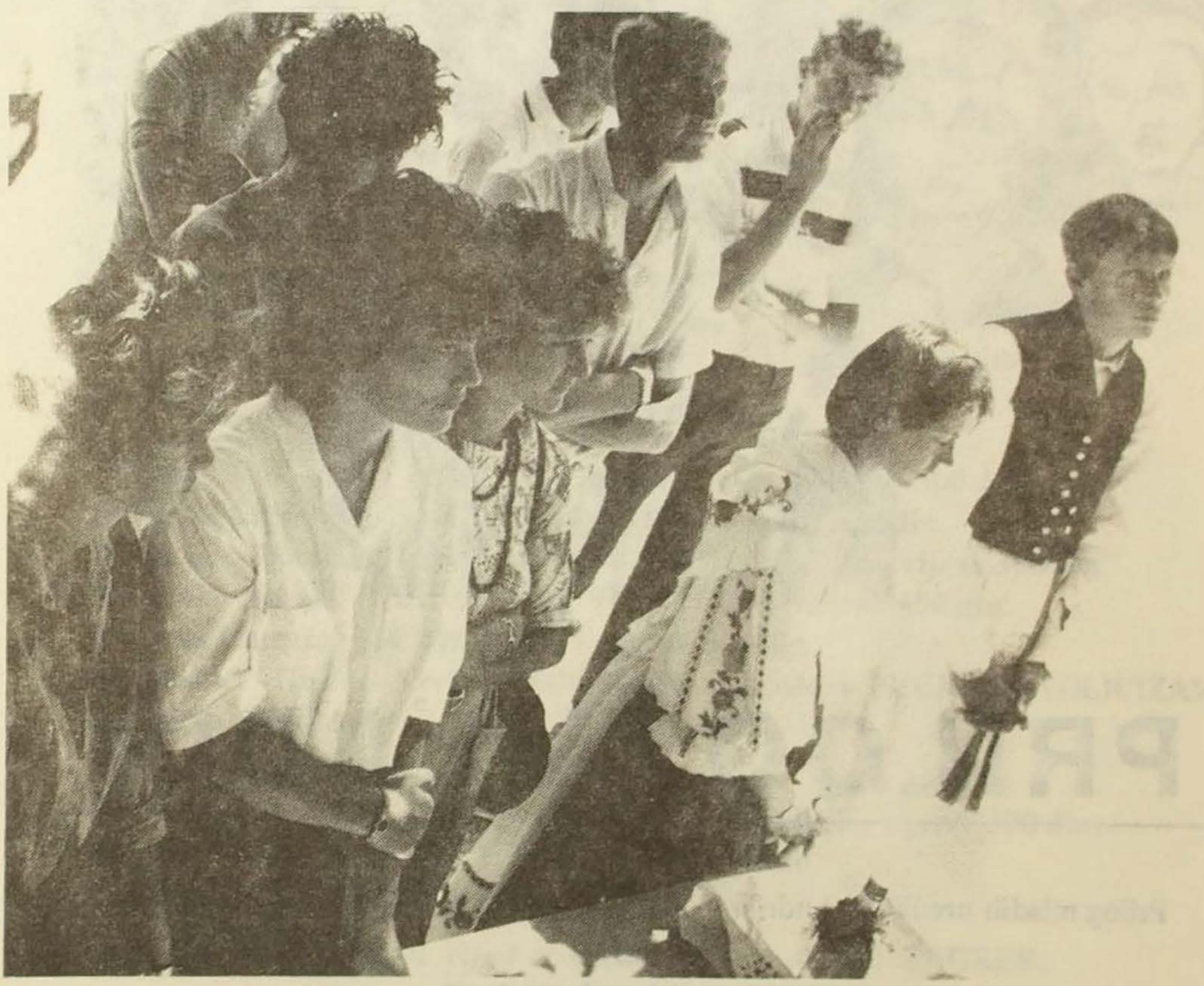

Hvala mladima jer su se odazvali i punim srcem sudjelovali na svim priredbama proslave jubileja 300. godišnjice.

Osobito treba pohvaliti sve one mlade koji su sudjelovali obučeni u narodnu nošnju, jer su tako pokazali svoju ljubav.

Mladi su bili najljepši ukras svih naših priredaba svojom mladenačkom ljepotom i poletom.

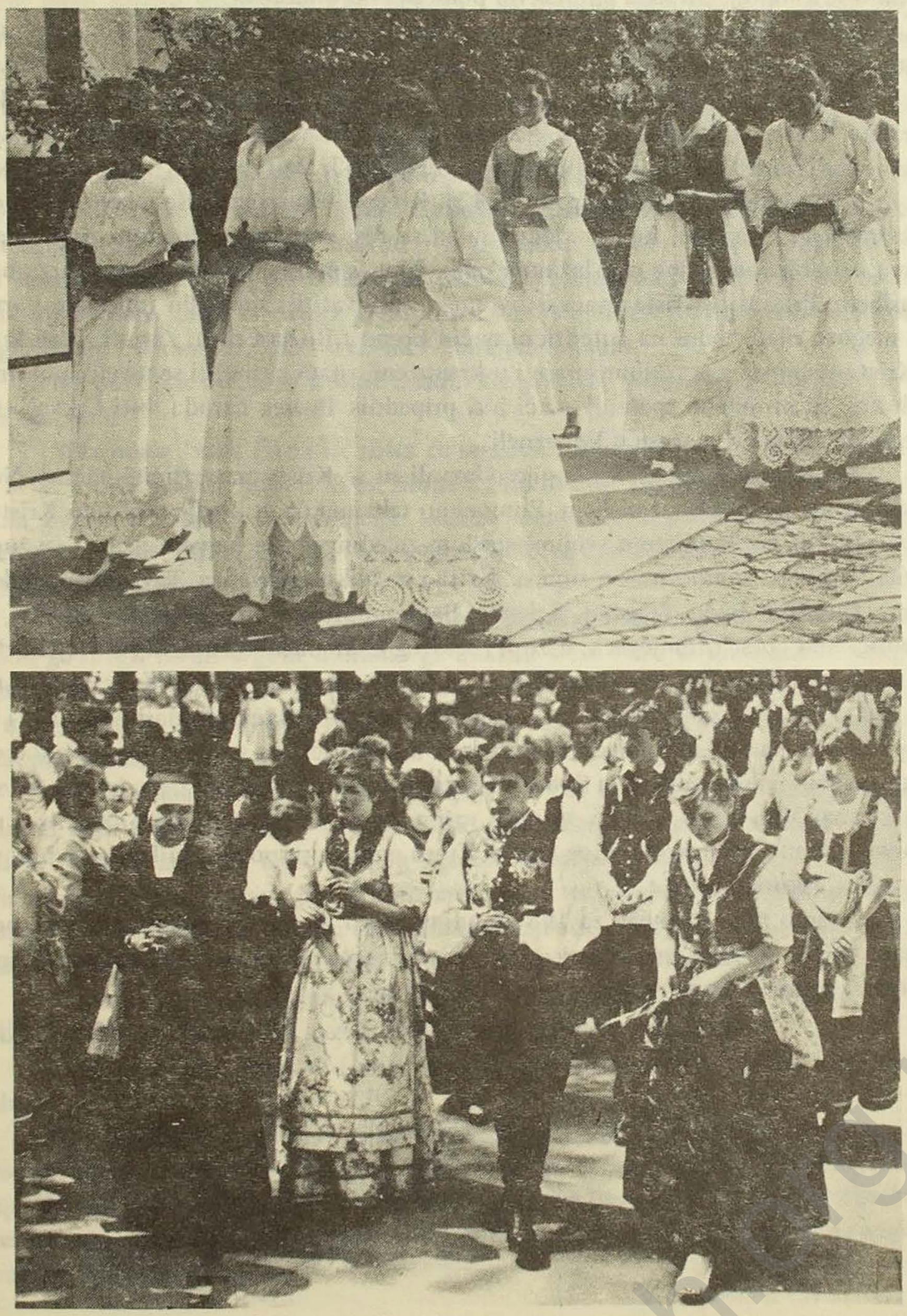

Grupa mladih u bunjevačkoj narodnoj nošnji

zkvh.org.rs

KRIST POZIVA

Pisati ili govoriti o mladima uvijek je aktualno, uvijek zanimljivo. Za mlade ljude bore se sve ideologije i religije da ih pridobiju, jer na mladima svijet ostaje, na njima je budućnost. Mnogi pri tome obećavaju kule i gradove, ali ih ne ispunjavaju. Sjetimo se koliko je do sada bilo takvih pokušaja i promašaja.

Crkva, kao vidljivo Tijelo Kristovo, također poziva mlade. No , ona ne nudi nešto isprazno, ona nam nudi Krista, čovjeka - našeg brata i Boga. Kakvog Krista?

Evo što nam poručuje njegov nasljednik na zemlji, papa Ivan Pavao II: "Tražite Krista i prihvatite ga. On je zahtjevan, ne zadovoljava se osrednošću, ne dopušta neodlučnost. On je jedini put kojim se dolazi k Ocu (usp. Iv 14, 6) i onaj tko ide za njim ne hoda u tami (usp. Iv 8, 12). Krist je sigurnost Vaše mladosti i izvor Vaše radosti. U njemu, koji je vječno mlad susrest ćete se s pobjedom života nad smrću, s pobjedom istine nad lažima i zabludama, s pobjedom ljubavi nad mržnjom i nasiljem. Prihvatiti Krista znači istovremeno prihvatiti s ljubavlju i njegovu poruku, njegove riječi, koju na autentični način prenosi Božja Crkva. Živjeti život, koji je Krist osvojio za nas svojom smrću i uskrsnućem, znači uključiti se u veliku obitelj onih koji su po njemu spašeni, znači biti pripadnik Božjeg naroda, biti Crkva" (Iz govora mladima u Caracasu u Venezueli).

Mnogi mladi iz naše biskupije odazvali su se Kristu na različite načine. No, mnogi se još dvoume, razmišljaju. Pomozimo takvima da što prije dodu do Krista. Vi mladi koji se okupljate u svojim župskim zajednicama u Novom Sadu – u župi imena Marijina, Somboru – u župi sv. Križa i sv. Nikole Tavelića, Tavankutu, Maloj Bosni, Đurđinu, Baču, Vajskoj, Selenči, Bačkom Monoštoru, Bikovu, Žedniku, u Subotici kod otaca franjevaca, u župi Isusovog Uskrsnuća, u župi Mariji Majci Crkve, u župi sv. Terezije, u župi sv. Roka... u Sonti - Budite svjedoci Kristovi. To ste već pokzali u Širokom Brijegu (vidi poseban članak u Bačkom klasju br. 37 i u ovoj Danici); na bdijenju mladih u katedrali u Subotici, na susretu mladih u Baču, pokretanjem Tribine mladih u Subotici, raznim svojim priredbama. To je ono što se vidi izvana. Videći vas, mnogi su pošli vašim stopama. Ali nemojmo zaboraviti ni duhovnu stranu našeg kršćanskog života. Tu su nam na raspolaganju Domovi duhovnih vježbi. Iskoristimo ih.

Imamo puno planova za 1987. godinu. Zato molimo Gospodinada nam pomogne. Molimo Krista vruće i žarko kako za nas same tako i za naše katehete da ustrajemo i ostvarimo naše želje i planove.

Ivica Prćić

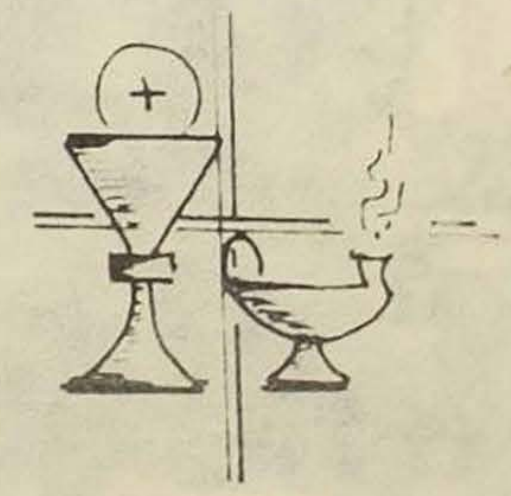

TRIBINA MLADIH VJERNIKA

Već duže vrijeme osjećala se u Subotici i bližoj okolici potreba da bi se mladi vjernici okupljali češće i na jednom širem planu nego što je onaj župski, da bi na taj način imali prilike susresti se kao vjernici i sa mladim vjernicima iz drugih župa i učvrstiti svijest kako zapravo svi zajedno moramo nastojati izgradivati "civilizaciju ljubavi" tamo gdje jesmo i učiniti sve kako bi Crkva doista u očima svijeta bila sveta. Za tako važno djelo potrebno je puno snage - ako smo ujedinjeni i ako nas je više, onda to nekako lakše ide.

Grupa mladih vjernika je stoga osjećajući živo ovu potrebu predložila svojim župnicima da bi se pokrenula "Tribina mladih". Župnici subotičkih župa, kao i župnici okolnih seoskih župa prihvatili su ovu inicijativu mladih. Tako se preko 100 mladih vjernika okupilo na prvu tribinu 26. listopada 1986. godine u 17, 30 sati, u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici. Na ovoj tribini bio je prisutan i biskup Msgr. Matija Zvekanović, kao i svećenici - katehete mladih.

Na početku ove prve tribine mladih sve prisutne pozdravio je Marinko slijedećim riječima:

"Na poziv Ivana Pavla II. sutra će se u Asizu okupiti vrhovni vjerski poglavari da bi se u ovoj godini, godini mira, skupa molili za mir. Taj poziv na molitvu je prihvatila i naša Biskupska konferencija koja je ovu molitvu preporučila svim svojim vjernicima. Prihvaćajući taj poziv i mi mladi smo se evo danas okupili da bi skupa sa o. Biskupom molili na tu nakanu.

Budućnost mira je na nama mladima. Pozvani smo da ga nosimo svijetu, a da bismo ga mogli nositi svijetu, moramo ga imati u srcu. Zato se mi moramo okupljati oko zajedničkog mira, a to je Krist. U tom okupljanju ćemo razmišljati o Kristu, vjeri, upoznavati se i živjeti svoje kršćanstvo. Zato vas na početku ovih naših susreta najsrdačnije pozdravljamo.

U ime mladih koji su ovdje okupljeni i u ime mladih vjernika cijeloga grada i okolnih župa pozdravljamo i Vas, Oče Biskupe, i želimo vam priopćiti da želimo da se u ovoj dvorani župe sv. Roka svakog mjeseca okupljamo na molitvu, razmišljanje o Kristu, usavršavajući svoju vjeru i upoznavajući se medusobo, jer smo prepušteni samima sebi, različitim strujama i utjecajima, a zajedno smo, ipak, jači. I zato Vas, oče Biskupe, molimo da nam na tu nakanu dadete svoj pastirski blagoslov.

Pozdravljamo i velečasnog dr Marina Šemudvarca i zahvaljujemo mu što nam je izišao u susret i omogućio nam u ovoj dvorani redovito susretanje.

Na kraju pozdravljamo i se prisutne svećenike od kojih tražimo pomoć i suradnju.

Na početku ovog susreta molimo vlč. Andriju Anišića da nam uputi par uvodnih misli o miru i potakne nas na razmišljanje. Nakon toga molimo Vas, oče Biskupe, da nam i Vi kažete par riječi, poticaja... Zatim bi prešli u crkvu gdje slijedi molitva za mir, a poslije toga je u dvorani simbolična zakuska i bratski susret na koji pozivamo i Vas, Preuzvišeni".

zkvh.org.rs

Poslije toga slijedilo je predavanje koje objavljujemo u cijelosti.

Nakon predavanja g. Biskup pozdravio je prisutne mlade i ocrtao im lik sv. Ivana Kapistrana, koji svima, a pogotovu mladima, može biti uzor kako se treba za vjeru boriti i kako ju treba čuvati.

U crkvi je na molitvi za mir bilo prisutno oko 120 mladih, te lijepi broj starijih vjernika. Ovom molitvom mladi su se željeli uključiti u veliku molitvenu akciju za mir u svijetu. Slušali smo Božju riječ o miru, kratki odlomak iz Papine poruke za međunarodni dan mira, te kratku homiliju, koju je održao vlč. Andrija Kopilović. Vrhunac ovog molitvenog susreta bila je simbolična molitva vjernika. Mladići i djevojke upalili bi svjijeću na uskrsnoj svijeći i s upaljenom svijećom u ruci izrekli su svoju molitvu za slogu, mir i za sv. Oca, jer tog dana bio je i "Papin dan". Ovaj simbolični gest htio je reći da mladi moraju biti Kristom zahvaćeni ako žele graditi mir u svijetu. Rasvjetljeni svjetlom Krista raspetog i uskrsnuloga moći ćemo i mi svijetliti kao svjetlila u svijetu !

Poslije ovog molitvenog susreta u crkvi, mladi su se ponovo okupili u dvorani da bi se malo "okrijepili", ali još više da bi se kroz razgovor bolje upoznali. Medu mlade došao je i g. Biskup i zadržao se s njima kratko vrijeme u toplom razgovoru.

Slijedeća tribina održana je 16. studenog na istom mjestu i u isto vrijeme. Vlč. Jakob Pfeifer, župnik u Odžacima, održao je predavanje na temu: "Evandelje u crkvi i na ulici". On je na vrlo jednostavan način, konkretnim primjerima potakao mlade da žive evandelje svugdje gdje se nalaze i tako budu Kristovi svjedoci u svijetu.

Poslije predavanja razvila se plodna diskusija, a prije predavanja i na kraju tribine mladi su zapjevali nekoliko duhovnih šansona uz pratnju gitare.

Valja na ovom mjestu zabilježiti da su na ovoj tribini bili prisutni i mladi vjernici iz Sombora sa svojim katehetom vlč. g. Josipom Pekanovićem.

Molimo Gospodina da ova dobra i plemenita akcija donese obilne duhovne plodove našoj mjesnoj Crkvi.

Tribina će se održavati jedanput mjesečno!

Mladi vjernici

MLADI – NOSIOCI MIRA

"Milost vam i mir od Boga Oca našega i Gospodina Isusa Krista". Ovim riječima sv. Pavla iz I Kor, sve vas srdačno pozdravljam i započinjem svoje predavanje na zadanu temu "Mladi, nosioci mira".

Da bismo mogli razumjeti što to znači biti nosioc mira (mironosac), moramo prije svega saznati što je mir.

Od onog dana otkad je čovjek grijehom izgubio mir raja zemaljskog, čitava povijest čovječanstva obilježena je silnom čovjekovom težnjom za mirom, usprkos toga što je dobar dio ljudske povijesti označen ratovima, mržnjom i osvetama...

Što je taj mir za kojim svaki čovjek, svjesno ili nesvjesno teži?! Što je taj mir o kojem se toliko govori, piše, propovijeda i raspravlja?!

Zbog ograničenog vremena, u tumačenju pojma "mir" zadržat ću se samo na biblijskom izrazu "Šalom", a izostavit ću grčki izraz "eirene" i latinski pojam "pax".

Biblijski pojam mira – Šalom – označava: "Blagostanje u svagdanjem životu označava stanje čovjeka koji živi u skladu s prirodom, sa samim sobom i s Bogom; konkretno, mir je blagoslov, počinak, slava, bogatstvo, spas, život" (RBT, Mir, 555)

Dakle, očito je da se mir ne može svesti na stanje kad oružje miruje, tj. kad rata nema. I sami vrlo dobro znamo i osjećamo nemir iako rata nema. Koliko je nemira u našim obiteljima, koliko je sukoba među ljudima pojedinačno i među čitavim narodima, koliko je nemira u ljudskim srcima. – S druge strane, poznati su slučajevi kad su ljudi imali duševni mir, usprkos nemira i ratova, usprsko životnih poteškoća i tragedija.

Izvor svih nemira, prema biblijskoj poruci, jest narušen sklad čovjeka s prirodom, s Bogom, s bližnjima i sa samim sobom.

To potvrđuje i II. Vatikanski sabor u GS, br. 78, kad kaže: "Mir nije puka odsutnost rata, niti se svodi samo na uspostavu ravnoteže među protivničkim silama. On ne nastaje niti iz nasilne vladavine, nego se doista s pravom naziva djelom pravde ... Mir je plod reda što ga je u ljudsko društvo utisnuo njegov božanski Utemeljitelj".

Nered i nemir u ljudskom društvu nasto je onog dana kad je čovjek odbacio i prezreo Božji red. I od onog dana, svaki put kad čovjek griješi, unosi nered u svijet i stvara nemir u sebi i oko sebe ...

Zato, vratiti izgubljeni mir znači vratiti se Bogu!

Bog je izvor mira. On je zapravo mir. Starozavjetni sudac Gideon podiže u pustinji žrtvenik Jahvi – Miru (Su 6, 24), a prorok Izaija navješa budućeg Mesiju koji će biti Knez mironosni (Iz 9, 5) koji će donijeti beskrajni mir (Iz 9, 6). On će otvoriti raj koji je grijehom zatvoren, jer On – On je Mir (Mih 5, 4).

Isus je taj Knez mira. On je sruši pregradu razdvojnicu među ljudima i između Boga i čovjeka. On je most koji će ponovo spojiti čovjeka i Boga. On je ljubav koja će ispuniti provaliju između Boga i čovjeka, koja je nastala ljudskim grijehom. Sv. Pavao je konačno Isusa nazvao mirom.

Krist je mir naš (Ef 2, 14 - 22). Prema tome, onaj tko želi imati potpuni mir, mora slijediti Krista u svemu, mora nositi Krista u sebi. Samo onaj tko je prihvatio Kristov mir, tko je primio Krista, može biti nosioc mira, mironosac, ili, da uzmem poznatiji, evandeoski, izraz - mirotvorac.

Da bi netko mogao nešto nositi i dati drugima, on to mora i sam imati.

Imati mir, znači živjeti onako kako nas je Isus učio živjeti, znači biti u skladu s prirodom, s Bogom, s bližnjima i sa samim sobom. To drugim riječima, znači biti pun Boga, a to pretpostavlja čisto srce. Zato mirotvorci moraju izbjegavati grijeh, boriti se ustrajno i uporno protiv zla u sebi i oko sebe...

Čisto srce je glavni i osnovni preduvjet mira. Svi ratovi su započeli u ljudskim srcima koja su bila zarobljena grijehom sebičnosti i mržnje. Svaki nemir u obi-

zkvm.org.rs

telji potekao je iz ljudskog srca koje je ranjeno grijehom. I moj vlastiti nemir je nemir srca koji je nastao zbog grijeha koje sam počinio. "Nema mira opakima" veli prorok Izaija (48, 22).

Moramo moliti Gospodina da nam udijeli mir srca, čistu savjest – čistu mladost, jer "čist naraštaj mladih nada je budućnosti", kliče naš kardinal Franjo Kuharić.

I, tada, kad nam Bog oprosti grijehe i kad nas ispuni svojim mirom, kad budemo puni sreće, jer mir je "punina sreće" (RBT, Mir, 556), bit ćemo sposobni graditi mir, bit ćemo sposobni prenositi taj mir srca na druge ljude, koje susrećemo, s kojima živimo i radimo...

Mogli bismo reći da je sepcifično poslanje mladih u svijetu da budu nosioci mira, jer mladi se po naravi oduševljavaju za mir, za prijateljstvo, za ljubav, za akciju. Mladi u svijetu su oni koji uvijek žele promijeniti svijet, koji maštaju o boljem i ljepšem svijetu. Mladi žele da prestanu ratovi, da nestane mržnje, da se uništi nepravda i zato bučno reagiraju na sve nepravedne strukture i osobe... Mladi nose u sebi želju da ostvare civilizaciju ljubavi.

Ovu teško zadaću da budemo nosioci mira u svijetu olakšava nam sama naša mladenačka narav, ali potrebno je tu narav obogatiti nadnaravnom milošću. Zato molimo sa sv. Franjom: "Bože moj, dopusti mi mira tvog da budem glas" (mir je naime, uvijek dar Božji). Recimo i mi Bogu s mladim franjevcima iz VIS a "Milovan": "za mir i dobro darujem mladost...".

Osnaženi Božjom milošću i noseni svojim mladenačkim elanom bit ćemo sposobni suočiti se s ovim nemirnim svijetom.

Što znači biti nosioc mira?

Biti nosioc mira znači stupiti u akciju, tvoriti mir – biti mirotvorac. Nosioc mira nije običan ljubitelj mira koji pasivno želi mir i divi se miru. Nosioci mira su aktivni ljudi. Oni unose mir, oni tvore mir!

Razmotrimo sada pobliže tko su ti nosioci mira – mironosci – mirotvorci.

Mirotvorci, kako rekoh, nisu obični miroljupci koji vole smirenost, ne podnose svađe i pokazuju se miroljubivim osobama... Mirotvorci nisu ni one dobre osobe, koje prepustivši se Bogu, šute kad ih provociraju i vrijeđaju...

Mirotvorci su oni, koji toliko ljube mir da se ne boje umiješati se u sukobe kako bi pomogli njihovom rješavanju.

Mirotvorac, koji posjeduje mir, mora djelovati za mir u svom svakidašnjem životu, prije svega, živeći u skladu s Bogom i njegovom voljom.

Mirotvorci nastoje povezivati, uspostavljati narušene odnose među osbama, smanjiti napetosti, ublažiti stanje hladnog rata, koji se osjeća u ambijentu mnogih obitelji, na poslu, u školi i među narodima...

Mirotvorac ne može pasivno promatrati kako njegov otac godinama ne razgovara sa stricem ili majka sa svojom setrom, jer su se jednom posvađali... Mirotvorac ne smije podnositi da se susjedi "ne paze"... Oni koji žele pravi mir, neće olako prelaziti preko nesporazuma većih ili manjih koji se događaju u obiteljima. Mirotvorac mora postati uznemiren dok sluša o brojnim nemirima među ljudima i među narodima... Mirotvorac ne može šutjeti dok se u zraku osjeća opasnost od atomskog rata...

Kršćani moraju biti aktivni u borbi za mir. Oni moraju biti nosioci mira u sve strukture života i rada i zato će nastojati sa svim ljudima, kako s onima s kojima žive i rade, a tako i sa onima koje samo povremeno susreću, uspostaviti odnose iskrene ljubavi, bez laži i zavaravanja, bez ikakvog izraza nasilja ili suparništva, bez sebičnosti i uskih interesa... Mi uvijek moramo učiniti prvi korak. Približiti se s ljubavlju svima - i onima koji nas preziru i mrze, jer Isus je rekao: "Ljubite svoje neprijatelje, dobro činite onima koji vas progone"!

A koje će biti posljedice našeg mirotvornog i mironosnog djelovanja u svijetu? – Posljedica je blaženstvo. "Blago mirotvorcima, oni će se sinovima Božjim zvati" (Mt 5, 9), rekao je Isus. Ako smo mirotvorci, u srodstvu smo s Bogom i nikakvo zlo nam se ne može dogoditi. Mirotvorci djeluju kao sinovi Božji, svjedoče Boga, navještaju Krista, jer Krist je "Mir naš".

Kršćani moraju podržavati sve mirotvorne akcije u svijetu svojim molitvama svojim radom. Moramo učiniti napor da donosimo mir svima, a to znači:

Gdje je mržnja, da donosim ljubav.
Gdje je uvreda, da donosim praštanje.
Gdje je nesloga, da donosim jedinstvo.
Gdje je zabluda, da donosim istinu.
Gdje je sumnja, da donosim vjeru.
Gdje je očaj, da donosim nadu.
Gdje je žalost, da donosim radost!

(Molitva sv. Franje za mir)

Budemo li to činili, mir će se na nas kao rijeka izliti i na nas će se odnositi riječi Izaije proroka: "Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti, koji oglašava mir, nosi sreću i spasenje naviješta govoreći: Bog tvoj kraljuje!" (Iz 52, 7).

Dragi mladi! Želim Vam uspjeh u svim budućim mironosnim i mirotvornim akcijama.

Andrija Anišić

Napomena:

(Vlč. Andrija Anišić održao je ovo predavanje na "Tribini mladih" u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici, 26. listopada 1986. godine u 17, 30 sati. Predavanju su prisustvovali mladi vjernici iz Subotice i okolnih naselja).

DJEČIJA NEDJELJA MIRA

Dječija nedjelja mira... Kako to plemenito zvuči! Za taj svečani dan željela bih da ratovi, barem na trenutak, prestanu. Želim da djeci, svim ljudima i ženama, mladićima i djevojkama u Africi i po čitavom svijetu, glad prestane... Da sva djeca osjete radost u igri, u učenju... Da na licima roditelja uvijek bude sretni osmjeh; da se bratstvo i ljubav širi u svijetu...

Nadam se da će se ove moje želje jednom ispuniti!

Vesna III/e

zkvh.org.rs

MLADI VJERNICI IZ BAČKE U STAROJ POSTOJBINI

Svi znamo da se ove godine naršilo 300 godina od kako su naši pradjedovi, bježeći od turske vlasti, doselili u Bačku. Znamo i da su došli iz Bosne i Hercegovine pod duhovnim vodstvom franjevaca. No, znamo li i to da su se ove godine mladi vjernici Bunjevci i Šokci, ovaj put ne pješice ili na konjima kao prije 300 godina, već u dva autobusa, vratili u Hercegovinu da posjete svoju pradomovinu, a ujedno i uveličaju svojim prisustvom hodočašće mladih na Širokom Brijegu? !

Krenuli smo veseli, uzbuđeni i radoznali, kako to samo mladi mogu biti. Čekao nas je put u nepoznato i trenutak kada će naše stope dotaći komadić zemlje koju su gazili naši preci.

Brzo smo prelazili kilometre, no kod Đakova imali smo nezgodu i zastoj od dva i pol sata. Ali, prebrodili smo i to, uz Božju pomoć.

Fratri i domaćini koji su nas trebali primiti, strpljivo su čekali i kada smo, onako umorni stigli, pružili su nam doček koji nismo mogli ni zamisliti.

Tek tada smo vidjeli koliko srdačnosti i prisnosti može biti u čovjeku. Crkva na vrhu brijega kupala se u svjetlu reflektora, a zvona su zvonila akordima marijanskih pjesama.

Zadivljene i zbunjene, odveli su nas po kućama i bogato počastili. Umorni, ali sretni, zaspali smo znajući da nas sutra očekuju još mnoga iznenađenja.

Osvanuo je krasan srpanjski dan. Široki Brijeg kupao se u suncu, a svaki kamen kao da je pjevao pjesmu zahvalnicu Bogu. To sunce i krš i bistro plavetnilo neba stapalo se u jednu jedinu riječ: "HVALA"! O, hvala Bogu, koji nije dao da Ga mladi zaborave. Mladi su preplavili ogromnu poljanu i trg ispred crkve. Hodočašće je otpočelo veličanstvenom procesijom u kojoj su mladi sa transparentima i crkvenim barjacima stupali pjevajući. I mi smo im se pridružili u našim narodnim nošnjama. Nakon pozdravnog govora slijedilo je pokorničko slavlje.

Neobičan je prizor kada se svako drvo pretvori u ispovjedaonicu i kada se još uporno i strpljivo čeka u redu. Dostojanstveni mir prožimao je mlade koji su ga u ovoj godini mira željeli proširiti na cijeli svijet.

Misu je predvodio provincijal hercegovačke provincije franjevaca fra Jozo Pejić, koji je održao i prigodnu propovijed.

Ta veza prošlosti i sadašnjosti simbolično se očitovala i u proslavi zlatne mise fra Berislava Mikulića, koji je također održao propovijed o svećeničkom pozivu. Posebno slikovito bilo je prinošenje darova. Mladi iz raznih krajeva naše domovine pristupali su oltaru s darovima koji su karakteristični za kraj iz kojega dolaze. Netko je donio kamen, netko vino, netko grožđe, sliku, kruh... a mi smo donijeli svijeću na kojoj je bio lik Majke Božje sa oznakom 300, kao simbol svjetla koje nas je ovih 300 godina vodilo, čuvalo i opet dovelo... Donijeli smo i šokačku torbicu...

Za vrijeme pričesti tisuće mladih stopilo se u jedno ponizno srce koje želi primiti Krista i ulivati ga u druga srca. Bio je to čudan, uzvišen osjeća - kao da duša lebdi iznad tijela sa mnoštvom drugih duša, ujedinjena u jednoj ljubavi i želeći jedan mir.

Mladi iz Bačke u Sirokom Brijegu u Hercegovini

Masa od 10. 000 mladih vjernika uzbudivala nas je i umirivala, a Brijeg kao da je htio svojom širinom obuhvatiti nas i uzdići bliže Bogu. Duboki dojam su na nas ostavile riječi:

"Blagoslovi sive krše
čuvaj vjeru nam otaca
i svud neka sunce sjaji
naša mladost kud koraca"

Te riječi su se otkidale sa tisuću usana i kazivale nam da i mi potječemo otuda i da nas je vjera, koju su nam naši očevi sačuvali, dovela ovdje.

Poslije sv. Mise i slavlja otišli smo na ručak koji su nam spremili fratri. Duboko nas je dirnula pažnja franjevaca i časnih sestara koji su u svoj velikoj gužvi i poslu ipak stizali da nam posvete makar i trenutak pažnje.

Čuli smo da u Ličtici svake nedjelje na vjeronauku ima 3500 mladih i djece, što nas je zadivilo.

Poslije podne je na trgu ispred crkve pjevala i svirala splitska grupa "Dominik". Poslije njih imali smo i mi tu čast da nastupimo sa kratkim programom. Naši tamburaši su odsvirali nekoliko kola na koje smo se mi spontano uhvatili i zaigrali. A kada smo zapivali "Bunjevačku vilu", dočekani smo gromoglasnim pljeskom.

Nešto kasnije, odveli su nas na razgledanje obližnje župe Kočerin. Zapanjila nas je i zadivila zgrada nove crkve. Ona je izgradena u obliku lade, sa oltarom od kamena u obliku sidra. Na pročelju crkve izraden je najveći lik sv. Franje u svijetu, visok 23 metra, koji i nije mogao naći bolje mjesto od kršne Hercegovine, da bude "div" medu "divovima". Oko crkve su prekrasni travnjaci koji su i po najvećoj žezi

zkvm.org.rs

zeleni i svježi. Sve to izgrađeno je za samo 10 godina i to na golom kamenu.

Oprostili smo se od Kočerina i župnika sviranjem i pjevanjem. Odveli su nas po kućama i večer smo proveli sa domaćinima koji su nas izveli u centar Lištice.

Sutradan smo razgledali riznicu franjevačkog samostana u Širokom Brijegu i oprostili se od domaćina i fratara od kojih smo dobili ploče i kasete njihovog kora i pun autobus jabuka.

Krenuli smo prema Blagaju na Buni. U veselom raspoloženju i puni prekrasnih utisaka stigli smo u našu prapostojbinu. Na putu nas je jedan čovjek, primjetivši naše registracije autobusa, zaustavi, poželio nam dobrodošlicu i rekao da se sjeća da im je otac pričao o tome da su prije 50 godina Bunjevci bili u Blagaju i postavili ploču u spomen 250. obljetnice dolaska Bunjevaca u Bačku.

Mladi iz Bačke zaigrali su kolo ispred crkve u Blagaju u Hercegovini

U Blagaju i okolici sve su sv. Mise otkazane ili stavljene u koje drugo vrijeme da bi ljudi mogli doći da nas vide i da se s nama susretnu. Blagajska crkva Presv. Trojstva bila je prepuna ljudi. Mi smo bili obučeni u narodne nošnje i sudjelovali smo u Misi čitajući, svirajući i pjevajući. Poslije Mise izveli smo kratki program koji smo pripremili. Naši tamburaši, također u narodnim nošnjama svirali su, a mi smo pjevali. Dok su se jasni zvuci tamburice razlijegali crkvom, osjećali smo se kao prava braća, kao isti narod, iako nas je vihor vremena, prije 300 godina razdvojio. Te godine i razlike nestale su sa toplim tonovima, koji kao da su u srca prodirali.

Sviranje smo nastavili i vani i svi smo se uhvatili u kolo i zaigrali. Ljudi iz Blagaja bili su oduševljeni našom nošnjom i sviranjem. Poneli su hranu i oko rijeke Bune pripremili pravo malo slavlje. Mnogi ljudi pričali su nam kako se živo sjećaju

dana kada je pjevačko društvo "Neven" iz Subotice na crkvu u Blagaju postavilo ploču u spomen 250. obljetnice doseljenja Bunjevaca u Bačku.

Nažalost, nismo imali vremena duže biti sa tim divnim ljudima. Morali smo dalje. Došli smo na izvor Bune. Ta malena rijeka na samom izvoru djeluje tako široko i zastrašujuće, a opet tako prisno, kada se sjetimo da su vjerojatno odatle neki naši pradjedovi krenuli na put u Bačku.

Tako bogat program dopunili smo kupanjem na Buni. Hladno bistra rijeka osvježila nas je, a ubrzo zatim nastavili smo put prema kući, oduševljeni, sretni i bogatiji za divnu uspomenu i nezaboravne dojmove i pokoje prijateljstvo.

Mladi iz Hercegovine uzvratili su nam posjet i uzveličali naše slavlje 300. obljetnice obnovljenog crkvenog života.

Velika želja svih nas je da 1987. godine opet odemo u Hercegovinu i to u većem broju. Pa, pridružite nam se!

Danijela

MLADI IZ ŠIROKOG BRIJEGA NA PROSLAVI 300. OBLJETNICE OBNOVLJENOG CRKVENOG ŽIVOTA U BAČKOJ

Mladi iz Hercegovine uzvratili su nam posjet i uzveličali našu proslavu Jubileja. Htjeli smo im bar malo uzvratiti gostoljubivost i tako još jednom zahvaliti za nezaboravne doživljaje koje smo imali kad smo ovog ljeta bili kod njih.

Mlade vjernike iz Širokog Brijega doveo je p. Ante Marić.

Svima smo dali u ruke kratki program boravka u Subotici, koji je imao slijedeći sadržaj:

KAKO JE LIJEPO KAD SU BRAĆA SKUPA

– 'Ko nam to ide?!
– Braća i sestre iz staroga kraja!
– Bog Vas dô'o i dobro nam došli!

Radujemo se što ste došli da skupa proslavimo naš veliki jubilej - 300. obljetnicu oslobođenja od turskoga jarma i s tim u vezi 300. obljetnicu našeg obnovljenog crkvenog života.

Radujemo se što ćemo skupa lomiti Kruh – zahvalnicu za naš novi zavičaj i Vašu mučeničku istrajnost u vjernosti Bogu i rodu u starome kraju.

Radujemo se što ćemo naše zajedništvo odvajkada, još više učvrstiti ovim susretom.

Kod braće ste – osjećajte se kao u svojoj kući!

zkvh.org.rs

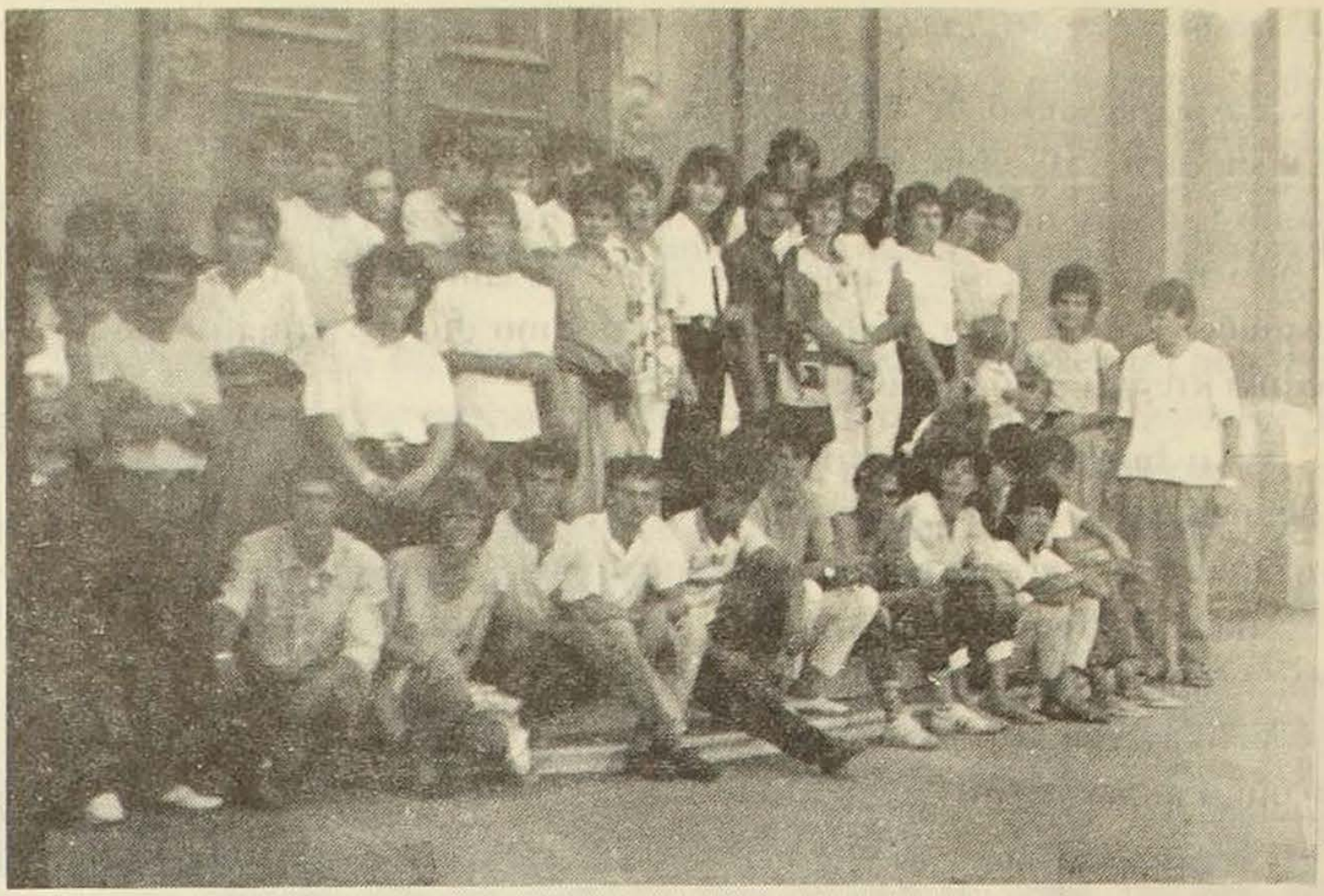

Mladi iz Širokog brijega pred subotičkom katedralom

PROGRAM BORAVKA U SUBOTICI

Subota, 16. kolovoza 1986.
oko 18 sati
Prijem u franjevačkom samostanu

19 sati

Meditativna večer u katedrali - bazilici sv. Terezije

Poslije meditativne večeri (oko 21 sat) skupljanje kod spomenika Presvetog Trojstva i odlazak domaćinima na večeru i spavanje

Nedjelja, 17. kolovoza 1986.

8, 30 sati
Sastanak kod spomenika Presv. Trojstva
i razgledanje izložbe u sjemeništu "Paulinum".

10 sati
Svečana sv. Misa u dvorištu sjemeništa

oko 13 sati (poslije sv. Mise)
Ručak kod domaćina

16 sati
sastanak kod autobusa

Nažalost,ovaj program nije u potpunosti ostvaren, što radi zakašnjenja u dolasku , a dijelom i zbog nesporazuma, zbog kojeg mladi nisu ostali kod domaćnina u Subotici, nego su išli u Aleksandrovo.

Poslije podne smo ipak posjetili Franjevačku crkvu i otišli sa mladima na Palić.

Mladi iz Blagaja i Mostara bili su gosti u Đurdinu.

I ovaj susret je obnovio i učvrstio naše prijateljstvo i bio poticaj da svi zajedno tamo gdje jesmo rastemo u vjeri, nadi i ljubavi, pa ćemo uvijek biti blizi.

Danijela

Mladi iz Hercegovine sa svojim darovima

RAZMIŠLJANJE O PATNJI

Poznata je činjenica da u svijetu i kod nas ima puno patnika, bilo tjelesnih, bilo duševnih. I svima njima potrebna je utjeha, lijepa riječ, podrška da u svim tim bolima ustraju do kraja.

Mi smo pozvani da se pobrinemo za te ljude. Pozvani smo da ih ljubimo,imajući na pameti Isusovu riječ: "Štogod učiniste jednom od ove moje najmanje braće meni učiniste".

zkvh.org.rs

Toliko je patnika i bolesnika oko nas i mi prolazimo mimo svih tih ljudi i nije nas briga što taj čovjek ili žena pate ili boluju. Stalo nam je samo do toga da nama bude lijepo, da mi budemo sretni. To je sebičnost!

Isus Krist nije imao takav odnos prema bolesnicima i patnicima. Dapače, često je brinuo baš o njima i činio na njima mnoga čudesa. Ljubio ih je svim srcem i želio da ih učini sretnijima. Jednostavno, nije mogao podnijeti da svi ti ljudi žedaju za razumijevanjem, a da ih nitko ne shvati i prihvati takve kakvi jesu.

Svi patnici, i danas, često su lišeni pažnje i poštovanja i puno puta postaju teret ukućanima i zato nerijetko završavaju u staračkim domovima.

Isus je želio da patnici - bolesni, napušteni, stari - ne budu sami, zato je svojim učenicima - kršćanima na osobit način preporučio one "najmanje" - gladne i žedne, gole i bose, bolesne i osamljene. Čak se i naša vječna sudbina odlučuje po tome kakav je bio naš odnos prema tim "najmanjima". Oni koji budu ljubili "najmanje" čut će riječi: "Dođite, blagoslovljeni Oca mojega...", a oni koji budu prezreli "najmanje" čut će grozne riječi: "Odlazite od mene, zlotvori, u oganj vječni...".

Zbilja bismo morali ispitati svoju savjest i upitati se kakav je naš odnos prema onima koji su **najzadnji** u društvu – kakav je naš odnos prema bolesnima, starima, siromašnima...

Dok smo mladi i zdravi, sve je u redu, ali kad i nas u životu bude zadesila kakva bolest - hoćemo li i onda biti razvnodušni kao sada?! U tim trenucima ćemo i mi sigurno tražiti barem trunku ljubavi, trunku pažnje i poštovanja, ali, hoće li se naći netko tko će nas kao takve prihvatiti?! Zato, što god želimo da ljudi nama čine, činimo i mi njima. Nađimo malo vremena i za patnike. Razgovarajmo s njima, radujmo se i plačimo s njima. Budimo svjesni da su patnici u svijetu veliki izazov nama. Oni su i radi nas tu - u susretu s njima mi polažemo ispit ljubavi.

Razmislimo malo o tome i svatko od nas neka se odluči za ljubav prema "najmanjima", da **ne bismo** jednog dana žalili što ih nismo dovoljno ljubili!

Tj.

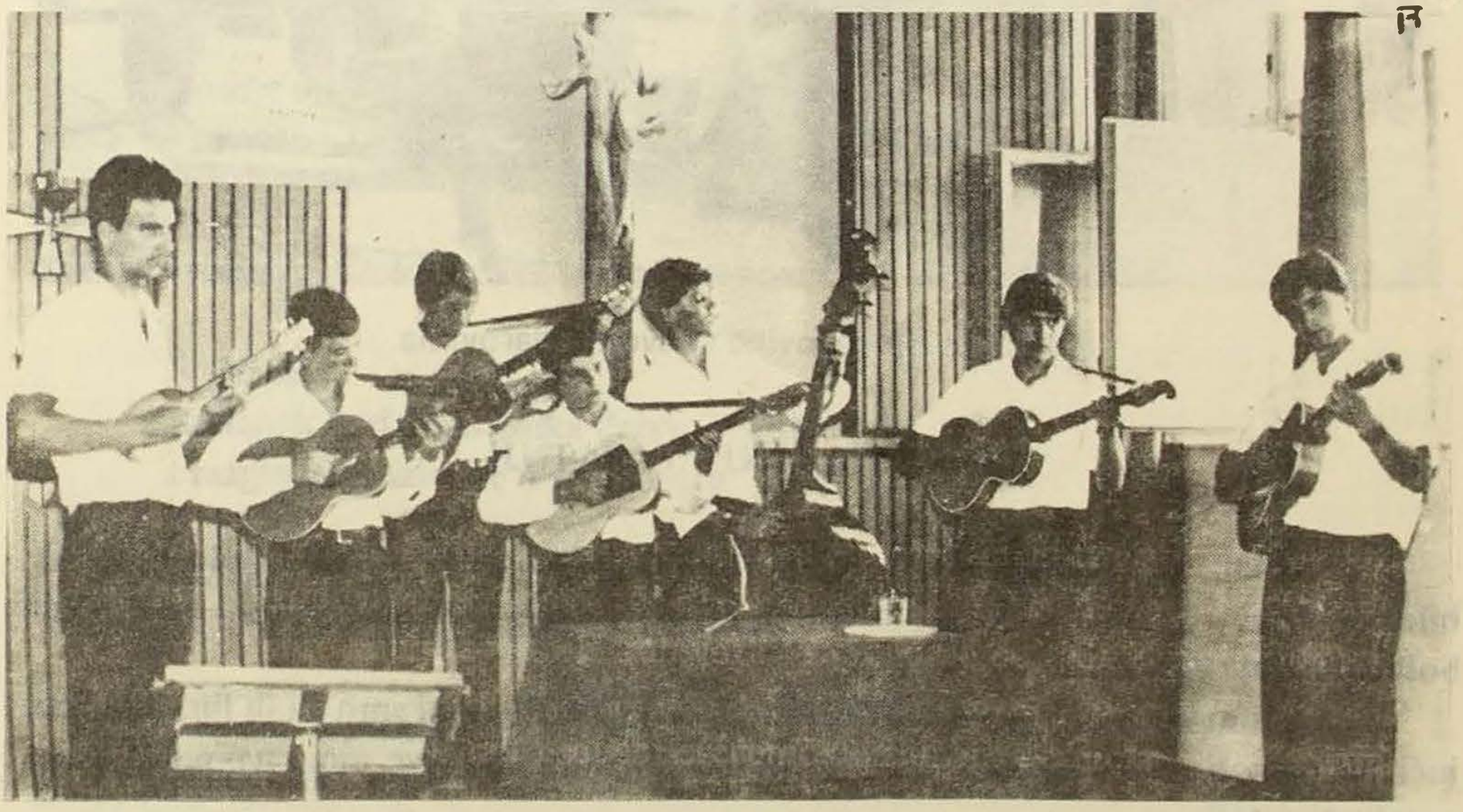

Mladi tamburaši su svirali drugog dana na Znanstvenom skupu u "Paulinumu"

zbornik

„SUBOTIČKE DANICE"

1987.

zkvh.org.rs

SVADBA U BAČU

U selu je svadba veliki događaj. Još i u današnje vrijeme žene pretresaju, kombiniraju, predviđaju tko će za koga poći. U starije vrijeme ženidba je svakako bila još značajniji događaj. Zato su i sami svadbeni običaji bili svečaniji, kitnjastiji i maštovitiji. U pokušaju da predstavim svadbene običaje svojih župljana, razgovarao sam sa starijim osobama. Čini se da su se svadbeni običaji u Baču dosta brzo mijenjali. Od kraja prošlog stoljeća do Prvog svjetskog rata bili su drugačiji. Izmijenjeni su u nekim pojedinostima između dva svjetska rata. U današnje vrijeme je bogatstvo običaja vrlo osiromašeno.

U starije vrijeme postojala je velika razlika u svadbenim običajima stanovnika u Baču. Svaki narod imao je vlastite običaje: najbogatiji su običaji Hrvata. Vrlo lijepe svadbene običaje imali su Nijemci. Svadbeni običaji bačkih Madžara odlikovali su se posebnim vlastitostima.

Ovdje se u prvom redu ograničavam na svadbene običaje Šokaca, Hrvata u Baču. O tim običajima je pisao bački župnik Ivan Evetović 1909. godine. U župnom arhivu bačkog Župnog ureda, među kanonskim vizitacijama, dao je 1933. bački župnik dr Stjepan Tumbas opis svatovskih običaja svojih župljana. Za vrijeme rata objavljen je opširni opis svadbenih običaja u Baču od profesora Stjepana Bartolovića. Nešto o tim običajima piše i dr A.Sekulić u "Radovima centra JAZU" u Vinkovcima, pod naslovom "Bački Šokci i njihovo naselje."

Dobro je napisao bački župnik Evetović na pragu ovoga stoljeća: "Najviše izvornosti i čistog, nepatvorenog narodnog pjesništva nalazimo u svadbenim običajima. U šokačkim svadbenim narodnim pjesmama se osjeća miris časne starine. I tko zna gdje im je izvor! Kad su se prvi put zapjevale?!" Ne samo pjesme, nego i običaji nose značajke koje podsjećaju na turško doba.

zkvh.org.rs

PRIJE VJENČANJA : PITANJE

Koncem prošloga stoljeća otac, a često i djed najprije bi pošao na župni ured. Tamo mu je župnik na osnovu uvida u matične knjige rekao, kad će njihov sin napuniti 18. godinu života. Kod seoskog bilježnika dobivali su ženidbeno dopuštenje. To su bile prve dužnosti, koje su spadale na ženidbene priprave. Kolikogod roditelji i rodbina pravili kombinacije oko ženidbe i udaje, ipak je mladić PITAO djevojku, hoće li poći za njega. O PITANJU piše već 1909. godine župnik Evetović. Kad djevojka pristane, mladić je o tome govorio svojoj majci. Time su roditelji bili obaviješteni o namjeri i izboru svoga sina. Na roditeljima je bilo da pristanu ili pak da odgovore sina. Ukoliko su pristali, slijedila je PROŠNJA. Mladoženjina sestra, tetka ili koji bliži rod pohodio bi s večera djevojačku kuću da u slobodnom razgovoru dozna što o eventualnoj ženidbi misle njezini roditelji. Oni, koji su pripravljali prošnju, znadu puno o imovnom stanju i o vlastitostima djevojačke kuće. Predpostavljaju i pristanak njezinih roditelja, a ipak postupaju nadasve oprezno. Bila bi prevelika sramota prositi djevojku, a biti odbijen.

Na pitanje su znali ići, kako vidimo, mladoženjini rođaci. Uz pitanje nije bilo vezano čašćenje ili koji posebni narodni običaj.

Službeni i svečani trenutak prošnje vezan je uz vrlo lijepi običaj. Kaže se "NOSITI JABUKU". Župnik Tumbas je zabilježio da su se dvije obitelji na razgovoru prije predaje JABUKE sporazumjele i o tome kakav dar treba djevojka pripraviti. Ovako, za primjer, opisuje jedan dar, koji djevojka pripravlja: mladoženji jedna ili dvije košulje zlatom vezene. Štogod slično imala je pripraviti za njegove roditelje, braću i sestre, djeda i baku. Dogovoreno je također i kome od rodbine treba pripraviti dar. Događalo se da su djevojčini roditelji za svakoga uzvanika pripravili dar u domaćem platnu za po jednu košulju na osobu. A rodbina je brojala i po 200 osoba. Tako su radili oni dobro stojeći. Mladoženjini roditelji su morali odjenuti djevojku za vjenčanje. O svom trošku kupovali su vjenčano odijelo i obuću. Kad su mladićevi roditelji sve lijepo utanačili s djevojačkim roditeljima, mogli su "NOSITI JABUKU".

JABUKA

U lijepu jabuku početkom stoljeća bolje stojeći znali su pobosti i do 100 kruna. Župnik Tumbas govori o tri srebrnjaka koji su bili tako pobodeni u jabuku da je jabuka stajala na srebrnjacima kao na nogama. Oko jabuke je ovijen zlatni lančić. U današnje vrijeme jabuka stoji na zlatnicima - dukatima. Osim lančića djevojci se nosi i prsten te darovi koji uglavnom ovise o imovnom stanju mladoženjinih rodi-

telja. Jabuku nosi svekrva. Sa sobom bi povela koga od rođenih: sestru ili snahu. Svekrva će pitati djevojku, hoće li primiti jabuku. Odgovori li potvrdno, ona je isprošena djevojka. Župnik Tumbas bilježi da je djevojka svoju privolu izrazila na taj način da je ne govoreći ništa, poljubila ruku najprije mladićevim, a onda svojim roditeljima. Uz jabuku se nosilo i ruho za djevojku, marame, sat, kako je već tko mogao. Uz jabuku nije bila vezana večera. Na susretu glavnu riječ imaju dvije majke.

ZARUČNIČKI UPIS - "PISANJE"

Zaručničkom upisu kod župnika prethodila je večera. Evetović piše da su na tu večeru išli mladićevi roditelji i svojta noseći pogaču. U njegovo vrijeme djevojka nije iz svekrvine ruke primala jabuku. Primili su je njezini roditelji. Tek tada ju je primila u svoje ruke. Tako je pred roditeljima javno izrazila svoj pristanak. Uzevši jabuku u svoje ruke, bacila bi je prema sobnim vratima. Komade jabuke pokupila bi djeca, dok bi novac, nakit pokupila djevojka. Profesor Bartolović piše da se ta večera priređivala u predvečerje prve subote poslije jabuke. Tu su večeru zvali UGOVOR. "Obično tada dolaze svekar, svekrva, tetak, tetka i jedan mladi a bliži rod, koji nosi čuturu s vinom. On je "krtan". Imao je posebnu ulogu sve do svadbe. Do ovog trenutka djevojka još nije službeno isprošena. Službeno se smatra isprošenom kad sama uzme jabuku koju joj nude mladićevi roditelji. "Djevojkin joj rod ne da uzeti jabuku, nego odgovara da je "jutro starije od večera". To bi značilo, da je odluka već donešena, to da ne bi trebala prezreti odluku svojih roditelja. Slijedila je zatim večera na kojoj su bili najuži članovi i rodbina budućih zaručnika.

Na pisanje se išlo subotom poslije večernja. Osim zaručnika na upis su na početku ovoga stoljeća išli njihovi očevi kao i po jedan muž i žena iz rodbine. Od dana upisa na župnom uredu, piše Evetović, "zaručena djevojka bilo kamo da ide, s roditeljima ili sama, blagdanom ili svagdanom, uvijek se ima pojaviti u potpunom blagdanskom ruhu". U to vrijeme djevojka je oglase ženidbene slušala kod glavnih crkvenih vrata, pod korom. Tako je izbjegla radoznale poglede svojih prijateljica - djevojaka.

Kao zanimljivost navodim iz knjige oglasa koje je vodio župnik Balogh György izvorni tekst jednog ženidbenog oglasa: "Ženi se pošten momak Mata sin pok. Gyuke Azashevacz i Ruzse Berzenkovich iz Bacsa, soldat - i uzima za svojega druga poštenu divojku Mariu kćer pok. Luke Shemudvaracz i pok. Marthe Balich također iz Bacsa. Navistjuju se". (Vjenčali su se 16. listopada 1870.)

Profesor Bartolović bilježi da se "na pisanje" išlo u nedjelju ujutro iz djevojačke kuće, gdje bi se okupila i mladićeva uža rodbina "na rakiju". Djevojka je

zkvh.org.rs

već primila jubuku. Sada su svi u rodu, pa zato u djevojačku kuću dolaze bez čuture. Djevojčini roditelji sazivaju toga dana i svoju rodbinu na ručak. Dvije rodbine će se sada kroz razgovor bolje upoznati. Prema Bartoloviću, sada djevojačka rodbina opet stavlja jabuku na stol. Oko djevojke su njezine dvije najbolje prijateljice. Rodbina je moli da primi jabuku pred svima. Jedna od njezinih dviju prijateljica izljubi svu prisutnu rodbinu, a onda, u znak privole to isto čini i djevojka. Uzet će, nakon što rodbina dariva nju i njezine druge, jabuku sa stola, a zatim će je razbiti pred djecom na dvorištu. Tako su mladenci sada pošli "na pisanje" župniku i u općinu. Sve je to navodno bilo ujutro do 10 sati gotovo. Buduća snaša i njezine druge polazile bi tada u crkvu. Prethodno bi izljubile sabranu rodbinu. Gosti bi taj cijeli dan bili kod snaše "na rakiji". Došavši iz crkve s velike mise opet bi buduća snaša izljubila sabranu rodbinu. Trenutak kad djevojka uzima jabuku opisan je u prigodnoj svatovskoj pjesmi. Pjesmu je pjevala buduća svekrva:

"Kad je Mara jabuku uzela,
Plače Mara što godina nema.
Jaoj, moja kosa prenovana,
Kako sam te lipo prenovala
Dok se nisam za Ivu udala!
Ova pisma svima na veselje!
Vama, stari, na Vaše poštenje!
Svi veseli, Bog Vas veselio,
I od svakog zla Vas uklonio,
Od zla duga i rđava druga!"

Iz razgovora sa svojim župljanima doznajem da se "na pisanje" ipak išlo subotom poslije večernja. O ulozi "krtana" moji župljani ne znaju ništa. Ovo bilježim da se ne zaboravi. Mladoženja nije bio "na rakiji". Kod bogatijeg svijeta svakako bilo je i svirke na rakiji. Za glazbu se pobrinuo gajdaš. Dok se u djevojačkoj kući slavilo, krtan bi iz mladićeve kuće dotjerao konje i kola. Njegova uloga je bila kao uloga kakvog redatelja. Djevojčina majka daje sada peškire kojim je njezina rodbina ukrasila konje. Peškirima su se uresile čak i štrange. Krtana inače ne spominje ni Evetović, ni župnik Tumbas.

NEK' SE VIDI . . .

Profesor Bartolović bilježi da su na dan upisa, navečer u svečano ukrašeni kolima i uz svirku selom prošli svekar, svekrva, tetka, stric ili ujak, krtan, snaša sa svoje dvije - tri prijateljice. Vozeći se po selu svekrva pjeva:

"Iskoči zvizda iz vedra neba,
K'o lipa Mara iz bila dvora,
Iz bila dvora od majke svoje.
Od majke svoje, od roda svoga,
Od srca svoga.
Bože moj, Bože, produlji danke!
Produlji danke, dok sam kod majke!"

Uz svirku i pjesmu radosno društvo prolazi selom. Narod izlazi iz kuća da vidi veselje. Od starina pjeva se u Baču i ova pjesma. Bartolović kaže da su je pjevale snašine drugarice. Pjevale su je vozeći se po selu.

"Dva bulbula svu noć pripivaše
Na pendžeru prošenoj djevojki.
Pitala i' prošena divojka:
Il' ste braća il' od braće dica?
Nismo braća, ni od braće dica,
Već dva druga iz zelena luga.
Imali smo i trećega druga,
Pa smo čuli da se oženio,
Pa idemo da snašu vidimo,
Da vidimo, da joj dara damo.
Nosimo joj svakojaka cvića,
Ponajviše cvića karanfića!"

Uzgred neka bude rečeno da ni u Baču ne postoji jedinstveni tekst za ovu pjesmu. Pribilježio ju je najprije župnik Evetović. Poznata je i u Slavoniji već početkom 19. stoljeća o čemu svjedoči Zbornik Tome Kraljevića. U prvoj knjizi djela "Povijest Hrvatske književnosti", na 239. stranici objavljen je tekst iste pjesme, koja je u bačkoj verziji nešto drukčija, vjerojatno zbog prepisivanja ili usmenog prenošenja.

Vozeći se po selu djevojke su pjevale i ovakovu pjesmu:

"Naletila zlaćana jabuka,
Na tri grada polupala vrata:
Na Budimu i na Segedinu
Još na onom malom Carigradu.
U tom gradu nigdi ništa nema,
Samo jedna grana jorgovana.
Ta je grana lipo urodila,

zkvh.org.rs

Samim smiljem i koviljem.
Nasmija se smilje i kovilje
Ko divojka na lipog junaka!"

Obilazeći tako selom, došlo bi se u mladićevu kuću. Svi bi sjeli za stol gdje su ih domaćini ponudili kolačima i vinom. Dobili su i darove. Kod mladoženje je sada večera za njegove goste. Prema svjedočanstvu Stjepana Bartolovića do konca 18. stoljeća, kad su se u Baču nastanili doseljenici njemačke narodnosti, svadbe su se organizirale u vlastitoj kući. Od tada pa na ovamo sve više prelazi u običaj da se svadbe priređuju u gostionicama. Od rata na ovamo, mnoge svadbe se drže u restoranima, u hotelu u gradu, ili u šumi Ristovača. Prava rijetkost je svadba u kući. Nakon dva-tri dana dolazili bi, piše Bartolović, mladoženjini roditelji snašinima "iskati dar". Djevojački dar smo već spomenuli. Za "uzdarje" mladićevi roditelji su davali dar u novcu. Bartolović primjećuje, da je isti bio tako velik, da se iz njega moglo kupiti darove za mladoženjine ukućane.

TJEDAN PRED VJENČANJE

Gotovo cijeli tjedan pred vjenčanje provodi se u u pripremanju kolača. Dok se žene trude oko priprema najraznovrsnijih kolača, dok one pripravljaju tijesto za juhu, za to vrijeme muškarci pripravljaju meso. Valja pripraviti tele ili svinje, a nerijetko, zbog brojnosti uzvanika valjalo je zaklati kravu ili june. Ovaj je običaj ostao do današnjeg dana. To su isto tako dani, kad se ide kupiti vina i rakije. Još do nedavna mogli su Bačlije slaviti svadbu iz vlastite buradi, iz vlastitoga podruma. U posljednje vrijeme troši se vino iz dućana ili se kupuje u Hoku i Erdutu. Vinograda je u Baču gotovo potpuno nestalo.

NA DAN VJENČANJA, UJUTRO

U staro se vrijeme zaručnike nije moglo vidjeti da zajedno idu u crkvu ili iz crkve. Tako je to bilo i na sam dan vjenčanja. Rano ujutro bi išli u crkvu svako iz svoje kuće. Valjalo se ispovijediti. Svako je od zaručnika sa svojom pratnjom sam otišao i vratio se iz crkve sa svete ispovijedi. Župnik Tumbas bilježi, da su dvije ENGE (djevojke koje prate svekra) i dvije DIVERUŠE (djevojke koje prate snašu) na dan vjenčanja donijele vjenčano ruho za snašu. Enge su odmah i otišle, a diveruše su ostale u kući da oblače snašu. Na početku ovoga stoljeća, tako bilježi župnik Evetović ruho je kao "uzdarje" doneseno uoči vjenčanja. To je uzdarje mladoženjinih roditelja za mnoge darove koje je snaša pripremila za njihovu kuću i rodbinu. Te večeri, noći vjenčanja nosila se oprema za zaručnicu, kao krevetnina i slično. Sve se

to rasporedilo u zaručnikovoj kući. Osim toga, bilježi župnik Evetović, sve što je djevojka pripremila za udaju, sva otpremnina bila je djelo njezine kuće. Jedino se marama i pregača kupovala u dućanu.

MLADENKA SE OBLAČI

Kod Evetovića čitamo da se mladenka počela oblačiti moleći Zdravo Marijo. U njegovo vrijeme se u snašine čarape stavljao srebrni novac. Obuvajući čarape, snaša ga ne bi vadila. Zato je, veli Evetović, šokačka snaša malo nesigurno hodala na dan svoga vjenčanja. Dok je djevojka svlačila svoje djevojačko ruho, da obuče vjenčano, diveruše pjevaju:

"Majkino ruvo svlači
A naše oblači.
Naše je bolje već majke tvoje.
Majkino tavno, a naše sjajno".

Šokačka nevjesta (snimak oko 1905. god.)

zkvh.org.rs

Prema Evetoviću tu su pjesmu pjevale enge, dok je Tumbas zabilježio da su snašu oblačile diveruše, budući da su enge otišle čim su donijele i predale vjenčano ruho. Bartolović bilježi da su snašu oblačile i enge i diveruše zajedno. Djevojačka kuća je na dan vjenčanja bila kuća ozbiljnosti. Djevojka bi znala zaplakati dok se oblačila, budući da će za koji trenutak službeno napustiti roditeljsku kuću. Stoga bi joj djevojke sa ženama zapjevale ovako:

"Plači, ne plači, Maro divojko,
Ne grubi lice.
Neće to lice već majka ljubit,
Već će to lice naš Ivo ljubit."

Kao prigodno pjevanje zabilježio je profesor Bartolović i slijedeće tekstove:

"Reci nam pravo, Maro divojko,
Reci nam pravo, kog` ti je žao.
Il` tvoje starice il` tvoje drugarice,
Drugarice il` pletenice?
Kaži nam pravo, kog` ti je žao:
Jel` tvoje mladosti, jel` divičanstva,
Il` ti je žao mile majke?"

Djevojka se treba oprostiti od svoje majke. I za tu prigodu postoji pjesma koja naglašava majčinu zabrinutost i njezin savjet ovako:

"Sitno Maru majka uplitala,
Uplitajuć` lipo svitovala:
Slušaj svekra misto tate tvoga,
Zaovicu k`o rodenu seku,
A divera k`o tvojega brajama!"

PO KUMA

U kući mladoženje je veselije i bučnije. S početka stoljeća se rano ujutro, već oko 7 sati jedno društvo uputilo sa sviračima u kuću staroga svata, pa će ih sa sviračima dopratiti do mladoženjine kuće. Kao i u drugim mjestima, na svadbi glavnu riječ ima kum. No u Baču je kum izabrao sebi PRIKUMKA. Prikumak je provodio kumove naredbe. Kad su kum i stari svat stigli, pred njih je izišao mladoženja. Ukrasujući ga i dotjerujući ga djevojke su početkom stoljeća pjevale ovako:

"Od netega zelenoga.
Od tratorka crvenoga.
I od modre ljubičice,
Od crvene ružičice."

U to davno vrijeme putem do djevojačke kuće pjevala se pjesma "Dva bulbula. . ." Svadbenu povorku je uvijek pratilo mnoštvo radoznale djece, narod izlazi na ulicu pred kuću da vidi. To se svatovsko ozračje nije ni do danas promijenilo.

PO DJEVOJKU

Kad se svatovska povorka već približila djevojačkoj kući, već se iz daleka čula poznata pjesma:

"Svatovi uranili, put izgubili.
Ovamo, svati moji, ovo su dvori moji.
Ja sam divojka vašega Ive,
Prstenovana, ali ne vinčana".

U dvorištu, kad su svatovi ušli u djevojačku kuću, zapjevalo bi se ovako:

"Niska strija, visok duvegija,
Pa ne može da uđe na vrata.
Diži striju, novi prijatelju!"

Još na početku ovoga stoljeća pjevalo bi se:

"Sad otvaraj vrata, Maro divojko!
Nisu ti vrata od suva zlata,
Već su ti vrata od pravi' dasaka."

Diveruše u međuvremenu zaključaju vrata. Ne može se u kuću. Ne puštaju svekra, svekrvu, ni svatove u kuću. Ne daju im snašu, nego se s njima kroz zatvorena vrata cjenkaju. Ako na silu ne mognu otvoriti vrata, morat će platiti. Tridesetih godina su znali platiti 50, 100, pa čak i 200 dinara. Kad svekar i svekrva plate, diveruše će otvoriti vrata. Tako dobiveni novac pripada diverušama. Svatovi za to vrijeme plešu i vesele se na dvorištu. U kući za stolom na najčasnijem mjestu sjede svekar, svekrva, kum stari svat i duvegija. Svekrva je na rukama donijela pogaču, a na pogači cvjetove, kako kaže Bartolović, dok Ivetović bilježi da su na pogači bili prstenovi. Cvijećem se treba ukrasiti snašina kosa. Pogaču će svekrva položiti na prostrti stol. Župnik Tumbas bilježi da je na pogači bio snašin vijenac i prstenje.

zkvh.org.rs

BLAGOSLOV

Buduća prija i prijatelj (tast i punica) su dočekali svatove. Sada će snašin brat ili koji njezin drugi rodak izvesti snašu pred dične goste ovim riječima: "Faljen Isus, kume i stari svate! Evo Vama moja seka, a meni (dajte) čižme!" U šali će uzvanici pitati: "Jel' bez donova? ili bez peta?" Djevojke sada pjevaju prigodnu pjesmu:

"Izvedi nam, brajen, seku da je vidimo.
Izveo bi' je davno, al' mi je žao.
Kad ti je žao, brajen, seke, što si je dao?
Da sam znao da je to žao, ne bi' seke dao!"

Sada ustaje duvegija od stola da svojoj odabranici stavi prsten na ruku. Svekrva će sada u snašinu kecelju položiti "pogaču i cvijetove". Tako Bartolović piše o pogači, pa nastavlja, da djevojka cvitove uzima, a pogaču daje djevojkama iz svoje pratnje, koje medusobno razdijele pogaču tako da snaši daju zalogaj iz sredine. I Tumbas bilježi da su prisutni razgrabili pogaču, a snaša zadržala zalogaj iz sredine. Prema Tumbasu, snaša je sama razlomila pogaču. U Evetovićevo vrijeme snaša je razlomila pogaču na četiri dijela, podijelila je prisutnima zadržavši sredinu i jabuku za se. Evetović bilježi da su mladenci tada ispili čašu vina.

Sada je djevojka prešla u drugu sobu, gdje će joj se uz pjesmu položiti "cvitovi" na glavu. Kad je nakite, vraća se u sobu ovjenčana cvjetnim vijencem. Tri mlade žene su u meduvremenu donijele i položile na stol tri zdjele paprikaša i tri somuna kruha. Opasane su bijelim pregačama. Župnik Evetović bilježi da se u sredini sobe prostirao ćilim, dok župnik Tumbas piše da se prostiralo bijelo platno. Tu su sada kleknuli mladenci da prime blagoslov. Taj je običaj ostao do današnjega dana. I danas mladenci kleče pred roditeljima na prostrtoj ponjavici. Župnik Evetović ovako opisuje roditeljski blagoslov: Najprije je tast pitao budućega zeta oslovljavajući ga imenom: "Ivo, dite, što ištes od Boga?" Na to bi on odgovorio: "Sriću zdravlje i Božji blagoslov." Pitanje s odgovorom se ponavljalo tri puta. Zatim je majka postavila isto pitanje svojoj kćeri. I ona je odgovorila istim riječima. I ovo se ponovilo tri puta. Sada su roditelji poškropili djecu blagoslovljenom vodom. Škropeći mladence blagoslovljenom vodom, govorili su "Bog te blagoslovio!" Župnik Tumbas bilježi da su roditeji mladence tri puta škropili vodom.

RUŽMARIN

Dok mladenci primaju roditeljski blagoslov, djevojčine pratilje kite svatove na dvorištu ružmarinom. To je danas posao diveruša. Za uzvrat dobivaju od svatova

Šokački mladenci (snimak oko 1905. god.)

novac. Novac po običaju pripada diverušama, budući da su one pomogle snaši u ručnom radu, a u novije vrijeme one same moraju pripraviti i ukrasiti ružmarin.

PUT NA VJENČANJE

U Evetovićevo vrijeme na vjenčanje se išlo tako da su muškarci s mladoženjom išli naprijed, a snaša sa ženama za njima. Na početku stoljeća svadbena povorka se zaustavljala pred župnom kućom ili pred crkvom gdje se povelo kolo župniku u čast. Govorilo se: "Na Vaše veselje!" Ovaj je običaj zamro. U svadbenoj povorci đuvegija je išao u pratnji kuma i starog svata, a snašu su pratile diveruše i obavezno prikumak. Za njima su išle enge. Po kazivanju starijih župljana, dvije diveruše i enge su uvijek bile iz đuvegijine rodbine. Diveruše su uvijek najrođenije rođake.

U staro je vrijeme vjenčanje uvijek bilo dopodne. Evetović bilježi da se poslije vjenčanja pjevalo i plesalo pred crkvom. Tu su se najviše isticale djevojke i mlade žene. Mladići su se žurili kući da upregnu ili osedlaju konje. Žurilo se da se točno u podne, pošto se izmoli pozdravljenje, može poći k snašinima na ručak.

zkvin.org.rs

SVATOVSKI RUČAK

Svečani ručak se u staro vrijeme priređivao u djevojačkoj kući. Kum je najcjenjenija osoba u svadbenoj povorki. Njemu se i pjeva:

"Volim kuma već bila goluba!
Golub bili, pa će odletiti.
Ja ću s kumom rujno vino piti!"

U svadbenoj povorci, u posljednjim kolima sjedi svekar među dvjema engama koje pjevaju. Svekrva je ostala u svojoj kući. Ona mora obaviti još posljednje pripreme, kako bi svoju novu snahu što dostojnije dočekala. Taj objed u snašinoj kući bivao je kratak. Kum, a još više svatovi stalno požuruju polazak. Izgovor je bio loš i dalek put. Žurili su se, međutim, da svijet vidi novu snašu. Kod ručka prikumak dvori snašu stavljajući joj jelo u tanjur. Bartolović bilježi da kum, stari svat i svekar nisu mogli ući na ručak, budući da su snašine drugarice zaključale vrata. Tek kad plate za ručak, mogu unići. Također je zabilježio da su sve sobe bile bez namještaja. Za svadbu se namještaj iznosio. Stariji i odličniji gosti su sjedali za stolove u prednjoj sobi, a ostali gosti s mladima bi sjedili u stražnoj sobi i vajatu. Sjedilo se i pred kućom. Djeca su imala mjesto za posebnim dječjim stolovima. Jela donose na stol reduše, a pićem dvore "kelneri". Dalje bilježi Bartolović da su poslije sviju jele djevojke i žene. Sve do 4 sata popodne pjevalo se i plesalo. Prema Bartoloviću to je bio trenutak kad su snašini roditelji blagoslovili mladence.

SNAŠA SE OPRAŠTA OD SVOJIH RODITELJA

Župnik Evetović opisuje oproštaj od majke kao vrlo dirljiv i osjećajan. Glavnu riječ ima snašina majka, a uz snašu enge. Pjevaju se pjesme koje još više pooštravaju žalost. Prije odlaska iz kuće djevojka ljubi ruku svojim roditeljima. U vratima kuće mladoženja primi snašinu desnicu pa je tri puta u mjestu okrene. Još će snaša poljubiti stol roditeljske kuće, a zatim će krenuti. Snaša sjeda na već spremna kola kumu s desne strane. Konji upregnuti u kola imaju na glavi perjanice. I griva i oprema im je ukrašena peškirima s kojih vise bogate i skupocjene čipke. Dok djevojka sjeda na kola pjeva se:

"Vidiš, majko, te žive žalosti,
Di ti se žalost na kola penje,
Na kola penje - nuz kuma sida!

Lako, polako, sunašce žarko.
Dok nam se Mara s majkom izljubi.
Sa milom majkom i svojim babajkom..."

Anica Vuković iz Baća mi je kazivala i ovu pjesmu koja se pjevala kad se djevojka od majke opraštala:

"Dili se zora s damkom
A Mara s majkom.
Ovo je, majko tvoje,
A ovo je moje
I moji' drugarica.
Vrati se natrag, Maro divojko!
Vrati se natrag, majka te zove.
Majka te zove i košulju daje.
Bijaše majka od prije zvati,
Otprije zvati, košulju dati..."

Šokački mladi bračni par /prije I. svjetskog rata/

zkvh.org.rs

U MLADOŽENJINU KUĆU

Svatovi nakon toga snašinog oproštaja sjedaju na kola. Profesor Bartolović je zabilježio red kojega se pri tome drže svatovi. Na diverušin poziv: "Hajde na kola!" snaša sjeda. Za sve to vrijeme svirači sviraju. U prvim kolima su duvegija, stari svat i djevojka iz mladoženjine rodbine. Bilježi da je bivalo i po 11 kola svatova. Predposljednja su svekrova kola. Tu je svekar i enge. U posljednjim kolima, kaže profesor Bartolović da se tom prilikom nosio snašin miraz. Bio je to krevet, kovčeg s rubeninom, slamnjača, dunja i ponjave. Sve je prikriveno "bubom" (tako Bačlije zovu veliku ponjavu koju su u novije vrijeme naručivali kod selenačkih tkača. Tkala se od kudelje. Bila je velika koliko prosječna soba). Nad mirazom pokrivenim "bubom" sjedio je prikumak. Tako je bdio nad mirazom sve dok se nije stiglo u mladoženjinu kuću.

Ovdje navodim trudom profesora Bartolovića objavljene pjesme koje su se pjevale kad je snaša ostavljala svoju roditeljsku kuću:

"Marina braća prid konjima stoju, u sunce gledu.
U sunce gledu, maramom mašu.
Polako, polako, sunašce jarko,
Dok nam se seka s rodom izljubi."

Pjevalo se i ovako dok su kola napuštala kuću i dok se išlo do đuvegijine kuće (zabilježio prof. Stjepan Bartolović):

"Nuz put ruža, nuz put perunija.
Svi svatovi ružu uzabrali,
Mladoženja gorku peruniju,
Pa je baca u kola divojki.
O, kaka ja perunija gorka,
Ovaka je moja majka ljuta;

Kako ćeš joj ugoditi mlada?
Lako ću joj ugoditi mlada:
Kasno leći, a rano ustati,
Dvor pomesti i vode doneti.
Eto, da ću mlada ugoditi!"

Isti je autor zabilježio i ovu pjesmu, koja se pjevala putem do mladoženjine kuće:

"Lip se Ivo na bed' naslonio,
Pod Ivom se bedem odronio,
Po Ivi se rane otvorile.
Besidi Ivanova majka:
Ko bi moga izličio Ivu,
Dala bi mu nebrojeno blago.
Al' besidi Ivanova ljuba
Ko bi moga izličio druga,
Dala bi mu moje oči crne.
Al' besidi Ivanova seka:
Ko bi moga brata izličio ,
Dala bi mu biser s bila vrata!
Ne da ljubâ svoje oči crne,
Već besidi: Volim mlada rane zavijati,
Nego mlada bez očiju biti!"

Pred samom kućom mladoženjinom pjevala se ova pjesma:

"Izađi prid dvor, Ivina majko,
Pa ti pogledaj po polju ravnom:
Ide ti Ivo, vodi divojku.
Ne da ljuba svoje oči crne,
Je li l' divojka za našeg momka,
Je li joj tilo za naše odilo?"

Stigavši u mladoženjino dvorište svekar će iz svojih, inače posljednjih kola, doći do snašinih, da plati kumu određenu svotu novca. Plaća mu da zapovjedi prikumku da snašu skine s kola i uvede u kuću.

U MLADOŽENJINOJ KUĆI

Župnik Evetović je zabilježio ovakvu verziju prigodne pjesme:

"Steri platno, lipog Ive majko,
Steri platno, pa uvedi zlato,
To je zlato odskora poznato!"

Dok prof. Bartolović istu pjesmu bilježi ovako:

"Steri platno, lipog Ive majko,
Steri platno, pa uvedi zlato,
To je zlato odavno poznato!"

zkvh.org.rs

Navodi kao alternativu i ovu pjesmu:

"Budi vesela, Ivina majko,
Jel' će ti danas-sutra izmina doći,
Od svake radnje i vode ladne!"

Svekrva je živjela za ovaj trenutak. Uzima "trubu" platna, pa stere platno od snašinih kola upravo do kućnoga ognjišta. Mladoženjina rodbina baca po platnu novac. Hodajući po platnu snaša se saginje i kupi novac. Svekrva je u staro vrijeme sjela kod ognjišta, a snaša sjeda u njezino krilo. Svekrva je,kako bilježi Bartolović, svojoj snahi dala komadić šećera u usta. Šećer se obično namočio u vodu.Reduše će dati snaši varjaču da miješa na ognjištu pripravljeno jelo. Valja da zaviri i u odžak da ne drijema kod posla. Ovaj običaj registrira još 1909. godine župnik Evetović, no dodaje još jednu pojedinost. Mladoj snaši posadili bi u krilo jedno ili dvogodišnjeg dječaka da bi je zatim najprije svekar "otkupio". Sada su je i ostali obasipali darovima.

VEČERA KOD MLADOŽENJE

Kočijaši su otjerali kola i konje. U kolo do snaše hvataju se svekrva i svekar. Svojom pjesmom i podvikivanjem daju pravo raspoloženje i svatovsko ozračje. Uvečer oko pola 7 naredio bi kum da se ide po kumov dar kao i po dar staroga svata. Bartolović bilježi da se ti darovi zovu kravalji. Župnik Tumbas je zabilježio da je cijela skupina gostiju praćena sviračima pošla u pratnji kume ponjezin dar. On kaže da je taj dar bio pečeni pijevac. Pečenica je bila urešena trokrakom granom, a na grani je bilo jabuka, kolača i suhih šljiva. Isto tako je jedna druga skupina pratila starosvaticu s istim darom. Kumove kravalje opisuje Bartolović ovako: "Kumovski su kravalji obično najljepši. On daje tri kravalja i to: pečenu gusku nakićenu cvijećem, biserom, svilenim vrpcama i zlatom, peškir i kecelju, peškir i na njemu suknju. Po kravalj su obično išli tri do četiri momka sa sviračima. S njima se vraća i kuma i kravalji s tri boce vina." Bartolović bilježi da se potom išlo po kravalj staroga svata. Išlo se jednako tako svečano. Ostali svatovi su donosili svoje kravalje koji su se sastojali od tepsije kolača i boce vina. Osim toga svako je donio po još koji dar. Poslije svakog jela na večeri kupio je prikumak novac u snašinu korist. Znalo je biti i po sedam jela. Poslije večere predstavljao je prikumak kumove darove ovim riječima: "Hvaljen Isus! kume i stari svate! 'Di god je naš kum i kuma,oni su se pobrinuli i lip kravalj doneli, svima braćama na glas, a našoj snaši na čast!" Zatim bi predstavljao snašine darove ovako: "Hvaljen Isus, kume i stari svate! 'Di god je naš kum i kuma,

naša se snaša pobrinula i lip dar donela. Svima braćama na glas, a našem kumu u čast!" Daruje najprije kuma, staroga svata pa ostalu rodbinu. To su darovi koje je snaša pripremila, o kojima se gore već govorilo.

Tumbas je o ozračju poslije večere zabilježio da je to vrijeme kad je snaša preuzimala darove svatova. Svakoga je od njih poljubila. Darove, koje prima od svoje rodbine, polaže na ruke svoje, a darove od mladoženjine rodbine stavlja na ruke njegove majke. Prema Tumbasu sada je slijedila dražba. Na dražbi se prodavalo sve čime je kumova pečenica bila ukrašena, da bi se na koncu čak i komadi pečenice

Šokački mladenci iz Bača (snimak 1913. god.)

zkvh.org.rs

isto tako rasprodali. Sav novac pripao je snaši. Ako tko nije htio uzeti, platio bi globu, a njezinu visinu odreduje kum.

SNAŠIN TANAC

Navečer oko 11 sati počima mladoženja ples sa snašom, a za njim kum i mladoženjina rodbina. Prikumak iz djevojačkog novca baca na prostrto bijelo platno novac. Tko tamo baci novac može plesati sa snašom. Na novac pazi mladoženja. Snašina rodbina može platiti, da snaša sjedne. Ponovo će zaplesati kad tko baci opet toliko novaca. Kad duvegija plati za ples sa snašom, više nitko ne može s njome plesati, jer, bilježi Tumbas, ona je njegova.

KETUŠE

Poslije 12 sari mladenci mogu ostaviti svatove, ali ne prije nego što otplešu ketuše. Tumbas taj ples ovako opisuje: Mladoženja pleše u sredini, u mjestu. Snaša ga drži za ruku pa prode ispod podignute mu ruke prema jednom od rodaka koji sjede uokolo. Prikumak skuplja u tanjir novac od svakoga koga je snaša tako počastila. To je snašin novac. Ketuše se igraju dugo.

JOŠ JEDAN RODETELJSKI BLAGOSLOV

Poslije ketuša mladenci ljube roditelje, kumove i rod binu. Reduše iznesu na stol tri zdjele paprikaša, tri somuna kruha i tri boce vina. Tumbas bilježi da mladenci kleče na bijelom platnu. Sada će duvegijin otac najprije upitati svoga sina: "Sine, Ivo, šta želiš od Boga?" - "Sriću i zdravlje i od Vas blagoslov!" Isto tako će pitati i snašu. I ona isto tako odgovara. Tri puta se ponavlja. Dok tako kleče u pročelju stola, poškrope ih roditelji blagoslovljenom vodom blagoslivljajući ih. Nakon toga blagoslova, bilježi Bartolović, mladenci bježe u svoju sobu. Đuvegija vodi snašu držeći je za ruku. Hitro bježe, budući, da ih svatovi žele pogoditi ćupicom ili tanjurom. Razbije se dosta ćupica i tanjura Iz razgovora sa svojim župljanima doznajem, da se kod roditeljskog blagoslova ovako obraćalo mladencima: "Ivo, dite, šta . . . odnosno Anice, dite, itd."

IGRA S JASTUKOM

Napokon donese svekrva jastučić, da se s jastučićem igra u kolu. Jedan mladić ili djevojka držeći visoko u ruci jastučić pocupkuje u kolu, a za to vrijeme se čuje:

"Igralo je kolo divojaka,
Čuda, ljudi, da se dvoje ljubi.
I u kolu lipa Mara igra,
A u Mare medna usta jesu,
Da me 'oće poljubiti s njima,
Volio bi'već carevo blago.
Ljubi, Maro, koga ti je drago."

Šokački mladi bračni par iz Bača (snimak 1928. god.)

zkvh.org.rs

Djevojka bi potom bacila jastučić pred onoga koga želi poljubiti, klekla i poljubila ga. Sada taj ustaje i tako ide u krug. Kad igračima dosadi igra, obično bi se razderao jastuk a time ujedno i ples prestaje.

STAROM SVATU, KUMU, PA OPET SVEKRU

U 3 sata ujutro svi svatovi bi prešli starom svatu. U zoru svi podu kumu gdje se zadrži do podne. Pred podne se opet ide svekru na ručak. Veselje traje sve do večere. Sve u svemu, stara šokačka svadba je znala trajati i po tjedan dana. U toj svadbenoj noći nije bilo kraja obijesti. Nerijetko se dogadalo da je domaćin i bez peći ostao.

U CRKVU NA BLAGOSLOV

Ujutro poslije svadbe pošla bi nova mlada u pratnji prikumka i diveruše u crkvu. Prikumak je, bilježi župnik Evetović, nosio kvrgavi štap, što je navodno tradicija iz turskih vremena. Turci bi naime, znali iskoristiti upravo ovu priliku za otmicu mlade žene. Stoga je ona u pratnji prikumka išla u crkvu. U crkvi bi primila posebni blagoslov, a poslije blagoslova ljubi ruku svim u crkvi prisutnim ženama. To jutro se prvi put oblačila kao mlada žena. Jučer je još bila u djevojačkom ruhu. Poslije blagoslova slijedio je ručak kod kuma.

NA KONCU

Vrijeme mi ne dopušta da o prekrasnim svatovskim običajima u Baču napišem još više. Ipak želio sam na jednom mjestu sabrati i kao u jedno sliti više izvještaja. Ako ovaj rad, budući da nije dostatno znanstven, bude poticajem zaljubljenicima u folklor i starine da o bačkoj svadbi napišu nešto još savršenije i ljepše, onda je ovo par redaka postiglo svoju svrhu.

KAKO SU DRUGI U PREDRATNOM BAČU SLAVILI SVADBU?

MAĐARI su imali običaj, da mladić kod zaruka djevojci daruje novac, a ova mu uzvraća svilenom maramom i šlinganom bijelom košuljom. Ako bi se zaruke razvrgle, mladić ne bi vraćao djevojci njezine darove. Prije vjenčanja zaručnica kleči sa zaručnikom na tepihu, a onda zaručnikov djever oprašta mladu od roditelja. Pri tome se služi iz knjiga napamet naučenim tekstom. Zatim djever vodi snašu u crkvu i iz crkve. Djevojčin djever vodi djevojku koja nosi vijenac. Poslije vjenčanja pred sobna vrata stavljaju korito s vodom. Tu kuharica dočekuje goste s metlom, pa metlom kažnjava one koji u korito ne bace novaca. Prije večere djever govori pozd-

rav kumu i ostalim gostima. Isto tako se drže kratki govori prije postavljanja pojedinih vrsta jela. I to su napamet, iz knjige naučeni tekstovi. U ponoć povežu snašu maramom, posjednu je a onda joj prodaju cipele. Na koncu joj se ispod stola ukrade jedna cipela. Sada se kum pogađa s obućarem, da bi popravio kakvu staru cipelu, samo da se snaša može obuti. Prodaja i popravka cipele traje i do dva sata, a na kraju se ipak nađe prava cipela, pa kad se pošteno plati, počima snašin tanac. Ona pleše s onim koji plaća. Pojedini plaćaju da sjedne, pa se potom treba više platiti da bi opet zaplesala. Na kraju prelazi preko stola s tri zapaljene svijeće u rukama, djever je tri puta okrene oko sebe, tako da prolazi ispod njegove ruke. Na koncu je djever na kratko vrijeme izvede. Sada se plesalo slobodno bez naplate. Plesalo se do jutra. Plesala je i snaša. Tako je ukratko opisao mađarske svadbene običaje u Baču bački župnik dr. Stjepan Tumbas.

NIJEMCI su imali drugačije običaje. Tako je zaručnica poslije zaručničkog upisa priredila večeru koja je trajala po 2-3 sata. U nedjelju uoči vjenčanja zaručnik i zaručnica plešu po tri plesa zajedno s dva djevera i dvije djeveruše. Za to vrijeme drugi gosti ne plešu. Taj se običaj odvijao u gostionici. Poslije vjenčanja imali su običaj pred ručkom otplesati tzv. "Ehretanz" - počasni ples, a sastojao se u tome da je mladoženja plesao sa svim djevojkama i ženama, a zaručnica pleše s muškima, ženama i djevojkama. Do popodne u 4 sata se objeduje, a potom počima opet ples. Navečer u 11 je večera, a poslije 2-3 plesa. Zatim bi kum sjeo u sredini dvorane dok bi mu snaša sjedila na krilu. Sad je došla kuma, skinula vjenčani vijenac pa joj povezala maramu. Mlada bi tada plakala. Svi parovi uokolo plešu, i tješe je tako, što je daruju novcem u tanjir koji drži pred sobom. Mladoženja promatra taj ples stojeći u vratima, a kad hoće, pritrči, uzima snašu za ruku pa pobjegne s njome. Vraća se za četvrt sata da bi se nastavilo s plesom sve do jutra. Mladenci međutim u 2 ili 3 sata odlaze kući. Nijemci su svadbu uvijek slavili u gostionici. Poslije vjenčanja stojeći u vratima pozdravio bi novi par goste koji su ulazili. Gosti su u znak pozdrava davali novac mladenki. Kad gosti ulaze na objed, daruju novu mladu svojim darovima. Primljene darove pružala bi svojoj majci, koja je sve spremila u jednu sobu. Poslije objeda bila je smotra darova.

Tako su se veselili i radovali stanovnici staroga Bača. Svako je svoje običaje čuvao, volio svoje, a radovao se susjedovima. Običaji su se uveliko mijenjali. Iz godine u godinu, od prilike do prilike bili su drugačiji. Svakako je zanimljivo kako se u jednom relativno malom mjestu kroz desetljeća čuvaju i razvijaju ne samo svadbeni nego i drugi običaji, a da se ipak sačuva tolika razlika i izvornost. Običaje čuva, njeguje i razvija narod. Lijepo je i hvale vrijedno što je moj predšasnik Evetović te obi-

zkvinorgrs

čaje predstavio velikoj čitalačkoj publici 1909. godine. Ono što je dr. Tumbas zapisao još nije nigdje objavljeno. Zaista je župnik Evetović zaslužio, da njegova spomen ploča bude na bačkoj župnoj crkvi. Volio je narod, volio je Crkvu, volio je čovjeka.

Bač, 1985. Stjepan Beretić, župnik

Literatura

1. Dr. Stjepan Tumbas, De populo fideli eiusque moribus, De consuetudinibus, Župni arhiv Bač, 2. 11. 1933.
   Neobjavljeno, na mađarskom jeziku
2. Balogh György, Hirdető könyv, Župni arhiv, Bač
   Neobjavljeno, na hrvatskom, mađarskom i njemačkom jeziku
3. Ivan Evetović, Sokaczok, Magyarország vármegyei és városai, Magyarország monografiája, Bács-Bodrog vármegye, I svezak, Budapest, 1909, 387-394.
4. Stjepan Bartolović, Stari svatovski običaji u Baču, Klasje naših ravni, Zagreb, 1944, broj 1-2, 21-37. str.
5. Dr. Ante Sekulić, Bački Šokci i njihova naselja, Radovi centra JAZU, Vinkovci, 5, 107-149, 1984; posebno: 145-147 str.

U mnogome zahvaljujem svojim župljanima, a posebno Anici Vuković, r. Kasač, Marti Azaševac, r. Čubrik, Mariji Ognjanovoj, r. Filipović, Marinu i Matiji Vuković, koji su mi svojim kazivanjima i savjetom pomogli.

Stjepan Beretić

S A D R Ž A J

"Evanđelje i kultura" iz enciklike pape Ivana Pavla II. – 35
Poruka pape Ivana Pavla II. – 38
Pismo kardinala Franje Kuharića – 39
Ivan Antunović: Molitva na čast Ćirila i Metoda – 40
Lazar Ivan Krmpotić: Jubilarna godina sv. Metoda – 41
Juraj Kolarić: Sv. Ćiril i Metod, misionari jedne Kristove Crkve – 49
Ivan Prćić: Grgur Ninski - (pjesma) – 60
Andrej Petkovsky: Ćirilometodska baština – 57
Mato Miloš: 30. obljetnica smrti Sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića – 61
Pokretanje postupka za beatifikaciju o. Gerarda Tome Stantića – 65
Ante Stantić: Svoj među svojima – 67
Lazar I. Krmpotić: Život s. Leopoldine Čović – 73
Via: Dvije pjesme – 77
Ante Jakšić: Pomozi mi, Gospodine – 78
Tomo Vereš: Uskrsna misao o ljudskoj patnji – 79
Dominika: O, Isuse, daj mi snage – 80
MI: Da ne budemo suhe kosti – 81
Miroljub: Nisam došao na svijet u mermernih dvori – 83
s. Blaženka Rudić: Čežnja za rodnim krajem – 84
MI: Crkva za obitelj – 85
Marija Vujković Lamić: Na Badnje veče – 87
T. K.: Na Materice – 88
Mario Živković: Tko je laik i kakva je njegova uloga u Crkvi – 89
Vojmir: Dani kruha i riječi – 95
Lazar I. Krmpotić: 300 godina naše crkvenosti – 96
Stipanac: Trista godina kasnije (pjesma) – 122
Ivan Prćić: Jubilarna 75. Dužijanca (kraljička pisma) – 123
s. Marija od Presv. Srca: Pjesma zanosne hvale – 133
Ante Jakšić: Molitva za Matiju – 134
Ivan Prćić: Trista lita (kraljička pisma) – 135
Amalija: Danas nam je, rode (kraljička pisma) – 137
Kata Ivanković: Radosnoj Gospi – 138
Đula Milodanović: Zahvala franjevcima – 138
dr Marin Šemudvarac: Neke skice iz staroga Kera – 139
Jakov Kujundžić: Rodnom gradu – 143

zkvh.org.rs

Blaž Malobrković: Dvije pjesme – 143
Branko: Čekamo sunce sa neba – 144
Marijan: Dvije pjesme – 144
– ca: Vratit ću se u sjemenište – 145
Gat: Dvije pjesme – 148
Marga Stipić: Ti si meni, Tavankute – 148
Antun Gabrić: Svekrovine cipele – 149
Matija Dulić: Omladini – 150
Ivan Prćić: Naša nošnja: – 151
Ivan Prćić: Nezasit – 152

SVEĆENIĆKI JUBILEJI – 153

PRILOG MLADIH – 159

ZBORNIK "SUBOTIČKE DANICE" –
Stjepan Beretić: Svadba u Baču – 177
Sadržaj – 199

zkvh.org.rs